నవలలు

		రూ.	అ.	పై.
చి॥ లక్ష్మీనరసింహం పంతులుగారి				
అహల్యాబాయి		1	0	0
[illegible]		1	0	0
కృష్ణవేణి		0	12	0
హేమలత		1	0	0
[illegible]	1భా	1	8	0
డిటో	2భా	1	8	0
రామచంద్రవిజయము		1	0	0
సౌందర్యతిలక		1		0
వినోదములు				
(Tit-Bits)	1భా	0	12	0
డిటో	2భా	0	12	0
Tales of Rajasthan అను				
రాజస్థానకథావళి	1భా	1	8	0
డిటో	2భా	1	8	0
మణిమంజరి		0	6	0
[illegible]		0	6	0
చమత్కారమంజరి	1భా	1	0	0
డిటో	2భా	1	0	0
Lives of Great men అను				
మహాపురుషుల జీవిత				
చరిత్రము	1భా	1	0	0
డిటో	2భా	1	0	0
డిటో	3భా	1	0	0
రామకృష్ణపరమహంస				
Life & Teachings		1	0	0
ప్రహసనమంజరి		0	12	0
నవ్వులగని		1	8	0
నానక్ చరిత్ర		0	12	0
గురుగోవిందచరిత్ర		0	12	0
సిద్ధార్థచరిత్ర (గౌతమ బుద్ధుని జీవితము)		1	0	0

		రూ.	అ.	పై.
[illegible]చరిత్ర		0	12	0
[illegible]				
Lake of Palms		2	0	0
గణపతి (హాస్యరసనవల)	1భా	1	0	0
డిటో	2భా	1	0	0
నందచరిత్ర		0	4	0
కృపాంభోనిధి (భక్తచింతామణిలో వలె నీతిరసపద్యములు కలవు)		0	4	0
భారతకథామంజరి		0	8	0
చి॥ల॥ నరసింహంగారి				
స్వీయచరిత్ర		3	0	0

డిటెక్టివు నవలలు

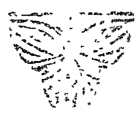
		రూ.	అ.	పై.
[illegible]		1	0	0
భయంకరుడు		1	0	0
రమేశ్ బాబు		0	12	0
సర్కిల్ రంగనాథన్		1	0	0
శకుంతల బి. ఏ.,		1	0	0
[illegible] భార్య		1	0	0
[illegible]		0	12	0
[illegible]		0	12	0
[illegible]		1	0	0
పంజాబు మెయిల్		1	0	0
[illegible]	1భా	1	0	0
పగటిచుక్క	2భా	1	0	0
డిటో	3భా	1	0	0
(పై 3 భా॥ చదివిన కథ పూర్తి యగును)				
రమాసుందరి	1భా	1	0	0
డిటో	2భా	1	0	0
రక్తవాహిని (ఐదుహత్యలా!)		1	0	0
ఇంద్రజాలము		1	0	0

మాధురి

శ్రీ వేంకట కాళిదాస కవులు

(ఆంధ్రగీర్వాణ సాహిత్య సమ్మేళనము)

విజయనగరము.

పబ్లిషర్సు

కొండపల్లి వీరవెంకయ్యా అండ్ సన్సు,

శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్ డిపో,

రాజమండ్రి.

1948

[వెల రు ౧—౮—౦

Dedicated to

Mr. V. V. Sangameswara Rao B. A. B Ed.

As a Token of

Respect and Love

By

The Authors.

ఉపక్రమణిక

అది పూర్ణిమా నిశీథము. చంద్రుఁడు నడియాకసమున బూర్ణముగ వెలుఁగొందుచుండెను. చుక్కలు తమ మనోహరునకు మెల్లఁగ కనుసైగల జేయుచుండెను. నిర్మలాకాశంబున నొకమబ్బుతునుకయైనఁ గానరాలేదు. మందమరుత్కిశోరములు చల్లఁగ నెల్లెడ వీవఁదొడఁగెను. ప్రకృతికాంతాతిలకంబు నాఁడు తన వైభవం బంతయుఁగనఁబఱచుచున్నట్టు లావెన్నెలరాత్రి చెన్నుమీఱెను.

అట్టియెడ గోపాలపురమునుండి యానందపురమునకు బోవు రాచబాట ననుసరించి యొక యువకుడు పోవుచుండెను. అతఁడు మెల్ల మెల్లన నడుగులు వైచుచు, నడుమ నడుమ నేయెండుటాకు పాటుననో కలిగిన చిన్నగలగల మనుశబ్దంబున కించుక త్రుళ్ళిపడి చూచుచు నంతలో ధైర్య మవలంబించుచు, నేఁగుచుండెను. అట్లతడు కొంతదూర మరుగుసరికి క్రైస్తవప్రార్థనా మందిరమున(Church) గంటలు కొట్టిన చప్పుడు వినఁబడియె. ఆతఁడు కొంతవఱకు నిలువబడి గంటల లెక్కించి పండ్రెండని తెలిసికొనియెను. అటుపై నాతఁడు త్వరగా నడుగులు వైవమొదలిడియెను. రమారమి నూఱుగజముల దూర మరిగిన పై నతడు తన యెడమచేతివైపుగా మరలవలసివచ్చినది. అచ్చట దారికిరువంకల దట్టముగఁ బెరిగినవృక్షములు కలవు. అట్టిచోట నెట్టివానికైనను బెదరు పుట్టకమానదు. మన బాటసారి గుండెనిబ్బరము గల్గినవాఁడు కావున—మఱియు నాతఁడేదియో కార్యమును నిర్విఘ్నముగఁ గొనసాగింపఁ బోవుచున్న వానివలె నుండెను కావున నెటులైన తన పదములను సాహసముతో ముందు

నకు వైచుచుండెగాని యంతలోననే యాతఁడు త్రుళ్ళిపడుచుండెను. దేహమున గగుర్పాటు స్పష్టముగ గానవచ్చుచుండెను.

యువకునకు రమారమి యిర్వది గజములదూరములో నొక శుద్ధశ్వేతవస్త్ర సమాచ్ఛాదితవ్యక్తి గోచరించెను. ఆవ్యక్తియు నీత నివైపునకే వచ్చుచున్నట్లుండెను. నిమిషమాత్రము నిస్తబ్ధుఁడై యువకుఁడు నిలిచిపోయెను, కాని మరల నడుగుల సాగింప మొదలిడెను. అంతకంతకు నావ్యక్తియు నీతఁడు నొకరినొకరు సమీపించిరి. ఒకరినొకరు కన్నెత్తి చూచుటయైన జరుగలేదు. యువకుఁడు బిఱుకు బిఱుకులాడుచున్న ప్రాణముల బిగఁబట్టినవాడువోలె నిశ్శబ్దముగ నడచుచుండెను. అతనినీడనే యాతడు చూచి రెండుమూఱులు భయపడెను. మరల నెక్కడలేని ధైర్యమును దెచ్చిపెట్టుకొని, తనవలెనే యెవరో మార్గస్థులకునై వెఱచితినని కాబోలు సిగ్గుపడినవాడువోలె, తలవంచి నడువ మొదలిడియెను.

యువకుఁడు వెనుక కొకపరియైనఁ దలత్రిప్పుటకునై సాహసింపలేదు. తలఁపుదొంతరలు తరంగములవలె వానిపై గుంపుగుంపులై చనుదెంచుచుండ నతఁ డూహాప్రపంచమున హాయిగ గంతులు వైచుచు బూర్వపుసంగతి నంతయు మఱచియుండెను. ఒక్కనిముసములో నాతఁడు యథాస్థితిలోనుండెను. పదినిమేషములు మెల్లగఁ గడచిపోయినవి. అంతలో నాతని భుజముపై మృదువగునొకకర ముంచబడెనని యాతడు తెలిసికొనియెను. యువకుడు నిలువున నీరయి పోయినట్లుండెను. మొండిధైర్యముతో నాతఁడు వెనుదిరిగి చూచెను.

తన కొకపావుగంట ముం దెదురైన యాశ్వేతవస్త్ర సమాచ్ఛాదితవ్యక్తి నాత డెట్టయెదుట గన్గొనెను.

ఆవ్యక్తి పూర్ణముగా ముసుగు వైచికొని యున్నది. పైకి గనఁబడుచున్నకరపల్లవ మవలోకించిన నామె బంగారుబొమ్మ

యని యంగీకరింపక తప్పదు. ఆమెముఖ మించుకయే కనఁబడునట్లు లామెముసుఁగు చేతఁ బట్టికొని యుండెను. కొంతవఱకు భయముచేఁ గొట్టుకొనుచున్నట్టుల పూర్తిగా నొకనిముసము గడచెను.

"అయ్యా! నేనొకయనాథను. నన్నుఁ గొందఱు దుర్మార్గులు బంధింపఁ బ్రయత్నించుచుండిరి. నేను వారిచేఁ జిక్కకుండ నీయర్ధ రాత్రంబున నం బాఱివచ్చితిని. నన్నెట్లైన వారినుండి రక్షించి పుణ్యముఁ గట్టుకొను"డని యామె దీనముగా నతనిపై శోకదీర్ఘదృష్టి మాలిక విసరి పల్కెను.

ఇప్పటికి యువకునకు భారము తీరినట్లైనది. ఎట్లైన నామెను దొంగలబారినుండి రక్షింప నాతని కొకవిధమగునాసక్తి కల్గెను.

"నేనేమి చేయవలయును?"

"ఏమియు నక్కఱలేదు? గోపాలపురములో రాచబాటలో విడిచినఁ జాలును. అక్కడనుండి నాస్నేహితులగృహమునకేఁగెదను"

"ఎవరు వారు?"

"క్షమింపవలయును. చెప్పవీలులేదు—మనము త్వరగాఁ బోవలయును. లేకున్న నాప్రాణములు సున్న."

ఆక్షణమ యువకుఁడు ముందునకు నడువఁబూనెను. ఆయువతియు వాని ననుసరించి; మాటిమాటికి వెనుదిరిగిచూచుచు, నేదైన శబ్దమైన దిక్కులఁ గలయఁబరికించుచు, యువకుని మరలమరల హెచ్చరించుచు నడచుచుండెను. యువకుఁడు నామెకు ధైర్యముఁ జెప్పుచు, తనప్రాణ మొసఁగియైన నామెప్రాణములఁ గాపాడుదు ననియు నామెకుఁ జెప్పుచుఁ బోవుచుండెను.

వారుదారి మరలుసరికి వారియదృష్టవశమున నాదారి నొక బండి పోవుచుండెను. తత్క్షణము యువకుఁడు బండి నాపుమని యామెం నందుఁ దొలుత నెక్కించి తా నెక్కి రాచబాటకుఁ దోలుకొని పొమ్మ

నియెను. క్షణములో బండి శరవేగమున దొరలి పోవుచుండెను. అప్పటి కాయువతికిఁ బ్రాణములు కుదుట బడియెను. పదినిముసము లలో బండి రాదారినడుమ నాఁగెను. ఇద్దఱును పైకి దిగిపోయిరి బం డివానిచేతిలో టంగున రూపాయి పడెను. వాఁడు సంతసము వెలిఁ బుచ్చుచు దండ మొకటివెట్టి మరలెను.

"మీామే లెన్నటికిని మఱవజాలను. నే నిఁకఁ ద్వరగాఁ బోవ లయును." అనుచు నామె యువకునిపై పొక చూడ్కి నిగుడ్చి మర లెను. అతఁ డట నొక్కనిముస మాఁగి యామె యొకసందులోనికిఁ బోవుట చూచి తనదారినిఁబట్టి పోయెను.

అతఁ డిదివఱ కా శ్వేతవస్త్రధారిణినిఁ గాంచినచోటున కేతెం చుసరి కొంటిగంట యైనది. ఇంకను వానిమనస్సున నాయువతి యెవ్వతెయో కనుఁగొనఁదలంపు లెక్కువ యగుచుండెను. అట్టిచో వాని కెదురుగ నిర్వురుభీకరాకారు లగుపురుషులు పరుగు లిడుచు వచ్చుచుండిరి. వారతనిని సమీపించి యాఁగి "మీకెవ్వరైన యువతి, తెల్లనిబట్టలఁ గట్టుకొన్నది యెదురైనదా?" యని ప్రశ్నిం చిరి. అతఁడు లేదనినంతనె వారు "తమరెక్కడనుండి వచ్చుచుంటిరి." యనిరి. "గోపాలపురమునుండి" యని యాతఁడు జవాబిడియె. తోడనే వారు పరుగుపరుగునబోయి రామచంద్రపురమునకుఁ బోవు మార్గమునఁ బడిరి.

యువకుఁడు విజయసూచకముగఁ జిఱునవ్వు నవ్వి మరలఁ దనమార్గము ననుసరించెను.

మధుర

ప్రథమఖండము

[ధవళాంబరి]

౧

వినయుఁడు బాలుఁడై యున్నప్పుడే జనకునిఁ గోల్పోయెను. సతీశునిమరణానంతరమున వానికుటుంబము జీవించుట చాలవఱకుఁ గష్టముగానే యుండెను. కుటుంబ మంతయు ముగ్గురు; సతీశునిభార్య సుగుణ, కొమరుఁడు వినయుఁడు, కూఁతురు ప్రమద. ఇంటఁజంటి వెంట లేనందున నెట్లో కాలక్షేపము జరుగుచుండెను.

ఐదుసంవత్సరము లెట్లో గడచినవి. ఇప్పుడు వినయునకిరువది సంవత్సరములు నిండినవి. జననీసోదరీసంరక్షణాభార మంతయు నాతనినెత్తిపైఁ బడినది. అతఁడు చిత్రలేఖనమందుఁ దక్క మరిదేని యందును గృషి సల్పుటలేదు. వానివలె గోపాలపురమున మరెవ్వరును జిత్రముల వ్రాయలేరు. నానాఁటికి వానియాసక్తితోఁ గూడ రచనాకౌశలము హెచ్చగుచుండెను. కావున నాతనికి సాధారణముగా నిల్లు విడిచి పోవునలవాటు లేకుండెను. కాని యిప్పుడు సంసారచక్ర మెట్లు త్రిప్పవలయునో వానికిఁ దెలియదయ్యెను. ఉద్యోగమునకై యందునందుఁ బ్రయత్నముల నప్పుడప్పుడు చేయుచుండెఁ గాని విఫలమనోరథుఁ డగుచుండెను.

అన్నిప్రయత్నములు వ్యర్థమగుచుంటఁ జూచి వినయుఁడు విసిఁగిపోవుచుండెను. ఎట్టకేల కాయూరిజమీందారగు నాగేంద్రుని

బోయెను. తత్క్షణము వానిచేయి నొకటి తనచేతఁ బట్టుకొని యొడ్డునకుఁ లాగ మొదలిడెఁ గాని రెండుమూఁడుసారు లాతఁడు వీనిఁబట్టి కొనఁ బ్రయత్నించుటచేఁ జేయి జారవిడిచి నడుముపై గాలువైచి యొడ్డునకు నెట్టివైచెను. ఎట్టులైన నేమి యువకుని నొడ్డునకుఁ దోడ్తెచ్చెను. కొంతవఱకు నాయువకుఁ డట్లే యుండి కొంతసేపునకుఁ దెప్పిరిలి లేచెను. ఇద్దఱును దడిబట్టలఁ దీసివైచి పిడిచికొనిరి. ఆయువకుని బలవంతపఱచి వినయుఁడు వానినిఁ దనగృహమునకుఁ దీసికొని పోయెను.

దారిలో, నాయువకునినామధేయము విజయుఁ డని మన వినయుం డెఱిఁగెను. విజయునిగృహ మావీథిమొదటనే యుండెఁ గావునఁ దొలుత నాతఁడు వినయునిఁ దనగృహమునకుఁ దీసికొనిపోయి పొడిబట్టఁగట్టనిచ్చెను. విజయుఁడు జననీజనకవిహీనుఁడు, కాని వానికి మంచి యాస్తికలదు. వానిసంరక్షణకుఁ బినతల్లి—భర్తృహీన— యుండెను. ఆమె విజయునివలన సంగతి నంతయుఁ దెలిసికొని వినయుని గౌరవించెను. ఇటుపై నాస్నేహితు లిద్దఱు వినయుని గృహమునకై చనిరి.

ఈక్రొత్తమిత్రునిఁ గూర్చి తనసోదరికి, జననికిఁ దెలియఁబఱచి నంతనే వారు విజయుని సగౌరవముగా నాసీనుఁ గావించిరి. తనయుఁడు దెచ్చినశుభవర్తమానము వినినంతనె సుగుణాప్రమదలసంతసమునకు మేర లేదు. ఆరోజున నానూత్నమిత్రు లిద్దఱుఁ గలిసి ఫలహారముఁ జేసిరి. అబలాసహజప్రశ్నల నెన్నియో సుగుణ తనయు నడిగినది. వాఁడును విసుఁగుఁజెందక యన్నిటికిని జవాబిడి జనని సంతోషపరచెను.

ప్రతిదినమున వినయవిజయులు ప్రకృతివైచిత్ర్య మరయ సాయంతనసమయముల నూరివెలుపలకుఁ బోవుచుండెడివారు. విన

యుఁడు ప్రొద్దుట ఎనిమిదిగంటలయపుడు జమీందారునిసముఖము నకుఁ బోయి మరలఁ బదిగంటలు కాకుండఁ దిరిగి వచ్చును. మధ్యాహ్న సమయమునమాత్రము మూఁడుగంటలకుఁ బోయి దైదు వేయుటకు మున్నే తిరిగి వచ్చును. వినయునకు పటములు వ్రాయుటకుఁ గూడఁ జాలవఱ కవకాశముండెడిది.

మూఁడు వారములు గడచినవి. నాఁటిమధ్యాహ్నము వినయుఁడు కొంతవఱ కాలస్యము చేసియుంటచేఁ బదముల వడివడి వైచుచుఁ బోవుచుండెను. అతడు జమీందారునిమందిరముఁ బ్రవేశించెను. నాల్గుగంటలు వినఁబడియెను. నాగేంద్రు డేమనునో యని వినయుఁడు జంకుచుండెను. జమీందారుఁ డేమియుఁ గోపపడలేదు.

"నాకీర్రోజునఁ గొంచెము చికాకుగా నున్నది. మరియేమియుఁ జదువవలదు. రాత్రికి నామిత్రు లొకరు విందునకురమ్మని కబురంపిరి. నీవును నేనునుఁ బోవుదము. సరిగా నేడునరయగుసరికి రమ్ము" అని జమీందారుఁడు వినయు నవలోకించి సహజకర్కశ స్వరమునఁ బల్కెను.

"చిత్తము; అలాగుననే"

అని వినయుఁడు వినయపూర్వకముగ నమస్కార మిడి గృహాభిముఖుఁ డయ్యె. దారిలో విజయుఁ డెదురుపడెను. సంగతి దెలిసికొనిన తరువాత వినయునిఁగూడఁ దనతో రమ్మని విజయుఁడు బజారునకుఁ దిరిగెను. ఏవియో వింతవింతవస్తువుల నన్నిటిని విజయుఁడు కొనినపైనవారు మరల నింటివైపు దిరిగిరి. విజయుఁడు వినయుని గృహమున కంపకముబెట్టి పోయెను. వినయుఁడు తనజననితో దానారాత్రి యింటికడ భోజనము చేయననిచెప్పి, యింటికివచ్చు సరికి రాత్రియగుననియు జెప్పెను. సుగుణమాత్రము వానినిరాత్రి

కింటికి రావలదనియు జమీాందారుని మందిరముననే పండుకొనుమని యు జాగ్రత్త చెప్పెను.

ఏడునరగంట లగుసరికి వినయుడు నాగేంద్రుని మందిరములోనికి బోయెను. పావుగంటవఱ కచ్చటనే యతడు కూరుచుండియుండెను. అంతలో నాగేంద్రుడు వస్త్రధారణమొనర్చి ప్రవేశించెను. ఇద్దఱును గలిసి బండిపై నెక్కి విందునకు బోయిరి.

మరల వారు తిరిగి వచ్చుసరికి బదిగంటలైపోయినది. జమీాందారునిగదివఱకు దిగబెట్టుటకై వినయుడు కూడ వెనుకనేపోయెను. ఇంతలో నొకసేవకు డేతెంచి యొకకవరు జమీాందారున కర్పించెను.

"ఇక నీవు పోవచ్చు" నని జమీాందారుడు పల్కుచు దన గదిలోనికి బోయెను.

కారుచీకటి జగతినిండ గ్రమ్ముకొని యుండెను. అట్టిచో నేకతము గృహమునకు బోగూడదని వినయుడు భావించి నాటికక్కడనే పండుకొనుట మంచిదని, యింతలో జననిమాటలు జ్ఞాపకమురా దప్పకుండ నచ్చటనే పండుకొన నిశ్చయించుకొనెను. వెంటనే యాతడు పోయి పుస్తకపఠనాగారము తెఱచియుంట గనుగొని యచ్చట గోడవారనున్న యొకబెంచీపై శయనించెను. ఏవియో ఆలోచనలపై నాలోచనలు వానిని గలతపెట్టుచుండ నాతడచ్చోట నేమాత్రము నిద్రబొందజాలకుండెను. పదునొకండునరగంటలు దాటిపోయినవి. వినయు డింకను నావులించుచుండెను. అట్టియెడ నాగదితలుపెవ్వరో తెఱచినట్లయ్యెను. వినయునిగుండె గతుక్కుమనియెను.

నాగేంద్రుడు తొలుత నాగది ప్రవేశించెను. ఆతనివెన్కనే మఱియొక స్త్రీ యేతెంచెను. వినయున కంతయునగమ్యగోచరముగ నుండెను. అంతకుముందొక క్రొవ్వొవత్తి దీప మచట వెల్గుచుండెడిది,

కాని వీరు తలుపు తెఱచి లోనఁ బ్రవేశించినంతనే యదియునారిపో యె. అంతయు గాఢాంధకారమయము. వినయుఁడు కన్నుకిన్నుమ నకుండనూపిరినైన విడుచుటకు జంకుచుఁ జెవుల రిక్కించుకొనివిను చుండె. కొంతసేపటికి వారాసీనులయిరని యాతఁడు ధ్వనిచెట్టి తెలి సికొనియెను. వినయుఁడు కుతూహలముతో నింకను వినుచుండఁగ దొలుత నాగేంద్రునికర్కశస్వరము వినఁబడినది.

"ఏమలా! ఇంతరాత్రివేళఁగాని నీకు రాఁదెఱపిలేదా? అంత యవసర మేమికలిగినది?"

"నీయన్యాయప్రవర్తనముఁ దెలియఁబరచుటకు! నీదుర్నీతికా ర్యముల నిఁకనైన మానుమని చెప్పుటకు! నీదుర్మార్గపుఁబనుల కొక యంతమిఁకనైన బెట్టవా యని యడుగుటకు!"

అనుసన్ననికఠినస్వరము వినయుని చెవులఁ బడియెను. అతని కేమియుఁ దెలిసినది కాదు. ఇయ్యాఁడుది ఎవర్తు? ఆమెకు నాగేంద్రు నకుఁ గలసంబంధ మేమి? ఇప్పటియీనిశీథసంభాషణలోగలయర్థమే మియని వినయుఁడు దనలోఁ దావితర్కించుచుండ మరల సంభాషణ మారంభమైనది.

"నేను నీకేమిహాని యొనర్చితిని?"

"ఏమిటయా? ఏమియా? మరల సిగ్గులేక యడుగుచుంటివి. నాకుమార్తెను నిష్కారణముగ నేడిపించుచుంటివి. ఆపెను పెండ్లి యాడి యిప్పుడిట్లు చేయుదువా? పోనిమ్ము! నాకది యవసరము లేదు. కాని యామె నిపుడు చిక్కులు పెట్ట నేమిటికి? నీరహస్య మామెకు గూడ నేనెఱుకపఱచితి నని నీకుఁ దెలియదు కాఁబోలు!——"

"ఆఁ! నినుఁగూడ హతమార్చెదను, మీరిద్దఱు నాకుగర్భ శత్రువులు," అనుచు జమీందారుఁడు గప్పున లేచెను. దీని నంతయుఁ వినయుఁడు కనుఁగొనుచునే యుండెను, నాగేంద్రుఁ డేమియొనర్చునో

యని యాతఁడా కారుచీకటిలోఁ గన్నులు కట్టుకొని కనిపెట్టుచుండె, తనయెదుటి వారియాకారములు వానికి నీడలపోలిక గానుపించుచు నుండెను.

అటుల జమీందారుఁడు లేచి దేనినో వెదకుచున్నట్టు లుండి యుండి యామెమీఁదికి బోవుట వినయుఁడు కన్గొనెను, అంతలో నాస్త్రీనోటినుండి యొకచిన్న కేక వెల్వడుటయు వినయుఁడు మెఱపు వోలెపోయి తనయజమానునిరెండుచేతులఁ బట్టుకొనియె. ఆతఁడు నొక నిముసము తెల్లపోయిచూచి,

“ఎవరది!” యని గద్దించెను.

“నేను వినయుఁడ!” అనుజవాబు వినినంతనే నాగేంద్రుఁడు స్తంభాకృతిని నిలిచిపోయెను. వినయుఁ డాక్షణమ దీపము వెలిగించెను. ఆస్త్రీ యక్కడ లేదు.

నాగేంద్రుఁడు తనగదిలోనికిఁ బోయి తలుపు గడివేసికొనెను. మరల వినయుడు తనస్థానమునకు బోయెను. యజమానిప్రవర్తన మతని కింతయును గోచరము కాకుండెను, రాత్రిమెల్లగ గడచి పోయెను.

తెల్లవారుసరికి వినయుడు లేచి గృహమునకు బోనెంచెను. దారిలో జమీందారు గదిదగ్గఱ నిలువబడి వినయుని బిలిచి

“నీవిక నాయొద్ద బనిచేయ నక్కఱలేదు.”

అనుచు వినయునిచేతి కిర్వదియైదురూప్యముల నందిచ్చి

“ఇదిగో! నీకు నెలజీత మిచ్చుచుంటిని” అని తన గదితలుపు మూసివైచెను.

వినయుడు నిశ్చలుడై యొక్కింతసేపుండి తనవల్ల నేరము లేదని భావమున దలఁచుచు నింటికిఁ బోఁదొడగెను.

జగతి యంతయు గలకలారావములతో నిండియుండెను ఇంకను బూర్తిగాఁ దెల్లవారుట లేదు, పురవీధులలో నందఱు దిరుగు లాడుచుండిరి.

వినయుఁడట్లు యజమానియగు నాగేంద్రునిచే బంపివేయబడి, యాశుభవార్తఁ దల్లి కెట్లెఱిగింతునా యని మనంబునఁ గలతఁ జెందుచు బోవుచుండెను. రాత్రి జరిగినసంగతి జననికి దెల్పవలయునా! లేక యూరకుండవలయునా? యని యతఁడు పరిపరివిధములఁ దల పోయదొడఁగె. కాని వాని కీయాలోచనా సాగరమున హద్దు, అంతము గానరాదాయె. ఏమిచేయుటకు వానికిదోచలేదు. ఏదియెట్లున్నను విజయుని యభిప్రాయము దీసికొని నాతఁడు నిశ్చయించికొని యాతనిగృహమునకుఁబోయెను.

విజయుఁడు నప్పుడే నిద్దుర లేచెను. ఇట్టియెడ వినయుడే తెంచుట కాతడు కారణ మూహింపలేక యేదియో వింత యుండవలయునని తలఁచుచు,

“ఏమి! ఇంతప్రొద్దుననే వచ్చితివి!” అని సాశ్చర్యముగ బ్రశ్నించెను.

“ఒక విశేషము దెలియబఱచుటకు.”

“అది నేను తొలుతనే యనుకొంటిని. లేకున్న నీవింతప్రొద్దుననే వచ్చుటకుఁ గారణమేమి యుండును? సరే! ఆవిశేష మేదియో నాకుఁగూడ దెలియబరపుము. ఆనందించెదను.”

“అది యేకాంతమునఁ జెప్పవలయును. పైవారికిఁ దెలియఁ జేయుట నాకెంతమాత్ర మిష్టము లేదు”

వినయుని విజయుఁడు తనగదిలోనికిఁ దీసికొనిపోయి యాసీనుఁ జేసి తానుకూడ వాని ప్రక్కనే కూరుచుండి,

"చెప్పుము" అనియెను.

"నన్నుద్యోగమునుండి నాగేంద్రుఁడు తొలఁగఁ జేసెను" అని వినయుఁడు చెప్పిన విజయుఁడు నిర్ఘాంతపడి,

"ఇదియా రహస్యము. ఓ నెందులకుఁ దొలఁగించెను?"

ఇట్టి ప్రశ్న వచ్చు నని వినయుఁడు తలచుచునే యుండెను. కొంత వఱకూరకుండి, రాత్రి జరిగిన దంతయుఁ బూసగ్రుచ్చినట్టులు వినయుఁడు మిత్రునకుఁ దెలియఁబఱచెను. విజయున కేమియునుగూడ నర్థము కాలేదు.

"మీజననితోఁ జెప్పితివా యేమి?"

"ఏదీ! నే నిప్పుడే మందిరమునుండి మరలి వచ్చుచుంటిని. నీయభిప్రాయముఁ దీసికొని యేమి చేయుటయో యాలోచింప నీకడకుఁ దొలుత వచ్చితిని. కాని నన్నుద్యోగమునుండి యాతఁ డేటికిఁ దప్పించెనో నాకింతయుఁ దెలియలేదు."

"నీవింకను నుద్యోగమున నున్నయెడల నీవాతనిరహస్యమంతయు నెట్టులైన నెఱుఁగుటకుఁ బ్రయత్నింతువు. ఇఁక నీయాటంక మింతయు నుండదుగదా! వాని యిచ్ఛానుసారముగ నతఁ డిటుపైఁ బ్రవర్తించును. కాని పరులకంటఁ బడఁడు—దానికేమిగాని యాస్త్రీ యెవ్వతె?"

"అది యేమో నీ కెంత తెలియునో నాకును నంతియే. ఆమెను నేఁ దిన్నఁగఁ జూడనైన లేదు. ఇంతలో నామె పాఱిపోయినది."

"హాఁ! ఐపోయిన దేదో యైపోయినది. దీనిని మఱెవ్వరికిఁ దెలియఁబఱుపకుము. సంగతి మనమే కనుఁగొనుటకుఁ బ్రయత్నములఁ గావింతము. మీజననితో మఱి వానికి నాయవసరము లేదఁట. నాకు పూర్తిగా నెలజీత మిచ్చి పంపినాఁడని చెప్పుము. చాలును—అన్నటుల మఱచితిని. ఈరోజున నామిత్రుల కందఱకు విందొసఁగుచుంటిని. నీవుకూడ రావలయునుసుమా!"

"ఆలాగుననే వచ్చెదనులే! నే నింక గృహమునకుఁ బోయెదను. వీలయిన నొకపరి మాయింటికి రమ్ము"

"నాకు మఱివచ్చుట కవకాశముండదు. నేను కొందఱుస్నేహితులకడకుఁబోయి యింకను పిలువవలయును. నీవుమాత్రము సాయంతనము మూఁడుగంటలకు మాయింటికి రమ్ము"

సరే యని వినయుఁడు త్వరితగమనుఁడై తన గృహంబునకుఁ బోయెను. వినయుని రాకకై తల్లి, చెల్లెలు నెదురుచూచుచుండిరి.

"వినయా! ఇంత యాలస్య మేల చేసితివి? రాత్రి తిన్నగ నిద్ర పట్టినదా?" యను ప్రేమసూచకప్రశ్నవైచుచు సుగుణ, వినయుఁడే తెంచుట కనుఁగొని, యెదు రేగెను.

"ఏమియు లేదు! దారిలో విజయునింటికిఁ బోయి మాటలాడుచుంటిని. ఆలస్యమైనది."

అని జననికి జవాబిడి వినయుఁ డామెచేతికి, జమీందారుఁ డొసఁగిన జీతము నందిచ్చెను.

"ఈసొమ్మెక్కడిది?"

"నాజీతపుసొమ్ము!"

"అప్పుడే జీత మేమి? ఇంకను నెల నిండలేదే? ఇంత వేగ మిచ్చివైచినాఁడు. నీ వడిగితివా యేమి?"

"లేదు! కాని, యాతనికి మఱినాయవసరము లేదఁట! జీత మిచ్చివైచి పొమ్మనినాఁడు."

"మఱి యవసరమే లేదా?" యని పాప మాజనని నిరాశాపూరితయై వచించుచు. గృహకృత్యములఁ దీర్చుటకునై లోనికి వెడలెను. ఆవెంటఁ బ్రమదకూడ చిన్నఁబుచ్చుకొన్న మొగముతోఁ బోయెను.

వినయునకు మరలఁ బెద్దభారము నెత్తిపైఁ బడినట్లయ్యెను.

కాని వాని మనస్సులో నెవ్వరో గూఢముగ "నీవలన నేరములేదు. అధైర్య మూనకుము" అని చెప్పిన ట్లయ్యెను.

వినయున కేమియుఁ దోఁచుటలేక యుంటచే నింక ముందు తా నేమి చేయుట? యని మాటిమాటికిఁ దన్నుఁ దానే ప్రశ్నించు కొనుచుండెను. చిన్నవాఁడే తన కింతటి చిక్కులు వచ్చిపడినవికదా యని యతఁ డూరక యెదలోఁ జింతింపఁదొడఁగెను. కాని యేమి చేయఁగలఁడు? మరలఁ బనికై ప్రయత్నము లొనర్పవలయునుగదా! ఇదివఱకు విశ్వప్రయత్నముఁ జేయఁగా దొరకిన యుద్యోగ మీరీతిగాఁ బరిణమించినది. ఛీ! యని యతఁడు విసుగునఁ బల్కెను.

దివాకరుఁడు మెల్లమెల్లఁగఁ దన వేఁడిమి నంతయుఁ దగ్గించు కొనుచుండెను. అప్పుడే మూఁడుగంటలు కొట్టిరి. వినయుఁడు విజయు నింటికిఁ బో బయలుదేఱెను. దారిలోఁ గల జనులను, వారి యానం దాతిరేకమును గనుఁగొనిన యంత వినయుఁడు నూతనప్రపంచమునఁ బడినట్లుల కనఁబడినది. క్షణములో వానిచింత తగ్గినది. మొగము కలకలలాడ మొదలిడెను.

వినయుఁడు విజయునిగృహమునకుఁ బోవుసరి కింకను నెవ్వరును రాలేదు. అప్పటికి సర్వప్రయత్నములు నైపోయినవి. విజయుఁడు మిత్రుల నాహ్వానింప సిద్ధముగఁ జూచుచుండెను. విజయుఁడు చూపిన యాసనముపై నాసీనుఁడై వినయుఁడు,

"ఏమి యింకను దక్కుంగలవారు రాలేదా? వారి నెప్పటికి రమ్మని చెప్పితివి?" యని ప్రశ్నించెను.

"వారును మూఁడున్నర యగుసరికి వచ్చెదరు. ఏదీ యందఱు నెంతమంది? మఱి ముగ్గురేకాదూ!"

"ఎవ రెవ్వరు?"

"హాఁ, నాకును బాగుగఁ దెలియదు. అందులో నొక్కఁడు మాత్రమే తెలియును. ఆతఁ డొక్కపత్త్రేదారుఁడు,"

"ఆఁ అపరాధపరిశోధకుఁడా ? వాని పేరేమి?" యని వినయుఁ డాశ్చర్యసూచకస్వరమున నడిగెను.

"వాని పేరా? శచీంద్రుఁడు. ఆమిగిలినవా రిద్దఱు వానిస్నేహితు లని నే ననుకొనుచుంటిని. వారి నామములు నాకు దెలియవు."

"అయిన నీకును శచీంద్రునకును మైత్రి యెట్లు సంభవించి నది? ఆతనిగృహ మెక్కడ ?"

"మామైత్రికిఁ బెద్ద కారణ మున్నది. ఆకథ యంతయుఁ జాల పెద్దది. టూకిగాఁ జెప్పెదను. మాజనకుఁడు శచీంద్రునకుఁ జిన్నప్పుడు విద్యఁ గఱపుచుండెడివాఁడఁట. అటుపై నాతఁడు పెద్దబుద్ధిమంతుఁడై పత్తేదారుగాఁ బేరు సంపాదించుట జరిగెను. మాజనని నా చిన్నతన మందే గతించినది. జనకునకు మరణకాలము సమీపించునప్పుడు నన్ను శచీంద్రునకు మాపినతల్లికి నప్పగించి జాగ్రత్తగఁ జూడుఁడని కోరెను. అదిమొదలు నన్నతఁడు సోదరునివలె చూచుచుండెను."

"సరే కాని యింతకుమును దీతనిగుఱించి నాకెప్పుడును నీవు చెప్పుట లేదేమి ?"

"అత డిన్నిదినములనుండి యూరిలో లేడు. ఐనను నేను నీ స్నేహమైన నాటినుండియు వానిమాటయే మఱచితిని. మొన్న కన బడినాడు, విందునకు బిలిచితిని.

ఇట్టుల వారు మాటలాడుకొనుచుండగ బైట నడుగులచప్పుడు వినబడియెను. తనమిత్రు లేతెంచుచుండిరని తత్క్షణమున నే గ్రహించి స్వాగతం బిడ నిలువబడి, యెదురుగ బోయి ముగ్గురు మిత్రులను గలసికొనిరి. విజయుడు వారిని సగౌరవముగ లోనికి రావించి యాసీనుల గావించెను. అంత వారిలో మొదటివానిని జూపుచు విజయుడు,

"ఇతడే శచీంద్రుడు" అని వినయునికి చూపెను.

ఈశచీంద్రుడు గంభీరవర్చస్సు గలిగినవాఁడు. మేనిచాయ బంగరురంగు. గడ్డము మీసమును తీయించివేసెను. సుందరమైన ముఖము కన్నులకాంతి చక్కనిది. అతఁడొకచేత బెత్తమును మఱొక చేత నానాటివార్తా పత్రికను ధరించియుండెను.

వినయునకుఁ దన్ను విజయుఁడు చూపఁగ శచీంద్రుడు.

"ఇతడేనా వినయుడు"అని యడిగెను.

విజయ వినయు లిద్దఱు నాశ్చర్యముఁ బూనిరి. శచీంద్రునకు వినయుం డీతఁడని యెట్లుల దెలిసినది? యని వారిలో వారనుకొనిరి. అంత విజయుఁడు.

"మీకెట్లు తెలియును?" అని ప్రశ్నించెను.

"ఆహా! నీ వావేళ బజారులో గనఁబడినప్పుడు నీజేబులో నేదియో పుస్తకమున్నది. దానిమీద నక్కడక్కడ వినయుఁడు అని వ్రాసియున్నట్లు కనబడినది. నీపుస్తకముపై నట్లు వ్రాయువారు నీమిత్రు లెవ్వరో యైయుందురని నే తలచితిని. నే ననుకొన్నది నిజమే" యని శచీంద్రుడు జబాబిడి విజయుని యాశ్చర్యము బోగొట్టెను.

"ఓహో! యిక్కడకూడ మీపరిశోధనాశక్తి నంతయు గనబఱచితిరి కాబోలు." అని విజయుఁడు కుర్చీపై జేరఁబడి వికవిక నవ్వ మొదలిడెను.

మిత్రులందఱు నొక్కపరి నవ్వుకొనిరి.

తరువాత మిత్రులందఱు విందు లారగింప దరికొనిరి. ఒక యరగంటలో భోజనము పూర్తియైనది. మఱియొక పావుగంటవఱకు వారేదియో మాటలాడుకొనిరి. శచీంద్రు డింతలో నాసనము నుండి లేచి.

"మరల రేపు వచ్చెదము లే"యని చెప్పి, వినయునివైపు చూచి యొక చిఱునవ్వు నవ్వి వీథిలోనికిఁ బోయెను. వానివెంటఁ

దక్కుంగలవారుకూడ బోయిరి. మఱికొంతవఱకు కచ్చట నేదియో ముచ్చటలాడికొనిరి.

మరల వినయుడు విజయుడు సిద్ధులు నింటిలోనికి బోయి యాసీనులై, శచీంద్రుడు వార్తాపత్రిక నచ్చట మఱచిపోయెనని తెలిసికొనిరి.

"పాపము. నేను వానిని పిలిచి యిచ్చివేయుదు." నని విజయుడు ప్రత్రిక దీసెను.

"ఉండుముండుము నాకు కొంచెము పనియున్న" దని వినయుడద్దాని నందికొని పుటలు తిరుగవేయుట పూనెను. ఒకనిముసములో నాతడు చిఱునవ్వు నవ్వుచు విజయున కొకటి చూపించెను. అంది ట్లుండెను.

"ఒక మంచి చిత్రకారుడు (ఇరువురు యువతులకు చిత్రరచనావిధానము దెల్పుటకు) కావలయును. ఇదివఱ కెవ్వరివద్దనైన బని చేసియుండిన, వారివద్దనుండి వాని మంచినడవడినిగూర్చి యొకపత్రముం దేవలయును."

సురేంద్రనాథుడు. (ఆనందపురము)

"ఓహో! ఇందులకాపత్రికనుంచుమంటివి. సరే! బాగుగనే యున్నది."అని విజయుడు పల్కెను.

"ఔనుకాని పత్రము నెట్టుల తేగలను."

"గట్టిచిక్కే" యని విజయుడు కుర్చీలో జేరఁబడి యేదియో యాలోచించుచున్నట్టు లుండెను.

ఇంతలో శచీంద్రుడు ప్రవేశించి.

"వార్తాపత్రిక మఱచితిని. అందులకై తిరిగిరావలసివచ్చినది" యనుచు బత్రిక తీసుకొని మరల వినయవిజయు లాలోచనా సాగరమున గొట్టుకొన వీడిపోయెను. కొంతవఱ కెవ్వరును మాటలాడుట లేదు. అంత విజయుడు.

"ఆఁ! నేను చెప్పెడి నుపాయము. భయము లేకుండపోయి నాగేంద్రునే యడుగుము." అనియెను.

"అతఁ డొసఁగునా?"

"ఈయకున్న నేజెప్పెదను. ఇప్పుడే మనమిద్దఱము వాని మందిరమునకుఁ బోదముపద. వాని రహస్యమును వెల్లడిచేసెద వని యైన నాతఁడు భయపడి తప్పక యిచ్చును" అని విజయుడు నవ్వుచు లేచెను. వినయుడుకూడ లేచి.

"అతఁ డీయనని పల్కిన?" యని ప్రశ్నించెను.

"సరే యప్పటిమాట యాలోచింతములే! తరువాతకథ నడిపించు వ్రాచీనాది. తొలుత పద?" యని విజయుడు వినయుని హెచ్చరించెను.

వెంటనే యామిత్రద్వయము వీథి వెంబడి పోవుచుండిరి. ఇర్వది నిమేషములలో వారు నాగేంద్రుని మందిరద్వారముకడ నిలువబడి యాతఁ డుంట తెలిసికొని లోనఁ బ్రవేశించుచుండిరి.

3

తొలినాటి నిశీథమున జరిగిన సంగతుల నన్నింటి దలచుకొనుచు నాగేంద్రుడు కుర్చీలో జేరగిలబడియుండెను. వానిముఖము కళావిహీనమై యుండెను. వానికన్నులలో గలిగిన యాయెఱ్ఱని రక్త కాంతియే వాని కానాటిరాత్రి నిద్దురయన్నమాట యైనను లేదని చాటి చెప్పుచున్నది. అత డేకాంతపు టాలోచనలలో గొట్టుకొనుచుండగ వినయ విజయులు గదిలో బ్రవేశించిరి.

నాగేంద్రుడు నిమిషమాత్రమున దెల్లబోయి, నోటమాట లేక నిస్తబ్ధుడై యుండిపోయెను. వాని కాలుసేతులు చల్లపడియెను;

వాని గుండియలదడదడ యాగదిలో నున్నవారంటికి స్పష్టంబుగ విన బడుచునుండె ననుట యతిశయోక్తి యెంతమాత్రము గానేరదు. వినయుడు మరల రా గారణమేమి? ఈరెండవవా డెవడు? వీరిద్దఱు గలిసి యిక్కడకు రాగతం బేమి? అను ప్రశ్నాంతరంగము లొక్కుమ్మడి నా జమీందారునిపై మాలికలుగ బైపాటున బడెను. ఇందేమియొ యుండవలెనని యతడు తన యంతరంగాంతరాళమందు గొంతవఱ కనుమానము పడుచుండెను. కట్టకడ కాతడు తన కలవరమంతయు మఱుగుపఱచుటకై సప్రయత్నముగ నొక నవ్వు నవ్వి వారి కాసనములజూపెను.

మాటలాడుటకై యెవ్వరును ధైర్యముచేయలేదు. నాగేంద్రుడేమియు ననుటకు దోచక యేదియో యాలోచించుచు గూరుచుండెను. ఎట్లు సంభాషణ మారంభింపవలెనో వానికి దోచుట లేదు ఎట్టకేల కతడు ధైర్యము జేసి, కొంతవఱకును మర్యాదగా బ్రశ్నించెను.

"మీరాకకు గారణ మరయవచ్చునా?"

"తనతో గొంచెము పనియున్నది" యని వినయుడు జమీందారునకు జవాబొసంగెను. తనతో వానికేమి; పనియుండుట యేమి? యని యతడనుకొని యూరకుండెను. అపుడు వినయుడు తమరు నన్నుద్యోగమునుండి తప్పించివేయుటచే నేను మరియొకచో బ్రయత్నముల జేయవలసివచ్చినది. కాన నాసత్ప్రవర్తనముగూర్చి నాకొక పత్రము దయచేయవలెను." అనియెను.

నాగేంద్రున కట్లుచేయుట కావంతయు నిష్టములేదు. రేపు సావకాశముగ జూచెదను అని యతడు, కొంతవఱకు గోపస్వరమున బలికెను.

విజయు డాతని దురుద్దేశము నంతయును సూక్ష్మముగ

గ్రహింపఁగన్, "అట్లు చేయ వీలులేదు! నేఁడే యాతఁడు దానిని దీసికొని పోవలయును. కావున నిప్పుడేయది దయచేసిన జాల సంతోషింతుము" అని నిర్భయముగ బల్కెను.

వాని స్థితి నసూంతముగ నున్నపాటున మ్రింగివేయవలెనన్నంతకోపము నాగేంద్రునకు వచ్చెనుగాని యేమిచేయగలఁడు? ఒక్క నిముసమువఱకు కతఁడేమియు మాటలాడక యూరకుండెను. ఇంక నేమియు లాభములేదని యతఁడెదలో భావించి యాక్షణముననే యొక కాగితముపై వినయుని బొగడుచు నాల్గుముక్కలు—తన కిష్టములేకపోయినను, తప్పదు కావున—వ్రాసి యాతని కిచ్చెను. మరిమైదు నిముసములలో నామిత్రు లిద్దరును దమలోఁదాము తమ విజయమునకై హర్షసూచకముగు చిఱునవ్వొలయించుచు నడువ సాగిరి.

"చూచితివా! తొలుత నెట్లయినఁ దప్పించుకొనుటకుఁ బ్రయత్నములఁ జేసినాఁడు. వానికి నీయందు చాల కోపము. లేకున్న నట్లనఁడు. పోనిమ్ము! మన యవసరము తీరిపోయినది కదా" యనుచు వినయుఁడు బిగ్గరగా నవ్వఁదొడఁగెను.

తరువాత వారిద్దరు షికారుగఁ దిరుగుటకునై యూరి వెలుపలకుఁ బోయిరి. ఆమరునాఁడే యానందపురమునకు తానుత్తరము వ్రాయ వినయుఁడు నిశ్చయించుకొనెను.

ఇంటికి మరలివచ్చినపై వినయుఁడు జనని కీసంగతి నేదియు నెఱుకపఱుప నిష్టపడలేదు. ఆమె మరియెక్కడనైన నుద్యోగమునకుఁ బ్రయత్నించుచుంటివా యన నింకను లేదని పలుకుచుండెను. తన ప్రయత్నము సఫలమగునో కాదో యని వానిభయము. ఇంతవఱకుం దెందఱి కిట్టియుత్తరములు వ్రాయలేదు. ఎందఱు తమ కవసరములేదని తిరిగి వ్రాయలేదు! అని యాతఁ డిదియు నష్టే యగు

నేమోయని యనుమానించుచుండెను. నాలుగు దినములావిధముననే గడచిపోయినవి.

వినయుఁడు నిరాశాపూరితుఁడైనట్లుల వాఁడినవాని ముఖమే దానిని చెప్పుచుండెను. ఇట్లుండ నాతనికి జవాబొసఁగఁబడెను. సంశయముతో నాతఁడాయుత్తరముఁ బఠింప నారంభించెను. వాని హృదయము కదులఁబడెను. ఇంతలో జననికూడ నక్కడకేతెంచెను.

"అమ్మా! ఉద్యోగము దొరకినది."

"ఎవరిదగ్గఱ?"

"మనయూరునఁగాదు. ఆనందపురమున"

"అబ్బ! పదిక్రోసులదూరమున నున్నదే! వినయా! వాఁడు జీత మెంత యొసఁగెదరు?"

"ముప్పదిరూప్యములు!"

జనని కొంత యుత్సాహపూరితయైనట్లు వినయుఁడు తెలిసికొనఁగలిగెను.

"ఎప్పుడు ప్రవేశింపవలయును?"

"పదిరోజులలో నెప్పుడైన సరే; ముందు వారికిఁ దెలియఁబరచి ప్రవేశింపవలెనఁట."

"సరే! ఈపదిరోజులు నింటివద్దనే యుండుము. అటుతరువాత బ్రవేశింతువు గాని లెమ్ము" అనుచు నీవార్త లోనున్న ప్రమదకెఱిఁగింప నామె లోనికిఁ బోయెను.

వినయుడు తత్క్షణము పోయి విజయునకిదియంతయు దెలియబఱచెను. మిత్రునకుద్యోగము వచ్చెనని యాతడు సంతసించె గాని వానిని విడువవలయుగదా యని విచారించెను.

ఎనిమిదిరోజులును త్వరలో నైపోయినట్లయ్యెను. ఆనాడే వినయుడు ప్రయాణము చేయవలసినదినము. వెన్నెలపుచ్చపూవువలె

గాయురాత్రియు గావున నాతఁడానాటిరాత్రి బయల్వెడల నిశ్చయించెను. జనని రాత్రి పయన మగుట మంచిదికాదని బోధించెను గాని వాఁడు వినలేదు. ఎట్టకేల కామెయు యంగీకరింపవలసివచ్చినది.

పదిగంటలు లాలించి వినయుఁడు జననితోడను, సోదరితోడను "పోయివచ్చెద"నని చెప్పి బయలుదేఱెను. జనని జాగ్రత్తగా వెడలుమనియు నుత్తరములు వ్రాయుచుండు మనియు పదిసారులు చెప్పి మరిపి పినది. అటుపై నాతఁడు విజయునితోఁగూడ జెప్పుటకు బోయెను.

పదునొకండుగంటలుకూడ గొట్టిరి. వెంటనే వినయుఁడు బయలుదేఱెను. విజయుఁడు మిత్రు సంపకము పెట్టుటకునై కొంతదూరమువఱకు బోయెను. కొంతదూరముపోయినపై వారిద్దఱు వాగిమాట లాడుకొని యిఁక నాలస్యమగుచున్నది యనితలచి ఎవరిదారిని వారు పోదమనుకొనిరి.

"అప్పుడప్పు డుత్తరములు వ్రాయుచుండవలయునుసుమీ! మఱవవద్దు" అని విజయుఁడు వినయునకు దనకరమందించెను. వినయుఁ డద్దాని నందికొని తనరెండుచేతులతో దానిబట్టి "తప్పకుండ వ్రాయుచుండెదను. మాసోదరీ జననులయోగక్షేమ మరయుచుండుము. హూ, నేను నాదారినిపోయెదను" అనియెను.

౪

అది సముద్రతీరము. ఫెళఫెళార్భటులతో నింగిముట్టుచు లేచి తరంగసంతతులు, ప్రేమసంప్రపూరిత యగుప్రణయినిని యువకుఁడు తనివిదీర జుంబించినట్టుల, తీరము నాని ముద్దుల గురియించుచుండెను, మరల వెనుక వెనుకకు మరలుచు నేమరిపాటున నుండిగ

నే తెంచిపోవుచుండెను. ఆనందమయప్రణయప్రపంచమున సిలువెల్ల గరగినదై యనంతకల్లోలములలో నంతరించి మరికనబడక యుండెను. ఒక్కనిముసముమాత్ర మప్పుడప్పు డాతీర మంతయు నిశ్శబ్దంబుగ నిద్రించుచున్నట్లుండెను.

ఆసముద్రతీరమునందే యానందపురమను నొకపట్టణముసర్వజనానందదాయకమై యెంతయు జెలువము నింపుచుండెను. ఆపట్టణము చాల చిన్నది వీధులు చాల విశాలముగ నుండును. అందు మేడ లన్నియును సముద్రతీరము నానుకొనియే యున్నవి. ఆమందిరము లన్నిటిలోను సురేంద్రనాథునిభవనము సుప్రసిద్ధమై మిన్నయై చూచుట కెంతయు నందముగ నుండెను. ఆభవనమునకు ముందుగ గొంత ఖాళీప్రదేశము కలదు. దానికి మధ్యమున నొకచక్కనియరుగు కట్టబడి యున్నది. ఆప్రదేశమందు నక్కడక్కడ బూలమొక్కలు, విరులతో జెలువారుచుండెను. ముందు మన మాప్రదేశము దాటి లోన బ్రవేశింతము. ఆమందిరమున రెండుమేడలు కలవు. ముందున నున్నమేడపై రెండుగదులు, నారెండుగదులకు నడుమ నొక పెద్దహాలును గలవు. దిగువభాగమున గూడ నారీతినే గదులుకట్టబడినవి. రెండవమేడ దీనికి వెనుక గలదు. ఆమేడయును దొలిమేడవలెనే యున్నదని చూచినంతనే పోల్చుకొనవచ్చును. ఆరెండుమేడల చుట్టు నొక పెద్దప్రహరీ నిర్మింపబడి యుండెను. ఆ మందిరములు చాలకాలముక్రిందటనే నిర్మింపబడినవి. సముద్రపుజల్లగాలి యామందిరములో నివసించువారికి సంతతానంద మొసగుచుండును. పూర్వనిర్మితం బగు నాభవనము దృఢమై రాతిమేడబోలెనుండెను. ఆమందిరమునకు బ్రతివత్సరము వెల్లగొట్టించుచుంటచే నది యెల్లప్పుడును స్ఫటికాకారంబున నుండి యెంతయు బాగుగనుండెను. ఆభవనమున గల గదులకు కిటికీలు విశాలమైనవి యమర్పబడి

యుండెను. వీధిలోనుండి భవనములోనికిం బోవుటకు ముందుగా బది మెట్లెక్కి మరిపోవలయును. ఆభవనముచుట్టు గట్టబడిన ప్రహరీ గోడయొక్క చోటనే సుదృఢమై విశాలమైన ద్వార మొండుకలదు. ఆద్వారమున కొక్క తలుపే, యినుపకమ్ములతో జేయబడినది దిట్టమైనదియు నమర్పబడి యున్నది.

ఆ భవనమునకు ప్రస్తుతాధికారి సురేంద్రనాథుడు. కాని తత్పూర్వాధికారి యమరేంద్రనాథుడు. అమరేంద్రనాథుడు మరణించి పదిసంవత్సరములు పైగా దాటినది. అతడును వాని సతీమణి యగు లీలయు క్రైస్తవమతస్వీకార మొనర్చి దేశదేశముల దిరిగి సుప్రసిద్ధ ఖ్యాతిని వడసి తమ నామమును శాశ్వతముగ నెలకొల్పిరి. అమరేంద్రుడు మరణించిన మరియొక సంవత్సరమునకు గృశించి లీలయు బతి చరణకమలముల దర్శింప బోయినది. ఆదంపతులతో బాటుపడిన యొక ముసలిసేవకు డిప్పటికిని సురేంద్రనాథుని సేవించుచు గాలము పుచ్చుచుండెను.

లీలామరేంద్రులు తమ నామముతోపాటు, ఈ యిహలోకమున, స్మృతిచిహ్నముగ విడిచినది, తమపుత్త్రియగు మధురయే. మధుర యింకను ఏడెన్మిదేండ్ల ప్రాయమునందు నున్న యపుడే జననీజనకుల గోల్పోయెను. అదిమొదలామె తనపినతండ్రి యగు సురేంద్రనాథుని యొద్దనే వసించుచుండెను.

సురేంద్రనాథునకు భ్రమర యను నొక్కకూతురు తక్క మరి బిడ్డలులేరు. భ్రమర శిశువై యున్నప్పుడే జననిని గోలుపోవుటచే జనకుడే జనని యయ్యెను. మధురాభ్రమర లిద్దఱు నేకప్రాయలగుటచే జోడు కుదిరి శైశవమునుండియు నక్కచెల్లెండ్రరీతి నాడుకొనుచు సురేంద్రునకు ముదము గూర్చుచుండిరి. మధురయు జననీజనక మరణానంతరమున గొన్ని దినములవఱకు నది యొక విధముగ

నుండెగాని క్రమక్రమముగ భ్రమరతో నామెకు మైత్రి కుదుర బూర్వదుఃఖము నంతయును మఱచి నూతనోత్సాహప్రపూరితాత్మయై హాయిగ నుండెను. భ్రమరామధురలు చిన్నతనమునుండియు నొకే చోట బెరిగియున్న వారగుటచే వారిలో వారికి గ్రొత్తలేదు. ఒకరి విడిచి మరొక రెప్పుడును సాధారణముగ నుండరు. సురేంద్రనాథు డీయాడుపిల్లలే తన సర్వస్వమని నమ్ముకొని కాలక్షేపము జేయుచుండెను. వారు హాయిగ నుంటయే యతనికి హాయియగుట యని యాతడు తలచుచుండును.

అమరేంద్రనాథుడు చాలసొమ్ము సంపాదించి తన కొమార్తె యనుభవించుటకు విడిచెను. ఇప్పు డాయాస్తినంతయు సురేంద్రనాథుడే సరిచూచుచుండెను. అతనికి గూడ ధన ముండెను. కాని యన్నయార్జనము నితని సంపాదన మించజాలకుండెను. సురేంద్రనాథు డిప్పుడు పక్షవాతముచే జాల బాధ ననుభవించుచుండెను. అత డిప్పుడు కదలుటకు గూడ నవకాశము లేకుండెను. అతని దేహము స్వాధీనత దప్పిపోయినది. నడువజాలడు; కదలలేడు. వానిని సేవించుచున్న ముసలిసేవకుడే యాతనికి గావలసినవన్నియు జేయుచు నెల్లవేళల నాతనినే కనిపెట్టుకొని యుండెను.

సురేంద్రనాథుడు తన కారోగము సంభవించినది మొదలొక్కని యా వెనుక మేడలోనే నివసించుచుండెను. ఆగదులలో మరి యితరు లెవ్వరు నుండుటకు వీలులేదు. సేవకుడగు రామ్‌తప్ప దానిలో నెవ్వరు బ్రవేశింపరు. వారమున కొక్కమారు మాత్రము మధురాభ్రమరలు పోయి సురేంద్రనాథునికడ నొక్కయరగంట వఱకు మాటలాడి తిరిగివత్తురు. ముందున్న మేడగదులలో నొక దానిలో భ్రమరయు, మరియొకదానిలో మధురయు నివసించుచుందురు. వారు సాధారణముగ నామధ్యనున్న హాలులో గూర్చుండి

కాలక్షేపము సేయుచుందురు. రాత్రులు బందుకొనునప్పు డెవరిగదికి వారు పోదురు.

మధుర మధురస్వరూపిణి. ఉన్నత రసతరంగదివ్య మాధురీ మూర్తి: నవీనమానవశ రమణీయకోమల విలాసమూర్తి; చంద్ర చంద్రికా మనోహరమూర్తి: ఆమె లేజెక్కిళుల యందలి చక్కని గులాబీరంగు నవ నవానంద సంధాయకమై, సుధాకాంతులఁ జిల్కు చున్నట్టు లుండును. ఆమెయుంగరాల ముంగురు లామెయాస్యసీమ నృత్యము జేయుచుండగ నొకవింతయంద మామెముఖమునఁ జూపట్టు చుండును. తదీయ ముఖచంద్రబింబ సమాగత విమల సౌందర్య లహరీ తరంగ మాలికలయందు దేలియాడగ నేయువకునకు మనసు పుట్టకుండును? తన్నంజులను స్నిగ్ధ విమలదేహకాంచన దీప్తుల దేలి యాడుట కెవ్వడిచ్చగింపడు? ఆమె కోమల కరుణారసార్ద్ర హృదయ వినిర్మల రమణీయభావ స్వచ్ఛతర మహానురాగ ప్రపూరితచిత్త.

మధురకును భ్రమరకును రూపమునం దప్ప మరియెందును వ్యత్యాస మిసుమంతయు లేదు. భ్రమర దేహమురంగు కొంతవఱకు నల్లగా నుండును. కాని యది వినీలాకాశమువలె నిర్మలము. నిరుప మానము, అనిర్వచనీయము అందు దళతళలనీను నొకచక్కని వర్ణ మిమిడియుంటచే నామె కారంగు మరియొకవింత యందము నొసంగు చుండెను. అప్పుడతని దేహమందు సౌందర్యలత యల్లిబిల్లిగ నల్లుకొని యామెకొక నూతన వికాసంబు నొసంగెను. ఆమె నయనంబుల నుండి వెలువడు తరళవినూత్న కాంతులయం దాకసంపు నీలంపునీటు లొలుకుచుంటచే నామెముఖాంభోజము వింతవింత యందంపు సరసి యోయనఁ బొల్చుచుండెను. ఆచక్కదనంబునంగు, చంద్రసందర్శ నంబున నుప్పొంగి పారలుసముద్రంపు జెలువము పూర్తిగ లీనమై యుండెను. అందమృతశీకరముల వెదచల్లు చక్కని కాంతులు ప్రజ్వ

రిల్లుచుండును. మొ_త్తముపై భ్రమర మధురయంతటి సుందరీమణి కాదని చెప్పవచ్చును. ఇద్దరును సుకుమారహృదయులే; యిద్దరును కరుణారసప్రపూరిత చిత్తలే; యిద్దరును సకలసుగుణఖనులే; యిద్దరును మహోన్నత భావతరంగ సంక్షుభిత భావలే. వారిద్దఱికిని సోదరీ సహజమగు ప్రేమకలదు. ఇద్దరు నొకరి నొకరు విడిచియుండక సంత సమున జరింతురు.

మధురాభ్రమరలు ప్రొద్దున లేచినవాది మరల బండుకొను టకు బోవువాక నొక్కచోటుననే యుందురు, సాయంతనసమయము లందు సముద్రతీరమునకు బోయి కడలితరగల దొప్పదోగి వీచుమ రుదంకురంబుల బీల్చుచు హాయిగ దిరుగుచుందురు. వారప్పు డప్పుడు దూరము వెడల నిచ్ఛకలిగిన దమగుఱ్ఱపుబండిపై బోవుదురు. వారు సాధారణముగ బైకి వెడలు నలవాటు లేకుండుటచే నాగుఱ్ఱపు బండి తోలువాడే పైపని చేయుచుండును. వంట మొదలగునవి యొనర్చు టకు మరియొక సేవకుడు కలడు. వారిద్దరు దిగువనున్న రెండుగదుల లోను బండుకొనుదురు.

వీరెవ్వరును వెనుక మేడలోనికి బోవ ననుజ్ఞ లేదు. దీనికి గార ణము కలదు. సురేంద్రనాథు డేమాత్రముధ్వని యాలకించినను వాని చెవులు తాళములువైచిపోయి మరియొకగంటవఱకు నాతడు మాట లాడ శక్తి లేక పడిపోవును. ఒకమాఱొక సేవకుడు ప్రమాదవశమున, నాతని గదిలో దుడుచుచుండగ వానిచేయి తగిలి బల్లపైనున్న గాజు పాత్రము దిగువ బడియెను. తోడనే యది యొకశబ్దము జేయుట యును దానితోడ సురేంద్రనాథునికి జెవులు పాడైపోయి వానికి మరియేపాటి శబ్దము వినబడినను బ్రమాదము వాటిల్లుచుండు నను సం భవించుచుండెను. నాటినుండియు నాముసలిసేవకు డగురామ్ తప్ప నితరు లందు బ్రవేశించుటకు వీలులేదు. తక్కినయిద్దఱుసేవకులు

ముందున్న మేడను దాటి,—పిలువబడిన దప్ప, అప్పుడైనను జాల జాగరూకత వహించికాని పోవుటకు వీలు లేదు,—ఎంతమాత్రమును బోవరు.

సురేంద్రనాథుడు కదలుటకైనను నవకాశము లేకయుండుటచే నాముసలిసేవకుని ముసలికబురుల నేవియో యాలకించుచు దినముల బుచ్చుచుండెను. అంతియకాని యాత డెప్పుడును దనసుతల రావించు నలవాటుపడలేదు, వారెప్పుడో కాని రారు కూడను. వచ్చినయెడ బ్రమాద మేమి వాటిల్లునో, తనకు జాలవఱకును సహాయ మొనర్పకుండినను, బెద్ద యగుటచే గౌరవనీయుండగు వానికెట్టియాపద సంభవించునో, దానివలన నింట గలపరిస్థితులలో నెట్టివింతమార్పులు కల్గునో, వారికి ముఖ్యాధారంబుగ నున్నయీమగపురు గేమి యగునో, యని వారు సురేంద్రనాథునికడకు దఱచుగ బోవుట కనుమానింతురు.

౫

బాలభానుని యరుణకిరణంబులు తారుణ్యమున దాండవించుచు ననంతవర్ణంబుల దరంగమధ్యమునందుయ్యెల లూగుచునుండెను. నిశాసమయంబున విద్యుల్లతచే వినీలాంబరము తళుక్కుమని బెళుకుల జూపునట్టులు కాశ్మీరరాగార్ద్రమై కడలి యనంతభంగమాలికాచిత్రనృత్యసంపదల బొదలుచు గడుంగడు సొంపునింపుచుండెను. తీరంబున నురుగు రంగులనీనుచు వెన్నవలె గరగిపోవుచుండె.

సురేంద్రనాథునిభవన మట్టియెడనవీనవర్ణసమన్వితంబై తరంగములబోలె రంగులు మాటిమాటికి జక్కగ మారుచు నుండును గాన రమణీయముగ నుండెను. ముందున్న కాళీప్రదేశమున గలపూల

మొక్కలు నాటియుదయమున జాల నందముగ నుండెను. పుష్పదళ మధ్యమున గలమంచుచుక్కలు తళతళమని మెఱయుచు వాని కొక వింతసౌందర్య మొసంగుచుండెను. అపుష్పాలమొక్కల నన్నింటిని సరిచూచుచు, నందునందు గలయెండుటాకుల దీసివేయుచు మధుర నిలువఁబడి యుండెను. ఆప్రదేశమునఁ గలయరఁగుపై భ్రమర కూర్చుండి యుండెను. ఇంతలోమధుర బాగుగ విరిసినపుష్పములఁ గొన్ని కోసి తెచ్చి యందుఁ గొన్నిభ్రమర కందిచ్చి యామెప్రక్కనే తానును గూరుచుండెను. వారిద్దఱును నప్పుడే కోయఁబడినవికసితపుష్పములవోలె నుండిరి.

మధుర తనచేతినున్న పుష్పముల వాసనఁ జూచుచు వానిసే యేకాగ్రదృష్టితోఁ దిలకించుచు నేదియో జ్ఞాపకము వచ్చినదాని వోలె తల యెత్తి, దిగ్గున భ్రమరహస్తమును దనకరంబునందుఁ బట్టి కొని యిట్లుపలికెను.

"భ్రమరా! నిన్న నేను సుమను జూచితిని సుమీ!"

'ఆఁ' యని మహదాశ్చర్యంబున భ్రమర చకితయైనట్లు మధుర ముఖమును సాభిలాషముగ జూచెను.

"నిజమేనా మధురా? అనా డామె యెవరికి దెలియకుండనే యంతరించి పోవుట యేమి, మరల నిపుడు కన్పించుట యేమి? నాకు చాల వింతగా నున్నది."

"లేదు! నేను కనులార జూచి యుంటిని. ఆమెయే యని నేను నిశ్చయముగ జెప్పగలను. చూచినంతనే నిమేషములో నామెయే సుమ యని నేను గ్రహింపగల్గితిని."

"ఎప్పుడు చూచితివి?"

"నిన్నసాయంతనమున!"

"ఆహా!"

"నేను నీవు సాయాహ్నమున నిక్కడ కూర్చుండగా నీవెందు లకో లోనికి బోయితివి. అప్పుడు నేనీ పువ్వులమొక్కలను చూచుచు దిరుగుచుంటిని. ఇంతలో నేనా గోడయొద్దనకు బోయి చూచుచుం డగా నల్లంతదూరమున నామెను కనుగొంటిని. ఆమె త్వరితగమనయై యిటు లూరివెలుపలకు బోవుచుండెను. నేనొక్కపరి యిక్కడ నుండి నీకొఱకు లోనికి వచ్చితిని. నీవు నాకు గానరానందున మఱచిపోయి తిని. లేకున్న చెప్పియే యుందును."

ఒక్కనిముస మంతటను మౌనమే!

"కాని యామె యిక్కడికి వచ్చుటకు గారణ మేమియై యుండునో, నాకామె యగునో కాదో యనుమానమే. ఏమో! నే చెప్పలేను కాని—"యని భ్రమర కొంతవఱ కనుమానసూచక మగు స్వరమున బల్కి యూగిపోయెను.

"నాకది తెలియదు. కాని నేనామెను నిన్న చూచితి నని నిశ్చయముగా జెప్పగలను. అందు నాకు సందేహము లేదు."అని మధురయు దీర్ఘాలోచనానిమగ్నమానసయై యుండెను.

వారట్లొక యరగంటవఱకు మాటలాడకుండ గూర్చుండి యుండిరి. వారి నప్పు డెవ్వరైన గాంచినచో వారెందును గుఱించియో తెలిసికొనుటకు జాల ప్రయత్నము చేయుచు నాలోచన మొనర్చు చుండిరని సుళువుగ గ్రహింపగల్గుదురు.

మధుర మరల లేచి పూవులమొక్కలయొద్దకు బోయి తిరుగుట మొదలిడియెను. ఆముగ్ధ మంత్రముచే గట్టువడినదానివోలె తదేక ధ్యానపరవశయై తదీయరామణీయకభావమును గ్రహింప నూహించు చున్నదానివలె గన్పట్టుచుండెను.

భ్రమర యింకను ముందు జరిగిన సంభాషణమునుగూర్చి పగ పరివిధముల దలపోయుచుండెను. ఆమె రోచనాంబర మధ్యభాగ

మందు విహంగము విధమున సంచరించుచు, మరల రివ్వున దన ప్రపంచమున కేతెంచుచు నుండెను.

"ఆమె మనల వీడి యెన్ని సంవత్సరము లైనదో నీకు జ్ఞాపక మున్నదా?" యని మరల నామె ప్రశ్నించెను. కాని మధుర మారం బుగ నుండుటచే నామె తిన్నగ నీమె మాటలను వినజాలక "ఆ! ఏమంటివి?" యనియెను. భ్రమర మరల దన ప్రశ్న నామె కెఱుక పఱచెను.

"ఐదుసంవత్సరములు దాటిపోయినది." అని ముభావంబుగ మధుర జవాబొసగి యెప్పటియట్టులు పూవుల మొక్కలతో జిన్న పిల్లపోలిక నాడుచు దనలో దానే యమితానంద మొందుచు మధ్య మధ్య చిరున వ్వొలయించుచు నుండెను.

"ఆమె యదియేమో కాని నాకు జాల వింతగా గనబడుచు నుండునుసుమీ! ఆ చిన్న తనపు చేష్టలు; ఆ యేకాంతభావము అవి యన్నియు సాధారణముగా నెవ్వరియొద్దను జూడలేము. అనుచు భ్రమర సోదరీ యేమి యనునో యని యామెవైపు కన్నుల మరల్చెను.

మధుర తనపనిని విడువకుండనే "ఔనౌను! నాకు బాగుగ జ్ఞాపకమున్నది. ఆమె యెప్పుడును ఎవ్వరితోడను మాటలాడుటకై ఇచ్ఛగించెడిది కాదు. తనలోకమేమో తనది. పరులయెడ సక్కఱ లేదు. ఒకానొకప్పు డెవ్వరైన నామెగదికి బోయిన తిన్నగ గౌరవ మైన జేసి యెరుగదు. అదేమోకాని యామెదంతయు నదియొక విధ మగు ప్రకృతి. కాని పాపము! చాలమంచిది. ఏమిబుద్ధిపుట్టినదో యెందుచేతనో కాని మనతో జెప్పనైన జెప్పకుండ పోయినది. అనుచు మధుర మరల నరుగుచెంత కేతెంచి భ్రమర ప్రక్కనే యాసీన యయ్యెను.

"హా! పోనిమ్ము. మన కెందుల కామెయుబుసు. ఆమె కేదిరయో బుద్ధిపుట్టి యట్లు చేసినది. పాప, మామె పేటిక యింకను మన గృహమందే యుండిపోయినది. దానిని దీసికొని పోవుటకైన నామెయేటికో గాని మరి మన గృహమునకు రాలేదు. అని భ్రమర యీ సంభాషణ మంతటితో ముగించి యేవియో స్వవిషయములు నవియు మాటలాడ మొదలిడెను. మధురయు నుల్లాసముతో గూర్చుండి మాటలాడ ప్రారంభించెను. అట్లు మరియొక యరగంట దాటిపోయినది.

"మధూ! ఏడున్నర కావచ్చినది కాదూ?"

"ఊఁ ఇప్పుడే మేడమీద గడియారము గంటకొట్టినది. అది ఏడున్నరయే యైయుండును."

ఐనచో నీపాటికి రావలసినదే, ఇక మరి పది పదునేను నిముసములలో నే తెంచు ననుకొందును.

స్వల్పాహారమునకుఁ బ్రయత్నములు చేయబడినవికదూ, అవి సిద్ధమై యుండునో లేదో అప్పటికి.

అఁహా! అప్పుడే తయారై యుండు నంకొందును. ఏడున్నరకే సిద్ధము చేయవలెనని చెప్పితిని.

సరే! ఐన మరి బాధలేదు.

వారట్లు మాటలాడుకొనుచుండగ నెండవేడిమి హెచ్చగుచుండెను. "అబ్బా! చీడీలోనికి బోయి కూరుచుందము రమ్ము ఇచట సూర్యునివేడి జాస్తీగానున్నది." యనుచు మధుర లేచెను. భ్రమర కూడ లేచి నిలువబడెను. ఇద్దరును లేచి మేడదిగువ చీడీలోనున్న యొక బెంచీపై నాసీనలైరి.

"ఏమిచెపుమా! ఇంకను రాలేదు. ఆటంక మేమియైన గలిగి యుండదుకదా. అట్లైనచో నుత్తరమైన రావలయునే ఎనిమిదిగంటల

వఱకుఁ జూచుచుందము." అని భ్రమరవీధివైపు దృష్టిసాగించి పల్కెను. వీధికన్న భవనమెత్తుగా నుండుటచే నందున్న వారికి వీధిలోని వారందఱు గన్పడుచుందురు.

ఐదు నిముసములవఱకు మధుర యచ్చోట గూర్చుండి దిగ్గున లేచి లోనికిఁ బోవుచుండెను.

"మధూ! ఎక్కడకు బోవుచుంటివి? ఒక్క నిముసముమాత్ర మాగుము. ఎనిమిది దగ్గర కానున్నదిలే. అంత తొందర యెందులకు ఒక్కపరి యోర్చుకొనుము."

"లేదు. లోనికిబోయి వంటకములు చల్లారకుండ జాగ్రత్తగా నుంచుమని చెప్పిరావలయు. నీవిక్కడనే కూరుచుండుము. నేను వంట వానితో జెప్పి తిరిగి వచ్చెదనులే!" అనుచు బాలికవలె మధుర భ్రమర నొకతె నక్కడ విడిచి, రివ్వున లోనికి బరుగిడుచుఁబోయెను.

భ్రమర యేదియో యాలోచించుచుండగనే మధురలోనుండి మరలివచ్చి, "బజారునుండి సామాను లిప్పుడే వచ్చినవి. వంటను నిప్పుడే యారంభించినాడు." అని చిఱునవ్వు నవ్వుచు బల్కెను.

"ఏమి! వానికి బుద్ధిలేనట్లున్నదే. నేను మరిమరి చెప్పి తప్పక యేడున్నర యెన్మిదిగంటల కన్నియు సిద్ధము కావలెనని చెప్పితినే. పోనిమ్ము తర్వాలో సిద్ధముచేయుమని చెప్పుము మధూ! ఆలస్యము చేయవలదని చెప్పుమీ" అని భ్రమరనోటినుండి మాటలు వెల్వడుటయే తడవుగా మరల మధుర బాలికవోలె లోనికిఁ బోయెను.

భ్రమర మాటిమాటికి వీధిలోనికి దన వినీలదృష్టి కాంతులఁ బ్రసరింపఁజేయుచుండెను. వారెవరికొఱకో నిరీక్షించుచున్నట్లుండెను. ఇంతలో టంగుటంగున నెనిమిదిగంటలు వినఁబడియెను. ఆమె లేచి నిలువఁబడి యొక్కనిమిషమువఱ కచ్చటనేయుండి లోనికిఁ బోదొడగెను. ఇంతలో మధుర యామె కెదురుగ నేతెంచి భ్రమరా! తిరిగి

వచ్చుచుంటి వేమి? ఉత్తరమేదైన దపాలాబంట్రోతు తెచ్చియిచ్చెనా యేమి?" అడిగెను.

"అఁహా! ఏమియును రాలేదు. రేపటివఱకు నుత్తరముకూడ రాదనుకొందును. ఏదియో యాటంకము కలుగుటచే రాకపోయి యుండునని నేననుకొందును."

వారంత లోనికి బోయిరి. భ్రమర మేడపైకి బోవుటకు మెట్లెక్కుచుండెను.

"రమ్మా! మనము పోయి స్వల్పాహారము దీసికొనుటకుఁ బోదము. ఇప్పుడు మేడపై కెందులకు? భోజనానంతరమునఁ బోవచ్చునులే. రమ్మా!" అని మధుర పల్కెను.

సగము మెట్లెక్కుచున్న భ్రమరయాఁగి వెనుదిరిగి మధురను వీక్షించుచు, మెల్లగా "మధూ! అలాగున గాదు, మన యింతలో దొందర నెందులకుఁ జెందవలయును! ఏమో మరల వచ్చునేమో. అందువలనఁ దొమ్మిదిగంటలవఱకు నాఁగియుందము. అప్పటికిఁగూడ రాకయుండినయెడ మనము లేతము." అని పల్కి మరల తిరిగిపోయి మేడమీదికి జరచర బోదొడగెను.

"సరే! అలాగేచేయుదము."

అని మధుర పల్కుచు నామె వెంటనే తానుకూడ మేడపై కెక్కిపోయెను. మధుర మేడపైకెక్కుసరికి భ్రమర మధ్యహాలులో లేదు. మధుర, భ్రమరగదిలోనికి బోయి,

"ఏమిటి చూచుచుంటివి?" యని, యామె యేదియోయొక కాగితమును జదువుచుండుటఁ జూచి ప్రశ్నించెను.

"అఁహా! ఏమియులేదు. మన కానాఁడతడు వ్రాసినయుత్తరము బరీక్షించుచుంటిని. ఈరోజుననే యాతఁడు వచ్చెదనని యో, లేక రేపువచ్చెదననియో వ్రాసియుండునని చూచుచుంటిని."

"ఏమని వ్రాసియున్నది."

"ఈరోజుననే యేడున్నరకుఁ దప్పకుండ వచ్చెదనని యతఁడు వ్రాసినాఁడు. ఇదిగో! చూడుము!"

మధురయు నాయుత్తర మందికొని చదివి మరల నది భ్రమర కొసంగెను. వారిద్దఱు నంత నా పెద్దహాలులోఁగల కుర్చీలలోఁ గూర్చుండి మాటాడుకొనఁ దొడఁగిరి.

"అతఁ డీరోజున రాఁడనుకొందును" అనిమధుర పల్కెను.

"ఏమియోయింకను జెప్పఁజాలను. బహుశః ఈరోజుననే తప్పకుండ వచ్చును. లేకున్న నటులవ్రాయునా?" యని భ్రమర పల్కుచుండఁగ గడియారమరగంట కొట్టెను. భ్రమర మేడచీడీ పైకిఁ బోయి వీధిపరీక్షించుచునుండెను. ఒకరెండునిమిషములలో నామె గబగబమని తిరిగివచ్చి

"అదిగో వచ్చుచుండెను. రమ్ము పోదము" అని పల్కెను. మధుర కుర్చీనుండి దిగ్గున లేచి భ్రమరను వెన్నంటెను. వారు మేడ మెట్లుదిగిపోయిరి.

"మధురా! వంటవానిఁ ద్వారపెట్టు" మని భ్రమర వచించి తానుత్వరగాఁ బోయెను. మధుర లోనికిఁ బోయెను.

భ్రమర ద్వారము దాటునంతనే యువకుం డెదురుగనే వచ్చు చుండెను. అతఁ డీమెను గాంచినంతనే గమనవేగమును దగ్గించి "క్షమింపవలయును. ఆలస్య మైనదనుకొందును" అని యువనతాననుడై మెల్లఁగా బల్కెను.

"దానికేమి—లోనికిఁ బోదము" అనుచు భ్రమర యాయువకుని మేడమీఁదికి దీసికొనిపోయెను.

వినయుఁడు భృత్యుని వెనుకనే మేడమెట్లెక్కెను. అవి కఱ్ఱచేఁ జేయఁబడినవి. అందుచే నామేడమీఁదికి వచ్చుటకు మరియొకచోఁగూడ మెట్లు కట్టఁబడి యుండునని యతఁ డూహించెను.

గదిలో వారిద్దఱు నాసీనులైరి. ఆగదిలో నైదాఱుకుర్చీలును, మధ్య నొకటేబిలును ఉన్నవి. గోడలకు నల్వంకలఁ జక్కనివి రవివర్మపటములు అమర్పఁబడి యున్నవి. అందు రెండుమూఁడు వ్రాసినచిత్రములు కావచ్చునని వినయుఁ డనుకొనెను. అవియుఁ జక్కఁగనే యున్నవి. అందుచేఁ దనశిష్యురాండ్రు కొంతవఱకుఁ గళాప్రవీణ లని యాతఁడు సంతసించెను. ఇదివఱకు వారి కెవ్వరు విద్యనేర్పిరో కనుఁగొనవలె ననియాతనియుద్దేశము. కాని సాహసించి యడుగలేకపోయెను.

వినయుఁడు గదినిమాత్రము పరిశీలించుచుండెను. అందనవసరమగు వస్తువొక్కటియు గోచరింపలేదు. ఉన్నవన్నియు నాకర్షణకరములు, పరిశుభ్రములు. ప్రతిదినము నవి యెవ్వరో దులుపుచు నుందురని యాతఁడు గ్రహింపఁగలిగెను. గదిలో గోడకు సగమువఱకు నీలివర్ణము వేయఁబడియెను. అది గదికి మరింతయందము నిచ్చుచుండెను. నేలపై నొకచాప యున్నది. దానిమీఁదకూడ ధూళి యేమాత్రమును లేదు.

విశాలవాతాయనములనుండి సముద్రమందమరుదంకురంబులు వీచి యాయువకున కమందానందంబు సంఘటించెను. సేవకుఁడు పంకా లాగుచునే యుండెను కాని యాగాలికన్న నిది మంచిది కదా! వారు గౌరవమగు కుటుంబమునకు చెందియుందురని యతడు మనస్సున జాల సంతసించెను.

అతడు ధైర్యముచేసి మాటలాడబూనెను.

'నాయుత్తరము నిన్న నందియుండె ననుకొందును.'

'ఔను. సరిగ నిన్ననే యందినది. మీరాకకు మేమిప్పుడంతు లకే వేచియుంటిమి.'

'కాని యాలస్యమైనది.'

'ఐన నేమి'యని యామె కించిల్లజ్జితుడగు నతని ననునయింప బ్రయత్నించెను.

వినయుడు రెండవయామె యెక్కడనున్నదో యెఱుగలేక పోయెను. ఆమె మఱియొకరి బిడ్డయై యుండనోపుననికూడ నాతడను మానించెను. ఆమెయు వచ్చుననుకొనెను.

ఇంతలో నెవ్వరో వచ్చుచున్నట్లయ్యెను. మధుర మెల్లన నవ నతాననయై గదిలో బ్రవేశించి యాసీన యయ్యెను.

అప్పుడు భ్రమర యిట్లని వచించెను.

'ఈమెను మధుర యందురు. ఈమె నాజనకుని సహోదరుని పుత్త్రిక. నాపేరు భ్రమర.'

మధుర!—ఎంతటి మధురమైన నామము. ఆనామమే తదీయ సౌందర్యసంప్రత్ప్రభావమెల్ల వెలువరించుచున్నదే!—అని వినయుడు తన యంతరంగాంతరాళంబున ననుకొనియెను. ముగ్ధుడైపోయినవాడు వోలె అతడు తదేక ధ్యానపరవశుడై, యామె ముఖాబ్జమునుండి తన కన్నుదేటుల మరల్పలేకుండెను.

అట్లు మఱికొన్ని నిమిషములు దాటిపోయినవి. భ్రమర సంభాషణమునకు ద్రోవతీసెను.

"ఇంతకుముం దెవరెవ్వరియొద్ద బనిచేసి యుంటిరి?"

"ఒక్క గోపాలపురపు జమీందారుని యొద్దనే."

"అంతకుముందు మరియెవ్వరియొద్దను పనిచేయలేదా?"

"ఊహూ! లేదు. ప్రప్రథమ మదియే. అది యైపోయిన పది దినములలోనే యిచ్చుటకు వచ్చుట."

"మీయూరు జమీందారుడు సుస్వభావుడేనా? వానికేపాటి ధనము వత్సరమునకు రాబడియో?"

"సుమారైదారు వేలకు మించియుండు ననుకొందును."

"అతడు వివాహితుడా?"

"కాడనుకొందు" నని వినయుడు విసుగుదలతో బ్రత్యుత్తరం బొసగెను.

భ్రమర యింకను మరేమియో ప్రశ్నింపబోవుచుండగ నొక సేవకుడు స్వల్పాహారముల దీసికొనివచ్చెను.

స్వల్పాహారము లారగించుచుండగ మరి సంభాషణ మేమియు గాలేదు. అప్పుడప్పు డొకరిని కన్నెత్తి మరొక్కరు చూచుచుండు టయు మరల ముఖము వాల్చుచుంటయు జరుగుచుండెను. తదనంత రము సేవకుండు గది నంతను శుభ్రపఱచి దిగువకు బోయెను.

"ఈయూరున జమీందారు డున్నాడా?" యని వినయుడు మెల్లగా బ్రశ్నించెను.

"ఆహా! లేదు! ఈసముద్రతీరమున వరుసదీర్చియున్న మేడ లలో మాత్రము గొప్పవారు వసించుచున్నారు. అంతియకాని జమీం దారు డని యెవ్వడును లేడు" అని భ్రమర జవా బొసగెను.

వినయు డపుడు తనకట్టెదుట నున్న వారి ప్రకృతి యంతయు దెలిసికొనగల్గెను.

భ్రమర మర్యాద లెఱిగినది. మధురకన్న స్థూలదృష్టి కల్గినది మధుర యింతవఱకు మాటాడనైన మాటాడలేదు. రెండు మూడు మారులు మాటలాడుటకునై ప్రయత్నించినట్లు వినయుడు గ్రహింప గల్గెను. కాని మోమోటమిచే మిన్నకుండెను. భ్రమరయో? ఎల్లు

గాదు. వినయునితో మాటలాడుటకు సంశయింప లేదు.

వినయుడే యింకను భ్రమరతో మాటలాడుటకునై సంశయ మూనుచుండె ననుట యాతఁడు ముఖము వాల్చి జవాబులిడుచుండు టయే చెప్పుచున్నది.

ఈతీరున వినయు డేమేమో యాలోచించుకొనుచుండెను. మధ్యమధ్య భ్రమర ప్రశ్నించుట, యాతఁడు జవాబొసఁగుట, యగు చుండెగాని మధుర స్వర మిదివఱ కాతఁడాలించియుండ లేదు. స్వల్పా హారానంతరమున సేవకుఁడు బల్లను శుభ్రపఱచి పోయెను. అప్పుడే వేడిటీ త్రాగుటచే వారికి జల్లగానుండెను.

భ్రమరా మధురలు వినయునకు గదిని చూపుటకు లేచిరి వినయుడును వారివెన్కనే లేచెను. మధుర నివసించుచున్నగదిలోనికి వారలు మున్ముందు పోయిరి.

ఆగది స్వచ్ఛముగను, నిర్మలముగను, ప్రశాంతముగను చక్కగనున్నది. గోడలపై తైలవర్ణచిత్రములు కొన్నియుఁ, బెన్సిలు చిత్రములు కొన్నియు వ్రేలాడదీయబడి యున్నవి. అందు గొన్ని రవి వర్మ చిత్రపటముల జూచి వ్రాయబడినవి, కొన్ని ఫోటోలను చూచి వాయబడినవి, కొన్ని ప్రకృతిచిత్రములు.

'ఇది నాజనకుఁడగు సురేంద్రనాథుని పటము. ఈతడిప్పుడు పక్షవాతముచే బాధపడుచున్నాడు. ఆతని నొకపరి మధ్యాహ్నము చూచుటకుఁ బోదము. ఆ వెనుక నున్న మందిరములో నాతడు నివ సించుచుండును' అని భ్రమర మెల్లన వచించెను.

''ఇది నాజనకుని చిత్రపటము. అని మధురకూడ వినయుని దెసచూడ్కి నిల్పివచించెను.

''ఆపటముక్రింద నమరేంద్రనాథుఁడని యుంటచే నాతని పేరు వినయుడు గ్రహించెను.

"ఈతఁడు మరణించి పది సంవత్సరములు కావచ్చినది. ఇతడు మరణించుసరికి మేము చిన్నవారము. అనగా నేడెన్మిది వత్సరములుండును." అని భ్రమర విశదపఱచినది.

వినయుఁడు మధురపై నొకమారు, చిత్రపటముపై నొకమారు తీక్ష్ణముగ బరిశీలించి,

"మధుర జనకునివలెనే యుండును." అని పరిశీలనాదృష్టితోఁ బల్కెను.

మధుర ముఖము వాంచి యూరకుండెను.

"ఇది మధురజనని పటము. ఇది నాజనని పటము. వీరును మరణించి చాలదినములైనది."

అంతటను నిశ్శబ్ద మావరించినది. ఆరెండు నిముసములు సముద్రఘోషముకూడ విన్పింపలేదు. అనంతలోకమునకుఁ బోయియున్న వారిపటములపై వారి కన్నులు నిశ్చలములై నిలిచిపోయినవి. అప్పుడే సూర్యుని మేఘ మొండు కప్పుటచే నెండపోయినది. ఆగదియు నప్పుడు కాంతిమంతముగ లేకుండెను.

ఆపవిత్ర సమయమున వారొక్కమారుగఁ దమహృదయాంతరాళముల భగవన్నామస్మరణ మొనరించిరి.

"ఇవి యెవ్వరు వ్రాసిరి?"

'ఇవన్నియు మామధురయే వ్రాసినది—నాకు బొమ్మలు గీయుటయం దాసక్తి యున్నది కాని నాకావిద్య యలవడలేదు. నాప్రయత్నములతో నేనే విసిగిపోయితిని. కాని మామధుర చక్కగా వ్రాయఁగలదు.'

'ఇది మధుర వ్రాసినపటమేనా' యని వినయుఁ డొకపటము జూపించెను.

అది యొక త్రివర్ణచిత్రము. ఒకస్త్రీ ప్రకృతిసౌందర్యము ముగ్ధయై పరిశీలించుచున్నట్లు చిత్రింపఁబడి యున్నది.

'ఆఁ! అది నేవ్రాసినదే కాని యందలిభావము నాదికాదు. ఒకప్పుడొకపత్రికలోఁ బెన్సిలుచిత్ర మిట్టిదే చిత్రింపఁబడి యుంట చూచితిని, దానిని మనసునం దుంచుకొని వ్రాసితిని. దాని కేదో ప్రదర్శనములో బహుమానము దొరకినదని ప్రకటింపఁబడినది. నాక దియన్న సరదా యయి త్రివర్ణచిత్రముగఁ జిత్రించితిని......కాని ......యది యెవరు వ్రాసిరో యని నేనిప్పుడు కనుఁగొనవలెనని ప్రయత్నించుచుంటిని. నాకాపత్రిక యిప్పుడు లభింపలేదు. వినయ బాబూ! నీవెఱుఁగుదువా!'

'ఎఱుఁగకేమి! తెలియును.'

'ఎవరు?'

'అది నేనే వ్రాసితి' నని వినయుఁడు మధురవైపు దృష్టిమరల్చిమందహాస మొనరించెను.

'ఏమి? నీవేనా?' యని మధుర యాశ్చర్యసూచకస్వరముతోఁ బల్కెను.

౭

వినయుఁడు భోజనానంతరమున మూఁడుగంటలవఱకు నిద్రించుచునే యుండెను. ఆతనికి మధ్యాహ్నముల నిద్రపోవుట యనునది యలవాటు కాదు; కాని నేఁడు ప్రయాణపుబడలికచే నాతడు గాఢనిద్రకు లోనయ్యెను. నాఁడాతడు కన్నులు విచ్చుటకుఁ బూర్వము మధురమగుకంఠస్వర మొండాలకించెను. మధుర చక్కనిగీతము నొండుసన్నని కంఠమునఁ బాడుకొనుచుండెను. వినయుండప్పుడే మేల్కాం

చెనని యామె యెఱుంగదు. వినయుఁడు మెల్లనఁ గన్నులు విప్పియామెవంకఁ జూచెను. ఆమె యొకకిటికీపై హస్తము నానుకొని వీధి లోనికిఁ దిలకించుచు నవ్యక్తమధురస్వరంబునఁ బాడుకొనుచుండెను, వినయుఁడు చిఱునవ్వు నవ్వుచు నాలించుచు తదేకదీక్షతోఁ జూచుచుఁ బాట వినుచుండెను,

మధుర వెనుకకుఁ దిరిగి వినయుఁడు మేల్కొనెనని యెఱిఁగి చప్పునఁ బాట నాపి, యాతఁడు తనపాట నాలించి యుండునని, వివర్ణయయ్యెను. వినయుఁడు చిఱునవ్వాఁపుకొనలేకపోయెను. మధుర ముఖము వాంచి చిఱునవ్వు నవ్వుకొనెను.

'వినయబాబూ! మాచిన్నాన్నగారిని చూచుటకు వేళ కావచ్చినది. త్వరలో లెండు. ఇంతలో భ్రమరకూడ నేతెంచును. ఆమె యిప్పుడే దిగువ కేదియో పనిమీఁదఁ బోయినది.' అని మధుర వినయుని హెచ్చరించినది.

వినయుఁడు గత్పైన ప్రక్కనుండి లేచెను. త్వరలో నాతఁడు కంఠస్నాన మాచరించి దుస్తుల ధరించి సురేంద్రనాథునికడకు బోవుటకు సిద్ధమై యుండెను.

ఇంతలో మధురాభ్రమరలుకూడ వస్త్రధారణ మొనరించి వచ్చిరి. వారిద్దరు రెండురకముల పక్షులవలె నుండిరి. మధుర నీలాంబర మొండు ధరించినది. గుత్తులు గుత్తులుగ నామె భుజముపై పినీలకుంతల సముదాయము విడివడి యుండెను. సన్నని సిల్కుబట్టతో నవి వెనుకకు బంధింపబడి యున్నవి. ఆమె భ్రూమధ్యంబున నెఱ్ఱనగు బొట్టు మిలమిల మెరయుచుండెను. కనుగొలుకుల నల్లని కాటుక దిద్దబడి యున్నది. ఆమె పైటపై నొక చక్కని గిల్టుపిన్ను తగిలింపబడియున్నది. ఆమె హస్తయుగంబును సన్నని బంగరుగాజులుమాత్ర మలంకరించి యున్నవి. చరణంబులవఱకు జీరాడుకుచ్చెళ్ళప్రక్కనే

కాళ్ళ నొక విధముగు పట్టీ లుండెను. మెడలో నొక్క సన్ననిగొలుసే యుండెను. భ్రమరకూడ మధురవలెనే యలంకరించుకొనెను. కాని యామె పరిశుభ్రముగు తెల్లనివస్త్రము ధరించియుండెను. ఆమె హస్తమున మరిరెండు రకముల యాభరణములుకూడ గలవు. అవి క్రొత్తగా దయారుచేయబడిన ట్లున్నవి యని వినయుడు గ్రహింప గల్గెను.

భ్రమర—వినయ బాబూ! సిద్ధముగ నుంటివా? కంఠస్నానము చేయబోయితివని మధుర యిప్పుడే చెప్పినదే!

మధుర—నేనట్లులే యనుకొంటిని.

వినయుడు—మధుర చూచునప్పటికి కంఠస్నాన మొనర్ప బోయితిని. ఆలస్య మగునని యన్నియు ద్వారలోనే ముగించుకొని వస్త్రధారణ మొనర్చితిని.

భ్రమ—కాని, నీవొక్క పెట్టెయైన దెచ్చుకొని రాలేదేమి?

విన—అన్నియు నిచ్చటనే కొనవలెనని నాయూహ. అందుచే నేమియు దేలేదు. ఒక్క చిత్రలేఖ నాపరికరములమాత్రము తోలు సంచిలో వేసి తెచ్చితిని.

అంతట వారు మువ్వురు మేడ దిగిపోయిరి. ముసలిసేవకుడు రామ్‌వారికి దారి చూపుచు ముందు నడచెను. వారు వెనుకమేడ కడకు బోయిరి.

"నేను తొలుత పోయి యంతయు జెప్పివత్తును. మీరిచ్చ టనే నిల్చి యుండుడు" అని చెప్పుచు భ్రమర మెల్లగ నడుగులిడుచు మేడమెట్లెక్కెను. రామ్ ముందు నడచుచునే యుండెను. మధురా వినయులుమాత్ర మచ్చట నిల్వబడి యుండిరి.

'అంత మెల్లగా బోవుచున్నదేమి భ్రమర?'

"ఔను. మాచిన్నాన్నగారి కింతయైన శబ్దము వినబడరాదు. ప్రసూదనుంచే నట్టిది జరిగినయెడల నాతనికి చాల బాధగానుండును. చెవులు తాళములు వేయును. మరి నాలుగైదు దినములవఱకు లేవన శక్తియే యుండును.

'అతనికి పక్షవాత మంకురించి యెన్నిదినములైనది?'

'నాలుగుసంవత్సరములు దాటినది.'

'నాటినుండియు నిట్లే యుండెనా?'

'లేదు. రెండవమారు మరల నారోగము పొడచూపినది. నాటినుండియు నాత డిట్లే యున్నాడు.'

'రెండవమారు మరల పొడచూపినదా?'

"ఔను రెండుసంవత్సరములకు పూర్వము నాటినుండియు నాతడు లేవనైన లేవలేడు. రామ్ అతని కన్నివిధములను సంరక్షణము చేయుచుండును."

ఇంతలో భ్రమర దిగి పోయినది.

"వినయబాబూ! నీవు త్వరగా రమ్ము అప్పుడే నాలుగుగంటలు నర కావచ్చినది. ఐదు దాటిన నాతడు మరెవ్వరితోడను మాట లాడడు" అని భ్రమర వల్కుటయు వినయుడు మేడమీదికి మెల్లన బోయెను.

సురేంద్రనాథు డొకమంచముపై బరుండియుండెను. ఆమంచమున రెండు పరుపులు పరుపబడినవి. తెల్లనిదుప్పటియుబరుపబడినది. ఆమంచమున కిరుగెలంకుల ముక్కాలిపీటలు కొన్ని యమర్పబడి యున్నవి. వానిపై బువ్వులగుత్తులు, ద్రాక్షఫలములు, మంచినీరము లున్నవి. రెండుమూడు కుర్చీలుమాత్రము గదిలోనున్నవి. గోడల కనేక త్రివర్ణపటము లమర్పబడియున్నవి. అందుగొన్ని వ్రాయబడినవే, కొన్నిమాత్ర మచ్చువి.

వినయుఁడు, సేవకునిచే జూపఁబడిన కుర్చీలో నాసీనుడయ్యెను, సేవకుఁడు పైకి వెడలెను.

తొలుత సురేంద్రనాథుడే సంభాషణ ప్రారంభించెను. అతని గొంతు సన్నముగ నున్నది. అతఁడాయాసముతో మాటలాడుచు న్నట్లు వినయుడు గ్రహింపగలైను.

"చిత్రలేఖనమున నీకెన్ని దినములనుండి ప్రవేశ మున్నది?"

"నా చిన్నతనమునుండియు."

"ఏవైన పరీక్షలకు పోయితిరా?"

"లేదు. కాని చిత్రప్రదర్శనములలో గొన్ని బహుమానముల బడసితిని."

"నీజనకుఁడు.........

"అతనిని నా చిన్నతనమందే కోల్పోతిని."

"పాపము..........అప్పటినుండి తల్లియేనా పోషించు చున్నది."

"ఔను."

"మీరెందఱు పుత్రులు?"

"నేనొక్కడనే......నాకొక్క సోదరి కలదు."

"సరే!.........ఈ తైలచిత్రములు కొన్ని పాడైనవి కదా వానిని మరల బాగుచేయ వీలున్నదా?"

"ఆఁ! సులువుగ బాగుచేయవచ్చును. నేను వీని నన్నిటిని బాగుచేసెదను. కొలదిదినములలో బని పూర్తియగును."

"ఐన సేనవి యన్నియు సావకాశముగఁ బంపించెదను. రెండు మూడు రోజులలోనే పంపెదను. వానినెప్పుడైన చేయవచ్చును. విద్య నెప్పటినుండి నేర్పుటకు నిశ్చయించితిరి?"

"రేపటినుండియు మొదలిడెదను."

"ఏమి! రెండుమూడుదినములవఱకు ప్రయాణపు బడలికఁ దీర్చుకొనరాదా?"

"ఎందులకు అవసరములేదు."

ఒక యరగంట దాటినది. సురేంద్రనాథుడు మెల్లన వినయుని చేతి కొకపుష్పాలగుత్తి యందించెను. వినయుడది యందుకొని వెను. ఇంతలో సురేంద్రనాథుడు గంట వాయించుటయు సేవకుడు ప్రవేశించెను. వినయుడంతయు నాశ్చర్యముతో దిలకించుచుండెను.

"సరేమరొకమారు వత్తుగాని" యని సురేంద్రనాథుడు పల్కెను. వినయుడు మేడదిగెను.

మధురాభ్రమరలుకూడ నదేసమయమున కేతెంచిరి.

"వినయ బాబూ!— చెప్పమఱచితిని. మీకీ పువ్వులగుత్తి నెందు కొఱకిచ్చెనో తెలియునా?"

'లేదు'

భ్రమర నవ్వుచు "అతడు మరి మాటలాడలేనప్పుడు పువ్వుల గుత్తి నొసగును. అప్పుడు మనము రావలయును."

"ఓహో! అందులకా? నేనింకను కూరుచుండియే యుండగా నాయనయే మరియొకమారు రండనిరి. నాకు తెలిసినది" అని వినయుడు నవ్వెను.

మధురాభ్రమరలుకూడ బకపకమని నవ్విరి.

'షికారుపోదము' అని మధుర పల్కుటయు వారు బయలుదేఱి సముద్రతీరమునకు బోయిరి.

౮

ఇరువది దినములు కాలప్రవాహములో గొట్టుకొని పోయినవి. వినయుడు ప్రతిదినము మధురాభ్రమరులకు చిత్రలేఖనము నేర్ప

చుండెను. భ్రమరకు చిత్రలేఖనముపై నాసక్తి కలదు కాని యామె చక్కగా బొమ్మలు గీయజాలకుండెను. మధురమాత్ర మట్లుకాదు. ఆమె బొమ్మలు వ్రాయుటలో నారితేరినదని చెప్పవచ్చును. ఆమె వ్రాయుచుండ వినయుడు పరిశీలించి రంగులు కలుపుట మొదలగునవి సరిగ నున్నవో లేవో చూచుచుదప్పుల దిద్దుచునుండెను. ఒక్కొక్కప్పు డాతడు బొమ్మ కొంత వ్రాసి యామెచే దక్కినది పూర్తి చేయించుచుండెడివాడు. మధుర కెప్పుడు నదేలోకము. తెల్లవారినది మొదలు బొమ్మలు వ్రాయుటయే పని. రంగులారునర కామె యోర్వలేక రోజున కొకబొమ్మ మొదలిడెడిది. ఒకటి వ్రాసి మరియొక యారినదానిని వ్రాయవచ్చునని వినయు డట్లు మొదలిడుమని నాడు.

అప్పటికి మూడువర్ణ చిత్రములు పూర్తియైనవి. మరి రెండు కానున్నవి. అందొకటి ప్రకృతిచిత్రము. మేఘసమన్వితంబగు నంబరము, మెరుపులు నందు చిత్రింపబడినవి. అది కొంత వినయుడే వ్రాసినాడు. నాడామె యీబొమ్మను జాగ్రత్తగా వ్రాయవలయునని తలచి యదేపనిగా కూర్చుండి యున్నది. వినయు డామె ప్రక్కనే కూర్చుండెను. భ్రమర యచ్చటలేదు. ఏదోపనిమీద దిగువనున్నది. ఆమె సాధారణముగా గృహకృత్యములలోనే మునిగి తేలుచుండెను. మధుర కాయబునే యక్కరలేదు.

మధుర నిర్మలప్రేమస్వరూపిణి యగుమధుర ప్రక్కనెన్నో మాటలు కూడుచుండియున్న వినయుని భావములు నేటిరీతి నెప్పుడును చలింపలేదు. అత డేయేకాంతభావమార్గములనో విహరించుచున్న తనహృదయవిహంగమును పట్టి యాపలేకపోయెను. జారి యూగుచున్న యామెనీలాలకములలో గట్టబడిన పువ్వులవాసన వానిహృదయ కుహరములోనికి పోయి పరిమళించినది. అతనికొక్క-

నూఱుగ దలతిరిగినట్లైనది. బాహ్యప్రపంచమునంతను నాత డొక నిముసమువఱకు మాత్రము మఱచిపోయినాడు, ఆపవిత్రనిమిషమున నత డతినిర్మల ప్రణయలోకవిలీనమానసు డైపోయినాడు. వేయి రేకులతో వాని హృదయము విరిసిపోయినది. నిగనిగలాడు నామె చెక్కుటద్దముల కాంతులు వానిమోముపై బడుచున్నట్లైనది. ఆమె యప్పుడప్పుడు వినయునిచూచి చిఱునవ్వు నవ్వుచుండ నాచిఱునవ్వులోనే యాతడు మనసు మఱచుచుండెను.

నిర్మలాకాశమున దళుక్కుమని బంగరుకాంతులు మెఱసిపోవునట్లు వానియెదలో బ్రణయప్రభావము మాటిమాటికి మెఱయుచుండెను. తెలియరాని భావమార్గములలో నాతడు పరుగులిడ మొదలిడెను. కవితారసముచే వెల్లివిరియు కవిహృదయకుసుమువలె వానిమనను ఊహామాత్రమున విరిసినది. దానికి శాంతిలేదు.

అతిలోకసుందరమగు నాముఖము, నిగనిగలాడు నీలాలకగుచ్ఛములు, పీనోన్నత సుస్నిగ్ధవిశాలవక్షఃప్రదేశము, మెఱపుతీగవలె నిలువున బులకింపజేయు మేనిబంగరుకాంతులు,— ఇవన్నియు నేకమై యొక్కుమ్మడి — తదీయహృదయాంతర్భాగమున శాశ్వత స్థాన మేర్పరచుకొనియెను. మధుర తనకొఱకే సృజింపబడినదని యాతనిభావము.

వినయునిభావము లనేకవిధముల గొట్టుకొనుచుండెను. వానికి తుది మొదలు లేదు. అత డేమిచేయుచుండెనో వానికే తెలియదు. స్వప్నమునుండి మేల్కనినట్లాత డొక్కొక్కమారు బాహ్యజ్ఞానము కలిగియుండెను. అట్టిసమయములందైనను మధురదెస నాతడు తదేకదృష్టితోఁ జూచుచుండెను.

మధుర తనదీక్ష విడువలేదు. ఏకాగ్రచిత్తముతోఁ జిత్తరువు లిఖించుచు సరిచేయుచుండెను. అంతయుఁ బూర్తియైనది. అచ్చట

చ్చుటమాత్రము కొన్నిదిద్దుబాటులున్నవి. అవియే యామెజాగ్రత్త జేయుచుండెను. ఐదునిమేషములు దాఁటిపోయినవి.

"వినయబాబూ! బొమ్మ సరిగా నున్నదా?"

"ఆఁ! బాగుగనే యున్నది."

"తొలుత నీవు చిత్రించితివనియా యేమి యట్లు చెప్పుచున్నావు? మరి యేమియు సరిచేయవలసినయవసరము లేదా ఏమి?"

"లేకేమి?"

"ఇప్పు డంతయు బాగుగనే యున్నదంటివి?"

"ఎప్పుడు?"

"ఇప్పుడే!"

"లేదు. బాగుగనే యున్నదనిన దిద్ద నవసరము లేదా?"

"ఐనఁ ద్వరలోఁ గానిండు!"

"ఇప్పు డాపని కాదు..."

"మరెప్పుడు?"

"అంతతొందర యేమిటికి? బొమ్మ యారనిమ్ము. రేపటిదినమున నంతయు నేను సరిచూచెదనులే!"

"సరే కాని మరి యిఁక నిప్పు డేమిచేయుదము? మైరుపోవుట కింకను వేళ కాలేదు."

"ఎన్నిగంటలైనది?",

"అదిగో వాచీ.....రెండుగంటల పదినిముసము లైనది. అబ్బ! ఇంక మూఁడుగంటలు వెళ్ళ బుచ్చవలయును."

'ఈదినమున నాల్గుగంటలకే మైరుపోదము.'

'ఐన నీరెండుగంటలు నెట్లు గడపుట.'

'నీవే చెప్పుము!'

'చతురంగ మాడుకొందము.'

'ఆఁ! ఔను బాగున్నది.'

'అలాగుననే' యని మధుర చతురంగపుబరిణ తెచ్చుటకు పోయినది. వినయుడు యథారీతిని ఆలోచనావిలీనుడయ్యెను.

వినయుడు చతురంగమాడుట క్రొత్తగా నేర్చుకొనినాడు. మధురయే యందాతనికి గురువైనది. మధురాభ్రమరలు చతురంగము బాగుగ నాడగలరు, అందు భ్రమరచేయి గట్టిది. సంసారచక్రమామె యెంతనేర్పుగా త్రిప్పునో అట్లే చతురంగమున జంతువుల గూడ త్రిప్పగలదు. ఇప్పుడామెకు చతురంగమనిన విసువెత్తిపోయినది. మధురావినయులుమాత్ర మప్పుడప్పు డాడుకొనుచుందురు. లేఖనము లేదా చతురంగము. అంతకుమించి వారేమియుఁ చేయరు.

'వినయబాబూ! ఇదిగో చతురంగముబల్లబరిణ' యను మధుర కోయిలపలుకులు వినయునికి తెలివి తెప్పించెను. ఇద్దరును కూర్చుండి యాట ప్రారంభించిరి. ఆటలో సాధారణముగా వినయు డోడిపోవుచుంట కలదు. అట్టిసమయములలో నామె వానిని హాస్యము చేయుచుండును. ఆతని కష్టాలామె యనుట యొకసరదా!

అరగంట దాఁటిపోయినది. కాని యీమారాట తెగుట లేదు. ఇర్వురును సమముగనే యాడుచుండిరి. వినయుడాట నెట్లయినను గెల్వవలయునని యుద్రేకముతో నాడ మొదలిడెను. కొంతవఱకు నాడిరి. ఆట సమమైపోయినది. వినయున కదియే మహావిజయమైనట్లుండెను.

మరియొకయెత్తు వేసిరి. ఈ మా రోడిపోదునని వినయుఁడు మధురతో బలికెను.

'ఓడుదువని నిశ్చయమేమి?'

'నేను నీయంతబాగుగ నాడలేదు.'

'భయములేదు.' అని మధుర యెత్తువేయుచుండెను.

ఇంతలో ఎవరికి యను భ్రమరకంఠస్వరము వినవచ్చినది. ఆమెయు నిముసములో నాటలో ప్రవేశించెను. భ్రమర వినయుని కెత్తులు చెప్పుచుండెను.

'ఏమియోకాని నేడు వినయుడు సరిగ నెత్తు వేయలేదు' అని భ్రమర మందహాస మొనర్చెను.

'అని నీకెవరు చెప్పిరి. ఇదివఱ కాట సమమైనది.' అని వినయుఁడు విజయసూచక స్వరమునఁ బల్కెను.

మరల నాటలో వారు నిమగ్నులైరి. నాలుగైదు ఎత్తులు వేసినతర్వాత, భ్రమర లేచి 'వినయబాబూ! ఆటకట్టు చెప్పుము' అనుచు దిగువకు వెడలిపోయినది.

వినయుఁ డొక్కపరి యాలోచించి 'వేసిరాజు ఆటకట్టు.' అనియెను.

'నీవాట గెల్చితివి. త్వరలో నీకు బాగుగ రాఁగలదు.' అని మధుర పల్కెను.

'భ్రమర సహాయమున గెల్చితిని. అంతియకాని నిన్ను గెల్చుట నాసాధ్య మెన్నటికిని కానేరదని నేశంకించుచుంటిని.'

మధుర యందులకు మందహాస మొనర్చినది. అతని పెదవులపై నొక చిఱునవ్వదే సమయమున దాండవించినది. ఆమందహాసకాంతు లొక్కమారుగ ప్రణయలోకమున నేకమై యొకదానిలో మరియొకటి లీనమైపోయినది.

'మధురా! ఇక నాడవలదు.'

'ఏమీ?'

'అబ్బ! నాకు చీకాకు వేయుచున్నది.'

'పోనిమ్ము. మరియొక్కయాట.'

'అబ్బ! మరి వలదు. నాకు తలనొప్పిగా నున్నది.'

'అమృతాంజనము రుద్దనా?'

'అవసరము లేదు' అనుచున్నను మధుర యామాట విన్పించుకొనక అమృతాంజనము దెచ్చి యాతనికి వ్రాయ మొదలిడెను. వినయునకు నిజముగ దలనొప్పి లేదు. కాని యాటమానుట కట్లనినాడు. మధుర యది నిజమే యనుకొనినది.

మధుర తన మృదులహస్తమును మెల్లన వానిఫాలభాగమున వైచి మందు రుద్దుచుండెను. అందాతం డమందానంద మనుభవించుచుండెను. అతఁడు మరి వలదని చెప్పుదమని మఱచిపోవుచుండెను. అతఁ డామె హస్తము బట్టుకొని ఈగాజు లెచట జేయించితి వని ప్రశ్నించెను.

'ఈయూరనే!'

'చాల బాగుగ నున్నవి' అనుచు నతఁ డామె హస్తమును తన రెండుచేతులను బట్టుకొనియెను. ఆమెయు నిశ్చలయై యుండెను. ఇరువురు నేమిచేయుచున్నది మఱచియేయుండిరి.

'మధురా! నీరవర్ణము లున్నవా?'

'ఓ! ఉన్నవి.'

'నీవు వానితో నెప్పుడైన వ్రాసితివా?'

'మున్ను వ్రాసియుంటిని. ఇప్పుడు మానివైచితిని.'

'ఏవీ యొకమారు తెమ్ము.'

మధుర రంగులు తెచ్చియిచ్చెను. అతఁడొక చిన్నకాగితము దీసెను.

'అంత చిన్నకాగిత మెందులకు?' అని ఆశ్చర్యముతో మధుర ప్రశ్నించెను.

'బొమ్మ వ్రాయుటకు.'

'ఏమి వ్రాసెదవు.'

'నీవేది చెప్పిన నది.'

'బాగుగనే యున్నది. సముద్రము వ్రాయుము.'

'నీరవర్ణములనియా?'

'కాదు! నాకట్టిల బుద్ధి పుట్టినది.'

'సరే యట్లే వ్రాయుదును.'

అని వినయుఁడు మెల్లన సముద్రచిత్రము వేయుచుండెను. మధుర యాతనిప్రక్కనే కూరుచుండి యంతయు దిలకించుచుండెను. ఆమె చూచుచు నప్రయత్నముగ వినయుని భుజముపై జేయివైచెను. ఆమె యెంతమాత్రము దానట్లు చేసిన ట్లెఱుఁగదు. వినయుఁడు మధుర చేయివైచినంతనే నిలువున గగురించెను. అతఁడు బాహ్యజ్ఞానశూన్యుఁడై పోయెను. అతఁ డేమిచేయుచుండెనో మఱచెను. ఏయేవర్ణముల గలుపుచుండెనో మఱచెను. అంతయు నాతనికి స్వప్నావస్థవలెఁ గడచెను. అట్లే యొక యరగంట—మధురము లగు ముప్పదినిముసములు-ఎవ్వరికిని తెలియకుండ మెఱుపువలె గతించినవి.

ఒక్కమారుగ మధుర పకపక నవ్వుచు—

'ఏమి వినయా! మతి పోయిన దేమి?' అనియెను.

'ఏమి?'

'నీవేమి చేయుచుంటివో తెలియునా?'

వినయుఁడు బాహ్యజ్ఞానశూన్యుఁడై యొకరంగునకు మరియొక రంగు కాగితముపై బులుముచుండెను.

'నేనేమి చేసితిని?'

మధుర మరియు గట్టిగా నవ్వుచు—

'సముద్ర మెఱ్ఱగా నుండునా?' అనియెను.

'అదియా' అని వినయుఁడు మందహాస మొనర్చుచు పొరపాటుగ్రహించుకొనినాఁడు. మధుర యింకను నవ్వుచునే యున్నది. వినయుఁడుకూడ గట్టిగా నవ్వ మొదలిడినాఁడు. ఇంతలో భ్రమరయు నచ్చట కరుదెంచి నవ్వుకొనుచు 'ఎందు కానవ్వు' అని ప్రశ్నించెను.

మధుర లేచి 'వినయబాబు సముద్రపుబొమ్మ వ్రాసినాఁడు చూచితివా?' అనెను.

'లేదు. ఏది?'

'దానితో నేమి! అన్నియు నబద్ధములే' యని వినయుఁడు మోము చిన్నబుచ్చుకొన్నాఁడు.

'కాదు ఇదిగో చూడుము' అనుచు భ్రమరచేతికి మధుర చిత్రము నందించెను.

భ్రమరకూడ 'ఇందులకా' యని తానుకూడ వినయుని చూచినవ్వ మొదలిడెను. వినయుఁ డాకొంటెపిల్లల హేళనమునకు నోర్చుకొనక తానుకూడ నవ్వివేసినాఁడు.

అప్పుడే టంగుటంగున నైదుగంటలు కొట్టిరి.

'ఇంక నడుఁడు పోదము' అని వినయుఁడు లేచెను.

వారుకూడ వాని ననుసరించిరి, వారు సాధారణముగ బండిపై బోయెడివారు. కాని నేఁడు నడచియే వెడలిరి. మార్గమధ్యమున వారు ప్రకృతివైచిత్ర్యముఁ గూర్చి యనేకవిధములఁ జర్చించిరి. నాఁడు వారు చాలదూరము నడచి పోయిరి. అంతదూరము వారిదివఱకు పోయి యుండలేదు. వారు సముద్రతీరమునఁ గూరుచుండి వాయుసేవన మొనర్చుచుండఁగనే సంధ్యారోచులు నేలకు జారిపోయినవి. అయ్యరుణారుణాంధరోచిస్సులలో సముద్రము చక్కఁగాఁ జూచుటకు వింతైనది.

వారు గృహాభిముఖు లగుచుండఁగ గుడ్డివెన్నెల యచ్చటచ్చట పడుచుండెను. వారు క్రైస్తవశ్మశానవాటిక దాఁటుచుండఁగ వినయుఁడు నీరవుఁడై నిశ్చలుఁడై నిల్చిపోయెను. ఆప్రక్కసందులోనికి మరలిపోవుచున్నయొకవ్యక్తిపై నాతనిదృష్టి పడి యాతఁ డక్కైనాఁడు. చకితుఁడై యాతఁ డొక్కనిముసమాత్ర మాఁగినాఁడు. మధురాభ్రమరలు గ్రహించియుండరని యాతఁడు భావించుకొనుచు నావ్యక్తినే తలఁచుకొనుచు వ్యస్తభావమునఁ బోయెను.

మధుర

ద్వితీయ ఖండము

(ప్రణయాంజలి)

౧

షైరు పోయి తిరిగి వచ్చుచుండఁ గాంచినవ్యక్తిని గూర్చియే వినయుని భావము నాఁటిరాత్రి పరిపరివిధములఁ బరుగులిడ మొదలిడినది. అతని మనసు మనసువలె లేదు. రాత్రి కలలోఁగూడ నావ్యక్తియే కన్నులఁ గట్టుచుండెను. మధురాభ్రమరలతో నాఁటిరాత్రి భోజనానంతరమున నాతఁడు యథారీతిని సంభాషించెనే కాని యతఁడు మునుపటిరీతిగ లేఁడని భ్రమర సులువుగ గ్రహించినది.

ఆమరునాఁడు మధురావినయులు చిత్రలేఖనమునకు కూర్చుండిరి. మధురతోకూడ నాతఁడు సరిగ మాటలాడుట లేదు. ఆమెతో మాటలాడుట యనిన వాని కిదివఱ కొకయానందముగ నుండెడిది. అట్టిది నాఁడాతఁడు శ్రోత్రవానివలె నయ్యెను. మధుర కిది యిసుమంతయుఁ దెలియదు. ఆమె యథాప్రకారంబుగఁ దనబొమ్మల దీసికొనుచుండెను. వినయుఁడు దిద్దుట మానినాఁడనికూడ నామె కనుఁగొనలేదు. అతఁ డాలోచనాపరంపరలలో నంతరించి యుండెనే కాని మరి యేమియు నెఱుఁగఁడు. అట్టిసమయంబున నచ్చటికి భ్రమర యేతెంచి 'వినయబాబూ!' అని పల్కరించెను. కాని యాతఁ డది తిన్నఁగ వినిపించుకొనలేదు.

భ్రమర నవ్వుచు మరల 'వినయబాబూ!' అనెను. 'ఆఁ' అని వినయుఁడు త్రుళ్ళిపడెను. 'వినయబాబూ! నీతోఁ గొలఁదిగ

మాటలాడవలయు నొక్కపరి యిటువచ్చెదవా? అని భ్రమర ముందు నడచెను.

వినయున కిది యేమియు నర్థము కాలేదు. తనతో నామె యేమి మాటలాడునో యని యాతఁ డూహించుటకైన నవకాశము లేకపోయినది. అతఁడు మారుమాటాడకుండ మెల్లన లేచి భ్రమర వెనుకనే యామెగదిలోనికిఁ బోయినాఁడు. ఆమె వాని కొకకుర్చీ కూర్చుండుటకుఁ జూపి తానాప్రక్కనున్న కుర్చీపై నాసీనయయ్యెను. వినయుని గుండెలు దడదడ కొట్టుకొనియెను.

భ్రమర యాతనితో మెల్లన నిట్లనియెను. 'వినయబాబూ! నిన్నొక రహస్యవిషయముఁ గూర్చి యడుగవలయును. నీవు నాకడ దాఁపక నీవెఱింగినంతవఱకుఁ దెలియఁజేయుదువని నమ్మెదను. నేను దేనిగూర్చి యడిగెదనో నీకీసరి కవగతమై యుండుననుకొందును.''

వినయున కంతయు నగమ్యగోచరంబుగ నుండెను. ఆమె వాక్యంబు లొక్కటియు నాతనికి సరిగ నర్థము కాలేదు. ''అంతటి రహస్యవిషయ మేది? తనకుఁ దెలియునని యామె యెట్లెఱిఁగినది? తనకే యెఱుకరానిరహస్య మెద్ది?'' యని యాతఁ డూహామాత్రములో హృదయంబునఁ దలఁచుకొనెను. అతని కేమిచెప్పుటకును తోఁచినది కాదు.

'ఊఁ' యని యొట్టకేల కాతఁడు నెట్టివానివలె, తానేమి యనెనో తానే యెఱుఁగక యనియెను.

'ఏవిషయముఁ గూర్చి యనుకొంటివి?'

'నాకేమియు బోధపడుట లేదు. నీయభిప్రాయ మేమో స్పష్టీకరించినచోఁ జెప్పెదను.'

'అది నీకు తెలిసినవిషయమే'

'ఏది?'

'నేనిప్పుడు నిన్ను ప్రశ్నింపఁబోవునది ?'

వినయుఁడోర్చుకొన లేకపోయినాడు. 'ఏవిషయము? నీమాటలు నాకేమియు నర్థము కాలేదు. నీవేదియో చెప్పినచోఁగాని నాకు తెలియదు,' అనియెను.

భ్రమర గట్టిగా నవ్వుచు 'నీవు గ్రహింపలేవా?' యని ప్రశ్నించెను.

'అదేమో నాకు తెలియదు '

'తెలియదా!'

'ఉహుఁ! తెలియదు'

'అదే యిప్పుడు నీహృదయములోఁ గొట్లాడుచున్నది.'

'ఏది?'

'నే నిప్పుడడుగఁబోవునది.'

'ఏదో త్వరగా జెప్పుము?'

'చెప్పుమనెదవా?'

'ఆఁ'

'నీకు తెలిసిన దంతయు నీవు చెప్పెదవా?'

'అలాగే'

'అట్లైనఁ జెప్పెదను.'

'అబ్బ! చెప్పుము.'

'ఆ పరిశుభ్ర ధవళ వస్త్రసమాచ్ఛాదిత వ్యక్తి......'

వినయుడు త్రుళ్ళిపడెను. ఆమె తన హృదయభావంబుల నెట్లు గ్రహించెనా యని యతఁడు విస్మయావిష్టుఁ డయ్యెను. కాని నిముసములో నాతఁడు ప్రకృతస్థితుఁ డయ్యెను.

భ్రమర మందహాస మొనర్చుచు 'వినయబాబూ! ఆవ్యక్తి నీకు పరిచితయా?' యనెను.

'ఏవ్యక్తి?'

'నిన్న సాయాహ్నమున మనము షైరునుండి తిరిగి వచ్చుచుం డఁగ నాప్రక్కసందులోనికి పోయిన యాశుద్ధధవళాంబరాచ్ఛాదిత వ్యక్తి. ఇఁకనైనఁ దెలిసినదా దాలే?'

'ఆ! తెలిసినది. ఆమె నాకపరిచిత?'

'ఏమి! నిజమేనా?'

'ఔను.'

'అట్లయిన నిన్న నీవామెను చూచి యట్టులే యచట నొక్క నిముస మాగిపోయితి వేటికి?'

'ఆమెను నేనొక్కపరి చూచితిని.'

'ఎప్పుడు?'

'ఇర్వదిదినములక్రిందట.'

'ఎచ్చట?'

'గోపాలపురమునుండి యానందపురమునకు పోవుబాటలో. నేనప్పు డాదారిని పోవుచుంటిని.' అనగా నీయూరు వచ్చుచుంటిని. అప్పుడామె నాకెదురైనది.'

'ఐన మామధుర కానా డీమె యగపడుట నిశ్చయమే యన్న మాట! కాని ఎట్టిసమయమున నెదురైనది. రాత్రియా?'

'ఔను. పదునొకండు గంటలకు.'

భ్రమరావినయు లొక్కనిముసము దీర్ఘాలోచనానిమగ్నులైరి. 'ఆనాడు మామధుర కామె సాయాహ్నమునఁ గానవచ్చినదఁట. మొట్టమొదట నేనామాట నమ్మలేదు. కాని యిపుడు నీమాటలఁ బట్టి యామె యప్పుడే యీయూరు విడిచిపోవుచుండె ననుకొందును' అని భ్రమర పలికెను.

మధు రాభ్రమరలాధవళాంబరి నెఱుఁగుదురని వినయుఁడు తెలిసికొనియెను. కాని వారెట్లామె నెఱుఁగుదురో తెలిసికొనుట కాతఁడు కుతూహలుఁడయ్యెను. ఆమెకు వీరికి నేమి సంబంధమో యాతఁడూహింప లేకపోయెను.

భ్రమర—వినయబాబూ! ఆమె తొందరతోఁ బోవుచుండెనా యేమి?

వినయుఁడు—ఆ! ఆమె వేగముగనే నడచుచున్నట్లు నేను గ్రహించితిని.

భ్రమర—ఆమెను నీవు నాఁడు పరిశీలించితివా?

వినయుఁడు—లేదు. ఐనను ఆమె యెప్పుడు ధవళవస్త్రములే ధరించుచుండు నని నిన్ననే గ్రహించితిని.

భ్రమర—ఔను. ఆమె యెప్పుడు నట్టిబట్టలే కట్టుకొనును. కాని నిన్నామెచూచినదో లేదో తెలియదు.

వినయుఁడు—తొలుతఁ జూడలేదు కాని తరువాత జూచినది.

భ్రమర—నీవామెకు మరలఁ గనఁబడిన నిన్నామె గుర్తింపగలదా?

వినయుఁడు—గుర్తించు ననుకొందును.

భ్రమర—అట్లైన నామె నీతో మాటలాడినదా?

వినయుఁడు—ఆ! మాటలాడినది.

భ్రమర—ఏమిమాట లాడినది?

వినయుఁడు—తన్ను రక్షింపుమనినది.

భ్రమర నీరస మైనది. రెండునిముసములు దాఁటినతర్వాత అపుడు నీవేమి చేసితివి?' అని ప్రశ్నించెను.

''ఆమె నానందపురమునుండి యెవ్వరో వెన్నాడుచున్నట్లుగా నామె యనినది......నేనామెను గోపాలపుర రాజమార్గమున విడిచి

తిని, అందుచేత నేనావాఁడీయూరువచ్చుట కాలస్య మైనది. ఆమె కెవ్వరో మిత్రులటఁ గలరని యామె చెప్పినది!''

'వారెవ్వరు?'

'ఆమె చెప్పినదికాదు'

'నీవడిగితివా?'

'ఆ! కాని చెప్పలేదు'

'ఆమె యేవీథిలోనికి పోయినదో చూచితివా?'

'చూచితిని. అటుతర్వాతఁ దిరిగి వచ్చితిని.'

'ఆమెంగూర్చి మరేమియు నీవెఱుఁగవా?'

'ఎఱుఁగను. కాని యెవ్వరో కొందఱు దుర్మార్గు లామెను వెన్నాడుచున్నారు. వారుకూడ నాకెదురైరి. నన్నామెనుగూర్చి వారు ప్రశ్నించిరి. కాని యామె నాకగపడలేదని నేనసత్యమాడితిని. వారంతట మరియొకమార్గము వెంబడి నూయమైరి' అంతకుమించి నాకు తెలియదు.

భ్రమర ఆశ్చర్యచకితయై యంతయు నాలించుచుండెను.

౨

మధుర యొక్క తెయుఁ గూర్చుండలేక భ్రమరగదిలోఁ జొరఁబడెను. భ్రమరావినయులు మధుర వచ్చినదని సంభాషణమాపలేదు. దానఁబట్టి మధురయు వారిసంభాషణ మేకాగ్రచిత్తయై యాలింప మొదలిడెను.

'ఐన భ్రమరా! ఆధవళాంబరి మీకు బాగుగ దెలియునన్న మాట?'

'తెలియు నన్నమాట యేమి, ఆమె మాకుఁ జిరపరిచిత.'

'ఆమె నామధేయ మెఱుఁగుదురా?'

'ఆమె పేరు సుమ.'

'సుమ.'

'ఔను. పేరు వినినట్లు జ్ఞాపక మున్నదా యేమి?'

'లేదు.........కాని యామెకు మీకు నెట్లు పరిచయము కల్గినది, ఎప్పుడు కల్గినది?'

'ఆమె మాయింట నైదువత్సరము లున్నది.'

'ఏమి?—మీగృహముననా?'

'ఔను మాయింటనే.........ఈప్రక్కగదిలోనే!'

'మిమ్ము విడిచి యామె యెప్పుడు పోయినది?'

'ఐదుసంవత్సరములు కావచ్చినది. కాని యామె మాతో నెవ్వరితోడను చెప్పకుండనే నాఁడు పోయినది. ఎందులకు పోయినదో, ఎట్లు పోయినదో మాకు తెలియదు.'

'రాత్రిసమయమునఁ బోయినదా.'

'సాయాహ్నమున షైరు పోయినది. మరి గృహమునకుఁ దిరిగి రాలేదు. అందుచేతనే యామె వస్తువులుకూడ నిచ్చటనే యుండి పోయినవి.'

'మరి వాని నామె తీసికొనిపోలేదా?'

'లేదు.'

'ఇప్పటికిని అవి యిచ్చటనే యున్నవా?'

'ఆఁ! ఉన్నవి.'

'అవి యేవి?'

'ఒక్క పేటికమాత్రమే. అది తరువాత నీకు చూపెదను.'

మధురకీసంభాషణ మంతయుఁ జాల చీకాకుగా నుండెను. ఆమెయొక్క నిముసమైన దాని నిఁక నాలింపలేక లేచెను. 'అబ్బా!

ఎందుల కీయక్కఱలేని గోల యిప్పుడు. ఆమెసంగతి మన కెందుకు? చాలును. వినయా! నాబొమ్మ యెట్లున్నదో చూతువురమ్ము! అది పూర్తియైనది.' అనియెను.

'అలాగుననే' అని వినయుఁడు చెప్పి 'మధూ! బాగుగనే యున్నది. ఆమె విషయమై యెట్లైయిన నాకు కనుఁగొనఁ గుతూహల మగుచున్నది' అనియెను.

'ఉహూ!—అట్లైన నేఁబోయెదను. నాకెందుల కీయక్కఱలేని గోల. నాబొమ్మ నింకను అలంకరింతును—వినయబాబూ! నీకన్న బొమ్మ చక్కగా వ్రాయుదునులే. చూడుము' అని నవ్వుకొనుచు మధుర వెడలిపోయినది. పాప మామెకు పరులఁగూర్చి మాటలాడుటే చీకాకు. ఆమె అమాయిక ముగ్ధ. ఎప్పుడును తనబొమ్మలు తప్ప మరేమియు నామె కక్కఱలేదు.

ఆయస్మృతహాసినిని చూచుచుఁ బాపము వినయుఁడు భ్రమర ప్రక్కనేయున్నదనుమాటయె మఱచెనుఁ భ్రమర మరల మాటలాడి నంతనే యాతఁడు ప్రస్తుతవిషయముఁగూర్చి యామెను ప్రశ్నింప మొదలిడెను.

'మొదటినుండియు నాకామెఁగూర్చి తెలిసికొనవలయుననియే యున్నది. కాని నాకప్పుడవకాశము లభింపలేదు. నేఁడు నీవలనఁ గల్గినది. ఆమె కేదియే సహాయము చేయుతలంపులో నెవ్వరో యున్నారని యానాఁడు జరిగిన సంగతులఁబట్టి గ్రహింపవచ్చును. ఆమె తలిదండ్రులవిషయమై కూడ మనము ముఖ్యముగాఁ బరిశీలింప వలయును. ఆమె కెట్టియాపదయు రానీయకుండ మనము కనిపెట్ట నగును.' అని వినయుఁ డుద్రేకపూరితుఁడై పల్కెను. భ్రమరయు సత్సిభావమునే కలిగి వానికి తోడ్పడ నిశ్చయించి 'వినయబాబూ! నేను నదియే యోచించుచుంటిని. ఎట్లైనఁగాని యామె "పుట్టుపూర్వోత్తరములు" మనము తెలిసికొనవలయును.

'కాని యామెగూర్చి నీకు తెలిసినవిషయములు మాత్రము నీవు నాకెఱుకపఱుపవలెను.'

'నాకేమి తెలియును.'

'నీకేమియుఁ దెలియదా?'

'లేదు. నేనెంత యెఱుఁగుదునో అది నీకుగూడ తెలియును. ఇందు నీకడ నేనేమియు నిగూఢ మొనరింపలేదు.'

'నీవు నిగూఢ మొనర్చుచుంటివని కాదు. మరేమైన నీకుఁ దెలియు నేమో యని యడిగితిని. ఇది యొకపరిశోధనము వంటిది. అందుచే నెట్టివిషయంబైన నుపయోగించును... నేను కొన్నిపరిశోధ కాఖ్యాయికలఁ జదివితిని. కావున నట్లనుచుంటిని. నేనుకూడ నిందు బరిశోధన మొనరించి పర్యవసాన ముపలక్షింతును. ఇది యంతయు నాయనాథస్త్రీని రక్షించుటకు నేనెందునకు వెనుదీయును. నీవు నాకు సహాయభూతవు కావలయును.'

'నేనందులకు సంసిద్ధురాలను.'

'సరే! కాని మనము ముందామె పెట్టె పరిశీలింపవలయును?

'అందువలన మన కామెసంగతి యేమి తెలియును?'

'లేదు. మన కిప్పు డదియే ముఖ్యాధారము. ఆమె దైనిక చరిత్ర వ్రాయునలవాటు కల్గియున్నదా?

'ఆఁ! ఆమె కది యలవాటే!'

'ఐన గెల్చితిమి. నిముసములో నంతయు గ్రహింతిము.'

'వినయబాబూ! లాభము లేదు. అవత్సరమే—అనగానామె యెప్పుడు మమ్ము వీడినదో—యపుడే వ్రాయుచుండెడిది. అంతమాత్రమున మనకు లాభము లేదు.'

'ఏదియైనను చాలును?'

'అట్లైన సరే!'

'ఆప్రెప్టై నెప్పుడు సిద్ధమగును?'

'రేపు తీయుదము. ఇంతలో నేమి?'

'ఏమియు లేదు.'

వినయుడు లేచి మధురగదిలోనికి పోయెను. అతఁ డేదియో యాలోచింపుచు మెల్లన నడుగు లిడుచుఁ బోవుచుండెను. అన్యమనస్కయై యున్న మధుర యాతనిరాక కనిపెట్టలేకపోయెను. ఆమె దేనినో యేకాగ్రమతియై తిలకించుచున్న ట్లతఁడు గ్రహించి ఆమెవెనుకకుఁ బోయి మెల్లనఁ జూచెను. అతనిహృదయము జల్లనఁ బులకరించెను. ఆమెహస్తమునం దున్న దేమి? అతనిఛాయాచిత్రము. అతఁడు చకితుఁ డయ్యెను. మధుర వెనుదిరిగి సిగ్గుచే మోమువాంచెను.

'అది నీవెట్లు సంపాదించితివి?' అని వినయుఁడు మందహాసమొనరింపుచుఁ బ్రశ్నించెను.

'నేనే. తీసితిని'

'ఆఛాయాపటమా?'

'ఔను!'

'ఎట్లు' అని వినయుఁ డత్యాశ్చర్యమును సూచించెను,

'నాయొద్ద నొకచేతికేమెరా యున్నది. దానితో నాల్గుదినములక్రిందట నాకస్మికచ్ఛాయాచిత్రముఁ దీసితిని.

వినయుఁడు మందహాసముఁ జేసెను. మధుర చిఱునవ్వునవ్వెను. ఆహాసప్రపంచమున వారు లీనమై పోయిరి.

3

స్వర్గధామంబునఁ స్వర్ణారుణవర్ణంబులు జలదరించి పోవుచున్నవి. వినీలాంబరము వివిధవర్ణ తేజస్సమన్వితంబై పోవుచుండెను. కాని దిగంతములఁ గలయరుణారుణాంధతమస్సులు మెల్లమెల్లనభూమి

నంతయుఁగూడ నాక్రమింపఁదలఁచుచున్నట్లు మెల్లన ముందుకు సాగి వచ్చుచున్నవి.

సృష్టిసౌందర్యము నవలోకించుచు వినయుఁ డొక్కఁడును సముద్రతీరమునఁ బచారు చేయుచుండెను. అనేకాలోచనలతో నాతని యాత్మ కలఁతపడి యున్నది. తనకు భ్రమరకు జరిగినసంభాషణ మంతయు నాతఁ డాత్మసీధిని మరల నిర్మించుకొనుచుండెను. ఆ నిర్మాణములో మరల మధుర మధురస్వరూపము తేజోమయమై తటిల్లతవలె వానియెదుట మెఱసి పోవుచుండెను. ఆయనంతాలోచనాతరంగరంగంబులలో వానిహృదయకమలము నృత్యమాడ మొదలిడెను.

ప్రశాంతసంధ్యాకాలమున నాతని కేటికో చిత్తశాంతి లేకున్నది. 'ఆధవళాంబరి యెవ్వరు? ఆమెకు మధురాభ్రమరలతో నేమి సంబంధమున్నది? ఆమె యేటికి నాఁడకస్మాత్తుగా నిల్లు వీడి పాఱిపోయినది? ఇందేదియో పెద్దరహస్యము గుప్తమై యున్నది' అని యతఁడు భావింప మొదలిడెను. కాని యామెవిషయమై యాతఁ డెందుల కట్లు ప్రయత్నించుచుండెనో వానికి తెలియుట లేదు. అందాతని కేదియో యున్నట్లు గోచరించినది. ఆనాఁటి రాత్రి యామె యారాట మేయంతయుఁ దెలియఁబడుచున్నది. ఆమె కేదియేని విపత్తురానున్నది. ఆమె నెట్లయిన రక్షింపవలెనని యాతఁడు బద్ధకంకణుఁ డయ్యెను.

నేఁడుకూడ నాధవళాంబరి యాదెస వచ్చునేమోయని యాత డూహించెను. అట్టిది సంభవించిన నామెంగూర్చి తెలిసికొన నవకాశములున్నవని యాతని యభిప్రాయము. తమోరేఖ లావరించుచున్నవని యాతఁడు గృహాభిముఖుడై నడచుచుండెను. దూరదూరముల నున్న దీపస్తంభములకాంతి యంత బాగుగ లేనందున నాతనికి

రోడ్డుపై నడచుచున్న వారెవ్వరును కాన్పించుటలేదు. నిరాశాపూరితుడై యాతడు నడవ మొదలిడెను. క్రిందటిదినమున నా ధవళాంబరి కాన్పించినకడ కత డేతెంచి యచ్చటనే యిటునటుఁ దిరుగుచునుండెను. ఆమె వచ్చుననిమాత్ర మాతనికి నమ్మక మెంతమాత్రమును లేదు.

ఒకపక్షి పార్శ్వవృక్షాగ్రమునుండి కూసి పాఱిపోయెను. అప్పుడే వానికి పదధ్వని వెనుక వినబడెను. ఒక భయంకరాకారుఁడగు పురుషుఁడు వానిని దాఁటిపోయినట్లాతఁ డెఱిఁగెను. అతనిఁ జూచినంతనే వాని కనుమాన మంకురించినది. ఆనాఁ డాధవళాంబరిని వెన్నాడుచుఁ దనకు గన్పడినవారిలో నీతఁడొకఁడు కాఁడాయని యాతఁ డనుమానించెను. అతని కది యనుమాన మాత్రమే స్ఫురించినను, వాని కానాటిసంగతి యంతయు నొకమారుగ దలఁపునకువచ్చెను. అతఁడు నిర్విణ్ణుఁడై యచ్చటనే నిల్వఁబడెను.

ఆభీకర స్వరూపము వినయునిదృష్టిపథము దాటువంతవఱకు వాని కన్యాలోచన మేమియుఁబోలేదు. రెండు నిమేషములు దాటినవి. ధవళాంబరి తప్పక యీయూరనే యున్నదని యాతఁడు నిశ్చయించుకొనియెను. ఆమె నన్వేషింప నాతడు నిశ్చితాత్ముఁ డయ్యెను. అతఁడేదియో యనుకొనుచు ముందునకు దృష్టిసారించెను.

ఊహామాత్రములో నాతఁడు చకితుడయ్యెను. తన కన్నులనే యాతఁడు నమ్మలేకపోయెను. క్రైస్తవశ్మశానవాటి కాబహిర్ద్వారము నుండి యామెయే—తానెవ్వరికొఱకై యింత ప్రయాసపడుచుండెనో ఆధవళాంబరియే—త్వరితగమనయై యావెలుఁగుఁజీకటిలో బోవుచు విలీనమైపోయినది. అతఁడామె ముఖావలోకనము నొనర్పలేదు కాని యామె వస్త్రములే యాతనికి గుర్తుగా నున్నవి. అతఁ డామెను

వెన్నాడుటకైన నవకాశము లేకపోయినది. ఐనను వెన్నాడుదమని యైన నాతఁడు తలఁచుకొనలేదు. అట్టిబుద్ధియే వానికి పుట్టలేదు.

ఎట్టకేల కాతడు శ్మశానవాటికలోనికి తడబడుచు నడుగు లిడుచు జనెను. ద్వారముఖమునమాత్రము రెండులాంతరులు కాంతి హీనములై వెలుగుచున్నవి. లోపలఁ జాలవఱకు నంధకారమే యున్నది. పంచమీ చంద్రునిపైఁ జిన్న మేఘ మడ్డుపడుటచే నాకాశ మంధకారావృతం బాయెను.

ఆ పవిత్రస్థలమున బురాతనములు క్రొత్తలు నైనగోరీ లెన్ని యోయున్నవి. ఆ నిర్జనప్రదేశమున స్థాపితమైన శరీరము లపవిత్ర తాప విరతులు మాత్రము లోకమునఁ జిరస్థాపితములై యున్నవి. కాని గోరీ ముఖంబునఁ దదీయనామము, చరిత్రము, మొదలగునవి రచింపఁబడియున్నవి. అందు స్వల్పజీవితమే రచింపఁబడి యుండును. అవి వారి యాత్మలకు కళంకాపాదకము లెంతమాత్రము గానేరవు. అందు శాంతి స్థాయీ భూతమైనట్లుండెను. ఆస్థలమున నడుగిడుట తోడనే వినయుని యాత్మ యింతింతనరాని యావేగంబునఁ గొట్టు కొనుచుండెను.

ఇంతలో నొకసేవకుఁ డచ్చటికేతెంచెను. అతనిని వినయుడు ఇచ్చటికొక యువతి ఇప్పుడె వచ్చి పోయినది కాదా!' యని ప్రశ్నించెను.

'ఔను'

'ఆమె యేమి చేసినది!'

సేవకుఁడు సంకోచించుచు నూరకుండెను.

'నీకేమియు భయము లేదు.' అనుచు నాతఁ డొకనాల్గణాల నాణె మాతని కిచ్చెను. సేవకుఁడు సంతుష్టుఁ డయ్యెను.

'అదిగో యామె యచ్చటఁ గూర్చుండి ప్రార్థనొనరించినది,'

వినయుఁ డటకుఁ బోయెను. ఆగోరీ రమారమి పదిసంవత్సరములక్రిందట నిర్మింపఁబడినది కాని యది చాల క్రొత్తగా నుండుట వాని కధికాశ్చర్యముఁ గల్గించెను.

'ఆమె యీగోరీ కెదురుగ నిల్వఁబడి పూజ నొనరించినదా?'

'ఔను'

'ఒకదీపముఁ దెచ్చెదవా?'

'అలాగే!' అని యాతఁడు వెడలిపోయెను. అదియే సమయమని వినయుఁ డాకట్టడము నలంకరించియున్న యొకపుష్పమాలను తీసి తనవస్త్రాభ్యంతరమునఁ దాఁచిపెట్టెను. ఆసేవకుఁ డది యెఱుగరాదని యాతని యభిప్రాయము.

సేవకుఁడు దీపికతో నింతలోఁ దిరిగివచ్చెను.

ఆకరదీపికతో వినయుఁ డందున్నవిషయముల జదివెను. అది యంతయుఁ జదువునరికి వాని కాశ్చర్యమైనది. తత్క్షణము యాతడు తన జేబులో నున్నకాగితము కలముఁ దీసి యాగోరిపై నున్నదంతయు వ్రాసికొనెను. సేవకున కిదియంతయు నగమ్యగోచరముగ నుండెను. వినయుడు పరిశీలనము జాలించి లేచెను. అతడు కొంతదూరము మరిగెను. మరల నేదియో జ్ఞప్తికి వచ్చి 'ఓయ్' అని పిలిచెను.

'ఏమి బాబూ!'

'ఈలాగున రమ్ము నీ పేరేమి?'

'నాపేరు గోపాల్' అని యతడు బదులిడెను.

'సరే' యని వినయుడు గృహాభిముఖుడై పదముల వడివడి వేయుచు బోయెను. సేవకుడు గోపాల్ ఏమియు దెలియక యచ్చటే యొక్కనిముస మాగి తనదారిని పోయెను.

౪

'వినయబాబూ! నేడింత యాలస్య మైన దేమి?'

అచేతను డగు వినయు డొక్కమారుగా గగనహర్మ్యమున గోకిలాప్రణయహాసకంఠము నాలించి విచలితుఁడయ్యెను.

'ఏమియు లేదు' అని యాతడు నైజముగ బ్రత్యుత్తర మొసంగెను.

'ఏమియును లేదా? అదా కారణము.' అని మధుర వినయుని జూచుచు హాసోన్మాదిని యైపోయెను.

వినయుడుకూడ మందహాసంబు నొసర్చుచు నామెకడకు బోయి యామెపార్శ్వమున నే యాసీను డయ్యెను. భ్రమర యచ్చో లేనట్లాతడు, నలువంకల బరిశీలించి; గ్రహింపగల్గెను. ఆమెకు తానెఱిగినవిశేషము లెఱిగింపవలయునని యాతని యభిప్రాయము. ఒక నిముసము దాటిన తరువాత వినయుడు గదిలోనికి పోయి తాను పరిగ్రహించిన పుష్పమాలికను దాచి వచ్చెను.

మధుర నవ్వుచు 'భ్రమర నెచ్చట దాచితివి' అని ప్రశ్నించెను.

వినయుడు నిర్విణ్ణుడును, నీరవుడును ఐపోయెను. ఆమె ప్రశ్నా నాతడు గుర్తింపలేకపోయెను.

'భ్రమర యేదీ?'

'నాకేమి తెలియును'

'నీతో రాలేదా?'

'లేదు!'

'నిజమేనా?'

'ఔను.'

'ఆమెయు నీతోడనే వచ్చినదని నేను భావించుచుంటిని.... ఏమి, ఆమెను వీధిలో నుంచితివా?'

'అయ్యో! లేదనిన నమ్మవుకద.'

'ఉండుము! పిల్చి చూచెదను.' అని మధుర నాలుగైదడుగులు ముందునకు నైచి గట్టిగా 'భ్రమరా!' యని పిల్చెను.

'ఓయి !!!'

వినయు డాశ్చర్యచకితు డయ్యెను.

'ఏమి! వినయబాబూ! అదిగో!'

'ఏమో! నాకు తెలియదు.'

ఇంతలో మధురయు నేతెంచి యచ్చో నాసీన యయ్యెను. భ్రమరకూడ నచ్చటనే యధివసించెను.

'భ్రమరా! నీవు వినయునితో బోలేదా?' అని మధుర యడిగెను.'

'లేదు.' అని భ్రమర చెప్పెను.

మధుర యప్పుడు వినయుడు చెప్పినది సత్యమే యని తెలిసికొని తానట్లు వానిని ప్రశ్నించుట తప్పని యెఱిగెను. వినయుడు మాత్రె మదియొకతప్పుగా దలపలేదు. ఆమె పాప మమాయిక! లోకమునైన నెఱుగదు. వినను ఆమె యది హాస్యపూర్వకముగా నన్నది. అంతియకాని మరియొక భావముతో గాదు.

భ్రమరాముఖావలోకనము జేసి యామెయు నేదియో సంగతి కనిపెట్టి యుండునని యాత డూహించెను. అతని యూహా సరియైనది కాకపోలేదు.

'లే. పు, భోజనమునకు రాండు ఇప్పుడే ఎన్మిదిగంటలు కావచ్చినది. ప్రతిదినము ఏడు కొట్టుచుండ భుజించెడివారము ఈసరికి భోజనము సిద్ధమై యుండెడిది. వేగముగా లెండు.'

అను మధుర హెచ్చరింపులు విని వారు సత్వరము భోజనమునకేగిరి. భోజనానంతరమున వారు మరల వచ్చి కూర్చుండిరి.

'వినయబాబూ! పని సానుకూలమైనదా?' అని భ్రమర ప్రశ్నించెను.

'ఆ! ఐనది.'

'ఆమె మరల గన్పించిన దనుకొందును.'

'అంతియ కాదు.'

'మరి యింకేమి కన్గొంటివి.'

'ఆమెచర్యలు.'

'అవి యేమి.'

'ఆమె నేడు క్రైస్తవశ్మశానవాటిక వెల్వడుచుండ గనుగొంటిని. అందామె యేమి చేయుచున్నదో పరిశీలింప నేనందులోనికి జనినాడను. అందున్న గోపాల్ అనుసేవకునితో బరిచయము గలుగఁ జేసికొంటిని. ఆమె యందుగల యొకానొకగోరీని పూజించి వెడలినట్లు తెలిసికొంటిని.'

'అది యెవరిగోరీ?'

'ఇదిగో! అందున్నది లిఖించితిని చూడుము.' అని వినయుఁడు భ్రమరచేతి కొక కాగితము నందిచ్చెను. అందిట్లు లిఖింపఁబడినది.

అమరేంద్రనాథుని సతీమణియగు

లీల

స్మారకచిహ్నము.

(..................)

'ఈమె మా మాధురజనని.' అని భ్రమర ఆశ్చర్యముతో బలికెను.

'ఔను. నేనట్లే భావించితిని. ఆమెగోరీ నాధవశాంబరి యేల పూజించుచుండెనో తెలిసికొనవలయును.........కాని మఱచితిని. ఆమెచే నందింపఁబడిన పుష్పమాలకూడ దెచ్చితిని.' అని వినయుడు దానిని తెచ్చి భ్రమరచేతి కందించెను. దాని నామె యందుకొని 'వినయబాబూ! ఇది యేమి?' అని యాశ్చర్య సూచకస్వరమునఁ బల్కెను.

ఆ పుష్పమాలికతో నొక కాగితము—అందుపై నేదో లిఖింపఁబడియున్నది—వ్రేలాడుచుండుట వినయుఁడు సాశ్చర్యముగా దిలకించెను.

——

౫

ఆశ్చర్య సంభ్రమంబులు పెనుఁగొనుచుండ వారా పుష్పమాలలో గ్రుచ్చబడియున్న వింతకాగితము బరిశీలించిరి. అందిట్లు లిఖింపఁబడి యున్నది—

జననీ!

అమృతమయంబులైన నీమధుర వాక్యంబుల వినుటకాని, నీ చూపునీడల నిల్చుటకాని. ఇంక నీజీవికి దుర్లభంబులు. హా! ఇంత లోనే యీపాపికి నీపవిత్రస్మరణకుఁ జోటైన లేకుండ పైతలపులే కలుషహృదయమునఁ బ్రవేశించుచున్నవి. వీని కింక నంతము లేదా!—తల్లీ!—నీదివ్యసమాధినైన నాకప్పుడప్పుడు చూచుటకొకింత బలమిమ్ము. నీచరణదాసి.

వారొక్కమారు చకితులైరి. ఆవిచిత్రలేఖఁ గనుఁగొన వారికేమియుఁ దోఁచుటలేదు. వినయునకు మతిపోయినది.

'మీజననిలీలకు నీమెకు నేమి సంబంధము?'

'ఏమియు లేదు.'

'ఏమియు లేదా? అట్లయిననుమమీగృహమునవిదివర కుంటకు గారణ మేమైయుండును?'

'లీల కరుణారసార్ద్రహృదయ! ఆమె హృదయముబోలునది మరెవ్వరికి లేదని నే భావింతును. సుమకు జననీజనకులు లేరని నే నూహింతును, సుమను లీల దయతో జూచుచుండెడిది. కాని మాతో నామె కెక్కువ పరిచయములేదు. ఐనను సుమ యల్వురితో మాట లాడుస్వభావముకలది కాదు.'

'ఇందేదో రహస్యము లీననైయున్నదని నాకేటికో పెద్ద యనుమానముగా నున్నది.'

'ఇందు రహస్యమున కేమున్నది?'

'అది సుమకు సంబంధించి యుండుననుకొందును. ఈమె నెవ్వరో వెన్నాడుచున్నారు కదా! అందేదో రహస్య ముండితీరును అన్నట్లు చెప్పుమరచితిని. నేడుగూడ నొకపురుషుని ఆనాడు నా కగ పడిన యల్వురిలో నొకని—ఈనాడు నా కన్నులతో నేను చూచితి నని చెప్పఁగలను.'

'ఐన నేఁడామె కేదో క్రొత్తవిపత్తు సంభవించునన్నమాట!'

'ఏమో? ఎవ్వరేమి చెప్పఁగలరు. నాఁటినుండి నేటివరకామె వారిచేత బడలేదు. నేఁ డేమగునో?'

భ్రమర రెండుమూఁడు నిముసము లూరకుండి

'వినయా! నేఁ డామె నెట్లయిన నీవు రక్షింపవలయును.' అనియెను.

'ఎట్లు?'

'——'

'ఆమెను నే నెట్లు రక్షింతును? ఆమె యెచ్చో నున్నదో తెలియదుకదా! నే నామె కెట్లు సహాయముజేయఁగలను?'

'నాకది తెలియును.'

'ఆఁ' అని వినయుఁ డాశ్చర్యాన్వితుఁ డయ్యెను.

'నీ వాశ్చర్య మందఁ బనిలేదు. నీవలెనే నేనును సుమ నన్వేషించుచుండఁగా నామె శ్మశానవాటినుండి తిరిగి వచ్చుటకు కనుఁగొంటిని. నే నామెను వెన్నాడితిని. కాని యామె యది యెరుఁగదు. కళాశాలలో బూర్వ ముపాధ్యాయుడుగా నున్నసుధాకరుని యింటిలోని కామె పోయినది. ఆమె యచ్చోటనే యీరాత్రికి నిలచి యుండునని యూహించెను.....మరియొకవిశేషము; ఆమె వెన్వెంట నొకభీకరాకారుడగు పురుషుడొకడుకూడ నాగృహముకడకు బోయి మరలివచ్చెను. ఆత డాగృహము గుప్తగా జూచుకొని పోయినాడని నానిశ్చయము. తప్పక వారామె నీరాత్రి యేమైన జేతురు. కావున నీవామెను రక్షింప బ్రయత్నింపుము.''

'ఆమెతో నీసంగతియంతయు దెలిపిన—'

'వలదు, దుర్మార్గుల బట్టుకొనవలెను.'

'నాకు సహాయము?'

'తుపాకిని తీసికొనిపోవుటకు మనకడలేదు. ఒకకత్తిమాత్ర మున్నది. అది ధరించిపొమ్ము.'

'పదిగంటలకు పోయెదను.'

'సుధాకరునింటి కెదురుగ నొకపాడుగృహ మున్నది. ఉత్తరముగా నూరుకొన నతనిగృహ మున్నది. ఆగృహమునకు దారి తరువాత జెప్పెదను...నీ వాపాడుగృహములో గూర్చుండి వీరియిల్లు చూడ నవకాశము కలదు. ఆగృహంబున నీవు రెండుగంటలు వినువరకు నుండుము. అటుతరువాత గృహమునకు రావచ్చును. ఏమి జరుగునో చూతము. ఆమె నెట్లయిన రక్షింపుము.'

భోజనానంతరమున వినయుడు రాత్రి జరుగబోవు సంగతుల నిర్మింప మొదలిడినాడు, ఆభీకరస్వరూపులు వాని నేత్రములముందు నాట్యమొనర్చుచున్న ట్లతడు భావించి తృళ్ళిపడుచుండి మరల చిరు నవ్వు నవ్వుకొనుచు మరలమరల సాహోపథంబులలో నాగులాడి పోవుచుండెను.

భ్రమర వానికడకేతెంచి పదిగంటలవరకు మాటలాడెను. అంత నాతడు ఖడ్గధారియై బయల్వెడలెను. వినయుడు తనగదిలోనికి బోయి నల్లనివస్త్రమొండు తెచ్చుకొనుచుండ ద్వారముఖంబున మధుర వాని కెదురైనది.

'వినయబాబూ!......'

'ఏమి?'

'ప్రాణములపై నాశ లేదా?'

'మధురా! భయములేదు' అని ఉత్సాహముతో నతడుపల్కి నడువసాగెను. తనరెండుచేతుల వినయునిహస్తము బట్టి మధుర—

'వినయా! వలదు. సాహసింప' కనియెను.

వినయునిచేతిపై వెచ్చని కన్నీటిబొట్లు రెండు పడినవి.

అత డెట్టకేల కామెను సమాధానపరచి బయలువెడలినాడు.

సుధాకరునిగృహమున కెదురుగనున్నగృహములో నాతడు కూర్చుండుసరికి పదునొకండుగంటలు కొట్టిరి.

అంతటను చీకటి. ఆచీకటిలో నింకను ఆగంటలశబ్ద మంత రింపలేదు.

ఎవ్వరో ఆసాహుగృహము ప్రవేశించిరి.

అత డెవ్వరు! అని వినయుడు నివ్వెరపడెను.

నీలాంబరమునుండి యశనిపాతము పడినట్లుల వినయుఁడు భావించెను. ఆవచ్చినవాఁ డెవ్వఁడు? అతఁ డేటి కచ్చోటి కేగుదెంచెను? ఈ రహస్యమునం దావచ్చినవారికి గూడ నేదైనఁ బ్రవేశమున్నదా? అను ప్రశ్నాపరంపర వినయుని హృదయాంతరాళమున నొక్కపరి మెరసిపోయినది. అతఁ డూపిరియైన విడుచుటకు సాహసింపఁజాలకపోయెను. పిడికిటఁ బ్రాణముల బిగబట్టి యాతఁడు నిముసమొక యుగముగ గడపెను. కాని తన హృదయాందోళన మణచుకొని నెమ్మదియైన గానిమ్మని యాతఁడు వేగమే స్వస్థుఁ డయ్యెను.

అత్యావేశపూరితుఁడై యాతఁ డట్లే కూర్చుండియుండెను. ఆరెండవవాఁ డెవ్వఁడో అడుగుదమా యని యాతఁ డనుకొనియెను. కాని యట్లాచరింప సాహసింపలేకపోయినాఁడు. ఆవ్యక్తియు నీతని జూచినట్లు లేదు. కావున భయములేదని యాతఁ డూరకుండెను.

వినయుఁ డాలోచనాయాత్రారతి నుండగనే టంగున నొంటి గంట కొట్టిరి. అతఁడు మరియు సావధానుఁడై సుధాకరుని గృహము వంకనే చూచుచుండెను.

రెండుగంటలు కొట్టిరి. ఇంకను ప్రతిధ్వని యాఁగనేలేదు. పదధ్వని యైనది. వినయునిగుండె లొక్కమా రాగిపోయిన ట్లయినవి. అతఁడు నిశ్చలుఁడై శూన్యతామసలోకమున దృష్టులఁబరచెను. ఒక విగ్రహము నీడవలె సుధాకరుని గృహద్వారముకడ వేచియుండెను. పదినిముసములలో మరియొకఁ డాద్వారము దెరచెను. వాఁడు గోడపై నుండి లోనికి దుమికి యాతలుపు తీసియుండునని యతఁడు తలఁచెను.

ఇంతలో నీవా గృహమున దాగిన వ్యక్తి లేచి నడచి పోయెను. అతఁడును నీ లోఁడేనా యని యాతఁడు భయముంబూనఁ జూచుచుండెను. అంతయు నగమ్యగోచరముగా నుండెను. కాని [illegible]

దొంగలే కానవచ్చుచున్నారు. పాడింటినుండి పోయినవాఁడు కన్పడ లేదు. వినయున కంతయు చిత్రముగానే యున్నది. ఏమి యగునో చూతమని యాతఁ డట్లే కనిపెట్టుకొని యుండెను. కనుఱెప్ప వేయుట కూడ నాతఁడు మానినాఁడు. తమోావకుంఠనముఁ జీల్చుకొని యతని నిశితదృష్టులు నిరాటంకముగ నద్దెసలఁ దిలకించుచుండెను. చీఁకటిలోఁ గూరుచుండుటచేఁ జీఁకటిలోఁ జూచుట కాతనికి దుస్సాధ్యము కాలేదు. కాని మనుజులు నీడలవలె వానికిఁ గన్పించుచుండిరి. ఇంతలో నొకఁ డాయింటిలోనికిఁ జల్లగాఁ బోయెను.

మూఁడునిమిషములలో నాతఁడు భుజముపై నేదియో వేసికొని వచ్చెను. అది యొక యచేతనవిగ్రహము, అని వినయుఁడు గ్రహించెను. ఆమె తెల్లనిబట్టలు చీఁకటిలోఁ గనఁబడుచుండెను. అతఁ డాయచేతనవ్యక్తిని మోసికొని బయల్వెడలుటయు, రెండవవాఁడు లోనికేగి తలుపు వేయుటయు నొక్కమాఱు జరిగినవి. అదేసమయము మున వినయుఁడు తనస్థలము విడచి వానివెన్కఁ బోయెను.

ఒక పెద్దయార్తనాద మింతలో వినఁబడినది. అదేసమయము మున నెవ్వరో పరుగిడుచున్న యడుగుచప్పుడు వినవచ్చినది. ఆక్షణమె వినయుఁడు తనముందున్న చోరునిపై లంఘించెను. నిమిషమాత్ర మునఁ జోరుఁ డాయచేతనవ్యక్తిని నేలఁబడవైచి వినయునిపైఁ దుము పడెను. వినయుఁడు యువకుఁడు. ఉత్సాహపూరితుఁడు. అంతియ కాని సత్త్వకలవాఁడు కాఁడు. అట్లయ్యు నాతఁడు ధైర్యసాహసములతో దన కత్తి వీడక ప్రతిపక్షి నడ్డుచుండెను. భయంకరరాక్షసు డగు వాఁడు వినయునిపై నొకపెద్దఖడ్గము విసరివేసి గట్టిగాఁ బట్టుకొనుచుం డెను. వినయుఁడు నిమిషములో నీలోకమునలో [illegible] — [illegible] సమయమున నొకతీక్ష్ణ కరవాలము పోయిన దూసికొ[illegible]

ఇద్దరు నాతనిపైఁ దలపడిరి. వాఁడు పలాయనమంత్రమతన మొనర్చెను.

వినయుని ప్రాణములు కుదుటఁబడినవి. తనకు సహాయమొన ర్చినయాతఁ డెవ్వఁడో కనుగొన నతఁ డిచ్ఛగించెను.

'అయ్యా! తమ రెవరు? ఈనిశీథమున నాకు తోడ్పడి నన్నా నృశంసుని కరకుకరవాలమునుండి రక్షించితిరి.'

'నా పేరు ప్రేమచంద్రుఁడు? తమనామధేయ మేమో నేనె రుంగనగునా?'

'నా పేరు వినయుఁడు?.........కాని ఆరెండవవాఁ డెమైనాఁడు?'

'వాఁడును పారిపోయినాఁడు. వాఁడు లోన గడియవైచి గోడ దిగుచుండఁగ వానికి శిక్షఁ జేసితిని... కాని పాపమామె యెట్లున్నదో?'

వినయుఁ డాశ్చర్యచకితుఁ డయ్యెను.

'ఆమెను మీ రెరుఁగుదురా?'

'చిత్తము తర్వాత చెప్పెదను.'

వా రాయచేతనస్త్రీకడకుఁ బోయి యామె కింకను తెల్వి రాలేదని తెలిసికొనిరి. ప్రేమచంద్రుఁడు జేబునుండి అగ్నిపెట్టెఁ దీసి వెలిగించెను.

'ఈమె యెవరు?' అను నాశ్చర్యసూచకవాక్యములే యిద్దరు నుడివిరి. ఆమె ఇర్వదిరెండు వత్సరములయీడుగలది. అంతచక్కనిది కాకున్నను కురూపికాదు. శ్యామలవర్ణమయం బగు నామె దేహమునఁ [illegible] పొంపునింపుచుండెను. అయింటివారిబిడ్డయై యుం డునని వాఁ [illegible]కొనిరి. వెంటనె వా రాలలుపుతట్టి వారిని లేపి [illegible] చూచిరి. వృద్ధుఁడగు సుధాకరుఁడు, నాతనిభార్య, తురిరొుకయువకుఁడు గోలుగోలుమనిరి. కాని వారి [illegible]రడించి

యామెకు వారు పరిచర్య లొనర్చిరి. ఆమెకు గొంచెము తెల్వివచ్చినది. క్లోరోఫారముచే నట్లయినదని వారు స్థిరపరచుకొనిరి. తమ బిడ్డను రక్షించినందుల కావృద్ధదంపతులు ప్రేమచంద్రవినయుల వేనోళ్ళఁ బొగడిరి. కాని వారేటి కట్లుతటస్థపడిరో యెవ్వరు నడుగలేదు.

ఐదుగంట లైనది. ప్రేమచంద్రవినయులు వారికడ సెలవుఁ దీసికొని గృహాభిముఖులైరి. వారప్పు డిట్లు సంభాషించిరి.

వినయుఁడు—మీ రాపాడుగృహమున దాఁగితిరా?

ప్రేమ—ఔను. మీరు వచ్చుటనే దాఁగితిరా యేమి?

విన—నేను మీకన్నముందు వచ్చిదాఁగితిని. మీరు దాగుట చూచితిని. కాని మీరు ముందుగ లేచిపోయి గోడవారనుండి రెండవవానిని శిక్షించినారు. కాని మీకాసంగతి యెట్లు తెలిసినదో యడుగవచ్చునా?

ప్రేమ—వినయా! మీరెట్లు తెలిసికొనిరోగాని— నేనుమాత్ర మనుమానమువలన వచ్చితిని.

విన—నేనును అనుమానించియే వచ్చితిని. కాని మీరెట్లను మానించితిరి?

ప్రేమ—నేను సుమకు పరిచితుఁడను.

వినయుఁ డాశ్చర్యముఁ జూపుచు, 'అట్లయిన మీసహాయ మామె కోరినదా' యనెను.

'లేదు. దుర్మార్గులుకొంద రామెను వెన్నాడుచుంట నేను కన్గొంటిని. నే డీయింట నామె యున్నదని వారు తెలిసికొన్నారు. అది నే కన్పెట్టితిని. అందుచే నిట్లు వచ్చితిని.'

వినయు డాత్రముతో—

'ఐన సుమ యేమైనది?' అని ప్రశ్నించెను.

'బహుశః ఆమె రాత్రి పదెన్మిదిగంటలకే యిల్లు విడచిపోయి యుండవచ్చును.'

'ఆమె మీా కెట్లు పరిచిత.'

'క్షమించవలెను.'

'సుధాకరు డామెకు బంధువా?'

'కాడు. కాని, మిత్రుడు.'

'సుమవిషయమై మీా కేమైన దెలియునా?'

'అది నాకును తెలియదు. ఆవిషయమై మిమ్మడుగుటకు నే నూహించుచుండ మీారే యది అడిగినారు. కాని మీాకు సుమ యెట్లు పరిచిత?'

'నా కామె పరిచితయైనను, నే నామె కపరిచితుడను.'

'అ దెట్లు?'

'మరియొకరివలన నే నామెగూర్చి తెలిసికొంటిని.'

'ఆమె నిప్పుడు కొందరు పాపచిత్తులు వెన్నాడుచున్నట్లు మీారు తెలిసికొంటిరా?'

'అగును.'

'మరల మన మెప్పుడైన గలసికొని మాట్లాడుకొందము' అనుచు ప్రేమచంద్రుడు ప్రక్కసందులోనికి మరలిపోయెను.

ఆసమయమునకు భ్రమర వినయుని కెదురుగా వచ్చుచు నతని గాంచి మందహాసము జేసెను.

౭

వినయబాబూ! ని న్నిట్లు చూతునని నే ననుకొనలేదు సుమా' యని వచించుచు భ్రమర వినయునితో నడువ మొదలిడె ను.

'ఏమి, ఎందుల కనుగొంటివి?'

'నీ విప్పటివఱకు రాకుండుటచేత నే! కాని నేమైనది? సత్వ రము చెప్పుము. నా కాందోళనముగా నున్నది.'

'ఏమియును లేదు. వృథాయాస మైనది.'

'ఆదుష్టులు రాలేదా?'

'వచ్చిరి. కాని సుమ ఆగృహమునుండి యేడెన్మిదిగంటలకే దాటిపోయినది.'

'వారి కది తెలియదుకదా?'

'ఔను. తెలియదు. కాని సుధాకరునిపుత్త్రికను వారు దొంగి లించుకొనిపోవఁ బ్రయత్నించిరి. వారి కది తెలియదు.'

'వా రెంతమంది?'

'ఇద్దఱు. కావుననే బ్రతికితిని.' అని వినయుడు రాత్రి జరిగిన సంగతులన్నియు నామె కెఱుకపరచెను. భ్రమర నివ్వెఱగంది 'అట్లై యిన బ్రేమచంద్రుని మూలమున నేమైన లాభ ముండునా?

'అతఁడేమియు జెప్పకుండెను. మరల నెప్పుడైన నాతనితో మాటలాడిన దెలియవచ్చును.'

'అతని గృహ మెక్కడ?'

'అయ్యో! అతడు మాటలాడుటకే సంశయించు చుండెడి వాఁడు. మరలఁ గలయుదమని యాసందులోనుండి పోయినాడు.'

భ్రమర కేమియు దోఁచలేదు. మరియొకమా రెట్లైన నాత నితో మాటలాడుటకుఁ బ్రయత్నింపుమని యామె వినయున కుప దేశించెను.

'మీ రాదొంగలఁ బట్టుకొనవలసినది.'

'వారు పారిపోయిన మరి యెట్లుపట్టుకొందుము? మేము వారిని వెన్నంటినఁ దొలుత పారిపోయినవాడు వచ్చి యాస్త్రీ నేమిచేయునో యని మాభయము.'

'ద్రౌపది నిజమే. కాని యీసంగతి పోలీసువారికి తెలియఁ బరచినారా?'

'లేదు. ప్రేమచంద్రునకుకూడ నందుల కిచ్ఛఁ జూపలేదు. ఏమనిన మాసాక్ష్య మవసరమగును. దానివలన మాకు చిక్కులు కలుగనచ్చును.'

'ఔను. అది నిజమే. పోలీసుగోల యెందుకు, కాని బాగుగా నైనది. ఆదుష్టులకన్నులలో దుమ్ముజిమ్మి యామె పోయినది. కాని యెప్పటికైన వారామెను విడువరు. అది నిశ్చయము.'

ఇట్లు సంభాషించుకొనుచుండఁగా వారిభవనము సమీపించిరి భ్రమర, వినయుని మెల్లగా నడువుమనినది. ఆతఁడట్లే చేసెను. వినయు నొకప్రక్కగదిలో దాచి యామె గట్టిగా మధురా! మధురా!' యని పిలచెను.

తత్తరముతో మధుర ప్రవేశించి 'ఏమి!—ఏమైనది?' అని రుద్ధకంఠస్వరంబున వచించెను.

వచ్చుచున్న నవ్వును బలవంతముగా నామె యాపుకొని భీతిల్లి నదానివలె నటించుచు 'వినయు డెక్కడను లేడు' అనియెను.

'నే నతనిఁగూర్చి కనుఁగొనవలె' నని యామె మేడమీఁదికి చరచర బోయెను.

మధుర కనుఁగొలుకుల నుండి బాష్పములు కారదొడంగెను. ఒక పెద్దనిట్టూర్పామె విడచెను. ఆమె యిక నిల్వలేకుండెను. వినయుఁ డొక్కయుదుటునవచ్చి యామెను పట్టుకొనియెను. సంభ్రమాశ్చర్యంబు లామె హృదయంబునఁ బెనఁగొనెను.

'ఆమెవాక్కు లెట్లు నమ్మితివి?' అనుచు నాతఁడామె కన్నీరు చేరుమాలుతో నొత్తెను.

మధురావినయులు మేడపై కేఁగుసరికి భ్రమర హాసతరంగములలో నూఁగులాడిపోవుచుండెను. ఆనందతరళోత్ఫుల్ల నయనయై మధుర యామెను జూచుచు మందహాసిని యయ్యెను. వినయుఁడు కూడ నొక యమృతహాస మొనర్చెను. ఆసుస్మేరశీకరంబులలోఁ బ్రణయార్ద్ర ప్రభావము ప్రస్ఫుటంబుగఁ బ్రస్ఫురించుచుండెను. అందు బ్రణయానంద మందహాసములు, సౌందర్యానందచకితలోచనంబులు పులకించుచుండెను.

ఉదయమంతయు వారేవో కబురులఁ జెప్పుకొనుచు గడిపిరి. రాత్రి జరిగినసంగతు లాలించి మధుర చాల భీతచిత్త యయ్యెను. ఆమె వినయునికూడ నిక నిట్లు రాత్రివేళ నొంటిగ బోవలదని హెచ్చరించెను. భ్రమరమాత్ర మామె వాక్కుల సరకుసేయ లేదు.

"మధురా! నీవింకను లోకము నెరుఁగవు. మమనుగూర్చిన రహస్యము—అందేదియో గుప్తమైయున్నదని నాయనుమానము—మనము ముఖ్యముగా నెరుఁగవలయును' అని భ్రమర యామెను మందలించెను. మధుర మరేమియు మాటలాడ లేదు.

నాఁడు మధ్యాహ్నసమయంబున భ్రమరావినయులు క్రిందటి దినమున ననుకొనినట్లుల నుమపేటికఁ దెరువఁ బ్రయత్నించిరి. అది తెరచుట కొంతవరకు దుస్సాధ్యంబుగా నుండెను. కాని యెట్టులైన నది తీయవలెనని ప్రయత్నించుటచే నది వారు తెరువఁగలిగిరి.

అం దేమి యున్నవి?

వైఢూర్యసంపద బట్టలుండునని వారూహించిరి. కాని దొకటి రెండు గుడ్డలుతప్ప మరేమియు నందు లేవు. ఒక గొనుసంచిలో నొక కలదు.

వారిద్దఱుఁ దిల్లపోయిరి. తప్పకుండ సందేశమైన నుత్తరము లుండునని వారు ఆశతో నాగుడ్డలఁ దీసివైచి చూచిరి. అందు రెండు కవరులు దొరకినవి. కాని యవి చింపఁబడలేదు. వారు దాని కంతకన్నను చకితులైరి. ఆకవరులు రెంటిపై విలాసముజూడ నొకటి మధురకు నొకటి భ్రమరకు వ్రాయఁబడి యున్నవి.

భ్రమర దానినిఁ జూచి 'ఇది ఏమి?' అని ప్రశ్నించెను.

'ఏమి తెలియలేదా? ఆమె వెడలిపోవునప్పుడు మీకీ యుత్తరములు వ్రాసి పడవైచినది. మీరీ పెట్టె విరుగగొట్టి తీతురని యామె యభిప్రాయము.'

''అట్లు కాదు. ఆమె పెట్టెతాళము చూచా మరునాడే దొరకినదికాని మే మది పారవేసితిమి......దాని కేమి పోని మిశ్రప్పైన నీయుత్తరములయం దేమైన మనకుఁ గావలసిన వింతలు దొరకునేమో చూతము.''

తత్క్షణము వారా యుత్తరములఁ దీసి చూచిరి. ఆరెండును ఒకేవిధమున లిఖింపఁబడి యున్నవి. అందొక్కటి చదివిన రెండవది చదువ నవసరము లేదు. అందిట్లు లిఖింపఁబడియున్నది.

ప్రియసోదరీ!

ఇన్ని దినములనుండి మీయన్నముఁ దిని మీయింట నుండి కడకు మీతోఁ జెప్పకుండ వెడలితినని తలంపకుఁడు. అది తెల్పుటకే యిది లిఖింపఁబడినది. కారణాంతరములచే నేను మిమ్ము విడువవలసివచ్చినందుల కెంతయుఁ జింతిల్లుచున్నాను. నన్నుఁ గూర్చి వివరములు తెలిసికొనుటకుఁ బ్రయత్నించెదరేమో! కాని నేనిఁక మీకుఁ గనఁబడనని నాయూహ. ఒకవేళ నా కేదైన గన్పడిన నాసంగతి మీరు తెలిసికొనుటకు బ్రయత్నింపవలదు. మీకు నిష్కారణచింత గల్పించినదాననైతిని— సుమ.

సురలమరల వారాలేఖ బరికించిరి. వినయుడు చీకాకుతో 'ఈలేఖ మరింత చిక్కుపెట్టుచున్నది. దీనివలన నేమియు లాభము లేదు' అని గద్గదస్వరంబున వచించెను.

'దీనివలన నేమియు లాభము లేదా?' అని భ్రమరపల్కెను.

'ఏమున్నది?'

'ఉన్నది. ఇం దేదియో గూఢరహస్య మున్నది. 'నన్నుగూర్చి మీరలు తెలిసికొనుటకు బ్రయత్నించెదరేమో?' అనికదా వ్రాసినది. దానివలన నామెగూర్చినరహస్య మున్నదని తెలియదా?'

'మన మది ఇదివఱ కనుకొన్నదేకదా!'

'ఇప్పు డది స్పష్టమైనది.'

'ఔను.'

భ్రమర 'మధురా!' యని పిల్చినది. మధుర యాత్రముతో నేతెంచి 'ఏమి' అని ప్రశ్నించెను.

'నీకుత్తరము వచ్చినది.'

'ఎక్కడనుండి?'

'సుమ వ్రాసినది.'

'బాగుగనే యున్నది!'

'లేదు నిజమే' యని యాలేఖ నామె మధురకిచ్చెను. మధుర దానిని పఠించి,

'దీనియర్థ మేమి? నీ కిది యెచ్చట వచ్చినది?' అని ఆశ్చర్య స్వరంబున నడిగెను.

'ఆమె పెట్టెలో బడవైచినది. అది యిప్పుడు మనము చూడ గలిగితిమి?'

'అదియా!'

మధుర మరల దనగదిలోనికి బోయెను.

'భ్రమరా! ఈసుమ మీయింట నేటికుండెడిదో నీకు కొంత యైన దెలిసికొనవలెనని యిప్పు డభిలాష లేకపోయినదా?'

'లేదు. మాకావిషయ మేమియు లేదు. కాని లీల మరణించుటకు బూర్వము ప్రత్యేకముగ నామెను పిల్చి యేమియో మాటలాడినది. నాతోగూడ మాటలాడినది. ఆమె నాతో చెప్పిన దేమనిన, ముఖ్యముగ సుమ విషయమే!......

'ఏమి వచించినది?'

'సుమను సోదరివలె జూచుకొండని. ఆమె గృహమందుండు నన్నిదినములు నాటంకము జేయవద్దని. అంతకుదప్ప మరేమియు లేదు'

'భ్రమరా! నినొక్క ప్రశ్న నడుగవలెను.'

'నా కది తెలియును. లీల పరమపతివ్రతాశిరోమణి. ఆమె నొక్కపరి తలచిన పుణ్యమబ్బును. ఆమె అమరేంద్రనాథవియోగమునసే కృశించి స్వర్గము జేరినది. ఆమెవంటివారు లోకమందుండుటరిది.'

'ఐన నాకు మరేమియు దోచుటలేదు. ఎట్లైన మున్ముందామెగూర్చి తెలియగలదు.'

'అది మనప్రయత్నములో నుండును.'

'తప్పక ప్రయత్నింతును.'

'ఆ ప్రేమచంద్రు నెట్లయిన బట్టుకొనుటకు బ్రయత్నింపుము. అతనివలన మనకు కొన్ని విశేషములు తెలియవచ్చు ననుకొందును.'

'అది నిజమే. ఈమా రెప్పుడైనం గన్పడిన నతనికి తెలిసిన సంగతులన్నియు గ్రహింతును......ఉం ఇంక నవి పెట్టెలోం బడవేయు'మని వినయుండు లేచెను.

భ్రమర యవి తీసి గట్టిగాం దులుపుటయు నందుండి యొక కాగితము పడియెను.

అని చెప్పిన భ్రమర యందికొని లోనఁ దిలకించెను.

అందున్న అక్షరము లెవ్వరివి?

స్వర్గధామంబున నిజనాథునితోఁ బసిఁడి తూఁగుటుయ్యెలల నూఁగుచున్న లీలవి.

౯

భ్రమర చదువుచున్న లేఖయం దేమి యున్నదో, అదియెవరు వ్రాసిరో, తెలిసికొనుటకు వినయుఁడు చేసినయూహాలు 'సరియైనవి కాకపోయినవి. ఆయక్షరములు లీలవని గ్రహించినంతనే భ్రమర యదిచదివి ముగించినది. వినయు డాసక్తితో సాభిప్రాయముగ నామెను జూచి, 'అందేమి యున్నది? అది ఎవరు వ్రాసినది?' అని ప్రశ్నించినాఁడు.

'ఇది లీల వ్రాసినది.'

'లీలయా?'

'ఔను.'

'ఎవరికి?'

'మరి యెవరికి! సుమకు.'

'అందేమి యున్నది.'

భ్రమర తెల్పుటకు సందేహించెను. కాని వినయుడంతటితో నూరకుండక యదేప్రశ్న వేసినాడు. కాని యామె మిన్నకుండెను.

'నే నది చూడరాదా?'

'లేదు. దానిని నీ విప్పుడే పరిశీలింపుము.' అని భ్రమర వినయునిచేతి కాలేఖ నందించెను.

దాని నాతడిట్లు పఠించెను.

ప్రియకుమారీ! సుమా!

నాకు దైవసముఁ డగుశ్రీనాథుఁ డీలోకమును వీడి యనంతాలయము నెప్పుడు చేరెనో అప్పటినుండి నారుగ్ణత దిన దినవర్ధమాన మగుచున్నది. నాప్రాణవాయువు లెప్పు డాయానందమూర్తి పరిశుభ్రజీవవాసనలలోఁ గలయునో!—దైవాధీనము. నాప్రస్తుతస్థితి బట్టి నే నిఁక నెన్నియోదినములు జీవింపనని తోఁచుచున్నది. నా ప్రేమకు సమపాత్రులగునిన్ను మధురాభ్రమరలను నేను చూతునో లేదో? నేను త్వరలో నచ్చటికి వచ్చెదను. అట్లు గాకున్నను, నీవు సర్వకాలము నచ్చటనే యుండవచ్చును. ఆవిషయమై నిన్ను ప్రశ్నించువా రుండరు.

ఈ నా అంత్యవాయువులు మీదీవెనలతోఁడను, ఈనాఅంత్యదృష్టులు మీరూపములతోఁడను నిండునని ఆశింతును.

నేను ముఖ్యముగ వ్రాయవలసినది ప్రమాదవశమునఁ గాని మరియెట్లైనఁ గాని నీ కెఱుకయైనవిషయములు లోకమున కెఱుకపఱచవలదు. ఇది నా అంత్యసమయమున నీకు నే నిడెడి అనుల్లంఘనీయమగు నాజ్ఞ. నీ కింతకుమించి వ్రాయనవసరము లేదు. గ్రహింపుము.

నీప్రియకాంక్షి, లీల.

వినయుఁడు పదేపదే యాలేఖను మనసులోఁ బదిమారులైన జదివినాఁడు. అవన్నియు ప్రేమమయవాక్కులు. నిర్మలతాస్వరూపములు, స్వచ్ఛతాసంపూరితములు.

వాని కేమియుఁ దోఁచినదికాదు. అతఁ డేదిరో యనుకొనినాఁడు. దానిని ఖండించినాఁడు. మరల మరియొకటి. దానికి ఖండనము. ఇట్లే యనేకాపూర్వాలోచనములు. అతనిని వింతగా భ్రమరచూడ మొదలిడినది.

'వినయబాబూ! ఏమి అంతతీక్ష్ణముగా నాలోచించుచున్న వాఁడవు. నీ కేమి తోఁచినది.'

'ఏమియు లేదు.'

'ఏమియును లేదా?'

'ఆ! ఏమియును లేదు సర్వశూన్యము. అంతకంతకీ రహస్యం బతిగంభీర మగుచున్నదియే కాని మరేమియు లేదు. ఈరహస్య సముద్రమున నా కేదియుం దటము కానరాకున్నది.'

పాపము భ్రమరకుఁగూడ నంతయు నగమ్యగోచరమే యై యున్నది. ఆమె కేమియుఁ బాలుపోకుండెను.

'కాని వినయబాబూ! ఈలేఖఁ జూచిన నెన్నియో అనుమానములకుఁ గారణమగును.

'అది నిజమే'

'కాని నాకెంతమాత్ర మది లేదు. నీకుఁగూడ నట్టి దుండరాదని నేను మరియొకమారు నొక్కి చెప్పుచున్నాను. మామధురజననీ జనకులయందు మన కెట్టియనుమాన ముండరాదని నాయభిప్రాయము. అది ముమ్మాటికి నిశ్చయము. అట్టిసచ్చరితుల నే ననుమానింపజాలను. నామన సందుల కొప్పదు.'

అట్లు భ్రమర వచించుటయు వినయుఁడు మాటలాడఁజాలకపోయెను. అతఁడు నీరవుఁడై యుండెను. గంభీరాంధకార మందున్న వాఁ డెట్లుండునో యాతఁడు నట్లే యుండెను. అతఁడొక్కమారు జరిగినసంగతుల జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుకొనెను. సుమ లీలను జననీయని సంబోధించుట,—లీల సుమకు వ్రాసిన యుత్తరమందు గలుగు వింతసంగతులు,—ఆమెకు తెలిసినవిషయముల దాచియుంచుమని యామె వ్రాయుట—ఇవన్నియు బ్రబలనిదర్శనములు కావా! అట్లనుమానింపవచ్చునా?—కాని యెవ్వరికి దెలియకుండ సుమ గృహమువీడి

యేగుట యేమి!—ఆమె యెల్లప్పుడు సంపూర్ణధవళవస్త్రంబులు ధవళా వకుంఠనము ధరించుట యేమి!—ఆమెను వెన్నాడుచు నెవ్వరో తిరుగుచేమి! — ఇదియంతయు నొకదాని కింకొకటి పొందకున్నదే. ఇందుగలసంగతు లేమియు గ్రాహ్యంబులు కాకున్నవే! అని యాతడు తలపోయజొచ్చెను.

భ్రమరయు నాతనివలెనే యేవేవో యూహావీథులలో దిరుగుచు గడ కేమియు దెలియక యూరక నలుదెసల దిలకించుచు గూరుచుండెను.

వినయుడు కడకు దలయెత్తి 'యొకలా' గొనరించిన వో, ననెను.

'ఎట్లు?'

'ఇప్పుడు సుధాకరునియింటి కేగి యామెవిషయమై కన్గొందును.'

'అది నిజమే.'

'అట్లయిన నిప్పుడే పోయెద'నని వినయుడు లేచి వస్త్ర ధారణం బొనర్చి యాక్షణమ సుధాకరునింటి కేగెను.

వినయు డేగుసరికి సుధాకరుడు వాకిట గూరుచుండెను. వినయుని జూచినంతనే యతడు లేచి 'దయచేయవలెను.' తమ కృపచే నాకూతుప్రాణములు నిల్వబడినవి. మీరు మాపాల దైవములు. మీఋణ మెన్నటికి దీరదు.' అని యతని నాసీనుజేసెను.

వినయుడు కొంతవరకు మాటలాడి తన కార్యము సాధింప నెంచి యిట్లు ప్రస్తావించెను.

'మి మ్మొకవిషయ మడుగవలయును.'

'ఏవిషయమును? అభ్యంతర మేమియు లేదు. అడుగుడు.'

'మమను గూర్చి'

సుధాకరు డదరిపడెను.

'మీ రేమియు నదరిపడ ననసరము లేదు. కాని నే చెప్పవల సిన సంగతియొకటి. ఆమెకొరకే నిన్నరాత్రి చోరులు మీయింటి కేతెంచిరి. ఆమె లేదని వారెఱుగరు. అందుచే నెఱుగక మీ కూతు దీసికొనిపోవుట తటస్థించినది. నే నామెశ్రేయ స్సభిలషించు వాడను. ఆమెగూర్చి మీ కేమి తెలియునో చెప్పుడు.'

'నాయనా! నా కేమియు తెలియదు. మాయింటి కామెవచ్చి యప్పుడప్పుడు తలదాచుకొనును. తన్నుగూర్చి యెవ్వ రడిగినను చెప్పవలదని యామె చెప్పినది. తమరుకావున జెప్పితిని. నా కేమియు దెలియదు.'

'పోనిండు. ఆమె కీసంగతి తమరుగూడ దెలియనీయకుడని నాప్రార్థనము. కాని యామె నెవ్వరో దురాత్ములు వచింపనున్నా రనిమాత్రము చెప్పుడు' అని వినయుడు గృహోన్ముఖు డయ్యెను.

వినయు డట్లు వెడలిపోవుచుండగా నాప్రక్కనే యొకపూరు షుడు రహస్యముగ నిల్వబడియుంట చూచెను.

'అత డెవ్వడు?'

ఆచోరులలో నొకడు కాడుకద యని యూత డనుకొనుచు మెల్లన బోయెను.

౧౦

ప్రశాంతయామినీరమణీమణి శుభ్రజ్యోత్స్నల వెల్వారించు చుండెను. ఆర్ద్రిములగు సైకతస్థలంబులలో నావెన్నెల వెలుగు లనంతకల్యాణరాగంబుల గురియుచున్న ట్లుండెను. సెలయేటి యలలయూయెలలో నూగులాడుచు జంద్రిక సుధాకాసిని వైపో

వృచు నానందంబున దాండవించుచుండెను, నునుమబ్బుతునుకలో కొన్నికొన్నిటి పక్షులవలె నాకాశయాన మొనర్చుచుండెను. ఆకసం ములనుండి సుధామధురమూర్తి ప్రోవజేసికొని నేలను చుంబించు చుండెను. అనంతాకాశయానమున గలసి యవి యొక్కమారుగ నేమబ్బుకొనునో జిలుగురంగుల నీనుచుండెను. గలగలని చెట్లయాకులు గాలిసేచినపుడెల్ల శబ్దమొనర్చుచు దమలో నన్యశబ్దంబుల నైక్యము జేసికొనుచుండెను.

తీవగమిచే నల్లబడిన యొకతూగుటుయ్యాలలో నానందహాసినియై యొకమధురస్వరూపిణి యూగులాడుచుండెను. ఆమె లేతయధరమునుండి విరహగీతము లెన్నియో వెల్వడుచున్నవి. ఆగీతానినాదములో ప్రకృతియే చెవియిచ్చి తలయూపుచు నైక్యమైపోయినది.

ఆమె ఎవ్వరు?

అది యతనికి తెలియదు. ఆమె కెఱుకలేకుండ నాత డాహరిణీవిలోచన నేకాగ్రదృష్టితో దిలకించుచుండెను. అతనినేత్రములు సహజలజ్జాంకితంబులయ్యు నాత డవి మాయజాలనియట్లు లామెను నిశ్చలములై తమలో గలిపివేయ బ్రయత్నించుచుండెను. లతిల్లతవలె నామె యాతూగుటూయెలలో మెలగుచుండెను.

ఆమె యెవ్వరు? అని యతడు తన్నుదా బ్రశ్నించుకొన్నాడు. అతనికి సమాధానమా లేకపోయినది. తన్నుతానే మఱచినప్పు డితని కన్య మెట్లు తెలియగలదు?

తనివితీర నాత డామెను కన్నులపండువుగ జూడనారంభించెను. ఆనయనసౌందర్యము వాని నాకర్షించినది. ఆచెక్కుటద్దముల గులాబీరంగు వాని నున్మాదు జేసినది. ఆహాసోత్ఫుల్లముఖారవిందము వానికానందదాయక మయ్యెను. ఆమెయుపుకదలిక లతని భ్రమపుచ్చినవి. నీరవుడై యాత డమ్మనోజ్ఞమాధురీమూర్తి సౌం

దర్యరసము గన్నుదోయితోఁ గ్రోలుచుండెను. అత డిక నచ్చో నిల్వ లేకపోయినాడు. మెల్లమెల్లన దప్పటడుగులిడుచు నాత డాకుసుమకోమలిని జేరుటకై వెడలెను.

హాసోత్ఫుల్లనయనములతో నాతని నామెచూచి చకితదృక్కులతో నాతనికి స్వాగతంబొసగెను. ఈయద్భుతప్రణాళిక దిలకించుచున్న యొకకోకిల మదోన్మత్తయై కూ యన నారంభించెను.

అత డల్లే తెంచినంతనే యామె చప్పున దూగుటుయ్యేలడిగ్గి మెల్లన నతని డగ్గఱి—

'ఓ ఆనందమూర్తీ! నీవెవరు? ఇచ్చటికెట్లువచ్చితివి?

అతడు మాటలాడలేకపోయెను.

'ఏమి? మాటలాడుము.'

అత డూరకుండెను.

'న న్నప్పుడే మఱచితివా?'

అతడు విస్మితుడై,

'లేదు, మఱవలేదు' అనియెను.

ఆమె వానిచేతి నవలంబముగఁ జేసికొని నడువనారంభించెను. ఆచేతనుఁడై ఆమె సేమిఁ చేయుచుండినఁ దాను నట్లే కావింపుచు నామె యడుగులలో నడుగులు వేయుచు నాతఁ డామె వెన్నంటెను.

అ దేసమయమునఁ గోయిల యొకచక్కనిపాట పాడినది. దానిభావ మాలించి వారు సిగ్గుజెందిరి.

'పుష్పమా! లతామండపమునఁ గూరుచుండి సుఖమనుభవించు నీకు ప్రణయపరిమళ మెట్లలవడినది? దానిచే జగత్తునంతయు వశీకరించుకొనుచుంటివి. తుమ్మెదద్రిమ్మరినితోఁగూడి లోకము నే మఱతువా?'

వా రాపాట ప్రతిధ్వనించుచుండఁగ నచ్చోనిల్చి యాలించినారు. ఆమెబుగ్గలకు రోజారంగులెక్కెను.

'ఆపాట లెవరు దానికి నేర్పిరి?'

'స్వతస్సిద్ధము.'

'కాదు. మదము. ఎంతకొంటెపక్షి.'

ఆమె మరియేమియు ననలేదు.

'అబ్బ. ఏమి యీప్రకృతిమాధుర్యము.

'చిత్రకారుఁడగునీవు కుంచెపట్టుకొని యంతకుమించిన చిత్రములు వేయలేవా?'

'ఎన్నఁడు నే నట్లుచేయఁజాలను. నాకు ప్రకృతియనినఁ బ్రేమ. నేనం దానందతన్మయుఁడ నయ్యెదను.'

ఏమి.........నన్ను ప్రేమింపవా?

'హృదయపూర్వకముగఁ బ్రేమింతును.'

'ప్రకృతికన్ననా?'

అతఁడు మరి మాటలాడలేకపోయెను.

'ఏమి. చెప్పవా?'

'నేను చెప్పలేను.'

'చెప్పవలెను?'

'వచస్సామర్థ్యము నాకు చాలదు. నేను నిన్ను ప్రేమింతును. అందఱికన్న మించి—ప్రకృతికన్న—ప్రేమింతును. నీలో నంతకన్న నందము గ్రహింతును. ఆసౌందర్యమువలె నీసౌదర్యమును నాలో నొకనూతనోత్సాహము పుట్టించుచున్నది.'

అతఁ డామెముఖముపై సహజప్రేమావలోకనములఁ బఱపి, యామెలేఁజెక్కుల గీటుచు హర్షతన్మయుఁ డయ్యెను. మేనఁ బులకలెత్త నామె వానిసమున్నతవక్షఃప్రదేశంబున దనశిర మానుకొనియెను.

కోకిల మరియొకగీత మాలపించెను.

"ఆషట్పదుని కౌఁగిట నున్నంతనే యంతముదమందఁ బనిలేదు ఒకపెనుగాలి వీచి నీతావిని, నీతేనెను దొంగిలించినంత నాతఁ డెట కోపోవును. పుష్పమా! గర్వింపకు."

భీతినయనంబులతో నామె నల్వంకలఁ బరికించెను.

పాట యాఁగిపోయినది.

ఆమెగుండెదడ వానికి, వానిగుండెదడ యామెకు విస్పష్ట ముగా వినఁబడుచుండెను.

అంతయు నొక్కమా రంధకారబంధుర మయ్యెను. గట్టిగా నొకరినొకరుపట్టుకొని వారట్లే నిల్వఁబడిరి. చంద్రునిపైఁ బెద్దమేఘ మొండు యానమొనర్చుచుండెను.

దూరమున వారికి పదశబ్దము విననయ్యెను. ఒకభీకరమూర్తి యావంకకు వచ్చుచున్నట్లుండెను.

'అతఁ డెవ్వడు.'

'నాకు భయమువేయుచున్నది. నన్నాభీకరరాక్షసునినుండి రక్షింపుము. హృదయాధినాథా! అతఁడు నన్ను గొనిపోవుట కట్లే తెంచుచున్నాడు. నీవే నాకు సర్వము. రక్షకుఁడవు.' అనుచు నామె వానికంఠమునఁ దనచేతులు పెనవైచి యాక్రోశించెను.

కన్నీటివరద లామెసమున్నతవక్షమునుండి పాఱుచుండెను. అతఁ డామెకటిప్రదేశముపైఁ జేయివైచి యామెను పట్టుకొనెను. వివశమైయున్న పుష్పమువోలె నామెముఖ మంతలోనే వాడి కళా హీనమై పోయినది. అం దాయమృతమాధుర్యము మరి గోచరింప కుండ మలినీకృతమై యామెముఖముండెను.

అంతకంత కాభయంకరస్వరూపము వారిం జేరుచుండెను. వారి భయము నంతకంత కధికముకాఁజొచ్చెను.

ప్రణయాధినాథా! ఇఁక నాకు దిక్కెవ్వరు? ఆకర్కశహస్త

మున నేఁ బడవలసిన దేనా......హా! దైవమా! నీవైన నన్ను రక్షింపవా!' అని యామె యెలుఁగెత్తి యేడ్చుచుండెను.

అతఁ డామె నూరడించుచుండెనేగాని యాతనిహృదయం బధి కాందోళన కావాలంబయ్యెను.

'ఈపుష్ప మాయినుపచేతులలో నలగవలయునా! ఇక నెన్న టికైన దానికి విముక్తి యుండునా, జీవితమంతయు నశ్లే యంతమ గునా! హృదయాధినాథా! ఇదే నన్ను మీకొప్పగించి వేయుచుంటిని. నా కిఁక నేమికొఱఁత? ఈహృదయ మెప్పటికైన మీదే.' అని యా మె విలాపించుచు నాతనికాళ్ళకడ వివశయై పడిపోయెను.

అతఁ డేమియుఁ జేయఁజాలక యట్లే తిలకించుచుండఁగా నామె గట్టిగాఁ వినయా! వినయా! యనిపిలిచెను.

వినయుఁడు త్రుళ్ళిపడిలేచెను. ఇంతవఱ కాతఁడు స్వప్నముఁ గాంచుచుండెను. అతఁడు కళ్ళువిప్పుసరికి కట్టెదుట మధుర నిల్వఁబడి యుండెను. ఆమె యాస్వప్నసుందరియే. మధురయే తన్ను నిద్రనుండి లేపినదని యాతఁడు తలఁచెను.

చంద్రుఁడు వెన్నెల వెల్లివిరియుచుండెను.

'వినయబాబూ! ఇంకను నిచ్చటనే కూరుచుంటివేమి? నిద్ర పోవుచుంటివా?'

'నిద్రవచ్చినది. లోనికి పోదమనుకొంటినిగాని మరి కదలలేదు. కాని యిపు డెన్నిగంటలైనది?'

'పండ్రెండు దాఁటినది.'

వినయుఁ డేమియు మాటలాడలేదు. స్వప్నవృత్తాంతంబుల నాతఁ డాలోచింపఁదొడఁగెను.

'ఏమి యాలోచించుచుంటివి?'

'ఏమియు లే' దని యాతఁ డూరకుండెను.

'మధురా!'

మధుర యాతనిప్రక్కనే దగ్గరగా నిల్వఁబడియెను.

ఆమె హస్తము నాతఁడు మెల్లన దనచేతఁ బట్టెను. ఆమె ముఖము వంచి యూరకుండెను.

ఆమె కరమునెత్తి యాతఁడు ముద్దిడుకొనెను. ఆప్రణయ ప్రపంచములో వారు లోకమే మఱచిరి.

——

౧౧

నెలదినములు కాలప్రవాహములోఁ గలసిపోయినవి. కాని భ్రమరావినయు లెంతప్రయత్నించినను సుమనుగూర్చిన సంగతు లేమియుఁ దెలియరాలేదు. ఒక్కపరిమాత్రము వినయుఁడు ప్రేమ చంద్రుని గలసికొని యాతనితో మాటలాడెను. అప్పుడు సముద్ర తీరమున నాతఁడు త్వరితగమనుఁడై పోవుచుండెను. గప్పున వినయుఁ డతనికడకుఁ బోయి యాతనిఁ బల్కరించెను. ప్రేమచంద్రుఁడు వినయుని తీక్ష్ణముగఁ జూచి మఱియేమియుఁ బల్కలేదు. వినయుఁడు రిచ్చవడెను. అతఁడు తన్నెందు కట్లు చూచెనో యాతఁడు తెలిసికొన లేక పోయినాఁడు. కాని యాతని దృష్టులఁబట్టి యాతఁడు తనతో మాటలాడుట కిచ్చగింపన ట్లతఁడు గ్రహింపఁగలిగెను. ఎట్లయిన వానితో మాటలాడుటకు వినయుఁ డూహించినాఁడు.

"ప్రేమచంద్రా! మీతో మాటలాడుదమని చాలదినముల నుండి యూహించుచుంటిని. కాని సమయము దొరకలేదు. నేఁడు భవద్దర్శనలాభ మగుటఁ జేసి యడుగసాహసింతును."

'ఏమి యడుగుదురు' అని ప్రేమచంద్రుఁ డించుక కఠినస్వరం

బున బల్కెను. అతఁ డేటికో కోపముతో నున్నట్లు వినయుఁడు సుళువుగ గ్రహింపఁ గల్గెనుకాని మాటలాడక తప్పినది కాదు.

'అధవళాంబరిని గూర్చి.........సుమనుగూర్చి'

'మీ రన్నియు నెఱిఁగి నాకడకు రావలసిన ప్రయోజనం బేమి యున్నదో యెఱుఁగకున్నాఁడను.'

'నా కేమి తెలియును.'

'నిజముగఁ దెలియరాదా?'

'నిశ్చయముగఁ జెప్పుచుంటిని. నా కామె గూర్చి యేమియుఁ దెలియదు. నామాట నమ్ముఁడు.'

'అలాగుననా!......మీరానాఁడు సుధాకరుని యింటికి పోవు చుంట నేను తిలకించితిని. అతనితో నేమి మాటలాడిరి.'

'ఏమియు లేదు. సుమనుగూర్చియే. కాని యతఁ డేమియుఁ జెప్పలేకపోయినాఁడు.'

"నాకుఁగూడ నేమియుఁ దెలియదు. కాని నేను మీపై నను మానించితిని. ఆమె యిప్పుడీయూరు రామానినది. అదురాత్ము లేమైన నామెకు హానిఁ జేసియుందురు. మీరును నేనునుకూడ నామెను రక్షింపలేకపోయితిమి."

"నే నామె నెట్లయిన రక్షించెదను. కాని మీ కామెవిష యమై యేమి తెలియునో నాతో వచింపుఁడు. నేను కేవలము నామెను రక్షింపవలయునను నూహతో నీమాట లడుగుచుంటిని."

ప్రేమచంద్రుఁ డున్మాదుడువోలె నేమియు వచింపక యటు నిటు తిరుగులాడ మొదలిడెను.

'మీ రనుమానింపఁ బనిలేదు' అని వినయుఁ డాతనిని కూర్చుండ బెట్టి తానును కూర్చుండెను.

ప్రేమచంద్రుఁడు నల్వంకలఁ దిలకించి మెల్లన వినయునితో

నిట్లు చెప్పసాగెను. వినయుఁడు సర్వము జాగ్రత్తగా నాలించు చుండెను.

“నేనీయూర విద్యాభ్యాస మొనర్చుచున్నప్పుడు నాకు సుమతోఁ బ్రథమపరిచయము కల్గినది. ఆమెయు నేను నొకేతరగతిలోఁ జదువుచుండెడివారము. కాని రెండుసంవత్సరములుమాత్రమే యామె బడిలో జదివినది. అటుపై నామె సుధాకరునిగృహమునకు బోయి చదువుచుండెడిది. ఆమె సాధారణముగ నేరితోడను మాటాడు స్వభావముకలదికాదు. కాని నాతోడ నప్పుడప్పుడు మాటలాడెడిది. ఆమె సుధాకరునింటికి పోవునప్పుడు నే నామెకొరకెదురుచూచి యామెతో మాటలాడెడివాడను. ఇట్లుండగా నామె యొకనాడు నా కగపడలేదు. ఆమరునాడే నాకొకయుత్తర మందినది. అది యామె వ్రాసినలేఖయే. అం దేమియు లేదుకాని తన్నిక నేనెప్పుడు జూడలేనని మాత్రము వ్రాసినది. నాకది పిడుగువోలె నైనది.’

ప్రేమచంద్రుఁడు పాప మొకవేడినిట్టూర్పు విడిచినాఁడు. ఒక నిముస మాఁగి యాతఁడు మరల నిట్లు చెప్పఁబూనినాఁడు.

‘నే నానాటినుండియు నామెకడనుండి లేఖ చూచుటలేదు. ఇట్లే రెండున్నరసంవత్సరములు దాటిపోయినవి. మరల నొకనాటి సాయాహ్నమున చీకటివేళ నామె నా కగపడినది. ఆమెతో నెట్లయిన మాటలాడ బ్రయత్నించితిని, కాని యామె నన్ను చూచి ప్రేమచంద్రా! ఈయభాగినితో నీవిక మాటలాడరాదు. నేను నీ పవిత్రసన్నిధిని నిల్వఁదగను’ అని చెప్పుచు బోయినది. ఆమెమాటలకు నాకిఁకను అర్థము తెలియకున్నది. అటుపై మరల నొకవత్సర మామెను చూడలేకుంటిని. మరల నారునెలలనుండి యామెను చూచుచుంటిని. కాని నేనామెతో మాటలాడ సాహసింపలేకపోతిని.’

మరియొకనిముస మాగి ప్రేమచంద్రుడు తనకథ వినయున కిట్లు వినిపించినాడు.

'వినయబాబూ! మొన్న నామెను రక్షించుటకు నేచేసిన ప్రయత్న మీరెరుగవు. నే నొకతుపాకిగూడ దెచ్చితిని. ఎందరినైన గాల్చివేసి చంపివేయ నెంచితిని. కాని నాడామెయే వారినుండితప్పించుకొని పారిపోయినది. ఆమెకూడ వారిసంగతి నెరిగియుండునను కొందును. అయ్యయ్యో! ఇక నీజన్మములో నామెతో మాటలాడ జాలననుకొందును.'

అని యాత శోకదీర్ఘనిశ్వాసము విడచి శీతలసముద్రవాయువులలోగూడ వేడిమి గల్పించినాడు.

వినయుడు సులువుగా నాతనిహృదయ వేదన గ్రహించినాడు. ప్రేమచంద్రుడు పాపము! సుమను ప్రేమించుచున్నాడని యాతడు తెలిసికొనినాడు. ఆహా! ప్రణయమహిమ మెట్టిది! పాప మాతడామెకొర కెంత వేసరుచున్నాడో! ఆలేతహృదయములో నెంతటి భావసంకుల మొదవినదో! వినయుడు కథనంతయు నాలించి ప్రేమచంద్రు డేటికి సుమను రక్షించుటకు ప్రయత్నించుచున్నాడో, తొలుత దన్నే యాత డెందులకనుమానించెనో యెరిగెను. అంతయు గూడ బాప మొకవిషాదగాథవలె వానికి గన్పట్టినది. ఆవిషాదలహరిలో బ్రేమచంద్రు డెట్లు కొట్టుకొనుచున్నాడో కదా!

'వినయబాబూ! ఆమెకూడ నన్ను హృదయపూర్వకముగ బ్రేమించెడిది. కాని యిప్పు డామెయ ట్లుండుటకు గారణము నాకు తెలియదు.'

అని ప్రేమచంద్రుడు తనగృహమునకు బోదునని లేచినాడు. వినయుడుకూడ లేచెను. అంత బ్రేమచంద్రుడు 'వినయబాబూ! నీవామెను రక్షింపబూనినాడవు కావున నీ కీసంగతుల జెప్పినాడను.

నీవుమాత్ర మీవిషయ మెరులకు దెలియజేయరాదు' అని త్వరిత గమనుడయ్యెను.

'పాపము! ఎంతటియున్మాదమునకు లోనైనాడు' అని విన యుడు హృదయాంతరాళమున నొకవియోగబాష్పము విడచినాడు.

అంతకుమించి సుమనుగూర్చి తెలియరాలేదు. అదియైన భ్రమరామధురలకు వినయుడు తాను. పేమచంద్రుని కొనర్చినవా గ్దత్తముప్రకారము తెలియఁజేయలేదు. వారంతటితో నావిషయమె తలఁపమానిరి. అట్లే దినములు గడచినవి.

ఒకనాఁడు వినయుఁ డేకతమ కూర్చుండియుండగా భ్రమర యతనికడ కేతెంచి "వినయబాబూ! సాయంతన మగుచున్నది షికారుపోదమురమ్ము" అని పిలచెను.

"మధురను పిలువుము........" అని యేదోవినయుఁ డను చుండ భ్రమర "వలదు! నీతో మాటలాడవలయును." అని చెప్పెను.

వారిద్దరు నొకచోటున కేఁగి కూరుచుండిరి. భ్రమర తొలుత సంభాషింపనారంభించెను.

"వినయబాబూ! నేఁడు నేను నీతో నిట్లు మాటలాడుచుంటి నని నీ వేమియు నాపైఁ గినియకుము. నీ వట్టివాడవుకూడ కావని నేనెరుఁగుదును. నీవు రెండునెలలనుండి యిచ్చట నుంటివి. నీసౌజ న్యమును, సౌశీల్యమును మరియెుకరి కుండవని నేను దృఢముగాఁ జెప్పగలను. నీభావిభాగ్యోదయమునకు నీసుగుణములే నీకుఁ దోడ్ప డును."

ఇట్లు భ్రమర పల్కుటవినయుఁ డెప్పుడును వినలేదు. ఆమె తన్నట్లుస్తుతించుటచె వానిముఖము క్రిందికి వాలినది. అతనిబుగ్గలు జాజువారినవి. అతఁ డేమియు ననలేకపోయినాఁడు.

"వినయా! నేనిట్లు వింతగా నేఁ డనుచుంటినని నీవు వింత పడుచుంటివని నే నెఱుఁగుదును. దాని కేమిగాని నేను నీతో నిప్పు డొకముఖ్యవిషయమై చెప్పఁబోవుచుంటిని. అది నీవు విని యందుఁ గల నిజము గ్రహింపుము. నీవంటిసుగుణఖనికి నేను చెప్పనక్కఱలేదుగాని చెప్పుచుంటిని."

వినయుఁ డేమియు తెలిసికొనలేదు. ఆమె యేటి కట్లు చెప్పుచున్నదో అతఁడు కనిపెట్టలేక పోయినాఁడు. అతఁ డాందోళనముపడినాఁడు. అతనిహృదయము కొట్టుకొనినది.

"వినయబాబూ! మధురకు వివాహము నిశ్చయమైన దను సంగతి నీ కింకను తెలియదు. నీవుకూడ నామెవివాహామునకు రాఁగలవు కాని యిప్పట్టున నేఁ జెప్పునది వినుము. నీవు మధురను ప్రేమించుచుంటివని నే ననుమానించుచుంటిని. నీవిఁక నాభావము విడువుము. మఱిపదిరోజులలో నీవు వచ్చి మూఁడునెల లగును. అప్పుడు నీసదుపాయముఁ జూచుకొని నీవు మీగృహమున కేఁగఁదగును. నేనిట్లు చెప్పితినని మఱియొకరీతి భావింపవలదు."

భ్రమర యిట్లు వచించినంత వినయున కమాంతముగాఁ బిడుగుపడినట్లయ్యెను.

అటుపై వారు గృహాభిముఖులై పోవుచుండఁగ మధుర వారి కెదురుగా వచ్చినది. మామూలుగ నామె మందహాసమొనర్చుచుండెను. వినయుఁడు చిఱునవ్వు నవ్వెనే కాని యది విషాదరేఖాంకితమై యుండెను.

౧౨

నాఁడు వినయుఁడు తనగృహమునకుఁ బోవనిశ్చయించుకొనినాఁడు. ఆనాఁడు భ్రమర చెప్పినతక్షణమే యాతఁ డీనాఁడు వెడలెదనని వారికిఁ జెప్పినాఁడు. మధుర యాతఁడు వెడలునని తెలియఁ

గనే చింతాక్రాంతమైనట్లు స్పష్టముగ భ్రమర గ్రహించెను. వినయుఁడు మధురతో సాధారణముగ మాటలాడకుండుటకే ప్రయత్నంబులు చేసెడివాఁడు. భ్రమర మాత్ర మన్యయత్నములలో మునిగితేలుచున్నదని వినయుఁ డూహించెను. బహుశః అవి మధురవివాహ ప్రయత్నములని యతఁ డనుకొనెను.

మధ్యాహ్నమే తాను వెడలుటకు సమయమని తలఁచుకొనునప్పుడెల్ల వినయుఁడు తెలియరాని వేదనకు లోనగుచుండెను; అతని హృదయము దడదడలాడదొడఁగెను; ఆతనికరము లల్లాడజొచ్చెను. తా నెందుల కట్టివిషాదమునకు లోనయ్యెనో యాతఁ డెరుఁగడు. అతఁ డట్లే కుర్చీపై జేరగిలబడి యాలోచింపదొడగెను.

భ్రమర యేటికోగాని యొకయుత్తరము వచ్చినంతనే యానాడు తొందరగా దాను పండ్రెండుగంటలవరకు గృహమునకు రానని వెడలిపోయినది. మధుర తనగదిలోఁ గూర్చుండియుండెను. ఇంతకు ముందామె రెండుబొమ్మల వ్రాసెగాని యవి వినయునకు చూపింపనామె యిచ్ఛగింపలేదు. అతడు నూరకుండెను.

పదిగంటలు టంగుటంగున గొట్టిరి. వినయు డూహాపరికల్పితలోకములో విషాదవిహార మొనర్చుచుండెను. మధుర దివ్యస్వరూపమే యందు వానికి గోచరించుచుండెను. మధుర తనగదిలో నెద్దియో సరదుచుండెను. ఆమెతో మాటలాడిన!.........అతనికి ధైర్యము లేకపోయినది. ఆమె యిక పరాధీన కానున్నది......అబ్బ!.....ఆ తలఁపే వానికి హృదయదళనముగ నుండెను. ఇఁక నామెతో మాటలాడరాదా!.........అతని కేమియుఁ దోఁచుటలేదు. తా నిఁక మధ్యాహ్నమే బయల్వెడలును కదా! అప్పు డామెతోఁ దాను వెడలుచుంటినని చెప్పఁబోవుచునుకదా!—ఆనిముసమున నామెను మఱల సారి జూడవచ్చును. ఇంకను ఏమేమో భావము లాతనిహృదయ

రంగంబునఁ బ్రళయన ర్తన మొనర్చినవి. అతఁ డొకదీర్ఘనిశ్వాసము విడచినాఁడు. ఆనిశ్వాసమం దే వానివల పిమిడిపోయిన ట్లయినది. ఆ ప్లాకుర్చీలోఁ గూరుచుండుటయే వానికిఁ గష్టమయ్యెను. పూర్వపుదిన ము లన్నియు వానితలఁపునకు వచ్చెను........ఎంతమధురములగు దినములు—మధురతో సంభాషించినదినములు—ఆ మెదరి నే కూ ర్చున్న దినములు. అన్నియు స్వప్నప్రాయములేనా? అన్నియు మెరవు వోలె చంచలములేనా! ఆభావమైన నీఁక వానిలో నిలువఁబడియుం డదా! అంతయుఁగూడ శూన్యంబును, తెలియరానిది యగు నొక యంధకార పరివృతమందిరమా!

అతఁ డట్లు భావమయహర్మ్యముల విహరించుచుండ నచ్చ టకు మెల్లన మధుర యే తెంచెను. అతఁ డామెతో నాలుగైదు దిన ములనుండి కేవలము మాటలాడుట లేదని చెప్పవచ్చును. మధుర దరికి వచ్చినంత నే యతఁ డామెముఖము చూడ లేకపోయినాడు. ఆమె వానిప్రక్కనున్న కుర్చీలోఁ గూరుచుండి తదేకధ్యానతత్పరయై వాని నుపలక్షింపుచుండెను. ఆమెముఖము వాడిపోయియుండెను; పూర్వపు మందహాసచిహ్న మందు లేదు; ఆమెకన్నులు బాష్పములచే నార్ద్రిం బులైన ట్లుండెను.

'వినయా! నేఁడే నీవు వెడలెదవా?' యని గద్గదస్వరంబున నామె ప్రశ్నించెను. వినయుఁడు కరఁగిపోయినాఁడు. అతని నొక విషాదరేఖ యావరించినది.

"ఔను! నేఁడే వెడలుటకు నిశ్చయించితిని. మాజనని కుత్త రము వ్రాసితిని. సోదరియు జననియు నాకొఱ కెదురు చూచు చుందురు."

'వినయా! మీజనని నీకోర్కె లన్నియుఁ దీర్చునా!"

"నాజనని పరమపవిత్రురాలు. నా కేమియు లోటు రానీయదు. ఆమె యాశీర్వాదము ఫలించునుగాక!"

మధుర మరి మాటలాడలేకుండెను. అయ్యో! తన జననీ! స్వర్గమున నున్న తన జనని! బ్రతికియున్నఁ దన కోర్కెలు ఫలించి యుండెడివే. ఆమె కనులనుండి వర్షబిందువులవలె రెండు కన్నీటిబొట్లు రాలినవి.

"మధురా!—ఏమది?" అని వినయుఁడు చకితుఁడై గద్గద స్వరంబునఁ దత్తరముతో నామె నడిగెను.

'నాజనని......ఆమెయే యుండిన!' మరి యామె చెప్పలేక పోయెను.

"నిన్నామె స్వర్గమునుండి యాశీర్వదించు చుండును. నీ కోర్కెలు ఫలింపఁజేయ నామె నీ కాశీస్సులిడును.

నీరవులై వారల్లే యూరకుండిరి. కాని మధుర చప్పున నేదియో జ్ఞప్తికివచ్చినదానివోలె—

'వినయా! నన్ను నీవు మరచెదవా?'

'నేను నిన్ను మరువఁజాలను.'

మధుర తనగదిలోనికిఁ బోయినది. పదినిముసములలో నామె తిరిగివచ్చినది. ఆమె హస్తమున నొక పాత్రము రెండుమూఁడు త్రివర్ణచిత్రములు నున్నవి. కాని యాచిత్రములు కానరాకుండ నామె కాకితములఁ జుట్టిపెచినది. అయ్యవి వినయునిచేతఁ బెట్టి మధుర యిట్లనెను.

"వినయబాబూ! నే నొసఁగు నీవస్తువులు నీవు నాకొరకు పుచ్చుకొనుము. నే నెన్నఁడైన నీకు మరపువచ్చిన నియ్యవియైన నన్ను నీకు జ్ఞప్తికి తెచ్చుచుండును."

అతఁ డయ్యవి యందుకొనెను. మధుర వానిహస్తముఁ బట్టి "వినయా! పదిదినములవరకు నివి నీవు చూడరాదు. అటుపైఁ జూడుము. నన్ను మరువకుము." అనుచు నామె రుద్ధస్వరయయ్యెను.

ఆమె కన్నుగొలకులనుండి బొటబొట కన్నీరు కారఁదొడఁగెను. ఆమె యింక నట నిల్వలేక తనగదిలోనికిఁ బోయెను. వినయుఁ డామె వెనుకనే పటములఁ దాఁచుటకై పోయెను. మధుర చేలాంచలము చాటుజేసికొని వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచుండెను.

"మధురా! మధురా! నన్ను నిల్వనీయవా! నాకు దుఃఖము కల్పింతువా?" యనుచు నాతఁ డామెకడ కేఁగి బాష్పముల నొత్తుచు 'నీవు దుఃఖించి నన్ను వెఱ్ఱివానిని జేయకుము' అనియెను. మధుర దుఃఖము ద్విగుణీకృత మగుచుండెను.

'వినయా! ఈజన్మమున సౌఖ్యము నానుదుట వ్రాసిలేదా?'

'అన్నిటికిని దేవుఁ డున్నాఁడు'

వారలు దుఃఖముచే మాటలాడ లేకపోయిరి.

పండ్రెండుగంటలకు భ్రమర యేతెంచినది. ఆమె చాల సామానులు కొనితెచ్చినది. అవి యన్నియు గదులలోఁ జేర్పించి యామె వినయునితో మాటలాడుచుఁ గూర్చుండెను. వినయుఁడు మూడుగంట లైనంతనే బయల్వెడలుటకు నిశ్చయించినాడు. అట్లయిన రాత్రిపదిగంటలకే గృహమునకు బోవచ్చును. కాని యాతడు నడచి వెడలక బండిపై బోవుటకు నిశ్చయించినాడు. తనపెట్టె మొదలగునవి తీసికొనిపోవుట కది వీలుగ నుండును. జట్కావైన త్వరగా బోవుననియు, సుఖముగ నుండుననియు నద్దె యెక్కువయైనను దానినే కుదిర్చికొనినాడు. సాయాహ్నమున ఫలాహారము చేయవచ్చునని యాతడు ఫలముల గొన్ని తెప్పించి జాగ్రత్తపరచినాడు.

మూడుగంటలు కొట్టినంతనే యాతడు బండివాడు వచ్చునని యనుకొనుచు సన్నాహమొనర్చుకొని కూర్చుండియుండెను. బండి వాడు వచ్చినంతనే యాతడు సామానంతయు బండిలో బెట్టించి వచ్చెను. భ్రమరతో నాతడు వెడలెదనని చెప్పెను.

'మధుర నీకు గురుదక్షిణ యొసంగునట. ఆమె నీకొఱకే వేచి యున్నది.' అని భ్రమర వల్కుటయు నతడు మధుర గదిలోనికి బోయెను. మధుర యన్యాలోచనలలో మునిగియుంటచే నాతని రాక తొలుత ఎఱుగలేకపోయెను. కాని త్వరలోనే వాని జూచి లేచెను.

'వినయబాబూ! నీ కింతకన్న మించినకట్న మిచ్చినను నీ ఋణము తీరదు.' అనుచు నామె యాతనిచేతి కొకబంగారుపతక మందించెను. అత డది యందుకొనుచుండగా నామె—'ఇంతకు మించిన కట్నము నే నీయజాలనైతిని. వినయా! అది పునర్జన్మమున నిత్తును. ఇప్పుడైనను ఈ నాహృదయమునీది. ముమ్మాటికినినీయది.' అని పల్కి యామె వానిహస్తమును తీసి తనకన్నుల దరి జేర్చి ప్రక్కనేయున్న కుర్చీపై జేరగిలబడెను. ఇక నత డచ్చో నిల్వలేక పోయెను. సాభిలాషముగ నామెను చూచుచు నాతడు దిగువకు వెడలిపోయెను. భ్రమర యాతడు మేడదిగినంతనే మేడమీదికి వెడలనుంకించెను. కాని యెవ్వరో యాభవనద్వారమునుండి వచ్చుట చూచెను. వినయుండును తన కెదురైనవానిని గోపాలపురపు జమీందారునిగా గ్రహించెను.........ఏమి! మధురను వీనికా పెండ్లి చేతురు. అనుకొనుచు నాతడు బండిలో నెక్కిపోయెను. బండి వెడలుచుండగా నా మేడపై వానిదృష్టిపడినది. మధుర నిశ్చలనయనంబులతో నతనివంకనే తిలకింపుచుండెను.

మధుర

తృతీయ ఖండము

(ప్రవాసి)

౧

నాగేంద్రనాథుడు మధురను వివాహమాడుటకు నిశ్చయించుకొనినాడు. వారివివాహము కొలదిరోజులకు పూర్వమే నిశ్చితమైనది. అదియంతయు నుత్తరములమూలముననే జరిగినది. మధుర వివాహము తాను గతించులోపల జేయవలెనని సురేంద్రనాథుని యూహ. నాగేంద్రనాథుడు జమీందారు డగుటచే నాతని కిచ్చిన మధుర కేమియు లో టుండదనియు, నామెతండ్రియాస్తికూడ నామెకు సుఖదాయక మగుననియు, నాత డూహించెను. నాగేంద్రనాథుని గూర్చి యెవ్వరికి నేమియు దెలియదు. నాగేంద్రునిజనకు డగు గిరీంద్రనాథుడు పాపము! చిన్నతనముననే భార్యను గోల్పోయెను. అప్పటి కాతనికి కొడు కొక్కడుమాత్ర ముండెడివాడు. అతనిని పెంచి పెద్దవానిని జేయుచు నాతడు గోపాలపురము వీడి కలకత్తా నగరమునకు బోయెను. పదునైదువత్సరము లాత డక్కడే యుండెను. ఇంతలో నాతడు మృతు డగుటయు నాతనిపుత్త్రుడగు నాగేంద్రనాథుడు గోపాలపురమునకు వచ్చి తండ్రియాస్తి తనవశమునకు తెచ్చుకొని యుండెను. అది యంతయు జరిగి యిప్పటికి నాలుగైదు వత్సరంబులు దాటినది. కాని నాగేంద్రుడు క్రూరస్వభావము కలవాడని యనుకొనుచుండిరి. అట్టిసంగతు లేవియు భ్రమరామధుర లకు తెలియలేదు కాని, యతని జూచినంతనే యత డట్టివాడని

యెల్లరు సుఖముగ గ్రహింతురు. భ్రమర నాగేంద్రుని తొలుత నదియే చూచుట — సగౌరవముగ నతని నామె లోనికి దీసికొని పోయెను. మధుర తనగదిలోనికి బోయి వారు మేడమీదికి రాక మున్నే, కూర్చుండి యుండెను. ఆమెభావము లనేకవిధముల బరుగు లిడుచుండెను. వాని నాపుటకేని యామెకు శక్తి లేకుండెను. ఆమె య ట్లాలోచనా నిమగ్నయై యుండగా హాలులో భ్రమరానాగేంద్రు లాసీనులైరి; యది యామె గ్రహించెను. కాని యచటనుండి యామె కదలుటకైన నిచ్ఛగింపలేదు. ఆమె వారిసంభాషణము మాత్ర మాలించుచుండెను.

భ్రమర సగౌరవముగా నాగేంద్రు నాసీనుఁ జేసి తా నాతని కెదురుగ నున్నయొకయాసనమందుఁ గూర్చుండెను. మధుర యపు డచ్చోటికి రావలయునని యామెయభిలాషము; కాని యిప్పు డామె వచ్చిన, దుఃఖపూర్ణ మగునామెముఖముఁ జూచి నాగేంద్రుఁ డేమి యైన ననుమానించునేమో యని యామె యత్యంతము జింతించెను. మధురమాత్ర మచ్చోటకు రాలేదు. నాగేంద్రనాధునిదృష్టుల బట్టి యాతడు మధురను చూచుట కిచ్ఛగించుచుండెనని యామె యెఱుగ జాలెనేకాని, యామెను పిల్చుటకుమాత్రము సాహసింపలేకపోయెను.

భ్రమర వానితో సంభాషణమొనర్చి కాలము గడపనెంచెను. కాని యామె యేమి మాటలాడుటో యెఱుగలేకుండెను. కాని తొలుత నాగేంద్రనాధుడే మాటలాడుటకు బ్రారంభించెను.

'ఇక్కడ చల్లగనే గాలివేయుచున్నది...'

'ఔను. సముద్రపుటొడ్డునగల భవనములకే కాకుండ వెనుక నున్న గృహములకును గాలి తగులును. వేసగియైనను ఇచ్చటచాల జల్లగా నుండును. గోపాలపురమున నెట్లుండును?'

'అచ్చటను ఈ గుగనే యుండును. మా భవనము చాల నెత్తుగా నున్నది. అందువలన నెల్లప్పుడును గాలి వేయుచుండును.'

'కాని యింత సౌఖ్యకరముగ నుండదనుకొనెదను.'

'ఎట్లుండును?'

అని యాతఁడు కుర్చీపైఁ జేరగిలఁబడి యిటునటు చూడ దొడఁగెను. అతని భావమును భ్రమర గ్రహింపఁగల్గెను.

'మధురా!' యని యామె పిల్చెను. మధుర 'ఆఁ' యని పల్కెనే కాని వెంటనే యచ్చటికి రాకుండెను. భ్రమర నిశ్చయముగా నాందోళనము చూపెను. మరల నామె మధురా! యని పిల్చుటయు, మధుర యిఁక వెడలక విధిలేదని లేచి యచ్చటి కేతెంచెను.

విషాదరేఖాంకిత మయ్యు నామె సహజసుందరస్వరూప మతిలోకమోహనంబుగా నుండెను. ఆకన్నుదమ్ములలో తళుకులు తరళములై యాతని నాకర్షించినవి. కాని యామె చూపులలో దుఃఖరేఖలు లీనమై యున్నవి.

నిశ్చలుఁడై తన్ను చూచుచున్న నాగేంద్రనాథునివంక మధుర యొక్క-మాదుమాత్రము తన దృష్టులఁ ద్రిప్పెను. ఆపొట్టిరూపము; ఆకన్నులలోని క్రౌర్యము; ఆ బొద్దుమీసములు; ఆ ముఖముపైఁ దాండవమాడు భయంకరమైనకళ; అవన్నియు నామెకు భయోత్పాదకము లయ్యెను. ఆమె పువ్వుటెడదలో నాభయంకరభావము లుదయించినంతనే యామె మరి మాటలాడనేరక కూరుచుండెను. ఆమె యొకపరియైన వానిని కన్నులెత్తి చూడలేకపోయెను.

భ్రమర యిదియంతయుఁ గనిపెట్టెను. ఆమె కంఠములో మాద్పు ఆమె భావప్రకటన మొనరింపుచుండెను. ఆకంపితాధరమే యామె హృదయవ్యాకులత తెలియఁబరచుచుండెను. కాని భ్రమర యేమియుఁ జేయఁజాలకపోయినది. నాగేంద్రనాథుఁ డేమి యను

గొనునో యని యామె భయమందెను. కాని యాతఁ డామనోహర రూపముఁ జూచి ముగ్ధుఁడైనవాఁడువలె నిశ్చలుఁడై యుండెను. అది మాత్ర మామె యెఱుఁగఁగల్గెను. ఆమె యేవేవో మాటలనాడెను. కాని నాగేంద్రుఁడు ప్రత్యుత్తరముల నిన్నిగ నీయనైన నీయలేదు.

ఆమెను చూచుటయందే యాతఁడు సర్వంబునుగూడ మరచి పోయినాఁడు.

అప్పుడు సేవకుఁడు తెచ్చిన స్వల్పాహారంబుల వారు భుజించిరి. అంతేయు జరుగుసరి కైదుగంటలు కావచ్చెను.

'పైకి పోదమా?'యని భ్రమర పల్కెను.

'ఇప్పు డవసరము లేదు. ఈరోజున ప్రయాణ మొనర్చుటచే నాకు చీకాకుగా నున్నది.'

భ్రమర యేదియో పనిమీఁద దిగువకు పోయెను. మధుర యచ్చో నిల్వఁబడక యామె వెనుకనే తానును పోయెను. ఇది చూచి భ్రమర యాశ్చర్యచకిత యయ్యెను.

'మధురా! ఏమిది?'

'ఏమి?'

భ్రమర కేమియుఁ దోఁచుట లేదు. ఇది యెట్లు పరిణమించునో యని యామె యప్పుడే శంకించెను.

'అతనిని వీడి వచ్చితివేమి?'

'నే నక్కడ కూర్చుండలేను.'

ఏమియు నింక భ్రమర పల్కుటకు నోరు రాలేదు.

'ఇఁకనైన నక్కడకుఁ బోయి కూర్చుండుము.'

'నే నచ్చట నొక్కనిముసమైన నిల్వలేను.'

'మధురా! దీనివలన ముప్ముం దెట్టి సంఘటనములు కలుగ నున్నవో యెఱుఁగకుంటివి. నే చెప్పినదానికర్థము నీకు తెలియు చున్నదా?'

"నాకు తెలియనవసరము లేదు."

అట్టిసమయమున మెల్లన నడుగులిడుచు నాగేంద్రనాథుఁడు మేడదిగుచుండుట వారుచూచిరి. అతనిచెవిని వీరిమాటలలో గొన్ని కాని పడియుండవుగదా?........

"ఏమి దిగిపోవుచుంటిరి"

"ఏమియు లేదు. నేనును షైరు వచ్చెదను."

అతఁడు నడచుచుండ భ్రమర వానిప్రక్కనుండి పోవఁదొడఁగెను. కాని మధుర—

"నాకు తలనొప్పిగా నున్నది. నేను రాఁజాలను." అని పల్కుచుఁ దనగదిలోనికి పోయెను.

భ్రమర యామెమాటల నాలించి హృదయంబునఁ జాల నాందోళనముపడెను.

౨

మధురయభిప్రాయముల సులువుగ భ్రమర గ్రహింపఁ గలిగెను. నాగేంద్రనాథునియెడ నెంతమాత్రము నామె గౌరవము కనఁబరచుటలేదు. అతనితో మాటలాడుటచే మధుర కసహ్యముగ నుండెనని భ్రమర గ్రహింపకపోలేదు. కాని యామె యేమి చేయఁగలదు! అతనితోఁ బరిచయము బాగుగఁ గల్గినంత మధుర పూర్వపు భావములన్నియు విడుచునని యామె యూహించెను. ప్రథమమున నాలుగైదు దినములవరకు షైరు వెడలుటకైన మధుర రామానినది కాని భ్రమర బలవంతమును నట్లామెకు చేయవీలైనది. ఎట్లైన నేమి యప్పుడప్పు డాతనితో మాటలాడుట షైరువెడలుట మధురకు తప్పినది కాదు. భ్రమర దానికే ముదమందుచుండెను.

ఒకనాడు ముగ్గురు నైనుగంటలకుపూర్వమే షికారుపోవుటకు బయలుదేరిరి. కొంతదూరము పోయినతరువాత భ్రమర వెనుకనే నిలిచిపోయి,

"నాకుం గొలదిగ పనియున్నది. మీరు నడచుచుండుండు. నేను మరల వచ్చెదను." అనియెను. నిజముగ నామె కేమియుం బని లేదు. కాని వారిరువుర నేకతము విడుచుటే యామెయభిలాష. అందువలన మధురహృదయంబులో మార్పు కలుగవచ్చుననియే యామెయూహ.

మధుర పాపము! కళవళపడసాగెను. ఆమె కేమియుం దోంచదాయెను. అతనితో నుండుట యామె కిష్టము లేదు; కాని యామె యేమియుం బల్కలేకపోయెను. భ్రమర గృహాభిముఖియై వెడలిపోయెను. మధుర యొకయగాధసముద్రమునం బడిపోయినట్లు తలచుకొనెను.

నాగేంద్రనాథుండుకూడ మధురతో నేదియో సంభాషింపనూహించెను. భ్రమరి యుండగా నాతండు ధైర్యముం జిక్కంబట్టలేకపోయెను. మధుర తన్నసహ్యించుకొనుచున్నదని యాతం డెఱుంగును. అయినను తద్భావప్రకటనము మాత్ర మాతడు కావింపలేదు. మధురతో సంభాషింప నవకాశము చిక్కినందుల కాతండు సంతసించెను.

"మధురా!" యని యాతండు సంభాషణమున కుపక్రమించెను. "ఆపిలుపులో నెంతటికర్కశస్వభావ మిమిడియున్నది!" అని మధుర భావించెను. కాని యామె వానికి జవా బిడలేదు.

"నీ వెన్నియో చక్కనిబొమ్మలు వ్రాసితివని భ్రమర చెప్పినది. నా కవి చూపింపలే దేమి?"

మధుర జవా బిడుట కనుమానించెను. కాని యేదియేని పల్కకున్న బాగుగనుండదని తలంచెను.

"ఆగోడలపై నమర్చఁబడి యున్నవే!......భ్రమర యవి యన్నియు నిదివరకే చూపినది కదా!"

"క్రొత్తగా వ్రాసిన వింకను చాల కలవఁట."

"మరి లేవు. ఒకటిరెండుమాత్ర మున్నవి."

వారు మ రేమియు సంభాషింపలేదు. మధుర మాటిమాటికి భ్రమర వచ్చుచుండెనేమోయని వెనుదిరిగి చూచుచుండెడిది కాని భ్రమర తిరిగి రానిశ్చయించుకొనలేదని యామె యెఱుఁగదు.

సంధ్యారోచిస్సులు సముద్రమధ్యమునఁ దూఁగుటుయ్యేల లూఁగుచుండెను. మధుర యాసాయాహ్నసౌందర్య మరయునుఁ దా నట్టి వేళల వినయునితోఁ గడపుట జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొనుచుండెను. ఆ రెండుమూడు నిముసములైన నామె భావనాప్రపంచమున వినయుని కడ నుండకుండ నాగేంద్రనాథుని కర్కశస్వర మామెను కలంచెను.

"మధురా! చిత్రరచనము నీ వెవ్వరికడ నభ్యసించితివి."

"నాకు చిన్నతనమునుండియుఁ జిత్రరచనమం దభిలాష మెండు. నాయంతట నేనే నేర్చితిని."

"నీ వెవ్వరికడ నభ్యసింపనే లేదా?"

వినయునిగూర్చి వానితో మాటలాడుట కామె కిష్టము లేకున్నను చెప్పక విధిలేకపోయినది.

"మూఁడునెలలనుండి యొకరికడ నేర్చుచుంటిని. ఇప్పు డది కూడ మానివైచితిని."

"ఎవ్వరివద్ద నేర్చుచుండెడిదానవు."

"అతఁ డీయూరివాఁడు కాఁడు."

"మరి యేయూరు."

"గోపాలపురము."

"ఆ! మాయూరేనా! అతఁ డెవఁడు."

"అతఁడు మీకడ బనికూడ జేసియున్నాఁడు."

"ఏమో! నాకు బాగుగ జ్ఞాపకము లేకపోయియుండవచ్చును. వానినామధేయ మేమి?"

"నిన్న మీరు వచ్చుచుండఁగా వెడలిపోవుచున్నాఁడే! యొక యువకుఁడు. అతఁడే!"

"ఔను. అతనిని జూచినట్లు జ్ఞాపక మున్నది. అతని నామధేయము......"

"వినయుఁడు" అని మధుర పూరించెను. కాని నాగేంద్రుఁడు వినయు నెఱుఁగకపోలేదు. అతనినిగూర్చి మధుర నేమనునో విన వలయునని యతఁ డట్లనెను. మధుర మేడపై నిల్చఁబడి వెడలిపోవు చున్న వినయుని తదేకదృష్టితోఁ జూచుచుండుటకూడ నాతఁడు కని పెట్టెను. వినయుని ననూయాభావమున నాతఁ డప్పుడే హృదయాంత రాళమునఁ దిట్టుకొనెను. కాని యిది యేమియు నాతఁడు పైకి తెలియనీయలేదు.

నాగేంద్రనాథుఁడు సంభాషణము వీడలేదు.

'ఔను! వినయుఁడు. ఇప్పుడు బాగుగ జ్ఞప్తికి వచ్చినది. అతఁడు నాకడ నెలదినములుమాత్రమే పనిచేసినాఁడు...కాని...'

'ఏమి? మంచివాఁడు కాఁడా?'

'నెలదినములు పనిచేసినను వానిగుణము కన్పెట్టితిని. అతఁడు చాల మంచివాఁడు. అట్టి నడవడి నే నెక్కడను చూడలేదు.'

'ఔను. అంత మంచివాఁడు మరి యుండఁడు' అని మధుర తన యుద్వేగముకొలఁది పల్కెను. ఆమె పల్కులలో నున్న భావము నాగేంద్రుఁడు గ్రహింపకపోలేదు.

'అతఁడు నాఁడే వెడలిపోవుచుండె నేమి?'

'ఏమో! తెలియదు.'

'మీ యందు మన లేదా!'

'నే నెంత చెప్పినను వాఁడు వినలేదు.'

'నేనా నాఁడు వచ్చెదనని మాతఁ డెఱుఁగునా?'

'తెలియ దనుకొందును.'

నాగేంద్రనాథుఁడు కావలసినసంగతు లేమియు మరి యామె వలన నెఱుఁగలేకపోయినను మధురావినయులు పరస్పరము ప్రేమించుకొనియుందురేమో యని యనుమానించెను.

సంధ్యావసానమున నరుణారుణాంధరాగంబు లుర్వీవలయంబు నాక్రమించుకొనుచుండఁ బక్షులు కలకలారావంబు లొనర్చుచుఁ దమ కులాయంబులఁ జేరుటకై యింట నెగురుచుండెను. వాయుసేవన మొనర్చుటకై వచ్చినవారందరు గృహాభిముఖు లగుచుండిరి.

'మనము కూడఁ బోదము' అని మధుర లేవఁబోయెను.

'మధురా! ఇట్టిసమయంబున నిచ్చో విహరించుట యెంత ప్రమోదదాయకము. మరి రెండు నిమిషము లుండుము.'

'వలదు. చీఁకటి పడును' అనుచు మధుర యాతని వాక్యముల లక్ష్యమునం దుంచక లేచిపోయెను. అతఁడును ఆమె ననుసరించి వెడలెను. మధ్య నాతఁ డేవియో ప్రశ్నముల నడిగెనే కాని వానికి సరియైన జవాబులు పడయలేకపోయెను.

వారు గృహములకు వెడలుసరికి భ్రమర వారికి గృహద్వారముకడఁ గన్పట్టెను. మధుర యామెను తీక్ష్ణముగఁ జూచి కొలఁదిగ కోపముతో నిట్లనియెను. 'భ్రమరా! ఇప్పుడే వచ్చెదనని చెప్పిపోయితివి. ఇదియేనా వచ్చుట. రానని చెప్పిన నేమాయె.' అని యామె చెప్పుచు త్వరగ నడుగులిడుచు మేడమీఁదికి పోయెను.

భ్రమర నాగేంద్రనాథునితో మాటలాడుచుండఁగ మరల వినయుని యుబుసు వచ్చినది.

'వినయుని మించినవాఁడు చిత్రరచనానిపుణు లుండఁగా నాతనినే మీర లెన్నుకొన నేల?'

'అతఁ డందరిని మించి వ్రాయునని మధుర చెప్పుచుండును. అతఁడు బహుమానములఁ గూడఁ బొందినాఁడు. అయినను మరియొక కారణ మున్నది......'

'ఏమది?' అని నాగేంద్రనాథుఁ డాత్రమునఁ బ్రశ్నించెను.

'యోగ్యతాపత్ర మాతఁడు మీకడనుండి తెచ్చినాఁడు కావున'

'అది మరియు బాగుగనున్నది. అట్టివారి కెందరికో మావంటివారు యోగ్యతాపత్త్రిము లిచ్చుచుందురు...దాని కేమిగాని నన్ను గూర్చి యాత డేమైన జెప్పెడివాఁడా!'

'లేదు. నేనొకమా రాతని నడిగితిని గాని యాతఁడు తాను మిమ్ము బాగుగా నెరుగనని చెప్పినాఁడు.'

'సరే!'

'మీకడ నాత డెన్నిదినములు పనిచేసినాఁడు?'

'నెలదినములు చేసినాఁడు. కాని యతఁడు చాకచక్యముగల వాఁడుకాఁడని మాన్పించితిని.'

ఈసంభాషణమంతయు మధుర యాలించినది. తనతో జెప్పినదానికి విరుద్ధముగా జెప్పుటేల?...'

భ్రమర కీసంభాషణ మెంతమాత్రము నిష్టము లేకుండెను. ఎట్టులో యామె మరియొకవిషయమునకు సంభాషణము మార్చివైచెను.

——

3

మధుర యొంటిగా దనగదిలో గూర్చుండి యాలోచనా పరంపరలలో దేలిపోవుచుండ నాగేంద్రనాథు డందుప్రవేశించెను. భ్రమర గృహమునలేదు. బజారునకు పనిమీద బోయియుండెను.

అత డ డే మధురతో మాటలాడుటకు తగినసమయమని యట్లామె గదిలోని కేగెను. మధుర యాతనిజూచి మోము వాంచి యూరకుండెను. అత డామెప్రక్కనే యాసీను డయ్యెను. ఆమె కందు కెంతమాత్రము నిచ్ఛ లేకుండెను.

'మధురా!' యనుచు నాత డామెహస్తము బట్టుకొనబోయెను. కాని యామె తనహస్తము వెనుకకు దీసెను.

'నే వేమి చేయుచుంటివో యెరుగుదువా?' యని యించుక కఠినస్వరంబున నత డనియెను.

'నేనేమి చేయుచుంటిని.'

'నన్ను నీవేవగించుకొనుచుంటివి; న న్నసహ్యించుకొనుచుంటివి; హృదయములో నిందించుచుంటివి.'

మధుర మాటలాడలేకపోయెను. అతడు తన్నేమిచేయునో యని యామె భయంబుగూడ జెందెను.

'మధురా! నేను నిన్ను మనసార ప్రేమించుచుంటిని; కాని దానికి ప్రతిఫలము లేకున్నది.'

మధుర నీరవయై యుండెను.

'నేను నిన్నెంతప్రేమించుచుంటినో నీవెరుగవు. కాని నేనన్న నీ కంతటియసహ్య మెందులకు?'

మధుర జవాబీయలేదు.

"మనవివాహ మైనతరువాతగూడ మన మిట్లే యుండవలయునా? నీ వేమిచేయుచుంటివో తెలియునా?"

అత డేమి చెప్పినను మధుర పెడచెవిని పెట్టెను. అట్టిమాటలామెను మరింత దుఃఖభాజని నొనర్చెను.

"నీ హృదయమున సంతోష ముండవలసినది. అట్టిది నేటివరకు నీవు దుఃఖసమన్విత వయి యుంటివి. అందువలన నీభవిష్య

జీవనమున నెట్టిసంఘటనములు కలుగునో తెలియునా! నాకు ప్రతి ద్వంద్విగా నిలుచువా డెవ్వఁడు?''

మధుర రోషకంపిత యయ్యెను. ఆమెకంఠము రుద్ధమైపోయెను. ఆమెకు మాటలాడుటకైన శక్తి లేకపోయెను. కాని తీక్ష్ణదృష్టు లేయవి చెప్పక చెప్పుచుండెను.

''మధురా! నే చెప్పినవన్నియు వింటివా?''

''వింటిని—''

''నీయభిప్రాయముల నికనైన మార్చుకొనెదవా?''

''నాహృదయము మరియొకవిధమున నడువదు.''

''నిశ్చయమేనా?''

''ఔను''

నాగేంద్రనాథుడు నిశ్చేష్టుఁడాయెను. తనయెదుట నామె యట్లు ధైర్యముగ వచించునని యాతఁడు కలనైన దలపలేదు.

''మున్ముం దెన్నిచిక్కులు కలుగునో తెలియునా''

''కలిగిన గలుగును గాక''

''మధురా! నేను నిన్ను ప్రేమించుచుంటిని. నీవు నాదాన వగుదు వనుకొనుటలోనే నేను సంతోషము పొందుచుంటిని.'' అనుచు నాత డామెదరికి బోయెను. తత్క్షణమ యామె భీతహరిణి రీతి గది వీడి వెడలిపోయెను. క్రుద్ధవ్యాఘ్రమువలె నాగేంద్రనాథు డచ్చటనే నిల్చిపోయెను.

నాటిసాయాహ్నమున వారు మరి షికారైన బోలేదు. ఆరు గంటలు కాకమున్నే భ్రమర యిల్లు సేరుకొనెను. నాగేంద్రనాథు డొంటిగా నుంట యామె చూచెను.

''భ్రమరా! నే నీయూరు వచ్చి యెన్నిదినములైనది.''

''పదునైదు దినము లైనది.''

"అట్లయిన నిక మనమందరము గోపాలపురము రేపే వెడల వలయును."

"ఒక నాల్గుదినములు కానిండు."

"మరి వీలులేదు. చాలవ్యవహారములు సరిచేసికొనవలెను. తప్పక రేపే పోవలయును."

"అట్లయిన మీయిష్టమే."

"రేపు ప్రయాణము నిశ్చయము."

"మాజనకునిసంరక్షణకు నే నింటికడనే యుండవలయును."

"వలదు. నేను వారి నడిగి నిన్ను పంపుట కంగీకారము వడయుదును. నీవు తప్పక రావలయును......ఇప్పుడే యచటికి బోదును" అని యాతడు చరచర సురేంద్రనాథునికడకు పోయెను. భ్రమర మేడమీదకు పోయెను. మధుర యచ్చో నొకకుర్చీపై గూరుచుండుటనామె తిలకించెను. ఆమెకన్నులార్ద్రములై యుండుట భ్రమర కనిపెట్టెను. ఆమె యేదియో దీర్ఘాలోచన జేయుచు భ్రమర వచ్చినదని తెలిసికొనలేకపోయెను.

"మధురా!"

'ఆమె త్రుళ్ళిపడి లేచెను.'

'ఏమి చేయుచుంటివి?'

'ఏమియు లేదు.'

'మధురా! నీలో నేదియో మార్పు కన్పట్టుచున్నది....నేను చెప్పునది వినుము. వినయుని మరచిపొమ్ము...'

'భ్రమరా!' యని యేదియో పల్కనెంచి మధుర మరియేమియు జెప్పనేరకపోయెను. ఆమెకంఠము గద్గదికవోయెను. ఆమె నయనయుగళము లశ్రుపూర్ణము లయ్యెను.

ఇంతలో మేడమీదికి నాగేంద్రు డేతెంచెను.

'భ్రమరా! మీనాయనగారి యనుమతి వడసితిని. నీవులేనిది మధుర యుండలేదనికూడ నాయన చెప్పినారు. కావున మనము మువ్వురము పోవలయును.'

అమరునాడు సాయాహ్నము వారుమువ్వురు గోపాలపురము నకు బండిపై వెడలిరి.

౪

విజయుడు ప్రతిదినము వినయునిగృహంబునకు వెడలి సుగు ణాప్రమదలక్షేమ మరయుచుండును. వినయుడు పైయూరి నివసించు చుండుటచే, వారిరువురు విజయుని ప్రేమతో జూచుచుండెడివారు. అప్పుడప్పుడు బజారుపనికి విజయుడుపోయి వారికి వలయువస్తువుల దెచ్చుచుండెడివాడు. అందుచే వినయుడు లేకున్నను వారి కంతకష్ట ముగ నుండెడిది కాదు.

వినయుడు వెడలిన మూడురోజులకే యాతనిక్షేమసమా చారము లేఖమూలమున విజయుని కందెను. అత డాలేఖాంశముల నప్పుడె సుగుణ కెరుకపరచెను. ప్రమద యాత్రముతో 'ఏదీ యుత్త రము' అని ప్రశ్నించెను. అత డామెచేతి కది యందించెను. ఆమె రెండునిముసములలో లేఖ పఠించి యాతనికి తిరిగి యొసంగెను. ఆమె చదువనేర్చినదని విజయు డెరుగడు.

'నీవు చదువగలవా?'

ప్రమద సిగ్గుచే ముఖము వాంచి యూరకుండెను. ప్రమద పంద్రెండేండ్ల యీడుగలచక్కని బాలిక. ఆమెకన్నులు విశాలము లును తరళములునై సమ్మోహనాస్త్రంబులనలె నుండును. ఆమె లేతబుగ్గలమీద సిగ్గుచే గులాబిరంగు లప్పుడప్పుడు చిందువారుచుం

డును. సూత్నియౌవనవికాస మామె మోమున బరిస్ఫుటముగ మంద హాసలీల నప్పుడప్పుడు వెల్లివిరియుచుండును. అప్రయత్నముగ నామె కన్ను లప్పుడప్పుడు నిమీలితములై సూత్న రేఖలతో జెలువము నింపుచుండును.

విజయుని ప్రశ్నమునకు తల్లియే జవాబిడెను.

'అప్పుడప్పుడు వినయుఁడు చదువు నేర్పెడివాడు. తాను వెడలి పోవునప్పుడు, చదువుకొనుచుండుమని చెప్పి మరి పోయినాడు.'

అది విని విజయుడు చాల సంతోషముతో నామెవంక చూచెను. ఆమె వాల్చినముఖ మెత్తలేదు. మరి నాల్గురోజులలో మరియొక లేఖ వినయునికడనుండి వచ్చెను. అందులో ప్రమదకు వీలగు నపుడు చదువు చెప్పుచుండుమని విజయుని కోరినాడు. దానితోడనే సోదరికికూడ విజయునికడ జదువుకొనుచుండుమని వ్రాసి పంపినాడు. విజయు డాలేఖ పట్టుకొని ప్రమదకడకు బోయి దానిని చూపినాడు. ప్రమద హర్ష పులకిత యయ్యెను.

'అట్లయిన నాకు చదువు చెప్పెదవా?' అని యామె విజయుని మెల్లగ బ్రశ్నించెను.

'నీవు చదువుకొనెదవా?'

'ఆలాగుననే. నాకడ నెన్నియో పొత్తము లున్నవి. అవి యన్నియు నిదివరకే చదివితిని. మరల నవియే చదువుమని అన్న చెప్పినాడు.'

విజయు డామరుచటిదినమునుండియు బ్రమదకు చదువుచెప్పు నిమిత్తము వారియింటికి పోవుచుండెను. ఒకనాడు విజయుడు వారి గృహమున కేగుసరికి ప్రమద యొక కాగితముపై నేదియో కాని వ్రాయుచుండెను. విజయు డామెకు తెలియకుండనే యామవంక చూచెను. తన పేరే యామె వ్రాయుచుండుట నాతడు చూచెను.

'ప్రమదా! యేమి వ్రాయుచుంటివి?' యని యాతడు వచ్చుచున్న నవ్వు దొంతరల నాపి పల్కెను.

'ఏమియు లేదు' అనుచు నామె యాకాగితము మడతలుగా మడిచి పట్టుకొనెను.

'నేను చూడరానిదా యేమి?'

'ఏదియో యుబుసుపోక వ్రాయుచుంటిని.'

'ఏమో చెప్పరాదా!'

'ఏమియును లేదు.' అని యామె చిరునవ్వు నవ్వుచు నించుక ముఖము వాంచి 'అన్న త్వరలో వచ్చెదనని వ్రాసినాడు కదా! ఎపుడు వచ్చును!' అని ప్రశ్నించెను.

వినయుడు నాడే వచ్చెదనని లేఖ వ్రాసినాడు. అది తెలియ జేయుటకే విజయుడు వారి గృహమున కేతెంచెను. కాని మాటలలో నది మఱచెను. అతని ప్రేమమయభావంబులు ప్రమద సహజ లావణ్యాతరళనయనచకచ్చకలలో లీనమై యంతరించిపోయెను. ముగ్ధ యగు ప్రమదకూడ విజయుని హృదయాంతరాళమున లిఖించుకొనుచుండును. ఆమె మాటలలో నొక నింత తీయదనము; ఆమె చూపులలో నొక సహజమాధుర్యము; ఆమె సౌందర్యములో నొక యమృత స్వచ్ఛభావము; ఆమె లక్షణములలో నొక యానందోత్సవము; పొంగిపొరలి వాని కపూర్వామోదము కల్గించుచుండెను. అట్టిచో నాతడు తన్ను దానే మరచినా డనిన నతిశయోక్తి యేమి?

ప్రమదప్రశ్నమున నాతడు తా నెందులకు వచ్చినది యెరిగినాడు. తన మరపునకు తానే నవ్వుకొనినాడు. కాని యాత డది పైకి తెలియనీయకుండ మాటలు ప్రారంభించినాడు.

'ఏమో! ఎప్పుడు వచ్చునో నా కేమి తెలియును?' అని యామె ప్రశ్నమునకు జవాబిడెను.

'తిరిగి యుత్తరము వ్రాయుదునని ఇదివరకు వ్రాసినాడే. ఈ నాటి కాలేఖకూడ నీకందునని యడిగితిని.'

'అట్లయిన నేడే వచ్చును.'

కాని యామె వానిమాటలు నమ్మలేదు. తనతో నతడు హాస్యము బల్కుచుండెనని యామె తలచెను.

'ఇదిగో యుత్తరము' అని యామెచేతికి వినయుడు వ్రాసిన లేఖ నందించెను. అది పఠించి ప్రమద హర్షాతిరేకమున వేగమున జనని కవ్వార్త నెరిగించెను.

వినయు డానాడే గృహమునకు వచ్చునని వినినంతనే జనని సంతోషమునకు మేర లేకపోయెను. పుత్త్రి డనిన నామె కమితమగు ప్రేమ. విజయుని సుగుణ యెన్నోప్రశ్నముల నడిగినది. వానికన్నిటి కాతడు జవాబులిడి మరలవచ్చెదనని వెడల నుద్యుక్తుడయ్యెను. ప్రమద యాతని వెంతకు వచ్చి,

'మరల ద్వరలో వత్తువా?' యనెను.

'రాత్రి యెన్మిదిగంటలకు వచ్చెదను. అప్పటికే వినయుడు రాగలడు. మరి యీదినము చదువవలయు' అని చెప్పి యతడు వెడలిపోయెను. ప్రమద ప్రేమావలోకనముల వానివంకకు మరల్చి తదేకదృష్టితో నాతడు దృష్టిపథము దాటువరకు చూచుచుండెను.

ప్రమదతో చెప్పినట్లు రాత్రి యెనిమిదిగంటలకే విజయుడు వారిగృహమున కేతెంచెను. సుగుణాప్రమద లతనికొఱకే యెదురు చూచుచునుండిరి. అతనిని చూచినంతనే ప్రమద లేచి వానికి తన యాసన మొసగి తాను మరియొకచో గూర్చుండెను.

'విజయా! వినయు డెప్పటికివచ్చును.' అని సుగుణయడిగెను.'

'మరియొకగంటలో దప్పక రాగలడు. అచ్చట నాల్గుగంటలకు ముందు బయల్వెడలెదనని వ్రాసినాడు.'

'ఇప్పు డెన్నిది కొట్టిరా?'

'ఆ! ఇప్పుడే కొట్టినారు.'

అంతటితో సంభాషణ మాగినది. బండిచప్పు డేదియైనను వినయు డే తెంచుచున్నా డేమో యని వారు చూచుచుండిరి.

'ప్రమదా! భోజన మైనదా?'

'లేదు.'

'ఎందులకు మానినావు?'

'అన్నతో భోజనము చేయుదును......నీవు భోజనము చేసి నాడవా యేమి?' అని తిరిగి వానినే ప్రశ్నించెను.

'ఏమి!'

'ఏమియును లేదు. చేసితివా లేదా?'

'చేసిన?'

ప్రమద మరి పల్కలేదు.

'చేయకున్న?'

'నీవు భోజనము చేయలేదా?'

'లేదు.'

'అట్లులయిన.........'

'చెప్పుడు.'

'మాయింట భోజన మొనర్పుము.'

'అందులకా! అట్లయిన భోజనము చేసితిని.'

ప్రమద కుపితయైన ట్లతనిపై పాకనిశితకటాక్షము బరచెను. విజయుడు నవ్వుచు, 'ప్రమదా! మాయింటనే భోజనమొనర్తును లెమ్ము. మరియొకమారు చేయరాదా యేమి?'

ప్రమదకోప మంతలోనే తీరపోయినది. విజయు డని కామె కధికానందము కల్గినది.

'మరి తప్పరాదు.'

'అట్లే తప్పను.'

'నాచేతిలో జేయివేసి చెప్పినకాని నేను నమ్మను.'

'అట్లే' యని యాత డామెచేతిలో జేయివైచి చెప్పెను. ఆహస్తస్పర్శమున నాతనియొడలు పులకించెను. అదివర కెన్నిమారు లాత డామెతో మాటలాడలేదు! మసలలేదు! కాని నేడుమాత్ర మందు నూతనత్వము వానికి పొడకట్టినది. అతడు దక్షిణహస్తముతో నామె హస్తమును స్పృశించినప్పుడే వారు భవిష్యద్దంపతులు కాగలరని యత డూహించెను. ఇంకను వేనవేలుభావములు వానిలో బొడసూపినవి. అట్లత డూహాపరంపరలలో నూగిపోవుచుండగా వినయుడు బండి దిగి లోన బ్రవేశించెను.

వినయుని జూచి యందరు హాసనయనములతో నాతని నుపలక్షించి క్షేమసమాచారము దెలిసికొనిరి. అప్పుడది యొకయానందరంగ మైనది. ఆనాలుగైదు నిమిషములుమాత్రము వినయుడు సర్వము—తనమధురనుకూడ—మరచినాడు. అతనికన్నులలో నానందము, చిరునవ్వులలో నానందము, వెల్లివిరిసిపోవుచుండెను. అతడు శకటముపై నున్నంతసేపును మధురయెడనే దృష్టి. అతడు దూరమగుచుండినకొలది ప్రేమానుబంధము దగ్గరపడినది. అతడు గృహమున బ్రవేశించువరకు బ్రియమిత్రుని, జననిని, సోదరిని చూచునంతవరకు నాతనిహృదయమున మధురనిర్మలస్వరూపమే కలదు; ఆమె తీయనివాక్యములే యాతని చెవులలో గలవు; ఆమెమనోజ్ఞకటాక్షములే వానిచూపులలో గలవు. జననిని చూచినంతనే యాతడు భక్తిభావమున బలికినాడు. సోదరిని ప్రేమతో దగ్గరచేరినాడు. మిత్రుని హస్తములలో దనహస్త మిడి సంపూర్ణప్రేమతో వానిక్షేమసమాచార మడిగినాడు. పరస్పరక్షేమవార్తలు తెల్పుకొనుట యైనంతనే వారు భోజనాదికముల నిర్వర్తించుకొనిరి.

వినయు డానాడు ప్రక్కపై వ్రాలినాడేకాని యతనికన్ను లకు నిద్దుర రాకుండెను. వానికన్నులయెదుట మధుర నిర్మలమనో హరస్వరూపమే మాటిమాటికి కనబడుచుండెను. ఆమెవాక్యములు వానిహృదయకుహరాంతరమున బ్రతిధ్వనించుచుండెను. అతడు మరచిపోదమని యెన్నిమారులు ప్రయత్నించినను అట్లు చేయలేకపోయెను. కన్నులు మూసినను దన్మనోజ్ఞమందహాసమంచిత ముఖారవిందము. కన్నులు తెరచినను తదీయమధురస్వరూపవిభ్రమము. అతడెంత ప్రయత్నించినను నిద్దుర రాదాయెను. అట్టులే యాతడాలోచనా పరంపరలలో దూగుచు నామెనే తలచుకొనుచు బండుకొనెను. అతడునిద్రించెను. కాని యానిద్రలోగూడ నామె చక్కని ప్రతిబింబమె స్వప్నవీధులలో వానికి దోచుచుండెను.

మరునాడు తొమ్మిదిగంటలకే విజయుడు వినయునిగృహంబున కేతెంచెను. సాధారణముగ బ్రమదకు చదువుచెప్పుట కతడట్లే ప్రతిదినము వచ్చుచుండెడివాడు. అందుచే బ్రమద పొత్తముదీసికొని వినయునితో మాటలాడుచున్న విజయునికడ కేతెంచెను.

'ప్రమదా! నేటినుండి మీయన్నయే చెప్పును.'

'ఏమీ? నీవెందులకు చెప్పవు.'

'మీయన్న యుండగ నే నేటికి?'

'వలదు! నీవె చెప్పుము.'

'దాని కేమికాని; నే నొకటి యడిగెదను చెప్పెదవా?'

'చెప్పెదను.'

'నేను బాగుగఁ జెప్పెదనా? లేక వినయుఁడా?'

ప్రమద యూరకుండెను.

'చెప్పుము.'

ఆమె మోముువాలచి యూరకుండెను.

'ప్రమదా! చెప్పుము?' అని వినయుఁడు హెచ్చరించెను.

ప్రమద యొక్కొక్క యక్షరమే మెల్లన నుచ్చరింపుచు 'విజయుఁడే' యని వచించెను.

'వినయుఁడు బాగుగఁ జెప్పలేఁడా?'

'చెప్పును. కాని నీ వంతకన్న బాగుగఁ జెప్పెదవు.'

అమాయిక యగు ప్రమదమాటల కిద్దరును నవ్వుకొనిరి. ప్రమద తన ముఖము వాంచి విజయునిఁ జూచెను.

'ప్రమదా! రేపటినుండి చెప్పెదను లెమ్ము. నేఁటికి మరి వలదు.'

'రేపటినుండి తప్పక చెప్పవలయునుసుమా?' యని పల్కుచుఁ బ్రమద గృహములోనికి పోయెను.

మిత్రు లిద్దరును హాయిగ మాటలాడుకొనుచుండిరి. అప్పుడు విజయుఁ డొక పొత్తము దీసి వినయున కిచ్చెను. అది యొక చక్కని నవల. సాంఘికమని మీఁదనే ముద్రింపఁబడి యుండెను. దాని నెవరు వ్రాసిరో యని వినయుఁడు పరీక్షించెను. గ్రంథకర్త విజయుఁడు. వినయుఁ డాశ్చర్యభరితుఁ డాయెను. విజయుఁడు కవి యని యాతఁ డిదివర కెరుఁగడు. అతని ప్రథమచరణ మిదియే యని వినయుఁడు తెలిసికొనెను.

విజయుఁడు వాఙ్మయపరిశీలన జేసినాడు. ఆంగ్లాంధ్రములలో నాతనికి ప్రవేశము కలదుగాని యాతఁ డట్టివా డని యిదివర కెవ్వరు నెరుగరు. సాంఘికపరిణామములతో నాతని కాసక్తి మెండు. అట్టికథ నొం డత డిప్పుడు నవలారూపమునఁ బ్రచురించినాడు; అదియైన నిదివర కెవ్వరికి దెలియజేయలేదు. ప్రప్రథమమున నది వినయుని చేతికే యిచ్చెను. వినయుడు కూడ నవలలఁ జదువుటయం దాసక్తి కలవాడు. అతడు సాధారణముగ నవల దొరకిన విడుచువాడు కాడు.

అందునను మిత్రుఁ డగు విజయుఁడు వ్రాసినది చదువుట కాతఁడు ప్రమోదభరితుఁ డాయెను.

పుట త్రిప్పి వినయుఁ డాగ్రంథము తనకే యంకిత మీయ బడుట చూచెను. సంతోషాతిరేకమున నత డేమియు జెప్ప లేదు.

పదిదినములు దాటినవి. వినయుఁ డీవు డొక చిత్రరచనమందు కాలము బుచ్చుచుండెను. అది యొక చిత్రకళాప్రదర్శనమున కంపు టకు రచింపబడుచుండెను.

పది దినములు దాటుటచే మధుర యొసగిన చిత్రపటము లతఁడు తిలకింపనెంచెను. అతఁడు కంపితహస్తములతో వానిని తీసెను. పౌత్తముపై ననేకములగు చిత్రము లుండెను. అవి త్రివర్ణచిత్రములు కావు. అప్పుడతఁడు త్రివర్ణచిత్రముల దీసెను.

అం దొకటి యానాటి స్వప్నచిత్రమునలె నుండెను. అందు ప్రకృతిరామణీయకము గుంభితమై యుండెను. పరస్పరముగ్ధావలోక నముల యువతీయువకు లిర్వురు నైనురచి యుండిరి. దూరమునుండి యొక భయంకరస్వరూప మిది తిలకింపుచుండెను.

రెండవది యొకస్త్రీపటము. ఆమె సాశ్రునయనంబుల జేతు లు మోడ్చి యుండెను.

ఆరెండిటిమీదను ప్రేమపూర్వకముగా మధుర యని లిఖింప బడియుండెను. ఆచిత్రముల జూచుచు నాతఁడు కనులవెంబడి దుఃఖా శ్రుకణముల జార్చినాఁడు.

౫

రాత్రి పదిగంటలు కొట్టిరి. ఊరంతయు మాటుమణగియున్న ది. ఏదివాంధమోహ కర్ణములు భీతితో వినునట్లు గట్టిగా నరచుచుం డెను. ఆయులూకధ్వానము ప్రశాంతశర్వరీతమోవిలీననిశ్చలతా

భావమును గలంచి వేయుచుండెను. మిన్నున గ్రమ్మిన కారుమబ్బుల వెనకనుండి లేనెల మందహాస మొనర్చుచుండెనే కాని యామసక వెన్నెల విషాదరేఖాంకితమై యుండెను అప్పుడప్పుడు మొగిళుల కదలికచే జంద్రరేఖ కప్పబడి మరి వెన్నెల లేకుండెను. అప్పటికి బాగుగ జనసంచారము తగ్గెను. చోరులో జారులో తప్ప నితరులు వీథులలో దిరుగాడువారెవ్వరు? అందు ముఖ్యముగా నాకాళరాత్రి యందరకు భయానకముగా నుండితీరును.

అట్టిరాత్రి గోపాలపుర వీథుల వెంబడి నొకవ్యక్తి గబగబ పరు గులిడి పోవుచుండెను. ఆవ్యక్తి యాచీకటిలో నెవ్వరికిని కానరాదు. ఎవ్వరైన దన్ను వెన్నాడుచున్నారేమోయని భయమభినయించుచు నావ్యక్తి రాజవీథిలో బోవుచుండెను. అదేసమయమున జగచర నొకగుఱ్ఱపుబండి యాదారిని వెడలిపోవుచుండెను.

ఆగుఱ్ఱపుబండిలోనున్నవారు నాగేంద్రుడు భ్రమర, మధుర. ఊరువీథు లెట్లున్నవియోయని మధురాభ్రమరలు క్రొత్తవారు కావున బైకి చూచుచుండిరి. నాగేంద్రనాథుడు నూరక చూచుచుండెను. బండికి దవిలింపబడియున్న దీపపుకాంతి యించుకించుక రోడ్డుపై బడు చుండెను. ఆరోడ్డుపై వెడలుచున్నవ్యక్తి వారికన్నులయెదుటనుండి యాగకుండపోయి ప్రక్కసందులోనికి మరలెను. ముగ్వురు జకితు లైరి. నాగేంద్రనాథుడు విస్తబ్ధుడై యావెడలుచున్న ధవళాంబరినే చూచుచు బెదవివిరిచెను. భ్రమర యిదియంతయు గనిపెట్టెను. ఆత డెందుల కామెను చూచి చకితు డయ్యెనో యామె యెరుగ లేకపోయెను. ఆమె యెందుల కాయర్ధరాత్రమున బరుగిడిపోవుచుం డవలయును? ఆతనికి ఆమెకు గలసంబంధ మేమి? ఆమెను వెన్నంటు దురాత్ము లెవరిచే నియమింపబడినవారా? అట్లయిన నితడామె నెవరలకు హింసించుటకు? ఇందుగల రహస్య మేమి? యని భ్రమర

తనలో దానే ప్రశ్నముల నైచుకొన దొడగెను. నాగేంద్రనాథు డంతలోనే—యామెను చూచునంతలోనే—పెదవివిఱుచుట, కోప ముతో నామె వెడలినదెసకే చూచుట యన్నియు నామె కను మానాస్పదము లయ్యెను. నాగేంద్రునిచూపులు నిశితములును కఠిన ములునై యున్నవి అతనిముఖమున నిప్పటికిని కోపచిహ్నములు కానవచ్చుచుండెను. వీరుకాని తన్ను కనిపెట్టిరేమో యని యత డనుమానించెను. అనుమాననివృత్తికి భ్రమర నొకమారు మధుర నొకమారు తిలకించెను. అత డెందులకు తమ్ము జూచినాడో భ్రమర గ్రహించి యావ్యక్తిని తానెఱుగనట్లే ప్రశ్నలు వేయ మొదలిడెను.

'ఇంతరాత్రివేళ పరుగులిడుచున్న దెవరు?'

'ఎవ్వతెయో వెఱ్ఱిది.'

'వెఱ్ఱిదా! పాపము దాని నెవ రేమిచేయుచున్నారో?'

'ఎవ్వరేమిచేయుదురు. ఈయూర బిచ్చియాసుపత్రి కలదు. బహుశః దానినుండి యిట్లువెడలివచ్చుచుండెనేమో?'

ఆమెకు పిచ్చియా! భ్రమర యావాక్యముల నమ్మలేకపో యెను. కాని యామె యేమియు నెఱుగనట్లే యూరకుండెను. ఊర కున్నను ఆమెభావములు మాత్రము పరిపరివిధముల బరువులిడుచుం డెను. ఇట్లుండ వారు నాగేంద్రనాథుని భవనము బ్రవేశించిరి. వారలు బండిదిగి లోనికి పోయిరి. భవనమువెనుక నేదియో కలక లము వారికి వినవచ్చెను. కాని యది వారు విన్పించుకొనకయే మేడ మీదికి వెడలిరి. మధురాభ్రమరలకు చెరియొకగది సామానుల నుంచుటకు జూపబడినది. అంత నాగేంద్రనాథు డిప్పుడే వచ్చెదనని దిగువకు వెడలెను. మధుర భ్రమరకు దగ్గరగా వచ్చి,

'ఆమె సుమ కాదా' యని ప్రశ్నించెను.

'ఔను. కాని నీవాయుబు నేమియు మాటలాడకుము' అని

భ్రమర జవాబిడి దిగువ నాగేంద్రు డెవ్వరితోడనో మాటాడుచుండె నని గ్రహించి, వెలుపలకు వచ్చి నిల్వబడెను.

నాగేంద్రనాథుడు దిగువ నెవరితోడనో మాటలాడుచుండెను. మే మిప్పుడే యీసంగతి కనుగొంటిమి

నాగేం——మీకు బుద్ధులు లేవు... నేను చూచితిని—— క్షమించ వలయును.

వా రెవ్వరో యింకను మాటలాడుకొనిరి. కాని యవి యామెకు వినబడలేదు. త్వరలోనే యతడు మేడమెట్లెక్కుచుం డెను. అంతట వారు భోజనమొనర్చి చాలరాత్రి యగుటచే బండు కొనిరి.

రాత్రి భ్రమరకు రెండుమూడుమారులు తెలివివచ్చెను. ఆమె కేదియో యొకశబ్దము వినబడుచుండెడిది. అది యేమియో ఆమెకే తెలియకపోయెను. ఎవ్వరో కొందరుమనుజులధ్వని యని మాత్ర మామె తెలిసికొనెను.

౬

ప్రశాంతచంద్రబింబముపై మబ్బుతునుక నిల్చినది; అమృత మాధురీసుమనస్సునుమారిపై వేడిగాలిదొంతరలు వీచినవి; మధుర ముఖ మంధకారైకపరివృతమాయెను; మధురదేహము శుష్కపత్ర మువలె మారిపోయినది. తదీయహృదయాంబునిధి యుచ్ఛలిత మా యెను. తదేకాలోచనలలోఁ దన్నుఁదానే యామె మఱచుచుండెను. అల్లయ్యొదిన మొకయుగముగా నామెకుఁ దోఁచుచుండెను. అంతయు నామె కంధకారబంధురముగా నుండెను. రాత్రిని నామెకు సరిగ నిద్రయైనఁ బట్టకుండెను. ఏమియో విచిత్రధ్వను లామెను నాఁడునాఁ

టికి కలఁచుచుండెను. ఆధ్వనులు తనకే వినఁబడుచుండె నని యామె యూహించుచుండెను కాని, భ్రమరకు నట్టిసవ్వడి తొలినాఁటినుండి యు వినఁబడు చుండెను. పగటిసమయమునగూడ నాధ్వను లామెకు వినవచ్చుచుండెను. కాని శబ్దసమన్విత మగుపగటిపూట నవి తెలి యవు. నాగేంద్రనాథుఁ డనిన భ్రమరకుఁకూడ నొకవిధమగు నస హ్యా మంకురించెను. కాని యది యెవ్వరికి తెలియనీయక యామె ప్రవర్తించుచుండెను. నాగేంద్రనాథునియెదుట నామె నిలుచుట కనుమానించెడిది. అతని క్రూరములగుదృష్టు లెవ్వరికి భయానకము లు కావు? రాత్రులయం దతఁ డప్పుడెటకో వెడలుచుండెడివాఁడు. అది భ్రమర కన్పట్టెను. కాని యాతఁ డెటకుపోవుచుండెనో యామె యెఱుఁగ లేకుండెను.

ఒకనాఁడు భ్రమర రాత్రుల విన్పించుశబ్దములఁ గూర్చి నాగేంద్రనాథు నడుగ నిశ్చయించుకొనినది.

"రాత్రుల నేవియో భయంకరములగుధ్వను లీచుట్టుప్రక్కల నుండి వినవచ్చుచుండును. అవి యేమి?"

"మీ కవి భయముఁ గల్పించుచున్నవా?" అని నాగేంద్ర నాథుఁ డొకపికటమందహాస మొనర్చుచుఁ బల్కెను.

"చాల భయంకరముగ నున్నవి. నాకు నిద్రకూడ రామాని నది. నేను త్రుళ్ళిపడి లేచి యవి యేమియని యాలోచించినను నా కేమియుఁ దెలియదాయెను. అంత కఠోరకంఠము నే నెప్పుడును విన లేదు."

"మనభవనము వెనుక నే యొక పిచ్చియాసుపత్రి కలదు. దానిలో నున్నవెఱ్ఱివాం డ్రట్టిగోల చేయుచుందురు."

"ఐన, మనము వచ్చుచుండఁగఁ జూచినయామె వెఱ్ఱిదియేనా యేమి? అట్లు పరుగిడుచున్నది."

“ఔను” అని నాగేంద్రనాథుఁ డాసంభాషణము మరి పొడుగింప నిష్టములేక వెడలిపోయెను.

అంతయు నాలించినతరువాత భ్రమర “నిజముగా సుమతి వెఱ్ఱియా యేమి!” యని మాటిమాటికి తన్ను దానే ప్రశ్నించుకొనుచు నిదివరకు జరిగినసంగతులతో దీనిఁగూర్చి యాలోచింపఁ దొడఁగెను. అట్లయిన వెఱ్ఱిలోనే యామె లీలసమాధిపై నట్టిలేఖ యుంచుట యెట్లు తటస్థించును?

మధుర భ్రమరతోడనైనను మాటలాడుట లేదు. ఎప్పుడో వారు ఏకాంతము నున్నప్పుడే మాటలాడుకొనుచుండిరి. అట్టియేకాంత సమయములు వారికరుదుకావు. ఐనను మధుర దుఃఖపరివృతయైనట్లు మాటలాడుట అరుదుగా నుండెను. భ్రమరహృదయమున నిప్పుడు శూలములతోఁ బొడిచిన ట్లగుచుండెను. మధురముఖమున మందహాసము గల్పించుట కామె యెట్టిపనినైన జేయుటకు నిశ్చయించుకొనెను. అట్లయ్యు నామె హృదయము దాఁచు నేర్పు కలది; మధుర యట్లు కాదు. అందుచే నామె యప్పుడప్పుడు మధురను మందలించుచుండెను. మధురమాత్రము యథారీతినే యుండెను. నాగేంద్రనాథుని తోడ నామె మాటలాడుటయే మానినది. భోజనసమయమున మాత్రము మువ్వురు గలియుచుండిరి. ఒకనాడు నాగేంద్రనాథు డామె చేతి కొకలేఖ నందిచ్చి ఎవ్వరో నీకు వ్రాసిరి యని చెప్పెను. మధుర తన కెవ్వరు లేఖ వ్రాయుదురో యెఱుగలేకపోయెను. ఆకవరుపై విలాసము మధుర, నాగేంద్రనాథుని భవనము గోపాలపురము. అని లిఖింపబడి యుండెను. ఆవ్రాత యామెకు పరిచితము కాదు. ఎవ్వరది వ్రాసిరో యూహించి గ్రహింపనేరకపోయెను. ఏకాంతమున నామె యా యుత్తరము దీసి చూచెను. అం దిట్లు లిఖింపబడియున్నది.

'రేపటి రాత్రి పదునొకండు గంటలకు, చెరువుప్రక్క నున్న మఱ్ఱిచెట్టుకడకు రమ్ము. రహస్యవిషయముల గూర్చి నీతో మాట లాడవలెను. నే నెవరో ముందు నీకు తెలియగలదు. అనుమానము పదలుము—   నీ క్షేమము గోరు—'

దురంతచింతాకులితయగు మధుర యాలేఖ జూచి వణకి పోయెను. అది యేమియో యామె యెఱుగలేకుండెను. నా క్షేమము గోరువా రొక రీవిశ్వమం దున్నారా?.........ఎవ్వరు?......విన యుడా?.........అతని వ్రాతయేనా యిది?......కాదే? మ రెవ్వ రిది వ్రాసియుందురు? నాకు తెలిసినవా రీయూర మరెవ్వరున్నారు? అని యామె తనలో నేదియో యనుకొనుచుండెను. కాని యామెకు చెరు వెచ్చట నున్నదో తెలియదు. కావున మున్ముందు చెరు వెచ్చట నున్నదియో కనుగొననెంచెను. ఆయూరు వచ్చినది మొదలు భ్రమర కాని మధుర కాని షైరు వెడలుట లేదు. నేడు మధుర షైరు వెడల నిశ్చయించుకొనెను. నాగేంద్రనాథుని తో నామె యందులకే మాట లాడెను.

'ఈదినమున నెచ్చటికైన షైరుపోవలెనని యున్నది?'

నాగేంద్రనాథు డామాటలకు పరమానందము జెందెను. ఆమె తన్నెప్పుడైన ప్రేమించునని యాత డుప్పొంగెను. 'అలాగున నే. ఎచటికి పోదము.'

'ఈయూర జెరు వున్నదా?'

'ఉన్నది.'

'అట్లయిన జెరువుగట్టునకు పోదము.'

'మీయూరు సముద్రపుగట్టునకు బదులు మాయూరు చెఱువు గట్టా, బాగుగ నున్నదని' యాతడు మందహాస మొనరించెను.

ఆ మందహాస మెప్పటివలె వికటమే? ఆమందహాసము మధురకు భయోత్పాతము. కాని యాత డది యెరుగడు. ఆమె కానాడు తనపై దయకలిగినదని యతడు భావించెను. సాయంతన మూరుగంటలకు వారు బండిపై చెరువుగట్టునకు పోయిరి. చెరువు వారి భవనమునకు మూడు ఫర్లాంగుల దూరమున నుండెను. చెరువు పడమటితటమున పెద్దమఱ్ఱిచెట్టు కలదు. ఆమఱ్ఱిచెట్టుకడకే తానా మరునాటి రాత్రి వెడలవలయుఁగదా యని యామె భావించెను. మధురహృదయమున నెట్టిభావములు పొడచూపుచున్నవో భ్రమర యెఱుగదు. ఆమె నాడు సంతోషముగ నున్నదనియే యామె తలపు. కాని మధురయో? ఆమె భావము లన్యుల కెరుగరానివి. మెల్లన నామె యన్నివంకల దిలకించి మఱ్ఱిచెట్టును చూచెను. అది చాల పెద్దది. రాత్రి సమయముల నచ్చోట కేగుట చాల కష్టము. సాయాహ్నముననే యది యంతభయంకరముగ గన్పట్టుచుండెను. నిశాసమయమున, మహాంధకారమున, నింకెంత భయంకరముగ నది యుండునో కదా? అట్టిభావములతోడనే నాడు మధురహృదయము కలగిపోయెను. సంధ్యారోచులు కరగిపోయినవి. మునిమాపు సువర్ణము మాసిపోయినది. అట్టిసమయమున వారు గృహోన్ముఖులైరి. మధుర ప్రక్కనే భ్రమర నడచుచుండెను. ఆమె భుజముపై జేయినిడి మధురమందగమనంబున నడచుచుండెను. రాజవీధిలో నక్కడక్కడ దీపములు వెలుగుచుండెను. ఆదీపముల కాంతిలో విస్పష్టముగ, విజయుడు మరియొక యువకునితో గలసిపోవుచు, మధుర కన్నుల బడెను. వినయుడు కూడ నామెను తిలకించెను. వారి నయనము లొక్కమారు కలసినవి. అంతలోనే వా రొకరిప్రక్కనుండి మరియొకరు వెడలిరి. అప్పుట్టున వారి వస్త్రములు ముద్దులాడుకొనినవి. మధుర కొక మారొడలు జలదరించెను. ఎప్పుడైన వినయుడు తనకు రక్షకుడు కాగ

లదు. వానిచూపులో నాభావ మున్నది. అని యామె భావించెను. మరల నెన్నిదినములకు వానిని చూచుట యబ్బినది.

మధుర దారిలో వినయుని చూచుటకాని, వానిచూపు లొక్క మారుగా గలయుటకాని యన్యు లెఱుగరు. ఆకలయికలో నెన్నినీ రదసందేశములు వెడలినవో వారికే తెలియవలెను. మధుర కానాటి రాత్రి యవేతలపులు. వినయునితో దా బుచ్చినదినములు — అవి యెంతమధురములగు దినములు—మధురతలపులలో బ్రవేశించినవి. ఆభావములలో నామె యైక్యమైపోవుచుండెను. తదీయహృదయకమలమున వానిరూపము శాశ్వతముగ బ్రతిష్ఠింపబడినది. వానిరూపమామె హృదయాంతరాళమున నొరుల కెరుగనిచోట దాగినది. అటనుండి యిక నారూపము తొలగనేరదు. స్థాయీభావము బొందిన వినయునిరూపము మధురకన్నులకు సర్వకాలసర్వావస్థలయందును గోచరించుచుండెను. ఆరూపమే యామె కప్పుడప్పుడు హృదయశాంతి నొసగుచుండెను.

ఆనా డెట్లో యామె గడపెను. రాత్రి తొమ్మిదిగంటలైనది. మరియొకరెండుగంటలకు తా నచ్చటికి పోవలయును. 'అచ్చటికి వెడలుటా?' అని తనహృదయము నామెప్రశ్నించెను. దానికి జవాబేమి? ఆమె కేమియు దోచుటలేదు. ప్రక్కపై మేను వ్రాల్చి యాలోచింపగడగెను. 'మధురా! వెడలుము' అని యామెయంతరాత్మ బోధించెను. 'అట్లే వెడలెదను' అని యామె నిశ్చయించుకొనెను. ఆలోచనాధీనయై యామె యుండగా నామెకు తెలియకమునుపే యామెకు నిద్రవచ్చినది. ఆనిద్రలో దాను చెరువుగట్టుపైనున్న మఱ్ఱిచెట్టుకడకు వెడలినట్లు కలవచ్చినది. అపకుంఠసమాచ్ఛాదితవ్యక్తి యొండుచట గోచరించెను.

'మధురా!'

ఆమె పల్కెను. ఆవ్యక్తి మునుఁగుతీసెను.

వినయా! యనుచునామె లేచెను. అంతయు శూన్యము. అంధకారబంధురము. గదిలో దీప మారిపోయియున్నది. ఎన్నిగంటలైనదో యని యామె తలఁచెను. దీపము లేదే యెట్లు తెలియును. టంగుమని గడియారము గంటకొట్టెను. పదిగంటల ముప్పదినిముసములా?......ఎంత? ఆమె యాలోచించుచుండఁగనే మరల గడియారము రెండుగంటలు కొట్టెను.

ఎంతపని యైనది! యని యామె విచారించెను.

౭

నాలుగైదుదినములవరకు మధుర కేమియుఁ దోఁచకుండెను. తా నారాత్రి మఱ్ఱిచెట్టుకడకు నెడలిన నేమియైయుండునో యామె సరిగ నూహింపలేకుండెను. తన క్షేమముఁ గోరువారిని చూడలేనైతినికదా యని యామె చింతవహించెను. ఆమె దుఃఖభారమునఁ గ్రుంగిక్రుంగి యణఁగిపోవుచుండెను. మధుర యానాఁడుబుసుపోకకునై పత్రికనొండు తీసి చూచుచుండెను. అం దేవి చదివినను ఆమెకు మరికొంత చీకాకుగ నుండెను. అట్లే కాగితములఁ దిరుగవేయుచు నామె బొమ్మలఁ జూడ నారంభించెను. గోపాలపురము వచ్చిననాటినుండియు నామె కుంచెపై జేయి వేయలేదు. అందుచే నామె యాసక్తితో బొమ్మలఁ దిలకించుచుండెను. ఒక్కబొమ్మ యామె నాకర్షించెను. అది విరహిణీపటము. ఆపటము సజీవ మన్నట్లు లుండెను. ఆకన్నులలోఁ దళతళ, చాంచల్యము......అంతయుఁ దన్నే పోలియున్నట్లు గ్రహించెను. దానిపై నిట్లున్నది.

విశ్వకళాప్రదర్శనము.

ప్రథమ బహుమానము వేయిరూప్యములు.

వినయుఁడు.

(గోపాలపురము)

(వినయునిచే రచింపఁబడిన త్రివర్ణపటమునుండి తీసిన యేకవర్ణచిత్ర మిది.)

వినయుఁడు విశ్వకళాప్రదర్శనమునఁ బ్రథమబహుమానము బడసెనని దెలియుటచే మధుర శోకయపూర్వామోదము ఘటిల్లెను. ఆయామోదములో నామె విపులవిశ్వమునే మఱచిపోయెను. వినయు డెంతటియదృష్టవంతుఁడు. ఈజయమున కాతఁ డెంతసంతోషించునో యని యామె యనుకొనెను. కాని యాబహుమానముకన్న తా నొసఁగిన చిత్రపటములు—ప్రేమపూర్వకముగాఁ దా నిడిన చిత్రములు వానికి వేయిరెట్లు ప్రియములు, అని యామె మరచెను. ఏకదీక్షతో నామె యాచిత్రపటముదెస చూచుచుండెను; లేదా వినయుఁడు అను నక్షరములదెస చూచుచుండెను. ఆయక్షరములలో వానిస్వరూపము మధురముగ గోచరింపఁదొడఁగెను. ఆచిత్రపటమున వానిరూపమె కన్పించెను. ఆమె పెదవులమీఁదుగ వేడి వేడినిట్టూర్పుగాడ్పులు వెడలెను. వానినే తలఁచుకొనుచు నామె కుర్చీలోఁ గూరుచుండెను. ఆనాఁటి సాయంతనమునఁ దన్నాతఁడు చూచుట, వారిదృష్టు లేకమగుట, అందులో నీరవప్రణయసందేశము లిమిడిపోయియుండుట అన్నియు నొక్కమారుగ నామె తలపునకు వచ్చెను. గిఱ్ఱుమని శరవేగమున స్వప్నమువలె వన్నెలుఁగలేపులు నామెయెదుట తిరిగినవి. ఆమె యా పత్రికను చేతులపైఁ బడవైచికొని శూన్యదృష్టులఁ దన్నాకలఁ బరచుచు వినయునే తలంచుచుండెను.

ఇంతలో నొకసేవకుఁ డేతెంచి యామెచేతి కొకలేఖ నందించెను. ఆలేఖ మెవరు వ్రాసినది? ఇదివరకు వచ్చినయుత్తరము వ్రాసినవారి వ్రాఁతయే యది యని యామె గ్రహించెను. సేవకుండు వెడలినంతనే యామె యాలేఖను కంపితహస్తములఁ దీసి చదివెను.

అభాగినీ! మధురా!

భవదీయ భవిష్యజ్జీవననౌక యగాధ సముద్రమధ్యమున, కష్టతరంగసంకులితమై ప్రళయఝంఝామారుద్ధతిచే నెప్పుడు బోర్లపడునో యూహించుకొంటివా? ఈదినముననైన నీవు సరిగాఁ బదునొకండుగంటలకు చెడువుగట్టుపై మఱ్ఱిచెట్టుకడకు రమ్ము. ఒకచో నేను నీకీ దినమునఁ గానరాకున్నచో రేపటిదినమునఁ గూడ తప్పక రమ్ము. అట్లు రాకున్నచో మరి నీవు నన్ను చూడలేవు. నే నేటి కిట్లు వ్రాయుచుంటినో నీవు మున్ముందు తెలిసికొందువు. స్వర్గస్థురాలగు నీజననీ సందేశముగాఁ నిది నీవు నమ్ముము—　　నీ క్షేమము గోరు—

ఆయుత్తరము చదివినవెంటనే యామె యది యొకపెట్టెలోఁ బడవైచి యొరులకు తెలియకుండ దాచెను. ఆలేఖ వ్రాసినవారెవ్వరో యామెకు త్వరలో దెలిసికొనవలెనని యభిలాషము వొడమినది. అప్పుడు సాయాహ్న మగుచుండెను. నాగేంద్రనాథుఁ డచ్చటికేతెంచెను. భ్రమరకూడ నచ్చటికి వచ్చెను.

నాగేంద్రనాథుఁ డిదియు నదియు కొంతవరకు మాటలాడి నిలిచి 'మధురా! నీకీ రోజున నేదియో లేఖ వచ్చెనట!'

మధుర కాయుబును మాటలాడుట కిష్టము లేదు. కాని జవాబిడక విధిలేకపోయెను. 'ఔను.'

'ఎవ్వరు వ్రాసిరి?'

'నా స్నేహితురాలు.'

'మీాయూరేనా?'

'ఔను.'

నాగేంద్రుఁడు మరేమియు నడుగలేదు. భ్రమర వారి సంభాషణమంతయు విస్మయవిస్ఫారితనయనములతో నాలించుచుండెను.

'ఈదినమున షైరుపోదమూ!'

'నేను రాజాలను.' అని మధుర యనినంతనే నాగేంద్రనాథుఁడు లేచి 'నా కించుక పనియున్నది' యని చెప్పి వెడలిపోయెను. అతని వంకనే మధుర కోపదృష్టులు పోయెను. భ్రమర కీసంభాషణ మేమియుగూడ నర్థము కాలేదు. ఏలయనిన నామె మధుర కెవ్వరికడ నుండియో లేఖవచ్చినదనియే యెఱుగదు. ఆవిషయముగూర్చి యామె మధురను కనుగొన నెంచెను.

'మధురా! లేఖ యేమి?'

'ఏమియును లేదు—' సోదరికికూడ మధుర యాలేఖాంశములలో నొక్కటియు జెప్పదలచుకొనలేదు.

మధుర తనకడ నేదియు దాచదని భ్రమర తలచెను. కాని నేడట్లు జరగకునికి భ్రమర చకితయయ్యెను. 'మధురా నాకడ నీకు దాచుటా!'

'భ్రమరా! క్షమింపుము. ఆ లేఖలగూర్చి నీకు రెండుమూడు దినములలో దెలియబరతును. అంతవరకు నీ వోర్చుకొనవలెను.'

'ఒక లేఖ కాదా?'

'కాదు. ఇదివర కొండు వచ్చినది.'

భ్రమర కంతయు రహస్యమయముగా గానవచ్చెను. కాని యామె యేమియు జెప్పలేకుండెను. మధురను ప్రశ్నింపలేకుండెను. ఆ రెండుదినములు దాటినతరువాత జెప్పునుకదా యని యూరకుండెను. ఆనాటిరాత్రి మధుర తనగదిలో గూరుచుండి యెప్పుడు పదునొకండు గంటలు కొట్టెదరు. అని యాలోచించుచుండెను. పండుకొనిన నిద్ర

వచ్చునని యామె కూరుచుండెను. సరిగా రాత్రి పదిగంటలైనది. నాగేంద్రనాథుఁడు తనగది వెల్వడి వచ్చి మధురను చూచి, 'ఇంకను మేల్కొని యుంటివేమి?' అని ప్రశ్నించెను.

'నిద్ర వచ్చుటలేదు.' అని యామె పండుకొనుట నభినయించెను. పదునొకండు గంటలకు పది నిమిషము లుండెననగ నాగేంద్రనాథుఁడు మేడమీఁద తన గదిలోఁ బండుకొనఁబోయెను. పదునొకండు కొట్టిరి. మధుర చప్పున లేచి యడుగులచప్పు డెవ్వరికిని వినఁబడనట్లులు మెల్లన నడుగులిడుచు మేడ దిగెను. భవనద్వారముకడ నొక చిన్నదీప మున్నది. అదిదాఁటి యామె బయల్వెడలెను. ఆమె కా చీఁకటిలో కన్నులు కనఁబడవాయెను. కాని దూరదూరమున నున్న దీపముల చిరుకాంతిలో నామె మెల్లనఁ జెరువుగట్టుదెసఁ బోవుచుండెను. అప్పు డామెకు మార్గమున మనుజుల సవ్వడి వినవచ్చెను. ఆదెస కామె చూచెను. నల్గురైదుగురు మనుష్యులు చరచర నేదియో యచేతనపదార్థ మొండు తీసికొనిపోవుచున్నట్లామె యూహించెను. ఆయూహకే యామెగుండెలు దడదడ కొట్టుకొనసాగెను. ఇఁక నడచుట కామెకు మఱి పాదములు సాగలేదు. గృహమునకు మరలుదమా? వలదు పర్యవసానము బరిశీలింతము, ఏమైనను కానిమ్ము, అని యామె దృఢనిశ్చయ మొనర్చుకొనెను. ఎన్నియాపదలువచ్చినను ఆవ్యక్తితో నెట్లయిన మాటలాడవలయును. అని యామె నిశ్చితయై మెల్లనఁ బదముల ముందునకిడుచుఁ బోయెను. ఆకారుచీఁకటిలో మఱ్ఱిచెట్టొక భయంకరపిశాచమువలె గన్పించెను. మధుర యాదృశ్యముఁ గన్నుల నిల్పలేకపోయెను. ఎట్టకేల కామె యాచెట్టును డగ్గరెను. ఆమెభుజమున కేదియొ తగులుటయు నామె ప్రక్కకు తొలఁగి భయముతో నటు చూచెను. అది

రొకయూడ. దానికే భయమందితిఁగదాయని యామె నెమ్మది వహించెను.

అచ్చో నొకయరగంటవరకు మధుర నిల్వఁబడెను. ఆకుల గీక చప్పుడుకూడ నామెను కలఁచుచుండెను. కాని యావ్యక్తి యాగమ నమే లేదు. మధుర యాచీఁకటిలో నిక నిల్వలేకపోయెను. ఆమె మెల్లన గృహోన్ముఖ యయ్యెను. భవనములోని కామె వెడలి మేడ మెల్లన నెక్కెను. అచ్చో నామెకు నాగేంద్రనాథుఁడు ప్రత్య క్షమయ్యెను. ఆమెపైఁ బెద్ద పిడుగుపడిన ట్లయ్యెను. అతఁ డేమి ప్రశ్నించునో? ఛీ! వానికి జా నేటికి వెరచుట. ఆమె యనుకొనినట్లు నాగేంద్రుఁ డామెను చూచి యాశ్చర్యమున నిట్లనెను.

'మధురా! ఇంతరాత్రివేళ యేకతమ యెటు పోతివి.'

'ఎచ్చటకును లేదు.'

'ఏమి? నాతో నసత్యమా! ఛీ! నేను చెప్పెదను.'

మధుర మౌనమూనెను.

'వినయునికడకు.....నీమనసు హరించినవానికడకు... సిగ్గు లేదా! నాకంటఁబడుటకు.'

'నే నంతనీచపుఁబని చేయను.....కాని నే నెచ్చటికి పోతి నో మాత్రము నీ కెరుఁగజేయును' అని చెప్పుచు నామె తనగదిలోనికి పోయెను. అప్పుడే పండ్రెండుకొట్టిరి.

భ్రమర వారిసంభాషణమంతయు నాలించి యాశ్చర్యముచే నేమియు నెరుఁగదాయెను.....ఆలేఖలు వినయుఁడు కాని వ్రాయ లేదుకద యని యామె యనుకొనెను.

ప్రియమిత్రుఁడగు విజయునిగృహంబున వినయుఁడు నాఁటి రాత్రి కూర్చుండి సంభాషింపుచుండెను. రాత్రి తొమ్మిది దాఁటిపోయినను వారు మాటలాడుకొనుచునే యుండిరి. వా రిప్పు డమందానంద మనుభవింపుచుండిరి. చిత్రకళాప్రదర్శనమున వినయుఁడు ప్రథమబహుమానము వడయుటచే విజయున కాతఁ డనిన మరియుఁ బ్రేమగనుండెను. విజయుఁడు సాధారణముగ వినయునిగృహమున నతఁడు బొమ్మలువ్రాయుచుండఁ జూచుచుండును. విజయుఁడు మరియొకగ్రంథమును రచించి యది చిత్రపటశోభితముగ బ్రకటింపనెంచెను. వినయుడు కథనంతయు చదివి బొమ్మల గొన్ని వ్రాయుచుండెను. ఆనాటిరాత్రి వారు పుస్తకప్రకటనముగూర్చి యాలోచించుచుండిరి.

'విజయా! త్రివర్ణచిత్రములు ప్రకటించుటకు చాలసొమ్ము కావలసియుండును.'

'ఐన నేమి? బొమ్మలుకూడ వేరుగ నమ్మిన సొమ్ము రావచ్చును.' విజయునకు సొమ్మనిన లక్ష్యము లేదు. అందునను పుస్తకప్రకటనమున వెనుదీయడు. ఇట్లు వారు మాటలాడుకొనుచుండగ బదిగంటలు కొట్టిరి. వినయు డది విని లేచెను.

'నే నిక గృహమునకు పోవలయును. చాల నాలస్యమైపోయినది.'

'చీకటిగ నుండును. పోగలవా?'

'భయము లేదు.' అని వినయుడు బయల్వెడలెను.

వినయుడు గుమ్మముదిగుసరికి నాప్రక్కనే వానికి చీకటిలో నొకమనుజుడు గోచరించెను. కాని యాత డెవ్వడైన వానికేమి? అత డాదెస చూడకయే తనదారిని వెడలెను. ఆవ్యక్తి వానివెనుకనే

నడచుచు బోవుచుండెను. వీధియంతయు నంధకారబంధురమై యుండెను. అం దెవ్వరును నడచుట లేదు. విజయుడు మాత్రము,—తన్నెవ్వరో వెన్నాడుచున్నా డనుసంగతి మరచియో—నడచుచుండెను అట్లు నడచుచు నాతఁ డిదివరకొకనాఁ డట్టిచీకటిలో నడచుట, ఒక పాడుగృహమున దాగియుండుట, మొదలగుసంగతు లన్నియు తలచుచుండెను. ఆనాఁడు తా నొనర్చినసాహసము తలచిన వానికే నమ్మకము లేకుండెను. ఇప్పు డెవ్వరైన దన్నడ్డగించిన? అట్టి వెట్టియూహ ఇంకొకటి యుండదని తలచెను. కాని తన్నొకడు వెన్నాడుచుండెనని యెరుగడు. తన్నాత డొకవేళ నేమియైన జేయునని యైన వాడెరుగడు. అట్లు తన్నొకడు వెన్నంటివచ్చుచుండెనని తెలిసిన వినయు డేమిచేయును? కాని వినయున కాతలపే లేదు. ఎట్లయిన నాత డనుమానించినవాఁడు కాడని యావ్యక్తి యెఱిగి యట్లే వాని వెన్నంటి వచ్చుచుండెను. కాని వినయున కాచీకటిలో గొంచెము కొంచెముగ డెందమున భీతి యంకురించుచుండెను.........ఏమది. తన్నెవ్వరో వెన్నాడుచుండిరా? అతఁడు జాగ్రత్తగ వినెను. నిశ్చయంబుగ దన్నెవ్వరో వెన్నంటివచ్చుచుండిరని యతడు తెలిసికొనెను. వినయు డొక్కొక్కమా రడుగుల మెల్లన నిడుచుండెను. అప్పు డావ్యక్తియు మెల్లన నడచుచుండెను. వినయుడు త్వరితగమనుఁడై వెడలుచుండ నావ్యక్తియు దనయడుగుల జరచరనిడుచుండెను. ఇంతలో వినయుడు తనగృహము సమీపించెను. తా నింటిలోనికి వెడలిన నావ్యక్తి తనగృహము దెలిసికొనును. దానివలన నేదియో యాపద సంభవించును. అని యతఁ డాలోచించి తన యింటివైపైనఁ దిరుగక నడచుచుండెను. ఆవ్యక్తియు వాని వెనుకనే యుండెను,

వినయున కేమియుఁ దోఁచదాయెను. అతఁ డేపనిమీఁదనో పోవుచున్నవాఁడై యుండకూడదా? వినయుఁడు టక్కున నొకవో

నాగెను. ఆవ్యక్తియు నాగెను. వినయుఁ డిఁక నోర్వలేక శరవేగమున బ్రక్కసందులోనికి పోయెను. ఆతఁ డొక గృహము చీడీలోనికి వెడలి, గోడవార నిల్వఁబడెను. ఆవ్యక్తి యాసందులోనికి వచ్చెను. కాని వినయుఁ డతనికి కన్పింపలేదు. అతఁ డిటునటు తిరుగుచు నుండెను. వినయుఁ డూపిరియైన విడువసాహసింపలేదు. ఇంతలో నా యింటిద్వారము తెరువబడెను. వినయుఁ డట్లే చూచుచునుండెను. అతని వెన్నంటివచ్చిన వ్యక్తి ప్రక్కకు పోయెను. ఆగృహమునుండి వినయునకు చిరపరిచితయగు నాధవళాంబరి వెల్వడివచ్చెను. ఆమె గృహమిదియా?

సుమ వెల్వడినయంతనే ద్వారము మూయఁబడెను. ఎవ్వరో లోన నుందురని యతఁడు తలఁచెను.

ఏమి యీవింత?

సుమ వీధివెంబడి పోవుచుండ వినయుని వెన్నంటిన వ్యక్తి యామె వెనుకనే పోవదొడగెను. ఏమి యీ రహస్యము?

వినయుఁడు బయలుదేరి నాడు గృహమునకు వెడలుసరికి పదు నొకండు గంటలు కొట్టిరి. 'ఇంతరాత్రివరకు నిక నెప్పుడు నిల్లు విడిచి యుండకుము.' అని జనని యతనిని మందలించెను. అతఁడుకూడ నిఁక నట్లుచేయరాదని తలఁచెను.

౯

మధుర కానాఁడు నిద్ర లేదు. నాగేంద్రనాథుఁడు తన్నేట్లు ప్రశ్నించినాడు! 'వినయునికడకు పోయితివి!' అని తానట్లొనర్చుట తప్పని యామె యెఱుఁగదా? తన్నట్లుత డడుగుట యెంత హైన్యము. అని యామె భావించెను. 'నేనెప్పటికిని వాని స్వాధీనమున నుండను.

అతఁడు దుర్మార్గుఁడు వానిచరిత్ర మెవ్వరికిని తెలియదు. అట్టివానిని నే వివాహమాడను.' అని యామె నిశ్చయించుకొనెను. తెల్లవారు వఱకు నవే భావములు.

ఉదయముననే భ్రమర సోదరికడ కరుదెంచి కూర్చుండెను. నాగేంద్రనాథుఁ డెటకు వెడలెనో కాని వారికాపూట యాతఁడగ పడలేదు. తొలినాఁటి రాత్రిసంగతులు భ్రమరహృదయమున నాటు కొని యుండెను.

'మధూ! మధూ! నీవు నాహృదయమున సహకారణముగ నగ్ని రవులొల్కుచుంటివి. నీవెట్టి రహస్యములనైన నాకడ దాపకుండ చెప్పుము.'

మధుర మౌనముద్ర వహించెను.

'నేనొకటి యడిగెదను కోపింపవుకద.'

'అడుగుము.'

'నిన్నటిరాత్రి మీసంభాషణము నేనాలించితిని.'

'ఏమి!'

'ఔను. నాకప్పుడే మెలకువ కలిగెను. అతనిమాటలు నీకఠిన ములగు జవాబులు వినియుంటిని.'

'నావి కఠినములగుజవాబులా! ఆమాట లాతఁ డెట్లనెనో? ఎంతటిగౌరవహీనవాక్యములు?'

'ఔను! కాని నీవలనఁ దప్పున్నది.'

'నావలన!......ఎట్లు?'

'నీవెచ్చటకి వెడలితివి?'

'అది నేనిప్పు డెవ్వరికిని తెలియఁబఱుపనిశ్చయించుకొన లేదు. అదితప్పుగా భావించుచుండిన నేనేమి చేయఁగలను? ముమ్ముందంత యుఁదేట తెల్లము కాగలదు.'

'నాతోడఁగూడఁ జెప్పవా?'

'లేదు. రేపటిదినమున నీతో నంతయుఁ జెప్పెదను. అటుపై మనము మనయూరు వెడలుదము.'

'ఏమి?'

'ఈవివాహ మెన్నఁటికి జరగనేరదు.'

'మధురా! నాకు నదేభావము పుట్టుచున్నది. ఈతనిప్రవర్తన మంతయు బాగుగ లేదు.'

'మన కెన్నిచిక్కులు వచ్చునో!'

'రానిమ్ము. అన్నిఁటికి దేవుఁడే కలఁడు. అతఁడు మనల రక్షింపఁగలడు......మరియొకటి. అవసరమైన మనము వినయునికడ సహాయ మపేక్షింపవచ్చును.'

వినయునిపేరు వినినంతనే మధురభావములలోఁ బరివర్తనము కలిగినది. ఆమెభావ మంతయు నతనిమీఁదికే పోయినది. 'భ్రమరా! వినయుఁడు విశ్వకళాప్రదర్శనఁ బ్రథమబహుమానము నడసెను సుమా!' అనియెను.

'నీకెట్లు తెలిసినది?'

'ఇదిగో పత్త్రికలోఁ బ్రకటింపఁబడెను.'

ఆదిన మంతయు నేదియోసంభాషణముతోఁ గడచెను. నాగేంద్రనాథుఁడు మధ్యాహ్నముమూఁడుగంటలకు గృహమునకేతెంచెను. కొంతవఱకు మధురాభ్రమరలతో మాటలాడి వెడలెను. ఆనాటిరాత్రి మధుర పదునొకొండుకొట్టుటకుపూర్వమే యావ్యక్తిని కలియవలెనని బయల్వెడలెను. ఆమె లేచుట భ్రమర కనిపెట్టియే యుండెను. మధుర మేడ దిగెను. భ్రమర యామెను వెన్నంట నిశ్చయించెను. భ్రమర వెన్నంటెను.

మధురకు తెలియకుండ నాగేంద్రనాథుఁడు, అతనికి తెలియకుండ భ్రమర, నడచుచుండిరి. ఆచీఁకటిలో మధుర గుండెదడదడతో నెడలుచుండెను. భవనద్వారమున దీపముకూడ లేదు. భ్రమర కేమియుఁదోఁచుట లేదు. ఆమె నడచుచుండెనే కాని యొడలు తెలియ లేదు.

మధుర మఱ్ఱిచెట్టు సమీపించెను. అక్కడ నెవ్వరును లేరు. ఆమె కేమియుఁ దోఁచుట లేదు. ఇంతలో నామెకు పదధ్వని వినవచ్చెను.

'అయ్యో! ఎవ్వరో ఆమెను పట్టుకొనిరి. హా' యని కేకవైచి యామె యచేతనయై నేల కొరగెను.

భ్రమర యీదృశ్యముఁ జూచి యాపాదమస్తకము వణకినది నాగేంద్రనాథునిగొంతుక ఆమెకు విన్పించెను.

'.........పడవేయుఁడు.'

ఇంకను మాటలు జరిగినవి—

దురాత్ముఁ డెంతపని చేసినాఁడు. తానేమిచేయుట? ఆమెకొక యపూర్వాలోచన కలిగెను. ధైర్యముతో నామె తనగదిలోఁ బండుకొన నిశ్చయించెను. పరుఁగున బోయి యట్లొనర్చెను.

పదినిముసములలో నాగేంద్రనాథుఁడు మేడ నెక్కెను. భ్రమరగదిలోఁ జూచెను. ఆమె గాఢనిద్రాపరవశయై యున్నదని తలఁచెను.

——

౧౦

మధురా! మధురా! అయ్యయ్యో! ఎంతటిఘోరము, [illegible]కొనిన గుండియ లవియుచుండెను. అబ్బ! నాగేంద్రనాథుఁడు—ఛీ! వానినామము నుచ్చరింపరాదు — ఇట్టిపని నెట్లాచరించెను. వాని

చేతు లెట్లాడెను. తాను మధురను ప్రేమించుచుంటినని చెప్పెడి వాఁడే! ఇదియా వాని ప్రేమ' అని భ్రమర తలఁచుకొనుచుండెను. తెల్లవారిన తరువాతఁ దానెట్లుండవలెనో యని యామె తన్నుదానే ప్రశ్నించుకొనుచుండెను. కడకీకపటనాటకమునఁ దన పాత్రముఁ దాను నిర్వహింపఁగలనో లేనో యని సంశయించెను. అన్నిఁటికి దైవముపై నామె భారము వైచెను.

ఉదయరాగిణి ప్రాక్పర్వతశిఖరమున నృత్యకేళీవిలాసము నెరపుచుఁ దన మందహాసరోచిస్సులు గొన్ని భ్రమరపైఁ బ్రసరింపఁజేసెను. ప్రాభాతికమందవాయులీలాగీతికలలో సర్వము మఱచి సుఖస్వప్నములఁ గాంచుచున్న భ్రమర యాకాంతిలో మేల్కనెను. ఆమె యింతవఱకు మధురతో సంభాషించుచు నున్నట్లు కలగాంచుచుండెను. కాని యిప్పుడో—మధురసంగతి తలఁచుకొనిన నామె దుఃఖమునకు మేర లేకుండెను.

నాగేంద్రనాథుఁ డప్పుడే మేడదిగి వెడలెను. అది భ్రమర కనుఁగొనెను. అతఁడెట్లు ప్రవర్తించునో చూడవలెనని యామె నిశ్చయించుకొనెను. అతఁడు సాధారణముగఁ బ్రతిదినము నిశీథమున నెచ్చటికి వెడలుచుండును? అతఁడేదియేని క్రూరకార్యము జేయునా? అని యామె యనుకొనుచుండెను. నాగేంద్రనాథు డెప్పుడు గృహమునకు వచ్చునో యని యామె తనగదిలోనే వేచియుండెను. రమారమి యెనిమిదిగంటలకతఁడు భవనద్వారమున నెవ్వరితోడనో మాటలాడుచుండెనని యతని మాటలసవ్వడి విని యామె గ్రహించెను. వారు ప్రతిదినము నెనిమిదిగంటలకే కాఫీ పుచ్చుకొందురు. కావున భ్రమర భోజనశాలకుఁ బిలువఁబడెను. అచ్చో యథాప్రకారముగా నుపాహారము [illegible] గనినను ఫలహారములు పళ్ళెరములలోను అమర్చఁబడెను. నాగేంద్రనాథుని బుద్ధి యెంతనిశితము! తానేమియును నెఱు

గనట్లు ముఖ్వర కమర్చ జేసెనే! దీనిపర్యవసాన మెట్లులు ఫలించునో కదా!

భ్రమరభోజనశాలలో నాసీనయైనపదినిముషములలో నాగేం ద్రనాథుడుకూడ నచ్చటి కేతెంచెను. అత డారాత్రి యంతయు మే ల్కని యుండెనని వానికన్నులే చెప్పుచుండెను. వానిమోమున గోప భావము ప్రస్ఫురించుచుండెను. కన్ను లెఱ్ఱగా నగ్నికణములవలె జూపరకుభయంకరములుగ నుండెను; అవులింతలు వచ్చుచుండెను. దానినిబట్టియైన రాత్రి యాతడు నిద్రింపలేదని యెఱుగవచ్చును. వికారవికటహాసము నేడు వానిముఖమున గనబడలేదు. అతడు తన యాసనమున నాసీనుడై రెండుమూడు నిమేషములవఱకు నిటునటు చూచుచు నూరకుండెను. అత డెవ్వరికొఱకో నిరీక్షించుచున్నట్లు లుండెను. భ్రమర వానిభావముల గనిపెట్టెను.

'మధుర యింకను రాలేదేమి?'

భ్రమర వానియంతరంగమున నున్నమలినభావంబుల నెఱుంగ లేకపోలేదు. తానేమియు నెఱుగనట్లతడు నటించుచుండెను. కావున దానుకూడ నేమియునెఱుగనట్లు నటింపవలెను. అని భ్రమరయను కొనెను.

'పైరుపోయినదా?'

'ఏమో నాకెఱుకలేదు. నేనుదయముననే పైరుపోయితిని. ఆమె కుదయము పైరు వెడలు నలవాటు లేదే!'

'మీతో వచ్చినదేమో యనుకొనుచుంటిని.'

'లేదు. నాతోడ రాలేదు.'

'అట్లయిన దాను వెడలెనేమో, ఇక రావచ్చును.'

పదినిముసములు వారొకరితో నొకరు మాటలాడకుండ నచ్చ

టనేకూరుచుండిరి. వారాలోచనాసముద్రమున గొట్టుకొనుచుండిరి. భ్రమర యేమియు నెఱుగదనియే నాగేంద్రుడు తలచుచుండెను.

'ఏమిది? కాఫీ చల్లబడుచున్నది. తొలుత మనము త్రాగుదము. ఆమె వచ్చినతరువాత నామెయొక్కతెయు ద్రావును.'

ఈసంభాషణమంతయు దానేమియు నెరుగననుటకే చేయబడుచున్నదని భ్రమర యూహింపకపోలేదు.

నాగేంద్రనాథుడు కాఫీ త్రాగుట ముగించి, 'నేనీదినమున బనిమీఁద పోవలయును. మధ్యాహ్నము రెండుగంటలవఱకు రావీలు లేదు. మధుర వచ్చిన నిట్లని చెప్పుము.' అని గుమ్మమువరకు పోయి మరలివచ్చి 'వివాహముహూర్తము నిశ్చయము చేయించితిని.' అనెను.

'ఎప్పుడు?'

'ఈదినముననే నిశ్చితమయ్యెను. ఆదివారమునాడు వివాహము.'

'సరే' యని భ్రమర లోలోన కోప మణచుకొనెను.

నాగేంద్రనాథుడు మరిరెండు నిముషములలో శకటముపై నెక్కి యెటో పోవుచుండెను.

భ్రమర యేకాకినియై తనగదిలోఁ గూరుచుండెను. ఆమె కెందుమీఁదను దృష్టిపోకుండెను. ఎట్లీ విపరీతమహాసముద్రమునుండి గట్టునకు చేరుటో ఆమెకు తెలియకుండెను. మధ్యాహ్నము రెండు గంటలవరకు నాగేంద్రనాథుఁడు రాడు కావున నీలోపున నేమి చేయుట. మధుర పెట్టెలో నాయుత్తరముల దాఁచియుండునా? ఇప్పు డెవ్వరును తన్ను పరిశీలించువారు లేరు.

తత్క్షణమ యామె మధురగదిలోని కేగెను. అదృష్టవశమున పేటికతాళము లచ్చోటనే దొరకెను. ఆమె మెల్లగఁ బెట్టె తీసి

మూలమూలలఁ గూడ బరిశోధించెను. రెండు లేఖలుతప్ప మరి యేమియు నందుఁ గన్పట్టలేదు.

అందెట్టి విషయములఁ జూడవలసివచ్చునో యని యామె తల్లడిలుచు లేఖల విప్పి చదివెను. ఎవ్వరా వ్రాసినవారు? అది వినయుని వ్రాఁతకాదుగద! అట్టి యక్షరముల నిదివఱ కామె చూచి యుండెను. కాని యెవ్వరివి? ఆమె కేమియుఁ దెలియలేదు. ఒకచో నాగేంద్రనాథుఁడే యట్లు వ్రాయించియుండఁడుకద! ఆ దురాత్ముఁడే యింతటి పాపపుబని చేయువాఁడు. అంతయు నాతఁడే కారకుఁడు. ఆతఁ డెదురుగ నుండిన వానిని మ్రింగివేయవలయునని నంతకోపము భ్రమ రకు వచ్చినది. కాని శాంతించెను.

రెండు గంటలకు సరిగ నాగేంద్రుఁ డేతెంచెను. అప్పటికి భ్రమర తన గదిలో నుండెను. 'మధుర రాలేదు.' అని యామె యాత్రముతో వాని కెరుకపరచెను. అతఁడు రెండడుగులు వెనుకకు జరిగి,

'ఏమి? రాలేదా!' యని ప్రశ్నించెను.

'దురాత్ముఁడు; అంతయు మాయ;' యని భ్రమర తనలో ననుకొని యేమియు నెరుఁగనట్లే 'రాలేదు. నాకు భయము వేయు చున్నది.' అనియెను.

నాగేంద్రనాథుఁ డొకనిమిష మూరకుండి, 'నాకొక యను మానమున్నది' యనెను.

'ఏమది?'

'మొన్నటి నిశీథమున మధుర యెచ్చటికో వెడలివచ్చు చుండగ నేను చూచితిని.........'

'అసంభవము. ఆమె యట్లు వెడలఁగలదా!'

'కాని వెడలినది. నేనామె నప్పుడు ప్రశ్నించిన నామె యేమియుఁ జెప్పకుండనే తనగదిలోనికి పోయెను.' నిన్నటిదినమునఁ గూడ నట్లే వెడలియుండవచ్చును.........అప్పు డెవ్వరిచేతనో పడవచ్చును.'

'ఆమె నింక నేచూడలేనా?' అని భ్రమర రుద్ధస్వరమునఁ బల్కెను.

'భ్రమరా! నేను ప్రయత్నపూర్వకముగా నామెం గూర్చి కనుఁగొందును. నీవు నిస్పృహ వహింపకుము.'

భ్రమర తన గదిలోనికి పోయెను. 'మహాత్మా! నీపాపమునకు మేర లేదా యేమి? ఎన్ని యసత్యములు' అనుకొనెను.

౧౧

వినయుఁడు సుమ గృహము నన్వేషించుచు నుదయముననే బయల్వెడలెను. తొలినాఁటిరాత్రి తాఁజూచినగృహముకడ కేతెంచి మెల్లన లోనికి తిలకించెను; అది శూన్యగృహమువలెఁ గన్పించెను. అతఁడు మెల్లగఁ దలుపు త్రోసెను. లోన గడియ లేదు; తత్క్షణమే యాతఁడు లోనఁ బ్రవేశించెను. ఆగృహము లోపలిభాగ మంతయు మూఁడుగదులు. అందొకగదిలో శయ్యపై నొకయువతి నిద్రించుచుండెను. వినయుఁడు ధైర్యముతో నాగదిచెంత కేఁగి యామెను తిలకించెను. ఆమె నెచటనో యాతఁ డిదివఱకు చూచినట్లు జ్ఞప్తికి వచ్చెను. ఆమె యెవ్వరు?

ఒకనాఁటిరాత్రి నాగేంద్రనాథుని భవనమునఁ దానీమెనే చూచియుండెను. వారిసంభాషణముఁగూడ నాలించియుండెను. అతఁడామె నిప్పు డెట్లు మేల్కొల్పుట యని యెంచెను. తిన్నగ

నతఁడు వీధిద్వారముకడ కేఁగి గడియ వేసెను. ఆశబ్దమున కామెకు మెలకువ వచ్చెను.

'ఎవరది?'

అతఁడు జవాబీయలేదు.

'సుమా!...'

ఆమెస్వరము హీనముగ నుండెను. ఆమె రోగార్తురాలై యున్నట్లు వినయుఁడు గ్రహించెను. అతఁడు మెల్లగ నామెకడ కేఁగి చెంతనే యున్నయాసనముపై నాసీనుఁడాయెను. ఆమె యాశ్చర్యమునకు మితిలేదు. 'నీవెవరు?' ఆహీనస్వరముననే యామె యడిగెను.

'అమ్మా! నేను నీతోఁ గొన్నివిషయములఁగూర్చి మాటలాడవలెనని వచ్చితిని.'

'నాతోడనా?'

'ఔను. నీవేమియు నాశ్చర్యముఁ జెందవలదు. నీవొకమారు నాగేంద్రనాథుని భవనమున నిశీథమున నతనితో సంభాషింప నేతెంచియుంటివి. అపుడు నిన్నతఁడు ప్రహరింపఁబోవుట యెఱుగుదువు. అప్పుడట్లు చేయకుండ నొకరు వారించిరి.'

'ఔను. నేనాతని కెంతయుఁ గృతజ్ఞురాలను.'

'అతఁడే నేను.'

ఆమె వినయుని సాభిలాషముగఁ దిలకించెను. ఆచూపులలో దైన్యభావము చూపట్టుచుండెను. ఆమె యొకమారు మందహాస మొనర్పఁ బ్రయత్నించెను కాని యది యామె శుష్కవదనమునఁ జూపట్టలేకపోయెను.

'నాయనా! నీవు చిరంజీవివి కమ్ము!'

ఒకనిమిషము మూఁగి వినయుఁడు 'నీవనఁగ నిన్నిట్టివిషయంబుల

విడిచి యెటకేఁగుదువు? నీవిట్లు శుష్క శరీరమున నెట్లుండఁగలవు?' అని ప్రశ్నించెను.

'నీవు నాతనయ నెఱుఁగుదువా ?'

'సుమను నేనెఱుఁగుదును. ఆమెకూడ నాగేంద్రనాథునివలన నిడుములు పడుచుండెనా?'

'అయ్యయ్యో! ఆదుర్మార్గుఁ డామెనుపట్టి యెంతటి వేదన పాలుచేయుచుండెనో కదా! అది విధాతకే యెఱుక.'

'ఆపాషండుని నీతనయ వివాహమాడుటకు కారణమేమి?'

'నన్నాప్రశ్న యడుగవలదు. నాయంతట నేను, ఈపాపిష్టి చేతులతో నామెకంఠమున కురిత్రాడు తగిల్చితిని. ఆ యురిత్రాడు నాగేంద్రరూపమున నామెను బాధించుచుండెను.'—పాపము! ఆమె కనులవెంబడి నీరు జొటజొట కారదొడగెను. వినయునకు గుండె నీరయ్యెను. 'జీవితేశ్వరి యనిన నాతని కేటికి కోపము?' అని వినయు డడిగెను.

'అది నాతనయ దురదృష్టము.'

'నాగేంద్రుడనిన సుమకు ప్రేమము కలదా?'

'ఆమె పతిభక్తిపరాయణ. అత డేమి యనినను నాతనయ సహించును. మరి తిరుగుమాట పల్కుట లేదు. అతని నామె ప్రేమించును. కాని యాతని దుష్టచరిత్రము విని మండిపడును. వాని చర్యలన్న నామెకేమియు నిష్టము లేదు. అతనియెడల నెంతభక్తి కలదో యతనిదుష్టకార్యములయం దంతతిరస్కృతి యామెకు కలదు; అతడనిన నామెయెంత ప్రేమ జూపునో వానిచరిత్ర మనిన నంత కోపము జూపును.'

'ఆత డంధులకా నీతనయను చెరసాలలో నుంచుటకు ప్రయ

త్నించుచుండును. కేవల మాకోపముచేతనా నీతనయ నాత డట్లు వేదనలపాలొనర్చుట?'

'అదియే కాదు.........నేనొకపొరపాటుపని యొనర్చితిని. వానిరహస్యచరిత్రము సుమ కెరిగించితిని. అందొక గభీరరహస్య మిమిడియున్నది. ఆమె కది తెలియుటచే నాత డామెను బాధించును

'నీవారహస్యము బైటబెట్టితివా?'

'నేనది తెలియజేయలేను.........వలదు. ఆసంభాషణము వలదు.........కాని నాయనా! నీవు మాత్ర మీసంగతి యొరుల కెరిగింపరాదు.........తెలిసినదా!'

'నేనట్లెన్నటికి చేయను.' అని యాతడు రెండుమూడు నిమిసము లూరకుండి 'అమ్మా! నేనిప్పు డొకముఖ్యవిషయముం గూర్చి నీతో మాటలాడ నెంచితిని.' అనెను.

'నాయనా! చెప్పుము.'

'సుమ వివాహ మెవరొనర్చిరి.'

'ఈయూరనే క్రైస్తవమతాధికారి చేసినాడు'

'అత డది దైవసమ్ముఖమున నొనర్చెనా?'

'అట్లే చేసెను! కాని యన్యు లెరుగరు.'

'అత డావివాహము గూర్చి లిఖించెనా?'

'లిఖించెను. కాని లాభము లేదు.'

'ఏమి?'

'నేనేమియు జెప్పలేను. వానినే నీవడుగుము.'

'మరియొకమారు నీతో సంభాషింపవలెనని యున్నది.' అని చెప్పుచునతడు వీధిలోనికి వెడలి 'ఈమె కీదినమున నెవ్వరు భోజనము పెట్టెదరు.' అని యాలోచించి, కొన్నిఫలముల గొని తిరిగి

వచ్చి 'అమ్మా! ఈఫలముల స్వీకరింపుము. సుమవచ్చిన తరువాత భోజన మిడుదు.' అని యిచ్చెను.

'నాయనా! మంచిది. మరిరెండుమూడు దినములవరకు నామె రాదని తలతును.' అని మరల గన్నులు మూసెను.

వినయుడు వీధిలో నడుగుపెట్టినంతనే యతని కెదురుగ బ్రేమ చంద్రుడుంట చూచి యాశ్చర్యచకితు డయ్యెను.

'ప్రేమచంద్రా! ఈయూ రెప్పుడు వచ్చితివి?'

ఉన్మత్తునివలె వినయుని జూచి, ప్రేమచంద్రుడు మారుపల్క లేదు.

'ప్రేమచంద్రా! ఎప్పుడు వచ్చితివి?'

'నీ కెందులకు?'

వినయుఁ డప్రతిభుఁ డయ్యెను.

'సుమగృహములోనికి నీ వెందులకు వెడలితివి? అయ్యో! నాసుమ! నీవామెను బాధించువారిలో నొకడవా?'

అతనికి సుమగృహ మెట్లు తెలిసెనో యని వినయుఁ డాశ్చర్య సమన్వితుడయ్యెను. 'నీ కామెగృహ మెట్లు తెలియును?' అని యడి గెను.

'నాకన్నియుఁ దెలియును. ఆమె వెనుకనే వచ్చినఁ దెలిసినది. నాకు తెలియని దీవిశ్వమున లేదు. లేదు. ఎందు కుండవలయునో నీకు తెలియునా! తెలియదు. నీవెవడవు నేనెవఁడను.' అనుచుఁ బ్రేమ చంద్రుఁడు చరచర వెడలెను.

'ఈతఁ డున్మత్తుడై నాఁడు.' అనుకొనుచు వినయుఁడు గృహాభి ముఖుఁ డయ్యెను.

లోక మంతయు గాఢధ్వాంతయవనికావిలుప్తమై యుండెను. నిశాసమయమున నట్టిచో నెవ్వరు మేల్కని యుందురు? మధురగాత్రము దుఃఖభారమునఁ గన్నులెత్త లేకున్నను, నిద్రావిహీనమైయుండెను. ఎవ్వరెట్లు తన్నాగదిలోఁ బడవైచిరో యామె యెఱుఁగదు. ఆ లేఖల వ్రాసినపాపి యెవఁడు! అదే యామెతలఁపు. ఆమె కెల్లప్పుడును భయముగనే యుండెను. ఎవరో యచ్చో నెచ్చటినుండియో యరచుచున్నట్లామెకు విన్పించుచుండెను. ఆమె యెల్లప్పుడుఁ గన్నులు తెఱచియే యుండును కాని యాచీఁకటిలో నంతయు శూన్యము. ఏమియుఁ గానరాదు. ఆమె కాన్నా డాహారము లేదు. అట్టిచో నెట్లు జీవించుటో? ఛీ! ఈబ్రతుకుటకన్న మృత్యుదేవతాదృఢపరిష్వంగమున శాశ్వతసుషుప్తి నొందుటయే మేలు.

'అయ్యయో! ఆ లేఖల నే నేటికి నమ్మవలయును. అందులకే యిట్టియిక్కట్టులు ప్రాప్తించినవి. నాగేంద్రనాథుని కుతంత్రమా యేమిది? అతఁడే యట్టి లేఖల వ్రాసెనా?.........ఏమి! ఎందునకు కాఁగూడదు. ఆదుర్మార్గుఁ డెంతటికార్యమున కొడికట్టెనో యెవ్వరెఱుఁగుదురు.........హాజననీ! స్వర్గలోకములో ననంతసౌఖ్యము ననుభవించుజననీ! ఈయభాగినికి, నీతనయకు, నీవె దీవనలొసఁగవలయును. ఇంక నాకన్నులకు పగలనుమాట లేదా! ఇట్లే నేనిచ్చో వశింపవలెనా!.........ఏమది. ఎవ్వరిదాపదధ్వని? ఆనచ్చువారెవ్వరు? నన్ను వారు రక్షింతురా?' అని మధుర పరిపరివిధమున విలపించుచుండెను. ఆమెకన్నుల సంతతైకధారాపాతములై బాష్పబిందువులు దొరలిపోవుచుండెను.

ఆమె యనుమానించినట్లే యెవ్వరో యాచీఁకటిలోఁ దలుపు తెఱచిరి. ఆ తెఱచినవాఁ డొకస్థూలకాయుఁడు. వానిచేతనొక చిన్న

దీపముమాత్ర మున్నది. అది గాలిలో నెప్పు డారిపోవునో యన్నట్టు లుండెను. ఆమెతోలుతఁ దనతలుపు తెఱచి యుండరని యూరకుండెను. కాని యాచిరుదీపపుకాంతియే యామె కఖండజ్యోతి యయ్యెను. ఆమెకన్నులు తొలుత మిఱుమిట్లుగొల్పెను. ఆమె కను లెత్తి మెల్లనద్వారముప్రక్కకు చూచెను.

'ఇట్లురమ్ము' అని యాస్థూలకాయుఁ డామెహస్తము బట్టి లేవదీసి చెప్పెను. అతఁ డేమిచేయునో యని భయమందుచు నామె వానివెనుకనే వెడలెను.

తడబడుచు నామె యడుగు లిడుచుండెను. ఆమె కాదారి యెత్తుపల్లములుగా నుండుటచే దూలిపోవుచుండెను. ఇరువదిగజముల దూరము నడచునరి కచ్చో నొకయాసనముపై నెవడో కూర్చుండి యుండుట నామె తిలకించెను. వానిముందే యామె నతడు నిల్వ బెట్టెను. అతడు 'మధురా! నీవు నేచెప్పినది వినవలయును' అనెను. అది నాగేంద్రనాథుని కంఠస్వరము. 'ఛీ! ఆదురాత్ముడే' యని మధుర తనహృదయాంతరమునఁదలఁచి 'వినకవిధిలేదా!' అనియెను.

'నేచెప్పినరీతి నీవు నడువవలయును.'

'ఎట్లు?'

'నీవు నేచెప్పినచొప్పున నడచుట కంగీకరించిన యెడల నవి తెలియబరతును.'

'అంతవఱకు చెప్పవా?'

'చెప్పదలఁచుకొనలేదు.'

'అట్లయిన మానుము.'

అంతటినిబ్బరముగా నామె జవాబొసఁగునని నాగేంద్రుడు కలలోఁగూడ తలఁపలేదు. 'నీప్రాణములపై నాశలేదా!' అని కోపముతోఁ బల్కెను.

'ఎవరిప్రాణములు వారికి తీపికాదా ?'

'నీప్రాణములు నీకు కావలసిన, నీవొకనూరు ప్రపంచకములో నిలువదలంచిన, నేను చెప్పినట్లొనర్చుట కంగీకరింపుము.'

'నీవు చెప్పినట్లు చేయుటకన్న మృత్యుముఖమునం బడుటయే శ్రేయిరెట్లుత్తమము.'

'అట్లయినం బ్రాణములు వదలుకొనుటకు సిద్ధముగ నుండుము.'

'ఎప్పుడు నేను నీచేతం బడితినో యానాడే నాప్రాణములపై నాశ వదలితిని.'

'నీవెవరితో మాటలాడుచుంటివో తెలియునా!'

'తెలియ కేమి? పాపాత్ముడగు నొకహంతకునితో మాటలాడు చుంటినని నాకు తెలియును.'

'నీవు త్వరలో దీనికి తగినశిక్ష ననుభవించెదవు. అయినను చెప్పుచుంటిని వినుము.........నీవు నన్ను వివాహమాడుట కంగీక రింపవలయును; ఇప్పుడు జరిగినసంగతులు పైవారి కెఱుకపఱుపరాదు. అట్లైననీప్రాణములు నీవి; లేకున్న నీవి కావు.'

'నేనంగీకరింపను.'

'హుం. రేపటివఱకు గడువొసంగితిని. ఆలోచించుకొమ్ము. లేనిచో నీకే తెలియును......ఓరీ. ఈమెను మరలం గొట్టులోపెట్టి రమ్ము...త్వరలో రమ్ము.'

సేవకుం డొకచోం గూర్చుండి నిద్రపోవుచుండెను. నాగేంద్రుడు వానిని తన్ని లేపి 'దుష్టా! ఒడలు తెలియక చరింపకుము.' అని హెచ్చరించెను. సేవకుడు మరల నామెను దీసికొని వెడలెను. అతం డామెగదిని సమీపించుసరికి గాలిచే వానిచేతిదీప మారెను. నాగేంద్రునిపైం గల కోపము గాలివలన వానికి ద్విగుణీకృత మాయెను. అతడు విసుగుకొనుచు నిద్రామత్తతతో గదితలుపు

త్రోసెను. కాని యది రాలేదు. చీకాకుతో నాతఁ డొక తన్ను దన్నెను. వెంటనే తలుపులు విడెను. అతఁ డామె నందులోనికి నెట్టి తలుపువేసి వెడలెను. పదినిముసములు దాఁటెను.

'ఎవ్వరిది?' మధుర యీప్రశ్నమునకు చకితయై 'నీవెవ్వరు,' అని తిరుగఁ బ్రశ్నించెను.

'అభాగినీ! మధురా! నీవేనా!'

'నా పేరు నీకెట్లు తెలియును.'

'నే నెవరో యెఱుగుదువా?'

'కన్నులు కానరాకున్నవి!'

'అయ్యయ్యో! నీజనని నొకమారు తలఁచుకొనుము. ఆపవిత్ర శక్తి నీకు తోడ్పడఁగలదు.'

మధుర నిర్మలధ్యానతత్పరయై కన్నుల నీరు గార్చుచు భక్తి పూర్వకముగా నంజలి యొనర్చెను.

౧౩

'భ్రమరా!'—

'భ్రమరా! అత్యంతావశ్యకమగు పని!'

బంగరుస్వప్నాలకోనలలోఁ దేలిపోవుచున్న భ్రమర నాకర్కశ కంఠస్వరము మేల్కొల్పెను.

'భ్రమరా! భ్రమరా!'

అది నాగేంద్రనాథుని కంఠస్వరము. ఆ యర్ధరాత్రిసమయమున నతఁడేల తన్ను మేల్కొల్పుచుండెనో యామె యెఱుఁగదు. కాని యామె గాఢనిద్ర నభినయించెను. మరల నాగేంద్రుఁడు పిలుచు నని యామె తలచెనే కాని యట్లు కాలేదు. అతఁడు మెల్లగా మధుర

గదిలోఁ బ్రవేశించినట్లు పదధ్వనివలన భ్రమర యెఱింగెను. ఆమె గదిలో వాని కేమిపని యున్నదియో భ్రమర తెలిసికొనలేకుండెను. అత డేమి చేయునో యాతనిని యామె తలచె గాని యట్లొనర్చుటకు సాహసింప లేకపోయెను. ధ్వనినిబట్టి యామె వాడొనర్చుచున్న దంతయు గాకన్నను. కొంతయైన గ్రహించుచుండెను, మసుర పేటి కేలు తెఱవబడెను. రెండుమూడు నిమేషములలో మరల మూయ బడెను. ఆమె పేటికలో వస్త్రములు తక్క మరియేమియు లేవని భ్రమర యెఱుఁగును. పనునిం, గావన్నియు నిదివఱకే సంగ్రహిం చెను. పదినిముసములవఱ కంతయు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. అతడు వెడలిపోయెనని భ్రమర యూహించుచుండఁగ బదధ్వని మరల విన వచ్చెను. గదిలో దీపము లేనందున నామె కేమియు గన్పట్టలేదు. కాని యాతడు తన చెంతకే వచ్చియున్నట్లామె తెలిసికొనెను. వానిచేత జిన్నకరదీపిక యుండెను. ఆమె కన్నులు మూసికొని యున్నను, దాని కాంతి యామె కొకించుక తెలియుచుండెను.

భ్రమర కిప్పుడు గట్టిచిక్కు వచ్చెను. ఆమె యిపుడు గాఢ సుషుప్తి నెట్లభినయింపవలెనో యెఱుఁగకుండెను. కాని ప్రయత్నించి యభినయింపఁగడఁగెను. సహజముగా నట్టియెడ మనశ్చాంచల్యము నొక్కచోఁ గట్టిపెట్టియుంచుట కష్టతరము. భ్రమర కపటసుషుప్తిలో నుండఁగా నామె నాసికారంధ్రములకడ నేదియోపదార్థ ముంపఁబడి నట్లామె గ్రహించెను. ఆవిషవాయువు లోనఁ బ్రవేశించినఁ దన కేమియాపద ఘటిల్లునో యని యామె నిమిషమాత్రమున...... కాదు......ఊహామాత్రమున నూపిరి విడుచుటమాని తెలివితప్పిన ట్లుండెను. రెండునిమిషంబు లట్లోర్చియుండుట యామె కతికష్టతర మయ్యెను. అప్పుడే యాపదార్థ మామె నాసికదగ్గఱనుండి తీసివేయఁబ డెను. ఆమె నిశ్చయముగా నవసన్నయైన ట్లభినయించెను. నాగేం

ద్రనాథుఁ డామెముఖము బరిశీలించి, యాపేటికఁ దెఱచి యందుఁగలవస్తువులఁ దీయఁగడగెను.

అదృష్టవశమున నాపేటికలోఁ దాను మధుర పేటికనుండి తీసిన లేఖలఁ బెట్టలేదని భ్రమర సంతసించెను. వాని నామె తనవస్త్రాభ్యంతరమున దాఁచియుంచెను. కావున భయము లేదని తలఁచెను. భ్రమరకపుడొకయూహతోఁచెను. అట్లొనర్చుటకై యామెతత్‌క్షణము నిశ్చయించుకొనెను. 'అయ్యో! దొంగలు!! దొంగలు!!!

దొంగలు! దొంగలు!!' అనియామెగట్టిగా నఱచెను. కన్నులనుమాత్రము తెఱవనేలేదు.

నిముషములోఁ బదధ్వనియయ్యెను. 'ఏదీదొంగలు?' అని— ఆకంఠస్వరము నాగేంద్రనాథునిది—ఇంతలోఁ గొందఱుసేవకులు కూడ మేడపైకేతెంచిరి. ఆస్థల మంతయు కాంతిమయ మయ్యెను.

'భ్రమరా! దొంగలా!'

నాగేంద్రనాథుఁడే యిట్లు ప్రశ్నించు టేటికో యామె యెఱుగకపోలేదు. కాని యామె యది కప్పిపుచ్చి, భీతనయనముల నిటునటుత్రిప్పుచు వణకుచున్నకంఠస్వరముతో 'పాఱిపోయెనేమో' యనెను. నాగేంద్రనాథుని సేవకులు గది పరిశీలించి నిజముగా దొంగలందుప్రవేశించియుండిరనినిశ్చయించుకొనిరి. కొందఱుసేవకులు భవనమంతయు వెదకిరి. కాని నాగేంద్రుఁడే యాదొంగ యని యెవ్వరెఱుఁగుదురు.? నాగేంద్రుఁడు తానేమియు నెఱుఁగనట్లు నటించెను. వానిచాకచక్యమునకు భ్రమర వెఱగందెను. నాగేంద్రుఁడు తనకోపమంతయు సేవకులపైఁ గనబఱచుచు 'వీరికేమియు నొడలు తెలియకున్నది. జాగ్రత్త, మరియొకమారిట్టిపని జరుగనిండు! మిమ్మందఱఁ దొలఁగించెదను. ఛీ! నాముందు మీరుండక పొండు. భవన మంతయుఁ బరిశీలింపుడు.' అని గద్దించెను.

సేవకులు మాఱుమాట లేక వెడలనుద్యమించుచుండ మరల నాతఁడు 'నేటినుండి భవనమునకు ప్రతిదినము గావలికాచుటకు సిద్ధముకండు. లేకున్న నెన్నియత్యాచారములు జరుగునో!' అనియెను. వారటనుండి మెల్లగ నతఁడేమి చేయునో యనుభయంబున, నొండొరులముఖముల జూచుకొనుచు మేడ దిగిపోయిరి.

ఈవిచిత్రనాటక మంతయు దిలకించుచున్న భ్రమర, నాగేంద్రనాథునిసాహసమున కచ్చెరువందెను. అంతటికపటి యీలోకమున నికజన్మింప డని యామె తలచెను. అట్టివానికి తగినంతకపటముగ దాగూడ నటింపవలెనని యామె యూహించెను.

భ్రమరా! ఇట్లు జరుగట శోచనీయముగ నున్నదిసుమా!'

'ఆసంగతి తలచుకొనిన నాకు భయమగుచుండును. ఆదుర్మార్గు డెవ్వఁడై యుండునో కదా!'

'అత డేమి దొంగిలించెను.'

'ఏమియును లేదు. నాపెట్టె తెరచినట్లు చప్పుడైనంత నాకు తెలివి వచ్చినది. తత్క్షణము కేకలిడితిని.'

ఒకరినొక రనుమానింపలేదని యిద్దరును హృదయములలో జాలసంతసించిరి.

'భ్రమరా! దీనినిబట్టి యొకటి యనుమానింపనగును.'

'ఏమి?'

నీయెడను, మధురయెడను, ఎవ్వరో యత్యాచారము దలచుచున్నారని;—కాదా?'

'ఔను. అది నిశ్చయమై యుండవచ్చును.'

'మీకు శత్రువులెవ్వరైన నున్నారా?'

'లేరు' అని యామె జవాబిడెనే కాని 'నీవే శత్రుడ' వని హృదయములో ననుకొనెను.

నాలుగైదు నిమేషములు సంభాషణము జరిగెను. తరువాత నాగేంద్రుడు తనగదిలోనికి వెడలుటకు లేచి 'నీకిచ్చోసహాయమవసరమా?' అనియెను. భ్రమర వలదనియెను. నిజముగ దొంగ యున్నయెడ భయపడవచ్చును. కాని యాతడే దొంగయగునప్పు డేమి చేయుట! — మరల వారు స్వప్నరాజ్యములలో సుఖవిహారము నొనర్చిరి.

౧౮

'జననీ! లీలా! భవదీయపవిత్రనామాక్షరపఠనమున సర్వపాతకనాశన మగును. ఈశుష్కజీవి దేహమున ప్రాణవాయువులు నిలిచి యున్నంతవఱకు నిన్నైనదలచుకొననిమ్ము. జననీ! జననీ! ఏమి? నన్ను రమ్మనిపిలుచుచుంటివా? ఏదీ! ఆమోము? అయ్యో! నాకిక గన్పడదా!........ఈయెడదయెప్పుడాగునోకదా. భవదీయపదారవిందములచెంత నాశిరము వాంచి, వేడివేడికన్నీరువిడిచి, నాహృదయ దుఃఖము నీకెఱుక పఱచుటకు సమయ మిక నేతెంచును. నాకిపు డెంతసంతోషముగ నున్నది. జననీ! వేగముగ రమ్ము, నన్ను నీయొడిలో జేర్చుకొనుము. అప్పుడు శాశ్వతసుప్తిలో నశ్లేయుందును. నాచిన్నతనమున నీయొడిలో దలయుంచి నిద్రించితినేమో! అది యంతయు నజ్ఞానావస్థ.'

అంతయు గాఢాంధకారము. చీకటియే యంతట నావరించి యుండుటచే నొకరిమొగ మింకొకరి కగపడలేదు.

'మధురా! మధురా!'

ఆస్థూలకాయుని కంఠస్వరముకాదు. మరి యెవ్వరి. ? నాగేంద్రనాథుని కర్కశస్వరము.

'మధురా! మధురా!'

'ఈనా అంత్యసమయమునఁగూడ నన్నిట్లు పిలుచువా రెవ్వరు? నన్నిక నెవ్వరును రక్షింపలేరు.'

'నేను నిన్న చెప్పినసంగతు లేమిచేసితివి?'

'నేనిక జీవింపలేను.........అయ్యయ్యో! ఈసమయమున గూడ నన్నేకాంతముగ విడువరా?......శరీర మవసన్నమై పోవుచున్నది. ఇఁక నే నెంతయో కాలము జీవింపను......ఛీ! నీవు నాతో నిప్పు డేమియు వచింపకుము. నాశ్రవణముల నీవాక్యములతో మలినము లొనర్పకుము. నన్ను ముట్టకుము.'

'మధురా! ఏమిది. ఇంతలో నింత ముంచుకొనివచ్చెను. వైద్యుని పిలిపించెదను......'

అతనిస్వరము వికృతమును భీతము నై యుండెను.

'వలదు......ఉన్ను.'

'ఏమది......'

'వలదు. నేనిఁక జీవింపను. నాకు జీవితముపై నాస లేదు. ఇక నెంతప్రయత్నించినను నేను జీవింపను......నేను జీవించి యేమి ఫలము.........అయ్యో!......ఈ ప్రాణవాయువు లెగిరిపోవుట కిఁక నెంతయో కాలము లేదు......జననీ! లీలా! లీలా!!

'మధురా! నిస్పృహ యేటికి?'

వానిహృదయ మొకించుక మెత్తవడినట్లయినది.

'నాకు జీవితాశ లేదు.'

'అతఁ డేమియు ననలేకపోయెను.

'జననీ! లీలా! ఏదీ యామందహాసము. ఆకాంతిలో నే నద్భుతంబుగ లీనమై యంతమయ్యెదను.........జననీ!.........'

వానికర్కశహృదయమున దయాలేశ మూరెను.

'మధురా! ఎంతలో నెంతమార్పు!'

'నాతో నాయుబును చెప్పవలదు......నాకోర్కెలఁ గొన్ని నెరవేర్చెదవా?'

'చెప్పుము. మధురా! నీవేమి చెప్పినను చేసెదను.'

'నేనిఁక మరణించెదను. భ్రమరకు తప్ప నది యెరుల కెఱుఁగ జేయవలదు. ఆమెను నాముఖము చూడనిమ్ము......నాజననియగు లీల సమాధిప్రక్కనే నాసమాధి నిర్మింపుము......అదియ నేఁజెప్ప వలసినది......ఉస్సు.'

'మధురా!.........'

'జననీ! ఇదే! నన్ను రమ్మనుచుంటివా? వచ్చుచుంటిని! జననీ! లీలా! ఇదే వచ్చుచుంటిని. ఆఁగుమాఁగుము.........జననీ! నీచేయూత నొసగుము......ఇదిగో! లేచివచ్చెదను......! కరుణా మయీ!......నీపాదము లంటనిమ్ము......జననీ......ఈ మలిన హస్తములతో వాని స్పృశించి......కన్నీటితోఁ గడిగినైతును. జననీ!......ఆవిమాన మేమి?......నీవెచ్చో నుంటివి?......... ఏమిది?......ఎచ్చటఁ జూచినను నీరూపమే!......జననీ...... లీలా! ఇదే వచ్చుచుంటిని......జ...న...నీ!— — — — —

తదీయ ప్రాణవాయువులు మహానందతేజోమయస్వర్గీయసమీ రమారికలలోఁ దేలిపోయెను.

మధుర

చతుర్థఖండము

(సాఫల్యము)

౧

"ప్రమదా! ప్రమదా!"

కలకల నవ్వుచుఁ బ్రమద వచ్చి విజయునిచెంగట నిలువఁబడెను.

'వినయుఁ డేఁడీ!'

'ఏమో! ఎటో వెడలినాఁడు. మీగృహమునకే వచ్చియుండునని నేననుకొనుచుంటిని. రాలేదా?'

'లేదు.'

'నీకెదురు కాలేదా?'

'లేదు. ఎచ్చటి కేఁగెనో?'

'అంతతొందరపని యేమి?'

'ఏమియును లేదు.'

'ఏమియు లేదా!' అని ప్రమద నవ్వెను. ఆమందహాసములో వెన్నెల వెల్లివిరిసిపోయినది. ఆమధురహాసతరంగంబులలో విజయుడు తేలిపోయి యనంతానందలీలావినోదమున నొడలు మఱచి 'ప్రమదా నీగ్రంథముఁ బూర్తియొనర్చితివా?' అనియెను.

విజయుఁడు ప్రమదకు భాషయం దభిరుచి కల్పించెను. వాని చేయూతఁ గొని యామె పుస్తకములఁ గొన్ని పఠించి వానిసారము గ్రహింపఁగల్గెను. ఆలేతహృదయములో నూత్నభావములు మొల

కెత్తుచుండ నామె యొకచిన్నగ్రంథము రచించెను. తొలుత నది రచించుచున్న ట్లామె యెవ్వరికిఁ దెలియఁజేయలేదు, కాని యొక నాఁడు విజయుఁ డదికనిపెట్టెను.

'నేఁడే పూర్తియైనది.'

'నాకొకపరి చూపెదవా?'

వెంటనే ప్రమద యాచిన్నగ్రంథముఁ దెచ్చెను. స్త్రీవిద్యాభివృద్ధి వలన దేశమునకు లాభ మున్నదని చెప్పు నొకచక్కని చిన్ని గాథ యందిమిడి యున్నది. కథ యందుకొఱకే కల్పింపఁబడినది. ప్రమదగ్రంథముఁ దెచ్చియు నతని కది యొసఁగుట మానెను.

'ఇటు లిమ్ము.'

'కాని నీయనుమతి లేకుండ నేనొకటి యొనర్చితిని.'

'ఏమి చేసితివి?'

'విజయా!......ఈగ్రంథము......'

'చెప్పుము.'

'ఈగ్రంథము నీకంకితమిచ్చితిని.'

విజయుని యానందమునకు మేర లేకపోయెను. అత డామెను తనహస్తముల బట్టి గాఢమగుప్రేమతో గ్రుచ్చి కౌగిలించుకొనెను. ఆమె సిగ్గున మోమువాంచెను.

'ప్రమదా! దానికా యనుమతి?'

ఆమె యేమియు మాటలాడక వానిచేతిలో బొత్తము నుంచెను. ముత్యములవంటి యక్షరములతో నందిట్లు లిఖింపబడియుండెను.

శ్రీవిజయునకు

ఈనాప్రథమ ప్రయత్నమును

ప్రేమతో

సమర్పించుచుంటిని.

ఆయక్షరముల శతసహస్రసమయములు చదివినను వానికి తృప్తి లేకుండెను.

'ప్రమదా! నీవు నన్ను ప్రేమించుచుంటివా?'

'నీవు నన్ను ప్రేమింపలేదా?'

ఆ లేతహృదయములో నున్న ప్రేమరసము తొట్రిలుటకు నాడే ప్రథమము. ఆమె ప్రేమయనిన నేమో నిరూపింపగలదా?

'నేను నిన్ను ప్రేమింతును. ప్రమదా! నేను నిన్ను ప్రేమింతును. ప్రమదా! నన్నట్లు చూచుచుంటివేమి.'

'నీకన్నులలో నానీడ చూచుచుంటిని.'

కవితాశక్తిని మించి యామె హృదయము నవ్యవీణానినాదమ్మున నెంత చక్కని, మెత్తని, తీయని, లేతపల్కులు పల్కుచున్నది! వానిని తదేకదీక్షతోఁ జూచుచు నామె మందహాస మొనర్చెను. మధుర స్మేరాంకురంబులు తరగలై పొంగి పొరలినవి. అతడు కూడ హాసము నొనర్చుచు నామె ముంగురుల సవరించుచుండెను. ఆమె చెక్కులపై జేయిడుచుండెను. నిశ్చలుడై యాయమాయిక సౌందర్యమునకు తనలో దానే యాత డానందించుచుండెను. ఆమె సన్నని శరీరము తీగవలె నల్లలాడుచుండెను. గులాబీపువ్వులవలె నామె చెక్కుల వన్నెలు పూయుచుండెను. ఆమె పెదవిపై లేఁజిఱు నవ్వు నాట్య మొనర్చుచుండెను.

వేయి రేకులతోడ విరియు తమ్మిపూవువలె వాని హృదయము ప్రేమపూర్ణమై విరిసిపోవుచుండెను. నవవికాసముతో వాని హృదయము నిండిపోయెను. ప్రశాంతయామినీసమయంబున సుధాధారల జిప్పిలజేయు చంద్రుని జూచి పొంగిపోవు వార్ధివలె వానిమనస్సనేక భావభంగములతో బొంగెను. మరందభారమున మోము వాంచు నలరుగన్నెవలె నాప్రీడావతీత్రపాభరమున మోమురవాంచు

చుండ నాత డామె చెక్కిట జేయివైచి యామె మోమెత్తి చుంబించెను. వారి నెమ్మేనుల బులకలమొలకలు మొత్తములై పూచెను. అపూర్వానందములో వారన్యము మఱచి యొండొరుల జూచుకొనుచు నట్లే రెండుమూడు నిమేషములు ప్రతిమలై యుండిరి.

మలయమారుతకిశోరుడు లతావనితల గౌగిలింతల గదియించి రహస్యగీతముల బ్రణయసందేశము లంపెను. పుష్పకన్య బంభర కుమారకుని తొలిముద్దులో గన్నరమోడ్చెను. దూరమున గల కోకిల యొండు, కొసరికొసరి ప్రణయరహస్యముల బలుకుచుండెను. కొండ వెనుక నున్న మబ్బులలో నాగానమునకు ప్రతిధ్వని వినవచ్చుచుండెను. ప్రమదావిజయు లొకరినొకరు చూచుకొనుచు నానంద హాసము లొనర్చుకొనిరి.

'ప్రమదా! నేను నీకే యొసగగలను.'

'ఎందులకు!'

'నీప్రేమకు......నీకేమి కావలయును.'

ప్రమదమాటాడలేదు.

'చెప్ప వేలత్రపావతీ!'

ప్రమద కింకనుమానమే.

'ఇదిగో! హృదయసుమము. చెలీ! నీకిది యొసగెదను. నీ చిఱునవ్వు వెన్నెలలో దాని కానందము కలుగుగాక.'

——

౨

వినయు డాలోచనాధీనుడై యన్యము మఱచినాడు. కేవలము జంత్రపుబొమ్మవలె నాతడు పనిచేయ మొదలిడినాడు. వాని హృదయము వాని కేదియో బోధించుచున్నట్లుండెను. ఆబోధప్రకార మాతడు నడచుచుండెను. వానిహృదయము పరిపరివిధముల బరుగు

లిచుచుండెను. ప్రేమచంద్రుడు సుమ నెంతగాఢముగ ప్రేమించుచున్నాడు; అత డున్మత్తుడై నాడే; అయ్యయో ప్రేమ! ప్రేమ యెంత మధురము......మధురా! నీవన్యాధీనవు...ఆమె వివాహమింకను కాలేదుకదా...లేదు. నాకిక సౌఖ్యమేది? ... నాసోదరిని విజయుని కిచ్చి వివాహ మొనరించి నేను వారిసంతోషమే నాదిగా దలచుచు గాలము పుచ్చెదను... నాగేంద్రనాథుడు!... వారి రహస్య మెఱుగ రాదా తప్పక యెఱుగవలెను...సుమ జనని యది యెఱుక పఱచును ఆమెకడకే పోవలెను' వినయు డిట్లాలోచించి సుమ గృహమునకై బయల్వెడలెను; వినయు డావీధిలో ప్రవేశించునరికి ప్రేమచంద్రుడు వాని కెదురయ్యెను. అత డింకను సుమ యెప్పుడేతెంచునో యని వేచియున్నవాడని వినయుడు గ్రహించెను.

'నాసుమ!...ఏమైనది?'

వినయునిదృష్టులలో గరుణ పొంగి పొరలినది. ప్రేమచంద్రుడు శూన్యదృక్కుల నిటునటు త్రిప్పి తీక్ష్ణముగా వినయుని తిలకించి 'నాసుమ నేమిచేసితివి?......లేదు........ఆమె దేవతామూర్తి. ఆమె మాయమైనది......నీకామె కనబడినదా?' అనియెను.

వినయుడు నీరవుడయ్యెను.

'నీకామె కనబడలేదా?'

ఏమిచేయవలయునో వినయునకు తోచినదికాదు, 'లేదు' అనియాతడు బదులిడెను.

'నీవు సుమ కొఱకై యీయూరు వచ్చితివా?'

'లేదు......'

'ఇది మాయయూరు.'

'అట్లయిన సుమ గృహమున కెందులకు పోదువు.'

'ఏమియును లేదు.'

'సుమ యెచ్చో నున్నది?'

'నాకు తెలియదు ?'

'ఆగృహమున నెవ్వరున్నారు?'

'నాకు తెలియదు?'

'నీకు తెలియదా? అంతయు నసత్యము. నాకెఱుగజేయ నీ కిష్టములేదు. పోనిమ్ము......' అనుచు నతడు వెడలెను.

వినయుడు వాని వెనుకనే. తనచూపుల బంపెను. ప్రేమ చంద్రుడు మరియొకదిక్కునకు పోయి మరివాని కగపడలేదు.

వినయుడు గమ్యస్థానము జేరి, లోని కేగెను. రోగిశయ్యా తలంబున నిద్రావస్థలో నుండెను. ఆసౌమ్యవదనముపై నేటికో యొక చిఱునవ్వునాట్యమొనర్చి మాయమైనది. నిశ్చలుడై యతడు శయ్యాపార్శ్వమున నిశ్శబ్దముగనిల్వబడెను. పదినిముషములు దాటిన తరువాత నామె మెల్లగగనురెప్ప లెత్తెను.

'అమ్మా! నీశరీరమున నెట్లున్నది?'

'నాయనా! నేనిక జీవింపను. అయ్యో! నాసుమను చూడ లేనా యిక? ఆమె యెప్పుడేతెంచునో? అంతవఱకు నేనుజీవింతునా?'

'అధైర్యపడి ప్రాణములు పోగొట్టుకొందువా?'

'అయ్యయ్యో! నేను జీవింపను! నాకధైర్య మేల! నాకు స్వర్గమువచ్చుచుండగా నాకెంత యానందము!'

'అమ్మా యేమి యీమాటలు. నీసుమకొఱకైన జీవింప వా!......ఆమె నిను చూచుటకు వేడుకపడదా?'

'అయ్యయ్యో! నేను పాపాత్మురాలను. ఆమెదుఃఖమునకు నేనే కారకురాలను. కాని యామె నన్నట్లు నిందింపదు. ఆమె నా గర్భమున నేల జనించినది? ఆపవిత్రమూర్తి యిక నాపాపపుగన్నుల కగపడదు,'

'జననీ! భవదీయహృదయతంత్రులు జీర్ణములై యున్నవి. ఇప్పుడు వగవకుము. ధైర్య మవలంబింపుము.'

'నాయనా! నీవు స్వర్గదూతవా?'

'జననీ! నేనొక మానవమాత్రుడను. అధముడను. పవిత్రుల గని యానందింతును.'

'నాయనా! నీవాక్యములలో నమృత మున్నది. నీచూపులలో నమృత మున్నది; నీవమృతమయమాధురీమూర్తివి; నీవలననే నాకు జీవములు నిల్చియున్నవి—'నాయనా! నాయవసానసమయమున నాకడ నెవ్వరుందురు? నీవేకదా! నేను నునునే పుత్త్రునిగ జూచుచుంటిని. నీవొకపుత్త్రుడవు కమ్ము! నీపవిత్రహస్తములు నా హస్తముల బెట్టుము.'

అతఁ డట్లే యొనర్చెను.

'నాయనా! నాప్రక్కనే యాసీనుడవు కమ్ము!'

అతఁడట్లుచేసెను.

'నాయనా!' ఈలోకములో నాకును సుమకును బంధుగులు లేరనుకొనఁగ నీవలనఁ దీరినది. నీవామె కికముందు రక్షకుండవు కమ్ము. ఏమి యట్లు చేసెదవా?'

'అమ్మా! నీయాజ్ఞ పరిపాలింతును.'

'ఆమెకు నేనేమియుఁ జెప్పనవసరము లేదు. ఆమెప్రవర్తనము నాకే యాశ్చర్యము కల్గించును. తదీయవిచారమయవీక్షులలో నామరణము నిర్ఘాతపాతసదృశము కాగలదు. అప్పటున నీవే యామె నూఱడింపుము.'

ఆమె యొకదీర్ఘనిశ్వాసము విడిచెను.

'నాయనా! నాపలుకులు సావధానుఁడవై వినుము.'

'జననీ! చెప్పుము.'

ఒకనిముస మామెకన్నులు మూఁసికొనెను. చిన్నినిట్టూర్పు విడిచెను. మరలఁ గనులు విప్పెను.

'నేనఁక జీవింపనని యెఱుఁగుదును; నాసుతు యేమైనదో నాకు తెలియకున్నది. నాచరిత్ర నూమెకుఁ గూడఁ దెలియదు. కాని యామెయది గ్రహించినది. నాఅంత్యసమయమున నేనొనర్చినపాపములఁ దెలిపెదను. నీవే యవి యెఱుఁగుటకు తగుదువు. అవి నీహృదయములోదాచిఁయుంచుము. తెలిసినదా!'

జననీ! అవగతమైనది.'

ఆమె మఱియొకదీర్ఘనిశ్వాసము విడిచి మరల నిట్లు వచించెను ఆమె లేనిబలముఁ దెచ్చుకొని మాటలాడుచుండె నని వినయుఁడు సుళువుగ నెఱిఁగెను.

'నాయనా! నాజీవితచరిత్ర మెఱిగిన నీవు నన్ను నిందించెద వేమో? కాని నీవట్టివాడవు కావు. నేను కళంకిని నని భావింపకుము. అది దేవుడే తీర్పు చేయగలడు...——...నేనిప్పు డెంత వికృతముగ నుంటినో చిన్నతనమున నంత చక్కగ నుండెడిదానను. నేనెవ్వరి యింటనో కాలము బుచ్చుచుండెడిదానను. నాచిన్నతనముననే నా జననీజనకుల గోలుపోయితిని. కావున నాకు జీవము పుచ్చుటకు ధనము లేకుండెను. ఎవ్వరో దయకలవారు నాకు ధన మొసగెడివారు. నా బాల్యమంతయు నట్లే గడచినది. నేనంతటి హీనదశలో నుండగా గోపాలపురపు బూర్వపుజమీందారునికడ బనిలో బ్రవేశించితిని. అతడే నన్ను పోషించుచుండెడివాడు. వానికొమరుని పెంచుటకు నేను నియమింపబడితిని. జమీందారుని భార్య ప్రసవించినకొలది దినములలోనే మరణించెను. అతడును విరక్తిచే మరల నివాహ మాడుట లేదు. అతడు దయకలవాడు. సరళహృదయుడు. కుమారు డగు నాగేంద్రనాథుని పెంచునప్పుడు నేను జాగ్రత్తగా బనిచేయుచుండెడి

దానను. అప్పటినుండియు నతడు నాకెన్నోవిధముల దోడ్పడి నాహీన స్థితినుండి నన్ను రక్షించెను. అతనికి కృతజ్ఞతాపూర్వకవందనముల కంటె నేనేమొసగగలను. అతడు నన్ను సోదరప్రేమతో నాదరించెడి వాడు. నన్నే యననేమి. సర్వసేవకులు నాతనికి తుల్యులుగనే చూచు చుండెడివాడు. అత డెన్నియో ధర్మకార్యము లాదరించెను. అట్టి సమయమున నాతనికడకు. ఆనందపురవాసియగు నమరేంద్రుడు, అతిథిగా నేతెంచెను. వారిద్దరికిను పరమమైత్రి. రమారమి రెండు మాసములవఱకు నమరేంద్రు డీయూరనే యుండెను. అతడు చక్కని వాడు అతనిని నాకన్ను లెప్పుడు చూచినవో కాని యప్పుడే నాహృద యము వానిపైకి పోయెను. అతడును నన్ను బ్రేమించెను.

ఆమె మరల నొక నిట్టూర్పు విడిచెను. కొంచెము మంచి నీరము లొసగు మని వినయునకు సంజ్ఞాసూచకముగ దెలియజేయు నత డట్లాచరించెను.

'ఆదినము లెట్లు గడచెనో నాకెఱుకలేదు నేనొక సేవకు రాలను. అత డొక యున్నతవంశసంభూతుడు. అట్టివాని నభిలషిం చుట యెట్లు. కాని యతడును నన్ను బ్రేమించుటచే నాకమితమగు నానందముకల్గినది. అతడు నన్ను బ్రేమించుచుండె నని యతని దృష్టులే నాకు చెప్పుచుండెడివి.'

ఆమె మరి చెప్పలేకపోయెను. ఐదునిముసములవఱ కామె కన్నులరమోడ్చి యుండెను. కాని వినయు డామె చెప్పబోవున దంతయు నూహించుచుండెను. జ్ఞప్తికి వచ్చినదానివలె నామె కన్నుల దెఱచి 'నాయనా!......ఆతనితో మాటలాడుటకైన నాకు భయ ముగా నుండెడిది. అప్పుడప్పుడతడే నాతో సంభాషించెడివాడు. ఒక నాడు మాహృదయరహస్యముల నొకరికొకర మెఱుకపఱచుకొంటిమి. అప్పటి నాయానందమునకు మేర లేదు. ఆరెండునెలలు గడచినవి.

అత డీయూరు విడిచి వెడలిపోయెను. నాహృదయ మాతనితోడనే పోయినది.........వత్సరము రమారమి గడచెను. నేనప్పుడు సుమను కంటిని.

ఆమె మరల నిట్టూర్చెను.

వినయు డాశ్చర్యముతో నంతయు నాలించుచుండెను. మరల నామె చెప్పుట మొదలిడెను. 'నేనాసంగతి యాతని కొక లేఖమూలమున దెలియఁబఱచితిని. నేనప్పటికిని జమీందారునికడ సేవ యొనర్చుచుంటిని. అత డొసగు జీతముతోడనే జీవించుచుంటిని. ఒక నెల దినములలో నమరేంద్రుడు నాకొక యిర్వదిరూప్యము లంపెను. దానితో మరియొక లేఖగాని మరియేమియు లేదు. అట్లే ప్రతిమాసము నాతడు నాకు ధనమంపుచునుండువాడు.'

ఆమెకన్నులలో నశ్రువు లూరెను. వానిని మెల్లన దుడుచుకొని యామె గద్గదస్వరముతో నిట్లు చెప్పదొడగెను.

'ఇట్లు లుండగా జమీందారుడు కలకత్తానగరమున వాస మొనర్చుటకు బయల్వెడలెను. వాని కీపురమున నుండుట కిచ్ఛలేక పోయినది. నాగేంద్రుడు నాకడ నుండుట కలవాటుపడినవాడగుటచే జమీందారు డెక్కువజీతమిచ్చి నన్నుకూడ రమ్మనెను. నాకు గూడ వెడలుదమని బుద్ధి వొడమెను. సుమ నౌకరి కప్పగించి నేను వెడలితిని. ఇదియంతయు నరేంద్రు డెఱిగెను. అత డప్పటికి వివాహమాడి యుండెను. కాని యతనిభార్య యుత్తమగుణాఢ్య. వారే సుమను తీసికొని వెడలి రని నాకు తెలియవచ్చెను.'

మరియొక రెండునిముస లామె యూరకుండెను. మరి యామె చెప్పవలసిన దేమియు లేదని వినయుడు భావించెను. కాని మరల నామె యిట్లు చెప్పెను.

'అమరేంద్రుడును వాని సతీమణియగు లీలయు నాకూతు

సనురాగముతో జూచిరి. వారామెను ప్రేమించిరి. ఆమెశ్రేయము నభిలషించిరి. వారిపవిత్రాత్మలకు శాంతి యగుగాక!......నేనీతరువాత—అనఁగా లీలామహేంద్రులు గతించినతరువాత—నాకూఁతునీ నాగేంద్రుని కొసఁగితిని.'

ఆమెకంఠమున గద్గదిక, పెదవులఁ గంపముదోఁచెను. ఆవృత్తమంతయుఁ దలఁచుకొని యామె దుఃఖించుచున్నదని వినయుఁడు తలచెను. ఆమెకన్నులలో గిర్రున నీరుతిరిగెను.

'నాయనా! ఈనామాటలు నీహృదయమున మూలమూలల దాఁచికొని మరచిపొమ్ము.'

'జననీ! నీయిష్టము.'

'నాయనా! నీకు మఱియొకరహస్య మెఱుఁగఁజేసెదను. అది సుమ కూడ నెఱుఁగును. నీవామెకడ కేఁగునప్పు డాయుబునుమాత్రము తేవలదు. ఆమె కదియన్న నిష్టములేదు.'

'అట్లే ఆచరింతును.'

'నాయనా! నేనట్లెందుకు చెప్పితినో తరువాత తెలియఁబఱచెదను. సావధానుఁడ వగుము.'

ఆమెగొంతు హీనముగ నైనది. వినయుఁడు జాగ్రత్తగ నామె పలుకు లన్నియు నాలించుచుండెను.

'నాయనా! ఇదియొకరహస్యము. జాగ్రత్తగ వినుము. నేను చనిపోవుముందది నాహృదయమునుండి పంపివైచెదను. అదియొరుల కెఱుకపఱచుదాఁక నాహృదయభారము పోదు..........నాయనా!......అది యెట్లాచరించితినో నాకే తెలియదు. ఆరహస్యము నాహృదయాంతరాళములో నెట్లు, ఇన్నిదినములు దాచియుంచితినో నాకే యాశ్చర్యముగా నున్నది. నాయనా!........తెల్పుచుంటిని. వినుము.

అలయికచే నామె యొక్క నిముస మూరకుండి సేదదేరి మరల వినాయకునితో నిట్లనియెను.

'నేను జమీందారునితోఁ గలకత్తా వెడలియుంటి నని నీకిది వఱకే యెఱుకపఱచితిని. జమీందారుని యనుమతిఁగొని నేను ప్రతి సంవత్సరము నీయూరే తెంచి, ఒకటిరెండు వారము లిటనుండి వెడలి పోవుచుండెడిదానను. అట్టిసమయములందు నున్ను చూచుట కవకాశము కలుగుచుండెడిది......జమీందారుఁడు వృద్ధుఁడైనకొలఁది వానివిరక్తియుఁ గొడుకుచంచలగుణములు నధికములు కాఁజొచ్చెను. వత్సరముపై వత్సరము పదివత్సరములు కావచ్చెను. కాని జమీందారుడు తన గృహము, ఊరు, ఉబుసే లేదు. అతడు, కొమరుని, నీవు వ్యవహారముల జూచుకొనుచుండుమని చెప్పుచుండెడివాడే కాని యా యభాగ్యు డాతనిపలుకుల జెవిని పెట్టుటమానినాడు.'

ఆమె మరియొక పెద్దనిట్టూర్పు పుచ్చి మంచినీరముల ద్రావి యిట్లు చెప్పుట కారంభించెను.

'నాయనా!......కాల మంతయు నొక్కరీతిని జనదు. కష్టము లందఱకుఁ బ్రాప్తించుచుండును......ఒకనాడు జమీందారుడు దివంగతుడయ్యెను. అప్పటికి నేనొకర్తనే వారికడ బనిచేయుచుండెడిదానను. ఈయూరు సేవకు లిదివరకే వచ్చుట కంగీకరింప మానుటచే నాయూరు సేవకులనే నియమించిరి. అతడు మరణించినక్షణము వా రతనిని వీడిరి. అప్పుడు జమీందారుని కుమారుడు నేనును నీయూరు రావలయు నని తలచితిమి. కాని చంచలు డగు నాత డాయూరున దురభ్యాసములకు లోనైనాడు. కావున నాయూ రాతడు విడువ నంగీకరింపలేదు.'

ఆమె గట్టిగా నిట్టూర్చెను.

నాయనా! తక్కుంగల సంగతులు వినిన నీకే యాశ్చర్యము

కలుగగలదు......అట్టిచో వాని స్నేహితులు ప్రతిదినము వానికడ కేతెంచి హాయిగా గాలము బుచ్చుచుండెడివారు. ఇట్లుండగా నొక నాడు, దురాత్ముడొకడు జమీందారుని కుమారుని హత్య చేసెను...'

వినయు డుద్విగ్నహృదయుడై విస్మయవిస్ఫారితనయనంబులతో నది యాలించుచుండెను.

'అతడు హత్య చేయుచుండ నేను చూచియుంటిని. తత్క్షణము నా ప్రాణములుకూడ బోయియుండును. కాని వానిని నేను ప్రాణభిక్ష వేడితిని......అదిగో ఆదురాత్ముడే యిప్పటి జమీందారుడు. అప్పటి నుండి యతడే నాగేంద్రుడను పేరితో గోపాలపురము నేలుచున్నాడు.'

వినయుని ఆశ్చర్యమునకు మేర లేకుండెను.

'అప్పుడు నేనును, అతడును ఈయూరు వచ్చితిమి. నా సుతు సుఖపడునని వాని కప్పగించితిని......నాయనా! అదియే రహస్యము. ఆ రహస్య మాతరువాత నెవని కెఱుగజేసితిని. ఇప్పుడు నీకెఱుగ జేసితిని.'

వినయుని హృదయము గట్టిగా గొట్టుకొనెను.

'నాయనా! నాయూహ్నమున రేపో నీ కాలస్వప్నమగును.'

అప్పటికి చంద్రభానుడు తీక్ష్ణముగ వెలుగుచుండుటచే పండ్రెండు గంటలు కావచ్చినదని యతడు బయలుదేరెను.

3

ప్రభాతనీముఖావలోకనమున ఆనందతరంగములు మిన్ను ముట్టుచుండ, విజయుఁ డమృతహాస మొలకరించుచుండెను. ముగ్ధావలోకనంబులతోఁ బ్రమద వానియెదుట నిలువఁబడెను.

'ప్రమదా! నిలువఁబడియుంటి వేమి?'

'నేను కూర్చుండను.' అని యామె యేదియో జ్ఞప్తికివచ్చిన దానివలె వెనుకకు పోయి మోము వాంచి క్రేగంట నతనిని చూడ మొదలిడెను.

'ఇంతలోఁ గోప మేమి?'

ప్రమద మౌనముద్రాధారిణి యయ్యెను.

'మాటలాడ వేల?'

'నీ వన్నియు నసత్యములఁ బల్కెదవు.'

'నే నే మబద్ధ మాడితిని?'

ఆమె నీరవయై యుండెను.

'నేను నీతో నసత్య మాడినానా?'

'నీకు తెలియ దేమి?'

'కోపింపక చెప్పుము?'

'నాకు కోప మెందుకు! నా కొకపుస్తకముఁ దెచ్చెదనని నిన్న చెప్పి యప్పుడే యామాట మఱచితివి. అందువలన నాకు నీపైఁ గోపమో నీకు నాపైఁ గోపమో తెలియఁగలదు.'

'నేను తేలే దని నీ కెవ్వరు చెప్పిరి?'

'మఱి పొత్త మేదీ?'

'ఇదిగో' అని విజయుఁడు వస్త్రాభ్యంతరమునుండి పొత్తముఁ దీసి యామెకు కనఁబఱచెను.

ప్రమద గవ్వున వచ్చి పుస్తక మందుకొనఁబోయెను. విజయుఁడు కరము మీఁది కెత్తెను. పొత్త మామె కందలేదు.

'పోనిమ్ము, దాచుకొనుము.' అని కుపితయై ప్రమద దూరముగఁ బోయెను. విజయు డెస చూడ మానెను.

వినయుఁ డిది యంతయుఁ దిలకించుచుండెను. వారిమాట

లలో వాని కానందము కలిగినది. తన్మయుఁడై యాతఁ డట్లే యుండెను.

ప్రమద కుపితస్వాంతయైన దని విజయుఁడు గ్రహించెను. 'ఇదిగో తీసికొనుము.' అనెను.

ఆమెయు విననియట్లు నటించెను.

'పాత్ర మిండ'

ఆమె వాని నోరఁగఁ జూచెను.

'ఇదిగో'

ఈకోప మెంతయో కాల ముండ దని యాతఁ డెఱుఁగును. ఆమెకడ కేగి పాత్రము కామెకరములయం దుంచి, విజయుడు విన యునికడ కేతెంచి యిట్లు సంభాషించెను.

'వినయా! నాలుగైదుదినములనుండి కనఁబడుట లేదు. ఏమి? విశేషంబు లేమియు లేవుకద!'

'నీకు తెలియని వేమి కలవు'

'నే నేమి దైవజ్ఞుడనా?'

'కవివి'

విజయుడు చిఱునవ్వు నవ్వెను.

'నీబహుమాన మందినదా! వినయా!'

'బహుమాన మందుకొనుటకు వారు నన్నాహ్వానించిరి కాని నాకు వీలులే దని వ్రాసితిని. బహుమాన మీదినముననే యందినది.

' అట్లయిన నది యేమి చేతువు.'

'నల్వురకు పంచెదను.'

'నిజమే చెప్పుచుంటిని. అందు సగము చిత్రకళాశాలాస్థాపనార్థ మొసఁగితిని. నాల్గవవంతు ననాథబాలికాశరణాలయమున కొస గితిని. తక్కుఁగలధనము బీదల కొసఁగుటకు నిశ్చయించితిని.'

వినయుని వితరణబుద్ధికి విజయుఁ డధికసంతోషము వెలిబుచ్చెను. అట్టివారివలననే దేశరక్షణము కలుగుచుండునని యాతనియూహము.

'వినయా! నేను నీదివ్యమార్గము నికముందనుసరింపఁ బ్రయత్నింతును. ప్రయత్నించు టేమి, అనుసరింతును.'

'ఏమి! ఎట్లు?'

'నాపాత్రములవలన నాకధికలాభము కలుగుచున్నది. అది యంతయు బాలికావిద్యాభ్యాసమునిమిత్తము పయోగింపనూహించితిని'

'సఫలమగుఁ గాత!'.

'వినయా! ఆమాట కేమి? నిన్నొకవిషయమై ప్రశ్నింపవలె నని యెన్నియో దినములనుండి యూహించుచుంటిని.'

'ఏమియో ప్రశ్నింపుము.'

'నీ వీయూరు వచ్చిన దాది వింతగా నుంటివి.'

'కావచ్చును.'

నీలో నేదియో పరివర్తన ముదయించిన దని నే తలఁచుచుంటిని.'

'ఐన?'

'నీయం దొక దుఃఖ ముదయించినది. దానిమూలమున నీవు కృశించిపోవుచుంటివి. అది మనస్తాపము కాదుకద!'

'విజయా! నీమాటలు వింతగా నున్నవి.'

'జననియుఁ బ్రమదయుఁ గూడ నట్లే చెప్పుచున్నారు.'

'ప్రమద చిన్నపిల్ల! ఆమె కేమి తెలియును.'

'జననియో!'

'మాతృప్రేమ యట్లనిపించును.'

'నేను మిత్రుఁడను. అంతియ! ఏమి మాటలు? నీలో పెద్ద మార్పు కలిగినట్లు నాకు స్పష్టముగఁ గనఁబడుచున్నది.'

'కనఁబడిన నే నేమి చేయఁగలను.'

'నీదుఃఖముఁగూర్చి నాకెఱుఁగఁజేయుము.'

'దానివలనలాభము లేదు.'

విజయుఁడు మఱేమియుఁ బ్రశ్నింపలేకపోయెను.

వినయుఁడు నాసంభాషణకు మఱిసాఁగలేదు.

నాల్గుగంటలకు సరిగ వినయుఁడు లేచి 'విజయా! నాకు పని యున్నది. మరల నాఱుగంటల కేతెంచెదను.'

'వినయా! పనియేమి'

'సాయాహ్నమున నీ కది యంతయుఁ దెలియఁబఱిచెదను.'

'ఏమి తెలియఁబఱుతువు.'

'నాగేంద్రునిఁగూర్చి ఆనాఁటిసంగతి!'

విజయుఁడు విస్మయుఁడయ్యెను.

వినయుఁడు తత్ క్షణము బయల్వెడలి మఠాధికారిగృహము నకేగెను. మఠాధికారి యప్పటికి గృహమున నేకలఁడు. ప్రార్థనామందిరమున కెదురుగనే యాతని గృహ ముండుటచే నాతడు సాధారణముగ గృహముననే యుండును. వినయుని లోనికి రావించి యాసీనుజేసి యత డిట్లు ప్రశ్నించెను. 'నాయనా! నీదీ యూరేనా?'

'ఔను.'

'నీనామధేయ మేమి?'

'వినయుడు.'

'వినయా! నీవేటికి నాకడ కరుదెంచితివో చెప్పెదవా!'

'తెలియజేతును. మీకు దానివిషయ మెఱుగజేసిన గృతజ్ఞుడ నగుదును.'

'మతవిషయమా?'

'కాదు; ఒకస్త్రీవిషయము.'

'ఏమి......'

'ఔను. ఒక అనాథ స్త్రీ విషయము.'

'నేనెఱిగినది. యథార్థముగ జెప్పెదను.'

'చిత్తము. మీరు సుమ నెఱుగుదురా?'

'ఎఱుగుదును.'

'ఆమె వివాహము మీ సముఖమున జరిగినది.'

'.........'

'అది నాకడ రహస్యముగ నుంప నవసరము లేదు. ఆమె విషయమై నాకంతయు దెలియును. ఆమె శ్రేయముకొఱకు పాటుపడు వారిలో నే నొకడ నని యెఱుగుడు.'

'.........'

'ఆమె వివాహ మామె యెందులకు దాచ బ్రయత్నించుచు నున్నదో యెఱుగవలయునని నే నిట్లు వచ్చితిని.'

'.........'

'నేనా విషయ మొరుల కెఱుగజేయను. మరణించుచున్న యామె జనని యాదేశమువలన నేను మీకడ కేతెంచితిని. మీ వలననే యాసంగతి యెఱుగగల నని యామెయే వచించినది. మీరు చెప్పినచో నది నాహృదయములో దాచెదను.'

'నాయనా! నీకది యెఱుగజేయుటకు నా కేమియు ననుమానము లేదు. నీ వనిన ట్లది దాచవలయును.'

'అట్లే యొనర్చెదను.'

'ఆమె యెవరిని వివాహమాడెనో యెఱుగుదువా?'

'నాగేంద్రనాథుని.'

'అతనిని సుమ పెండ్లియాడుటకు పాపమామె జననియే కారణము.'

'ఔను.'

'సుమ వివాహము నేనే జరిపితిని. దానిలో వారికి ప్రేమ లేక పోలేదు. సుమ యాతనిని దైవముగ జూచెడిది. కాని వానిగుణముల కసహ్యించుకొనుచుండెడిది; ఏవగించుకొనెడిది.'

'అదియును తెలియును.'

'ఇంక నీకేమి కావలయును.'

'తన వివాహము నామె యొరుల కెందుల కెఱుగనీయదు?'

'ఆమె కావివాహమే యిష్టము లేదు. ముఖ్యముగా వానిని చిక్కులపెట్టుట యిష్టములేదు. అందువలన నొరుల కెఱుగఁ జేయదు.'

'అతఁ డెఱుగఁజేయఁడా?'

'ఆమె యనిన వాని కపరిమిత మగు కోపము.'

'అంతకుమించి మీకు మఱియేమియుఁ దెలియదా?' అని వినయుఁడు ప్రశ్నించుసరికి ఐదుగంటలు కొట్టిరి.

'నాయనా!' నా కిఁకఁ బనియున్నది. నాగేంద్రుడు నాకడ కెందులకో యీనాడిప్పు డేగుదెంతునని కబురంపినాడు. అతడే తెంచు వేళ యైనది.'

'అత డేటి కేతెంచును.'

'నాకు తెలియదు.'

'అతడు మరల వివాహమాడ నెంచియున్నాడు. అందులకు మీయనుమతి పొందుటకునై యుండును.'

'అ దెన్నటికిని జరుగనేరదు. అతడు మరల వివాహమాడ వీలు లేదు. వాని నీసంగతి కనుగొందును.'

'అంతయు నిశ్చితమైనది.'

'ఎన్నిదినము లైనది.'

'నెలదినము లగును.'

'వధువు దేయూరు?'

'ఆనందపురము. కీర్తిశేషు డగు నమ రేంద్రునితనయ.'

'అతనిదా!......ఈవివాహము కానేరదు. నేను కానీయను. ఆదురాత్మునకు మరల వివాహమా?'

'నేను సెలవుతీసికొందును.'

'అని వినయు డతనికి నమస్కరించి వీధిద్వారము దాటుసరికి నాగేంద్రు డతనికి గన్పించెను. ఒకరి కొకరు చూడకుండ నెవరి దారిని వారు వెడలిరి. వినయుడు ఫలముల గొన్ని కొని రోగికడకు వెడలెను.

రోగి మరణశయ్యపై నున్నట్లు వినయుడు కనుగొని తత్తర ముతో శయ్యాపార్శ్వమున నిల్వబడెను.

'నాయనా! సమయమున కేగుదెంచితివి......నాప్రాణము లుపోవు...చు...న్న...వి...నా...సు...మ...జా...గ్ర...త్త... గ...కా...పా...డు...భార...ము—సి........'

ప్రతినిమిషములో నామె ప్రాణవాయువు లనంతవాయు సమ్మే ళనము గాంచి యెటో యెగిరిపోయినవి.

వినయు డాదృశ్యము దిలకింపలేక వెంటనే యచటనుండి మరలెను;

* * * * *

సాయాహ్నమున వినయుడు మఠాధికారిగృహములోని కేగె ను. అత డట లేడు. ప్రార్థనామందిరమున నత డొంటరిగ గూరు చుండియుండెను.

'వినయా! నీ పనిన ట్లయినది.'

'ఏమి?'

'తాను వివాహ మాడును ననియు సుమవివాహము రద్దు పఱుపవలయు ననియు జెప్పినాడు.'

'తరువాత.'

'నే నది నీలుకా దంటిని. ఎవరు నిన్ను వివాహ మాడెద రని నేను వానిని ప్రశ్నించితిని. ఎవరో నిశ్చయము కాలే దనినాడు.'

'అంతయు నబద్ధము.'

'ఆనందపురపు అమరేంద్రునితనయను వివాహ మాడుటకు నిశ్చయించుకొంటి వేమో యని నే నంటిని.'

'లేదనినాడా?'

'కాదు. ఆమె మరణించినదట.'

వినీలాంబరమునుండి పిడుగుపడిన ట్లయ్యెను.

విహ్వాలనయనుడై యతడు వేగముగ బోయెను.

౪

వినయునకు లోకమంతయు నంధకారబంధురముగఁ గన్పట్టెను. నిర్ఘాతపాతసదృశ మగు మధుర మరణవార్త వినినంతనే యాతఁడు పాతాళములోనికి క్రుంగిపోయినాఁడు. 'పుష్పకుమారి ధూళిలోఁ గలసిపోయినది. మకరందము పాతాళలోకమున కింకిపోయినది. సౌరభము గాలిలో లీనమైపోయినది.' అని యతఁ డున్మత్తచిత్తమునఁ జింతించెను. కపటుఁ డగు నాగేంద్రనాథునినుండి మధురను రక్షింపఁ గలనని యతఁ డూహించెనే కాని, యా కట్టినమేడ లన్నియు నొక్కమాఱుగ నేలఁ గూలినవి. లోకమే లేనియట్లాతఁడు భావింపఁ గడఁగెను.

వినయుఁ డానాఁడు భోజనమైనఁ జేయలేదు. అట్లే రాత్రి తొమ్మిదిగంటలకు విజయుని గృహమునకు వినయుఁడు వెడల నిశ్చ

యించుకొనెను. విజయునితో నీసంగతు లన్నియుఁ జెప్పుటకై యాతఁడు కృతనిశ్చయుఁ డయ్యెను.

విజయుఁడు సుఖమయకల్పనలలోఁ దూగులాడుచుండెను. తదీయభావవిహంగము ప్రేమమయవీధులలో నెగురుచుండెను. వినయునిఁ జూచి యాతడు చప్పున నతనిచెంత కేతెంచెను.

'నీకొఱకు సాయంతన మూఁడుగంటల కేగుదెంచి యుంటిని. కాని నీవు గృహమున లేవు.' అని విజయు డుపక్రమించెను.

'ఔను. అప్పటికి నేను గృహోన్ముఖుడ గాలేదు ఒక్కయరగంటపూర్వమే వచ్చితిని.'

'భోజనమైనదా?'

'ఐనది.' అని వినయుఁ డసత్య మాడెను. లేదనిన నెడ మిత్రుడు కారణ మడుగు నని యత డట్లు చెప్పెను.

'వినయా? సాయాహ్నమున నాయువతిగూర్చి యెఱుగ జేసెద నన్ని చెప్పితివి. చెప్పెదవా?'

'విజయా! అందులకే ముఖ్యముగా నిప్పుడు వచ్చియుంటిని. నాహృదయమున నది దాచుకొనలేను.'

'వినయా? నీమాట లాశ్చర్యకరములు.'

'ఎందులకు?'

'నీమాటలలోఁ బూర్వపువిధము లేదు. క్రొత్తవానివలె నుంటివి. ఆ రహస్యము నెఱుగ జేసిన భయమేమి?'

'కాని నీ వది యన్యుల కెఱుగనీయకుము.'

'అందులకా యనుమానము!'

'అనుమాన మేమి కాని మరణోన్ముఖ యగు నాయువతి వాక్యముల ననుసరించి యట్లంటిని.'

'ఆమె మరణించినదా!' యని విజయు డాశ్చర్యసూచకస్వరంబున బ్రశ్నించెను.

'ఔను. నేడే సాయాహ్న మాఱుగంటలకు మరణించెను.'

అంతట వినయుఁడు సుమన నానందపురమున కేఁగుచుండ జూచుటయు, నామె విమలసుత యనియు, నాగేంద్రనాథునకు సుమనకు వివాహమగుటయు ప్రస్తుత నాగేంద్రుఁడు కపటుఁడనియు, మిత్రుఁన కెఱిఁగింప. నతని యాశ్చర్యమునకు మేర లేకపోయెను. వినయుఁడంతయు నెఱుఁగఁ జేసెనే కాని, మధురనుగూర్చి, తానామెను ప్రేమించుట గూర్చి, ఆమెను నాగేంద్రనాథునికి వివాహమొనర్ప జరిగిన ప్రయత్నముల గూర్చి, ఆమె మరణము గూర్చి, చెప్పుట మానినాఁడు. కాని మఱియొకవిధమున నది వచించెను.

'నాగేంద్రుఁడు మరల వివాహమాడుటకై ప్రయత్నించి సఫలీకృతుఁ డాయెను.'

'మరల వివాహమైనదా?'

'లేదు. నిశ్చయమైనది......'

'వివాహ మెప్పు డగును?'

'ఇక గానేరదు.'

'అదేమి.'

'వధువు మరణించినది.' అని యతఁడు శోకదీర్ఘనిశ్వాసము వీడి నిమీలితనేత్రములతో నుండెను.

'పాపము! ఆమె మరణించినది' అని మరల నతఁడు నిట్టూర్చి హృదయాంతరాళములో 'మరణించినది.' అనుకొనెను.

'ఆమెను నీ వెఱుఁగుదువా?' అని విజయుఁ డడిగెను కాని, యూహాలోకములో దిరుగాడుచున్న వినయుఁ డది యాలింప లేదు.

'వినయా!'

'ఆఁ'

'నీ వామె నెఱుఁగుదువా?'

'ఇంచుక'

'ఆమె యెవరు?'

'ఆమె యానందపుర నివాసిని.'

విజయుడు మఱియేమియు బ్రశ్నింపలేదు. ప్రశ్నించినను వినయుడు చెప్పదలచుకొనలేదు.

అప్పుడే పండ్రెండుగంటలు కొట్టిరి.

వినయుడు లేచి 'నే నిక నింటి కేగవలయును.'

విజయు డతనితోడనే ద్వారముకడ కేతెంచెను. సమముగా నదే సమయమున వీథిలో నొకడు పోవుచున్నట్లు వారు కనుగొనిరి.

'అత డెవ్వడో తెలియునా విజయా!'

'చెప్పలేను.'

'అతడు నాగేంద్రుడు. అతడు మరేదియో ఘోరకార్యము జేయదలచినట్లు తలతును. నేను వానిని వెన్నాడెదను.'

'నేను కూడ వచ్చెదను.'

నిశ్శబ్దపదములతో వారు వాని నిరువదిగజములదూరమునుండి వెన్నాడిరి.

తాను వెన్నాడబడుచున్నాడని యెఱుగకయే నాగేంద్రనాథుడునడచుచుండెను. అతడు ప్రార్థనామందిరమున కెందులకు పోవుచుండెనో వారెఱుగలేకుండిరి. వినయునిభావముమాత్రము పరిపరివిధముల బోవుచుండెను.

నాగేంద్రుడు ప్రార్థనామందిరముదెస తిలకించెను. మరల మతాధికారిగృహమువంక చూచెను. లోకము నిద్రావస్థలో నున్నట్లాతడు గ్రహించెను. చుట్టుప్రక్కల జూచెను. కాని యాచీకటిలో చెట్టుచాటున నున్న వినయ విజయు లతని కన్నుల బడలేదు.

మఠాధికారిగృహముతో గలిసియొక చిన్నగృహముకలదు. ఆగృహము చిన్నదియయ్యు రమణీయముగ నున్నది. నాగేంద్రు డచ్చటికి వెడలెను. అత డెందుల కట కేగెనో వారెఱుగజాలరి. అందు, సర్వస్వము నుండును. మఠాధికారి యన్ని కాగితముల నచ్చటనే బీరువాలలో నుంచును. అందుగల తనవివాహ శాసనము దీసి వేయుటకై యత డట్లు చేయుచుండె నని వా రూహించిరి.

నాగేంద్రు డెట్లో తలుపు తెఱవగల్గెను. అతడు లోని కేగి దీపము వెలిగించినట్లు వా రూహించిరి.

'వినయా! ఒకపని చేసెదను.' అని విజయుడు మెల్లన నడుగు లిడుచు గృహద్వారము కడ కేగెను.

అత డేమిచేయునో యని వినయుడు విస్ఫారితనయనములతోఁ జూచుచుండెను.

లోపల నేదియో విఱుగబడినట్లు శబ్దమయ్యెను.

విజయుడు తిరిగివచ్చెను.

'ఏమి యొనర్చితివి.'

'వెలుపల గొళ్లెము దవిలించితిని.'

'వానికి తెలియలేదా?'

'అప్పుడే యేదో శబ్దమైనది......'

'అదేమి!.........'

ఇర్వురు నా గృహమువంక తిలకించిరి. దానినుండి ధూమము గప్పుగప్పున వెల్వడుచుండెను.

ఇంతలో ద్వారము లాగిన చప్పుడు!

ఆఘోరదవానలములో నాతడు మండిపోవలసినదే! ఆద్వార మెట్లు తెఱవబడును?

ఒక్కమాఱుగ గృహము దగ్ధమగుచుండెను. అగ్ని జ్వాలలు

మింటికెగయుచుండెను. పదినిముషములలో నా ప్రదేశము జనసంకులమయ్యెను. దగ్ధగృహమునుండి యొక పెద్దకేక వెల్వడెను.

వినయు డున్మత్తునివలె, కీలికాపరివృత మగు ద్వారముపై నొక్కతన్ను తన్నెను. ద్వారము తెఱువబడెను. అచేతన మగు నాగేంద్రుని శరీరము వినయుని పదముల ముందుపడెను. దానితో నాతడు శరవేగమున బరుగిడి వెల్వడెను.

ఈ వెఱ్ఱిసాహసమున కందఱు నచ్చెరువందిరి. కాని నాగేంద్రు డెందుల కాగృహములో నుండెనో, వినయు డది యెట్లెఱుంగ గల్గెనో వారు ప్రశ్నించుకొనలేదు.

నాగేంద్రుడు తన కడసారిచూపు, రక్షకునిదెస బఱపి, యిహలోకమును వీడి చనెను. కరుణాహృదయముతో దుఃఖాశ్రుకణమ్ము విడిచినవా రొక్కరు నందు లేరు.

* * * *

సంధ్యారోచులు నేలకు జాఱిపోవుచున్నవి. అరుణారుణాంధతమస్సులు తూర్పుదిక్కునుండి క్రమ్ముకొని వచ్చుచున్నవి. షికారు వెడలినవా రందఱు గృహములఁ జేరిరి. పక్షులు కులాయములఁ జేరుకొనెను.

ఆ సాంధ్యసమయము, హృదయములోఁ గల్గు ప్రేమభావము నిస్పృహ స్ఫురింపఁజేయుచుండెను. కోకిల విరహాకంఠము యువజన హృదయాకర్షముగా నుండెను. కొండపై మబ్బులలో నానాదము ప్రతిధ్వనించుచుండెను. వినీలాంబరంబు విచలితచిత్తముతో ప్రళయమేఘాంధకారబంధుర మయ్యెను.

ఆనందపురక్షేత్రస్థ శ్మశానవాటికలో వినయుడు, విషణ్ణహృదయంబుతో, వికృతవదనముతో, విషాదసంసిక్తభావంబుతో,

నిస్పృహతో నిల్చియుండెను. తదీయహస్తములు ముకుళీకృతములై యుండెను. వానికన్నులు నిమీలితములై యుండెను.

వినయునకు జీవితముపై నసహ్యత జనించినది. మిత్రున కెఱుఁగ జేయకుండనే యాతఁ డానందపురమున కేతెంచెను. అచ్చట ప్రాణములు విడిచివేయవలె నని యాతఁడు నిశ్చయించుకొనెను.

అమరేంద్రుని సతీమణి యగు లీలసమాధి కెదురుగ నిల్వబడి యాతఁ డిట్లు ప్రార్థించెను.

'జననీ! భవదీయగుణగణాకర్షణమున నా శ్రవణేంద్రియములు ముక్తిఁబొందినవి. నేఁడు నీసమాధి దర్శించుటచే నాకన్నులనుండి కలుషము తొలఁగుఁగాక! నిన్ను ప్రార్థించుటకైన నేను తగను. భవదీయ తనయ నీకడ నిప్పుడు సుఖ మనుభవించుచుండె ననుకొందును.'

నిమీలితాక్షుఁడై యుండి, లేచి యతఁ డా ప్రక్కనే నిర్మింపఁబడిన యొకక్రొత్తసమాధి కెదురుగ నిల్వఁబడియుండెను. అదియెవ్వరి సమాధియో ఫలకముపై లిఖింపఁబడియుండలేదు. కాని యది మధురదని యాతఁ డిదివఱకే తెలిసికొనెను.

'మధురా!......మధురా!.........మధురా!.........అబ్బ!......పిలుచుకొనినప్పు డెల్ల గుండె నీరగుచున్నది......నీకొఱకే నే నిదివఱకు జీవించితిని......నీకొఱకే మరణింతును......ఈ మరణ మెంత సుఖ మొసఁగును......మధురా!......శాశ్వతానందమూర్తీ!......ఈ దీనుఁడు నీచిఱునవ్వుదొంతరలలో......తొట్రిలుచున్న నీయానందరేఖలలో...... ఎంతహాయి...... ఎంతసుఖము......ఎంతియానందము,......అనుభవించినాఁడో!.........ఇప్పుడు......మరణించుచు......నిన్ను చూచు నను తలఁపుతోఁగూడ......నిలువునఁ బులకించుచు నట్టిమహానందమే కల్పించుకొనుచున్నాఁడు.

'మధురా! ... స్వర్గీయానందమాలికాగ్రనాట్యసుందరీ! ... అమృతమాధుర్యమూర్తీ!......చేయూఁత నిమ్ము'

అతని వాక్యములు ముగిసెను.

సుదీర్ఘమును, సునిశితమును, అగు నొకకఱకుకరవాలము వాని కరమున నిప్పుడు మెఱయుచుండెను. ఆతఁడది వక్షస్థలమున కెదురుగ నెత్తి సుదృఢముగ బట్టియుంచెను.

మధురా!......మధురా!!......మధురా!!!

ఊహామాత్రములోననే, వానిగుండియలలో గ్రుచ్చుకొనుటకై కత్తిపట్టుకొని యున్నహస్తము నెవ్వరోపట్టుకొనిరి.

అచ్చెరువుతో నాతడు వెనుకకు తిరిగెను.

ఆధవళాంబరి వానికరము బట్టియుంచెను. ఆమెప్రక్కనే భ్రమర నిలఁనబడియుండెను.

'సుమా!' యని యత డనియెను.

ఆమె తనయవకుంఠనము దొలగించెను.

మందహాసరేఖాంకితవదనయు, మోహనమూర్తియు, తరళోత్ఫుల్లనయనయు నగు 'మధుర' వాని కట్టెదుట గన్పట్టెను.

విస్మయవిస్ఫారితవిలోలవిలోకనంబులతో, నాత డానందాశ్రుపూరము లూరుచుండ నావిచిత్రదృశ్యము గనుగొనెను. వారిహాసరేఖ లైక్యమయ్యెను; వారిసంతోషబాష్పములు కలసెను.

ఇద్దరు నొక్కమాఱు దానిని నమ్మలేకుండిరి. ఇద్దరు, లీలాసమాధికడ నిల్చి నమస్కరించిరి.

చెట్టుమీాదనుండి పువ్వులవాన పడెను!

౫

మధురకథనము:—

గోపాలపురములో నుండగా నా కొక లేఖ వచ్చినది. రాత్రి పదునొకండు గంటలకు చెఱువుగట్టుకడ కేకాంతముగ రమ్మని యందు లిఖింపబడి యుండెను. నే నట్టిరాత్రి యాస్థలమున కేకాకినై వెడల లేకపోయితిని. మఱునాడుకూడ నాకట్టి లేఖయే వచ్చినది. ధైర్యముతో నానా డట కేగితిని. కాని నా కెవ్వరు నట నగపడలేదు. నేను గృహమున కేతెంచుసరికి నాగేంద్రుడు మేల్కొనియుండి నన్నన రాని మాటలాడెను. వానికి జవాబైన నే నిడమానితిని. మఱునా డదేసమయంబున మరల నచ్చటి కేగితిని. ఎవ్వరో దురాత్ములువచ్చి నన్ను బంధించి యెటనో పడవైచిరి. నాకు తెలివి వచ్చి నేను చూడగా నొక చీకటిగదిలో బంధింపబడియున్నట్లు గ్రహించితిని. ఆ చీకటికోణములో గడియ యొక యుగముగా గడపితిని.

ఒకనాటిరాత్రి నన్నొక స్థూలకాయుడు నాగేంద్రునికడకు తీసికొనిపోయెను. అప్పు డతడే నన్ను బంధించె నని యెఱుగగలిగితిని. అత డెన్నియో యసందర్భప్రలాపము లాడెను. నేను వానికి కఠినముగ జవా బిడితిని. అట్లయిన నా ప్రాణములు దక్క వని యతడు భయపెట్టెను. సేవకుడు మరల నన్ను బంధించుటకు గదిలోనికి దీసికొనిపోయెను. కాని ప్రమాదమున నాత డా చీకటిలో మఱియొక గదిలో నన్ను బంధించెను.

ఆగదిలోనే మఱియొక యువతి బంధింపబడియుండెను. ఆమె నన్నెఱిగినట్లు మాటలాడదొడగెను. తొలుదొల్త నేనామె కంఠస్వరము గుర్తింపలేనైతిని. ఆమె తన్ను నా కెఱుగజేసెను. నే నప్రతిభురాలనైతిని. ఆమె సుమ యని యెఱిగి నేను సంతసించితిని.

సుమ నీరసముగా నుండెను. ఆమె తన వివాహము గూర్చి చెప్పెను. తన జన్మరహస్య మెఱిగించెను. ఆమె నాకు సోదరి యని తెలిసినంత నాకు పట్టరాని దుఃఖము వచ్చెను. ఆమె సరళహృదయము నప్పుడే నేను గ్రహింపగలిగితిని. ఆమె నాగేంద్రుని పూర్వవృత్తమంతయు నెఱిగించినంత నా యాశ్చర్య మసమానమైనది.

అప్పు డామె తన భర్త యగు నాగేంద్రుని రహస్యము నా హృదయంబులో దాచు మని చెప్పినది. ఆమె పతిభక్తి వర్ణనాతీతము. తన పతిచర్య లెంతగర్హ్యములైనను తా నతనికి దాసి ననియే యామె వచించినది. ఆతనియం దామెకు భక్తియు గౌరవము కలవు,

ఆమె కృశించియున్నది. దుఃఖభారముచే నట్లున్నదని నే నూహించితిని. కాని యామెకు దేహమున నేదియో రోగముద్భవించెను. అట్లయ్యు నామె నాకు ధైర్యము చెప్పినది. తానే నాకా లేఖల వ్రాసితినని యామె చెప్పినది. అందులకు కారణము నాతో రహస్యముల జెప్పుటకే. కాని తొలినాడే నాగేంద్రు డామెను బంధించెనట.

ఆమె ధైర్యవచనములే నన్ను కొంతవఱకు నెమ్మదిపఱచెను. అప్పు డామె తన దుస్తుల నా కిచ్చెను. నాదుస్తు లామెయు, నామె దుస్తులు నేనును ధరించితిమి. ఆమె నావలెనే యుండుటకు కారణ మెఱిగిన దే!

ఆమె గదితాళము తలుపున కమర్పబడియున్నది. కావున దాళము లోనుండి తీయవచ్చునని యామె చెప్పెను. వెంటనే యట్లొనరించితిమి. ఆమె నాగదిలోనికి వెడలెను. నేను పాఱిపచ్చితిని.

నన్నామె, మతాధికారిగృహమునకు పొమ్మనినది. సుమా నామమునే యచ్చట మెలగు మనినది. నే నట్టే యొనర్చితిని. భ్రమ

రకు సేవకు డొకనిచే లేఖ నంపితిని. అందువలన నది మఱియొకరి చేత బడ దని నాయభిప్రాయము. దైవవశమున నట్లే జరిగెను.

నిన్నరాత్రి నాగేంద్రుడు భయంకరాగ్నికీలి కాసంహతులలో బడి మరణించినవార్త యీదినముననే మాకెఱుగవచ్చెను.

సుమ మరణించిన దని తెలిసి విచారించితిని.

*   *   *   *   *

భ్రమర కథనము :—

మధురను నాగేంద్రుడే బంధించె నని, యాతడు వానిని నేను వెన్నాడియుండుటచే గ్రహించితిని. కాని నేనేమియు నెఱుగని యట్లే వానియెదుట బ్రవర్తించితిని. ఒకనాటిరాత్రి మూడుగంటలు దాటియుండును, నాగేంద్రుడు నన్నుమేల్కొల్పెను. 'ఎందులకు' అని నేను బ్రశ్నించితిని. 'మధుర కనబడినది' యని యాతడు బలి కెను. ఆమెబంధనములు విడె నని నేనానందించితిని. 'ఏది?' యని మరల బ్రశ్నించితిని. అతనివదనము విషాదరేఖాంకితమై యుండెను. కాని యాతడు మఱేమియు జెప్పుట మాని నన్ను రమ్మని సంజ్ఞ యొనర్చెను. అతడు నన్నుకూడ బంధించుట కీపన్నుగడ పన్నియుం డడుకదా యని నే ననుమానించితిని. కాని మధురను చూడవలయు నని యాత్రముతో బోతిని. మేడదిగువగదిలోని కేగితిమి.

'భ్రమరా! మధుర......'

'ఏమి' యని నేను భయముతో బ్రశ్నించితిని. 'మరణించి నది.' అని యతడు పూర్తి యొనర్చి నాశిరమున నిర్ఘాతమును విడి చెను. నాకు కాలుకదలలేదు. కాని ధైర్యము జేసి కన్నీ రద్దుకొని లోనికి పోతిని.

ఆగదిలోనున్న శరీరము సుమ దని నే ననుకొనలేదు. అచ్చ ముగ మధురవలెనే యామె కనబడెను. ఆమెవక్షము బాష్పధారలతో నార్ద్రిమొనరించితిని. 'ఆమెజనని సమాధిప్రక్కనే తనసమాధి నిర్మింపు డని యామెకోరినది.' అత డట్లు చెప్పినంత నాదుఃఖము ద్విగుణీకృత మయ్యెను. 'పదుల కెఱుగ రానియ్య రాదట.' నే నేమియు మాటలాడలేదు. అప్పుడే యాదేహ మిటకు గొంపోబడినది. నేనుమాత్ర మచ్చోటనే యుంటిని. ఉదయ మెన్మిది గంటలకే మధుర యుత్తర మందినది. అందామె జాగ్రత్తకొఱకు తననామము వ్రాయలేదు. నేను మతాధికారిగృహమున కేగి మధురను చూచియు, సుమ యని యే భ్రమించితిని. ఏకాంతస్థలమున నామె యంతయు జెప్పెను.

* * * * *

సేవకుడు, రామ్ కథనము:—

మధుర మరణించె నని తెలుపుటకు నాగేంద్రుడు సురేంద్రుని కడ కొకనా డుదయమున నెనిమిదిగంటలకే తెంచెను. ఆవాక్యములు వినిసురేంద్రుడు మూర్ఛిల్లెను. ఒకగంటవఱ కుపచారము లొనర్చితిమి గాని తెలివిరాలేదు. అట్లగుటకు కారణము, తొలినాడే మధురకు వివాహము కానున్నదని యత డీవార్త నంపెను. నాగేంద్రుడు తత్క్షణమ వెడలెను. మధ్యాహ్నమునకు సురేంద్రుడు యథాస్థితికి వచ్చెను. సమాధి నాల్గుదినములలోనే కట్టుటకై ప్రయత్నములు జరిగినవి. మరి ఏవార్తయు రాలేదు. తర్వాత భ్రమరయు మధురయు వచ్చిరి. మధుర యని తొలుదొల్త మే మెఱుగమైతిమి.

ఉపసంహారము

మధురావినయులకు, ప్రమదావిజయులకు, మహోన్నతముగా నుద్వాహము జరిగినది.

భ్రమర వివాహానంతర మాని సోదరితోడను తండ్రితోడను సుఖకాలక్షేపము చేయఁ బోడగెను.

సుగుణకుమారుని కన్నులపండువుగ గాంచుచుండెను.

వారందఱు నానందపురమునందే కలసియుండిరి.

*   *   *   *   *

ఐదుసంవత్సరములు గడచెను. వినయున కొకకుమారుడు నొకకొమరితయు గల్గిరి.

విజయునకు ముద్దుకొడుకు నేఁగులలో జెలువునింపుచుండెను. సాయాహ్నమున వారందఱు సముద్రతీరమున గూర్చుండి యుండిరి. అప్పు డచ్చటికి ఉన్మత్తు డగు ప్రేమచంద్రు డేతెంచెను.

ప్రేమచంద్రుడు వినయునికుమారుని చూచి 'నీ పేరేమి?' యనెను.

'నాపే రమరేంద్రుడు' అని యతడు వచించెను.

అతనితో నాడుచున్న ప్రమదకుమారుని చూచి యదేప్రశ్న నాత డడిగెను.

పసిబాలు డగు నాతడు వానిని నవ్వుచు జూచెను.

'సుగుణచంద్రుడు' అని విజయుడు పల్కెను.

వినయుడు తన కూఁతును ముద్దాడుచుండెను.

'ఆమె నీబిడ్డయా?'

'ఔను!'

'ఆమె పేరేమి?'

'సుమ!'

ప్రేమచంద్రుడు శరవేగమున నచ్చటనుండి పోయెను.

సంధ్యారాగచిన్నులలో వారి మందహాసరుచు లైక్యమై తీనమయ్యెను.

స ం పూ ర్ణ ము

నవలలు - నాటకములు

		రు.	అ.	పై.
రాజద్రోహి		1	0	0
అర్ధరాత్రి తప్రవింత (8 హత్యలు)		1	0	0
దురాశ	1భా	1	0	0
డిటో	2భా	1	0	0
మోహపిశాచము	1,2భా	1	8	0
కాలసర్పము	1భా	1	0	0
డిటో	2భా	1	0	0
విషహృదయము		1	0	0
వలపులరాణి		1	0	0
నేనెవరిభార్యను		1	4	0
నేనెవరిభర్తను		1	4	0
వ్యామోహము		1	0	0

తల్లావఝ్ఝల శివశంకరశాస్త్రిగారి

జీవనప్రభాతము (రఘునాథజీ)	1	8	0
జీవనసంధ్య (తేజసింగు)	1	8	0

దేవరాజు వేంకటకృష్ణరావుగారిచే వంగభాషనుండి తర్జుమాచేయబడిన బహురసవంతమైన నవలలు

బాదేవీడు	1భా	1	8	0
నేనే	2భా	1	8	0
కాలూరాయి	3భా	1	8	0

పైరిభా॥లు చదివిన కథపూర్తియగును

బళ్ళారి పండిత కె.సు. శాస్త్రిగారి

కృష్ణలీల	1	8	0
లవకుశ	1	8	0
భక్తకుచేల	1	8	0
సం॥మ॥ భారతము	1	8	0
మిహిర (పద్మిని)	1	8	0

	రు.	అ.	పై.
మేవాడ శౌర్యాస్త్ర (చరిత్రాత్మక నాటకం)	1	8	0
విభీషణపట్టాభిషేకము (లంకాదహనం)	1	8	0
ద్రౌపదీవస్త్రాపహరణం	1	8	0
పిపాదవిక్రమ	1	8	0

మ॥ అ॥ రామశాస్త్రిగారి

సక్కుబాయి (అసలు స్టేజినాటకం)	1	8	0

కాళ్ళకూరి నారాయణరావుగారి

వరవిక్రయము	1	8	0
పద్మవ్యూహము	1	8	0
చిత్రాభ్యుదయము (సారంగధర)	1	8	0

వేదాంతకవిగారి

తెనుగుతల్లి	1	8	0
ఆకలిమంట	1	8	0
కష్టకాలం	1	8	0
మహోద్ధరణ	1	0	0
విశ్వస్వరాజ్యం	1	8	0

కాజ రాధాకృష్ణశాస్త్రిగారి

జన్మభూమి	1	0	0
అమరజ్యోతి	1	8	0
మాధవశర్మ	1	8	0

శ్రీమతి ఎమ్. ఏ. కాంచన్

స్త్రీత్యాగము	1	8	0

కోపల్లి వేంకటరమణరావుగారి సాంఘికములు

ఓటీడాటర్	1	0	0
పెట్టిమారి మగడు	1	0	0

ఆంధ్ర ప్రచారిణీ లిమిటెడ్ వారి

ప్రకటింపబడిన పుస్తకములు

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	2	0
[illegible]	1	[illegible]	[illegible]	1	[illegible]
[illegible]	1	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]			[illegible]	1	[illegible]
[illegible]	1	8	అపరాధిని	1	8
శ్రీకృష్ణచరిత్రం			ధర్మసామ్రాజ్యం	1	8
1 భా	1	8	[illegible]	1	8
ది. 2 భా	1	8	[illegible]	1	8
[illegible]	0	6	[illegible]	1	8
[illegible]	1	0	[illegible]	1	8
[illegible]	1	0	[illegible]	1	8

[illegible]:—

కొండపల్లి వీరవెంకయ్య అండ్ సన్సు,

శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్ డిపో,

రాజమండ్రి.